

PRIDVOR

PERIODIC ORTODOX ~ N°. 1

CUPRINS

Sf. IOAN IACOB HOZEVITUL	3	CUVANT INAINTE
Sf. IOAN GURA DE AUR	5	DUMNEZEU - JUDECATOR DREPT SI TATA IUBITOR
	56	VIEATA CURATA ARE DE TEMELIE CUNOSTINTA CREDINTEI
	71	IN ZILELE DIN URMA VOR FI VREMURI GRELE
Sf. NICOLAE VELIMIROVICI	77	VIATA SFANTULUI IOAN GURA DE AUR
	78	CINTARE DE LAUDA LA SFINTUL IOAN GURA DE AUR
IOAN MIHALCESCU	9	ISTORIA BISERICEASCA UNIVERSALA [I]
N. DOBRESCU	17	ISTORIA BISERICII ROMANE [I]
SIMION MEHEDINTI	22	CRESTINISMUL ROMANESC [I]
RAZVAN CODRESCU	79	SIMION MEHEDINTI SI CRESTINISMUL ROMANESC
ARHIM. IOANICHIE BALAN	28	SFINTELE ICOANE FACATOARE DE MINUNI DIN ROMANIA [I]
	32	PATERICUL ROMANESC [I]
	32	CONVORBIRI DUHOVNICESTI [I]
HORIA BRAD	82	PAR. IOANICHIE BALAN A ADORMIT IN DOMNUL
STELIAN GOMBOS	83	L-AM CUNOScut PE PARINTELE IOANICHIE
PAR. GHEORGHE CALCIU-DUMITREASA	43	IARTA-MA, CHIRALEU MARIN-MIRON
RAZVAN CODRESCU	84	UN CRUCIAT AL SECOLULUI XX: PAR. GH. CALCIU-DUMITREASA
MIHAI EMINESCU	46	DOINA
	47	E PESTE PUTINTA SA-SI FACI CINEVA O IDEE JUSTA...
NAE IONESCU	49	AUTONOMIA BISERICEASCA
	50	PENTRU HRANA CALUGRARILOR
	51	PAINEA NOASTRA
NICHIFOR CRAINIC	52	TEHNICA FARA SUFLET
PROTOSINGHEL NICODIM MANDITA	58	OGLINDA DUHOVNICEASCA [I]
	65	VAMILE VAZDUHULUI SI MARTURII DESPRE EXISTENTA LOR [I]
ALEX IUGA	88	APOSTOL SUB COMUNISM: PARINTELE NICODIM MANDITA

<http://hesychia.eu/index.php/pridvor-periodic-ortodox/>
https://archive.org/details/@hesychia_eu
 contact@hesychia.eu

SURSE

Ioan Ianolide, *Detinutul profet*, Editura Bonifaciu, 2009 * **Ernest Bernea**, *Criza lumii moderne*, Editura Predania, 2011 * **Ernest Bernea**, *Meditatii filosofice. Note pentru o filosofie inactuala*, Editura Predania, 2010 * **George Racoveanu**, *Omenia si frumusetea cea dintai*, Editura Predania, 2020

ILUSTRATII

COPERTA **Sfantul Simeon** (Icoana Sf. Simeon si Sava, Biserica Episcopala, Arges, 1522-1523)
 Corina Nicolescu, *Icoane vechi romanesti*, Editura Meridiane, Bucuresti, 1976 * **Gheorghe Racoveanu**, *Gravua in lemn la Manastirea Neamt*, Fundatia Regala pentru literatura si arta, Bucuresti, 1940 * *Bibliografia romanesca veche*, Editiunea Academiei romane, Bucuresti, 1903

Sf. Ioan Iacob Hozevitul

CUVÂNT ÎNAINTE

CUVÂNT DE MĂRTURISIRE AL UNUI FRATE ROMÂN CĂTRE CEI DE UN NEAM FRAȚI AI LUI

Sfântul Ioan Iacob de la Neamț – Hozevitul [†1960], *Hrană duhovnicească. Carte cu cele mai minunate și umilincioase cugetări care suie pe om cu sufletul la cer*, p.240-242, Editura Lumină din Lumină, București, 2006

LUMEA DE AZI ESTE SĂTULĂ până în gât de cărți și de caiete. În vremea veche, pe la sihăstrie, scrisul și copierea cărților era cea mai de seamă ocupație a călugărilor, căci lumea căuta cărțile ca pe aur și argint!

Pe atunci nu era izvodit (inventat) tiparul care să concureze pe scriitori, nici radioul și televizorul ca să distreze pe cititori. Acum lumea, săraca, este foarte grăbită, n-are vreme să-și strice ochii cu buchiile mucegăite ale călugărilor! Azi poți zice că se întreabă cărțile mai mult de cei cu dughenele (prăvălii) ca să învelescă cu ele brânza și măslinile, decât de cititori.

Îmi aduc aminte că acum vreo 25 de ani în urmă, mi-a povestit un cuvios părinte de la Mănăstirea Neamțu (anume Iov Burlacul, farmacistul mănăstirii) că a aflat aproape de Sfânta Mitropolie de la Iași, un negustor evreu care avea un beci plin cu cărți bisericești (pidalioane, ceasloave vechi, psaltiri etc.) pe care le luase mai pe degeaba de la niște proestoși de modă nouă (*proestos* = cel mai mare rang al unui călugăr sau preot) și acum se servea de ele în prăvălie la împachetat (folosea paginile lor drept ambalaj). Întregi n-avea voie să vândă la nimeni. Tot așa am aflat de la unii că și la Ierusalim poți găsi pe la negustorii păgâni multe cărți bisericești de mare valoare pe care ei le au

în loc de ziare vechi. Așa e duhul lumii de azi și n-ai ce-i face.

Dacă se găsește acum vreun călugăr care mai scutură vechiturile lui de cărți și mai picură din ele vreun strop de cuvinte duhovnicești pe hârtie, asta poate le vine de răs la unii. Și eu le dau dreptate, căci la zgomotul radioului, al televizorului, cuvântul Evangheliei sau al Sfinților Părinți nu se mai poate auzi. Iar la lumina electrică, la strălucirea luxului modern nu se mai poate pricepe întinerul și calicia din suflet. Și asta o zic pentru cei din lumea modernă, însă o bucățică din lume suntem și noi săracii!

Poate vor zice unii că și la radio aud Evanghelia, Liturghia și predici! Cum nu, cum nu! Le auzi foarte frumos, după ce rag ca boii fel de fel de măscăriciuri lumești și te întunecă cu cele păgânești, apoi încep să îngâne și cele sfinte, după cum diavolul, ispitindu-L în tot chipul pe Mântuitorul în pustie, Îi pomenește și de cuvintele din Scriptură. Dar oare din evlavie o face asta?

Acum să lăsăm moda în pace și să ne întoarcem la vorba noastră. Eu cred că o îndeletnicire pe care o aveau și părinții din vechime, nu vatămă deloc pe lumea grăbită de azi, mai ales dacă materialele (adică frunzele) pentru rucodelie sunt luate din

Sfânta Scriptură și nu au nimic străin din pravoslavnica credință ortodoxă.

Or fi poate mulți care sunt ghiftuiți și n-au nevoie de vreo gustare săracă pe care le-o întind eu smeritul! Pentru asta nu este nici o supărare. Cu sila nu pot face pe nimeni să primească lucrul meu. Eu împart din rodul ostinelilor mele la oricine se întâmplă fără să am vreo pretenție de plată, căci acum plata mi-ar aduce mai mult pagubă decât folos.

Un bătrân din Egipt împletea coșnițe și le arunca pe apă căci nu avea cui le vinde. Și eu împletesc ce pot, și neavând chip de vânzare le arunc la trecători (adică la frații și surorile de același neam) pe degeaba. Cine are nevoie, primește rucodelia mea și caută să folosească și altora. Alții primesc hărțile ca să le aștearnă frumos pe masă sau pe fundul cufărului și, în sfârșit, sunt unii mai habotnici (mai grăbiți în viață) care în graba lor cea mare le calcă în picioare pe biete mele împletituri, sau le sfășie frumos și se duc în drumul lor.

Pot eu să le zic ceva la unii ca aceștia? Nicidecum. Că eu le-am întins de bună voie, nu mi-au cerut ei. După cum nu este de folos ca să cer plată de la cei care se folosesc din rucodelia mea, tot așa nu pot nici să mă apăr, dacă cineva o defaimă sau o distruge. În Sfânta Evanghelie, Domnul ne arată prin Pilda Semănătorului,

că sămânța se aruncă în toate părțile: lângă cale, și în spini, și în locuri pietroase ca și pământul cel bun. Că, din toate semințele pe care le arunc, tot va răsări ceva la urmă (deși sămânța este cam slabă).

Din ceea ce mi-a dat bunul Dumnezeu și din cele ce am adunat din cărțile Sfinților Părinți, eu mă străduiesc să alcătuiesc cărțile mici sau foi pe care să le am la îndemână pentru folosul meu și al celor care poate sunt lipsiți de cărți, iar dacă le au, poate nu le ajunge vremea să le citească în întregime. De aceea, eu le scriu mai pe scurt pentru ușurință. Aceste foi și caiete sunt ca niște sămburași duhovnicești pentru cei cu sufletul nevoiaș ca mine.

Acei sătui de poame cărnoase desigur că nu se uită la sămburi. Dar îi rog, pentru dragostea lui Dumnezeu, să nu calce în picioare și să piardă aceste semincioare care sunt adunate cu sudori și cu lacrimi. Căci vor veni zile când se vor strânge de vrămași cărțile cele bune (adică poamele cele duhovnicești) și atunci nevoiașii vor căuta sămburașii vechi și nu-i vor putea afla.

Va veni vremea când va fi foamete mare de cuvântul lui Dumnezeu și Biserica se va refugia în pustie, prin crăpăturile pământului. De aceea vă rog să păstrați ca ochii din cap sfintele cărți, iar însemnările scoase din ele să nu le defăimați, dacă ele n-au ceva străin de sfânta credință.

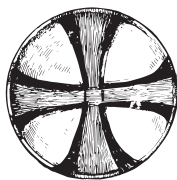
Deținutul simte că într-un viitor previzibil puterea comunistă va fi anihilată. Și totuși el e trist și îngrijorat.

Trist este pentru că vede că aceia care au avut puterea comunizării țării se profilează ca stăpâni și ai lumii care va veni. Este îngrijorat pentru că înțelege că se deschid perspectivele unei tiranii mondiale, fără oponenți și fără precedent.

Din punct de vedere antihristic, comunismul ateu și-a îndeplinit misiunea și nu mai este necesar, deci poate să dispară spre a transmite puterea sa unei noi forțe apocaliptice.

Ioan Ianolide

Sf. Ioan Gură de Aur

DUMNEZEU JUDECĂTOR DREPT ȘI TATĂ IUBITOR

Comentariile sau explicarea Epistolei către Romani a celui între sfinți Părintelui nostru Ioan Chrisostom, Arhiepiscopul Constantinopolei, Omilia XXV, Traducere de P. S. Teodosie Atanasie, revizuită și îngrijită de Cezar Păvălașcu și Cristian Untea, Editura Christiana, București, 2005

ȘI TU, CÂND TE FACI PRICINĂ PIERDERII ALTORA, mai grozav vei suferi decât acei împiedicați și smintiți de tine. A păcătui tu singur nu e totuna cu a face și pe alții să păcătuiască și să se piardă, pentru care și zice Apostolul: „nu numai că fac ei aceasta, ci le și încuviințează celor care le fac” (Romani 1, 32). Așa că, atunci când vedem pe alții păcătuind, noi nu numai că să nu-i împingem spre păcat, ci chiar să-i tragem din prăpastia răutății, ca nu cumva cu pierderea lor să suferim și noi pedeapsă. Să ne aducem aminte necontenit de judecata cea înfricoșată, de răul cel de foc, de legăturile cele nedezlegate, de întunericul cel mai dinafară, de scrâșnirea dinților, de viermele cel neadormit. „Dar – zici tu – Dumnezeu este iubitor de oameni”. Însă acestea sunt vorbe, iar dacă ar fi după părerea ta, atunci nici bogatul acela care a trecut cu vederea pe Lazăr nu este pedepsit; nici fecioarele cele bune nu sunt scoase din cămara de nuntă; nici cei ce nu hrănesc pe Hristos nu se duc în focul cel pregătit diavolului; nici cel îmbrăcat în haine necuviincioase nu se pierde, legat de mâni și de picioare; nici cel ce a pretins de la datornicul său o sută de dinari nu va fi predat muncilor; atunci nu este adevărat nici ceea ce zice pentru preacurvari: „Unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge” (Marcu 9, 44), ci toate acestea sunt numai simple amenințări. „Da!”, zici tu. Și cum de îndrăznești de a pronunța astfel de vorbă, și de la sine îți dai o așa hotărâre? Eu, atât din cele spuse de Hristos, cât și din cele ce a făcut, voi putea să-ți dovedesc

că este cu totul din contră. Dacă tu nu crezi în cele viitoare, cel puțin crede din cele petrecute, căci cele petrecute deja și îndeplinite nu mai sunt vorbe și amenințări. Cine a trimis peste întreaga lume potopul și a făcut înecarea aceea înfricoșată? Cine a adus prăpădirea aceea grozavă a întregului neam omenesc? Cine după aceasta a slobozit din cer fulgerele și trăsnetele acelea asupra pământului Sodomei? Cine a cufundat în mare întreaga armată egipteană? Cine a nimicit în pustiu cele șase sute de mii? Cine a ars de tot adunarea lui Abiram? Cine a poruncit pământului să-și deschidă gura și să înghită de vii pe cei ai lui Core și Datan? Cine, pe timpul lui David, a nimicit cât ai clipi din ochi șaptezeci de mii de oameni? Să mai spun oare și de cei pedepsiți în parte? Ce veți zice de Cain, care a fost predat unei pedepse neîncetate? Dar de Harmi (fiul lui) cel lapidat cu tot neamul lui? Dar de cel ce a pățimit tot aceasta, pentru că adunase lemne în ziua Sâmbetei? Să mai spun și de cei patruzeci de copii sfâșiați de fiarele sălbatice, și care nu s-au bucurat de iertare, deși erau prunci fără de minte? Dacă poate ai vrea să le vezi pe acestea petrecându-se și după har, gândește-te, bunăoară, la cele ce au pățimit iudeii: cum femeile lor își mâncau copiii, unele frigîndu-i și altele înfulecându-i; cum iudeii fiind lăsați pradă foametei cumplite, și unor grele războaie, toate tragediile lor din urmă fuseseră covârșite de nenorocirile în care căzuseră de data aceea. Cum toate acestea le-a adus asupra lor Hristos, ascultă-L pe El cum le-a proorocit mai

înainte și cum le-a deslușit prin parabole, iar de multe ori chiar de-a dreptul și cu toată limpezimea. Prin parabole spunându-le aceasta, le-a dat pildă acolo unde zice: „Iar pe acei vrăjmași ai mei, care n-au voit să domnesc peste ei, aduceți-i aici și tăiați-i în fața mea” (Luca 19, 27), iar în alt loc prin parabola viei și a căsătoriei. Lămurit le vorbește în multe locuri, ca de pildă acolo unde zice: „Și vor cădea de ascuțișul săbiei și vor fi duși robi la toate neamurile, ..., iar pe pământ spaimă întru neamuri și nedumerire din pricina vuietului mării și al valurilor, iar oamenii vor muri de frică” (Luca 21, 24-26), sau acolo unde zice: „Că va fi atunci strâmtorare mare, care n-a fost de la începutul lumii până acum și nici nu va fi” (Matei 24, 21).

Știți apoi cu toții ce pedeapsă au primit Anania și Safira, pentru că au ascuns din banii rezultați prin vânzarea ogorului lor. Dar încă nenorocirile zilnice nu le vezi? Nu vezi pe cei ce se topesc și acum de foame? Nu vezi pe cei ce sunt cucerți de lepră și de schimonosirea trupului? Pe cei ce încontinuu trăiesc în sărăcie, și pe cei ce pătimesc mii de rele? Și cum s-ar putea, sau mai bine zis, ce rațiune ar fi ca unii să fie pedepsiți, iar alții să nu fie? Dacă Dumnezeu nu este nedrept – după cum nu este –, apoi nu mai încape vorbă că și tu vei da seamă păcatele tale; iar dacă El nu pedepsește fiindcă este iubitor de oameni – după cum zici tu –, apoi atunci nici pe aceștia nu trebuia să-i pedepsească. Acum însă, tocmai pentru niște astfel de cuvinte pe care voi le roștiți, Dumnezeu pedepsește chiar și aici pe mulți, pentru ca atunci când voi nu veți crede cuvintele amenințătoare, cel puțin prin pedepsirea faptelor imediat să credeți. Și fiindcă nu credeți și nici nu vă înspăimântă atât de mult cele petrecute în Legea veche, cel puțin cele petrecute cu generațiile ce se succed în timp vor putea îndrepta pe cei trândavi. „Dar – zici tu – de ce oare El nu pedepsește aici pe fiecare?”. Pentru că le acordă un termen de pocăință. De ce nu sunt toți pedepsiți aici? Pentru că nu cumva cei mai mulți să se îndoiască de pronia Lui. Câți tâlhari au fost aici pe pământ? Dintre ei numai unii au fost prinși și pedepsiți, pe când cei mai mulți s-au dus de aici fără să dea seamă de faptele lor. Dar dacă aceștia rămân nepedepsiți, apoi unde este iubirea de oameni a lui Dumnezeu? Mie mi se pare a te întreba acum pe tine: dacă nimeni nu ar fi fost pedepsit, ai fi avut atunci un cuvânt de îndreptare; dar când unii sunt pedepsiți, iar alții nu, deși poate au păcătuit mai mult, apoi unde este rațiunea și dreptatea, că fiind vinovați de aceleași păcate, să nu aibă și aceeași pedeapsă? Cum nu s-ar crede atunci că cei pedepsiți au fost nedreptățiți? De ce nu sunt pedepsiți toți aici pe pământ? Ascultă chiar pe Hristos ce spune despre acei optsprezece care au fost uciși sub dărâmurile

turnului din Siloam, și de care se mirau cei de pe lângă El: „Oare ei au fost mai păcătoși decât toți oamenii care locuiau în Ierusalim? Nu! Zic vouă: dar de nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel” (Luca 13, 4-5), sfătuindu-ne prin aceasta de a nu ne amăgi că, în timp ce alții sunt pedepsiți, noi, deși am păcătuit mult, totuși vom scăpa fără pedeapsă. Dacă nu ne vom schimba, desigur că vom fi pedepsiți. „Dar cum vom fi pedepsiți acolo pentru vecie”, zici tu, „când noi aici pe pământ am păcătuit pe un timp scurt? Cum se poate ca un om care a săvârșit un omor cât ai clipi din ochi, să fie pedepsit la osândă veșnică? Dar Dumnezeu nu face aceasta!”, zici tu. Însă pe paralizicul acela cum de l-a ținut treizeci și opt de ani într-o așa osândă grea? Cum că l-a pedepsit pentru păcatele lui, ascultă ce-i zice Hristos: „Iată te-ai făcut sănătos, dar de acum să nu mai greșești” (Ioan 5, 14).

„Dar – zici tu – a luat dezlegare”. Da, însă acolo nu se vor petrece tot așa lucrurile; și cum acolo pedeapsa nu va avea sfârșit niciodată, ascultă-L ce zice: „Unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge” (Marcu 9, 44), și iarăși: „Și vor merge aceștia la osândă veșnică, iar dreptii la viață veșnică” (Matei 25, 46). Deci, dacă este viață veșnică, este în același timp și osândă veșnică. Nu vezi cu câte a amenințat pe iudei? Și oare s-au îndeplinit toate acele amenințări, sau au rămas numai vorbe goale? „Nu va rămâne, zice El, piatră pe piatră”, și oare a rămas ceva? „Căci va fi atunci strâmtorare mare, cum nu a fost de la începutul lumii” (Matei 24, 21), și oare n-a fost acel necaz? Citește istoria lui Iosif, și atunci nu vei putea nici să mai răsuflă auzind câte nenorociri au îndurat iudeii! Acestea le spun nu ca să vă întristez, ci ca să vă pun în siguranță; le spun ca nu cumva amăgindu-vă cu cele zadarnice, să vă fac de a suferi pedepsele cele mai grele. De ce nu crezi tu că e drept de a fi pedepsit după ce ai păcătuit? Nu ți-a spus el mai înainte toate? Nu te-a amenințat? Nu te-a ajutat? Nu a făcut pentru mântuirea ta mii de fapte? Nu ți-a dăruit baia renașterii, și toate cele mai dinainte ți le-a iertat? Dar și după botez oare nu ți-a dat ajutor de a te întoarce la El iarăși prin pocăință? Oare chiar și după aceasta nu ți-a făcut destul de ușoară calea iertării păcatelor? Ascultă-L ce a poruncit: „Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-vă și vouă Tatăl vostru Cel ceresc” (Matei 6, 14). Ce greutate vedeți în acest fapt? „Învățați să faceți binele, căutați dreptatea, ajutați pe cel apăsător, faceți dreptate orfanului, apărați pe văduvă! Veniți să ne judecăm, zice Domnul. De vor fi păcatele voastre cum e cârmăzul, ca zăpada le voi albi, și de vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face” (Isaia 1, 17-18). Ce greutate este de a face așa? „Spune tu fărădelegile tale întâi, ca apoi să te îndrepti” (Isaia 43, 26). Aceasta ce greutate de îndeplinit

are? „Păcatele tale cu milostenie le răscumpără” (Daniel 4, 24).

Ce oboseală poate fi aici? Vameșul acela din Evanghelie a zis: „Dumnezeule, milos-tiv fii mie păcătosului” (Luca 18, 13) și s-a pogorât de la templu îndreptat. Ce oboseală mare vom avea imitând pe acest vameș? Dacă și după toate acestea, poate că nu voiești a te convinge că este pedeapsă și osândă, apoi atunci nici diavolul nu va fi pedepsit. „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui!” (Matei 25, 41). Dacă nu este gheena, apoi nici diavolul nu va fi pedepsit, iar dacă el este pedepsit, apoi este arătat faptul că și noi vom fi pedepsiți, fiindcă și noi am călcat poruncile lui Dumnezeu, deși nu la fel ca diavolul. Și cum nu te sfiești grăind cu atâta îndrăzneală? Căci tu zici că el nu pedepsește pentru că este iubitor de oameni, lași a se înțelege, că dacă pedepsește nu mai este iubitor de oameni. Vedeți ce fel de cuvinte vă pune în gură diavolul? Dar ce? Oare monahii, care viețuiesc prin munți și dau dovadă de o nevoință grea, se vor duce acolo neîncununați? Dacă cei răi nu vor fi pedepsiți, și nici nu va fi vreo răsplată, ar putea să zică cineva cu drept cuvânt, că nici cei buni nu vor fi încununați. „Da! zici tu; aceasta este demn de Dumnezeu, ca să fie numai împărăția cerurilor, și nicidecum gheena”. Așadar, după părerea ta, și cel ce curvește, și cel preacurvar, și cel ce a făcut mii de rele, se vor bucura tot de aceleași bunuri ca și cei ce au arătat o viață neprihănită și sfântă; atunci Pavel și cu Nero vor sta alături, sau mai bine zis, și diavolul va sta alături cu Pavel. Dacă nu este gheena, iar înviere este, apoi atunci și cei răi se vor bucura de aceleași bunuri ca și cei buni. Dar cine ar putea să spună grozăviile acestea, fie chiar dintre cei mai smintiți oameni? Mai mult încă: cine chiar dintre demoni ar putea să spună așa?

Căci și demonii mărturisesc că este gheena, pentru care și strigau zicând: „Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești” (Matei 8, 29). Apoi, dacă și demonii mărturisesc acest lucru, cum de tu nu te temi și nu tremuri tăgăduind? Cum de nu vezi aici pe dascălul tuturor acestor rele credințe? Căci diavolul, care a înșelat pe om dintru început și cu speranța de bunuri mai mari i-a luat bunurile pe care deja le avea în mână, tot el este care îndeamnă pe om și acum de a grăi și a cugeta de-acestea, și astfel îi atâță pe unii să se arate disprețuitori și să spună că nu este gheena, ca tocmai așa să-i bage în gheena. Dar Dumnezeu face cu totul din contră; El a pregătit gheena, și ne-a amenințat cu ea, ca astfel să ne ferească de a cădea în ea. Dacă fiind gheena și diavolul te amăgește, apoi nefiind, cum ar fi mărturisit de existența ei

demonii, al căror interes este tocmai de a lucra ca noi nici să nu bănuim așa ceva, ca astfel să devenim mai leneși în fapta bună și să cădem cu ei în focul cel nestins? „Dar cum de au mărturisit atunci existența gheenei?”, zici tu. Pentru că silirea la care erau supuși atunci era pentru ei foarte grea. Deci, înțelegând toate acestea, să înceteze cei ce vorbesc așa, de a se amăgi și pe ei, și pe alții, fiindcă vor da seamă și de aceste cuvinte, atrăgându-și asupra lor acele grozăvii, deoarece se încearcă de a corupe pe mulți, și nu imită măcar pe barbarii aceia (ninivitenii). Căci barbarii aceia deși erau mai nepricepuți decât toți oamenii, totuși imediat ce au auzit că cetatea lor se va nimici, nu numai că nu s-au arătat neîncrezători, ci au și început a ofta și văita, și a se îmbrăca în sac, și a-și pune cenușă pe cap, și nici că au încetat de a face totul, până ce nu au domolit mânia lui Dumnezeu. Dar tu, care ai luat atâta experiență din fapte și din vorbe, încă disprețuiești cele vorbite? Ei bine, vei pătimi cu totul altfel decât au pățimit ninivitenii, căci aceia înfricoșându-se de vorbe numai, nu au suferit pedeapsa din fapte, pe când tu, disprețuind amenințarea prin vorbe, vei suferi pedeapsa prin fapte. Dacă acum ți se pare ca un mit acele vorbe, nu ți se va părea tot așa și când vei suferi în realitate. Nu ai văzut ce a făcut Hristos și aici? Cum din cei doi tâlhari ce erau cu El pe cruce, numai pe unul l-a băgat în împărăția cerurilor, pe când pe celalalt l-a trimis în gheena? Și ce vorbesc eu de tâlharii și de ucigașii de oameni, când El n-a cruțat nici chiar pe Apostolul Său care devenise vânzător, ci văzându-l alergând singur în cursă, văzându-l cum se ducea singur la spânzurătoare, l-a lăsat de și-a luat singur răsplata vânzării, căci s-a spânzurat și a crăpat în două, iar măruntaiele lui au ieșit toate afară. Toate acestea prevăzându-le dintru început Hristos, l-a lăsat pe nefericitul trădător să pătimească totul după cum stă scris, și aceasta ca să te încredințeze pe tine din cele prezente despre cele viitoare. Deci nu vă mai amăgiți pe voi înșivă, încrezându-vă diavolului, căci toate cugetările acestea ale lui sunt. Gândește-te tu, care te vrei iscoditor, dacă și judecătorii, și stăpânii, și dascălii, și barbarii, deopotrivă și dintotdeauna, cinstesc pe cei buni și pedepsesc pe cei răi, atunci cum s-ar putea cu Dumnezeu să se petreacă tocmai dimpotrivă și dinaintea Lui să se învrednicească acelorași bunuri și cei răi ca și cei buni?! Dar atunci cei răi când oare se vor izbăvi de rele? Astăzi, când dânșii așteaptă pedeapsă, când se găsesc printre atâtea primejdii, ca de pildă frica de judecători și de legi, și cu toate acestea încă nu se depărtează de rele, dar încă ducându-se de aici fără de această frică, și cu credință că nu numai nu vor cădea în gheena, ci chiar se vor învrednici de împărăția cerurilor deopotrivă cu cei buni? Așadar, când oare vor conțeni aceștia de a face rele? Aceasta,

spune-mi, este iubire de oameni, să stăruie cineva în rele, să pună premiu pe săvârșirea răului, să pretindă ca și cel ce se îngrijește de o viață curată să se bucure de aceleași bunuri ca și cel ce trăiește în desfrânare, iar cel credincios să stea pe-o treaptă cu cel necredincios, Pavel la fel cu diavolul?! Dar oare până când vom tot vorbi de acestea? De aceea vă rog, iubiților, ca izbăvindu-vă voi de această nebunie și venindu-vă deplin în simțiri, să

înduplecați sufletul vostru de a se sfinți și a se cutremura, pentru ca astfel să vă izbăviți și de gheena viitoare, viețuind aici cu toată grijă, iar în același timp să vă învredniciți și de nădăjdutele bunuri făgăduite nouă din belșugul iubirii dumnezeiești. De care fie cu toții să ne învrednicim cu toții, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin Care și cu Care se cuvine slava Tatălui și Sfântului Duh, în vecii vecilor. Amin.

Filocalia este o restrângere a spiritualității creștine la spiritualitatea personală, ori, cel mult, monahală. Introspecția monahilor i-a făcut să nu mai privească lumea ca lume. Viziunea din Filocalie e război nevăzut cu duhurile, război cu patimile și război cu lumea luată ca păcat, or el vede războiul, păcatul și lumea ca un tot integral. Discursul filocalic nu seamănă cu discursul evanghelic, căci acolo lupta se dă în lume, pentru schimbarea lumii și spre înfrângerea forțelor întunericului din lume. Filocalia e scrisă în Evul Mediu, când problemele lumii erau transmise statelor, iar statele le rezolvau în măsura în care erau ori nu erau expresie a creștinătății, iar monahii se dedicau vieții pur spirituale. O parte din virtuțile și valorile evanghelice nici nu apar în Filocalie: cutezanța, afirmarea, lupta, dreptatea, justiția, pedeapsa, etc.

Ioan Ianolide

ISTORIA BISERICEASCĂ UNIVERSALĂ

I

Ioan Mihălcescu, *Istoria bisericească universală* – până la 1054 – cu noțiuni de patrologie, întocmită conform programei analitice din 1908, Tipografia „Cultura neamului românesc”, București, 1922

1. CAUZELE CARE AU ÎNLESNIT RĂSPÂNDIREA CREȘTINISMULUI

Religiunea creștină s-a răspândit în lume cu o iuțea uimitoare, ceea ce este dovada cea mai strălucită a originii sale dumnezeiești. Cauzele care au ajutat și înlesnit răspândirea sa sunt de două feluri: unele *dinăuntru* și altele *dinafară*.

CAUZELE DINĂUNTRU SUNT:

1 *Dumnezeirea creștinismului*, care s'a adevărit prin numeroase minuni și prin rezultatul nu mai puțin minunat al propoveduirii învățaturii sale. Intr'adevăr învățătura creștină, cuvântul mântuitor al sfintei Evanghelii, s'a adresat în prima linie tuturor desmoșteniților soartei din iumea păgână, adică sclavilor, femeilor și celor săraci, umiliți și apăsăți. Prin influența binefăcătoare pe care a exercitat-o asupra acestora, ea a transformat cu desăvârșire lumea veche. Dar nu numai față de cei simpli și umiliți și-a arătat ea puterea sa miraculoasă, ci și față de cei învățați și avuți, dovadă numeroși filosofi și înalți demnitari păgâni, cari au primit creștinismul.

2 *Superioritatea creștinismului față de filosofia și de religiunile păgâne*. Atât filosofia cât și religiunile păgâne în genere mulțumiau cel mult mintea, iar inima o lăsau rece, pe când creștinismul mulțumia și inima prin învățătura despre împăcarea omului cu Dumnezeu, prin jertfa adusă de Mântuitorul pe cruce, prin proclamația egalității tuturor oamenilor înaintea lui Dumnezeu, prin tăgăduirea unei vieți fericite dincolo de mormânt, etc

3 *Curăția morală a vieții creștine*, care nu era altceva decât traducerea în faptă a credinței neclintite în dumnezeirea lui Christos și a învățaturii sale și urmarea cu sfințenie a pildei dat? de el. Păgânii aveau și ei unele învățături frumoase despre virtute și pietate, dar nu le urma aproape nimeni, ci erau numai pe nartie, iar viața lor era întinată de tot felul de păcate și viții. Creștinii dimpotrivă puneau în practică tot ce învățau, căci Mântuitorul a zis: „Nu oricine îmi zice: Doamne! Doamne! va intra în împărăția cerurilor, ci cel care va face și va învăța, mare se va chema”.

4 *Curajul și statornicia cu care creștinii își apărau credința*, pentru care înfruntau cele mai mari primejdii, suferiau cele mai cumplite chinuri și chiar moartea. În păgânism era lucru nepomenit ca cineva să sufere și să moară pentru credința sa.

5 *Zelul și abnegațiunea neasemănat de mari cu care misionarii și învățătorii creștini propeveduiau și susțineau creștinismul*. Cei mai mulți din misionarii creștini, începând cu sfinții

apostoli, au pecetluit cu sângele lor propoveduirea și apărarea credinței creștine înaintea iudeilor și a păgânilor.

Toate acestea au atras privirile lumii păgâna și iudaice asupra creștinismului, au făcut și pe cei mai mari dușmani ai lui să se întrebe, care poate fi secretul puterii lui și i-au determinat apoi să-l primească, și ei.

CAUZELE DINAFARĂ SUNT:

1 *Decăderea religiunilor păgâne.* La ivirea creștinismului în lume, religiunile păgâne decăzuseră cu totul. Cultul celor mai multe din ele era un amestec ciudat de ceremonii zgomotoase cu practici absurde, crude și revoltătoare. Misterele, oracolele, magia și mantica aveau mare căutare și formau, ca să zicem așa, sufletul religiunii. În realitatea existenței zeilor nu mai credea aproape nimeni. Nu numai filosofii, ci chiar și preoții și poporul, își bateau joc de credința în zei și de legendele despre viața lor imorală și scandaloasă. De morală nici nu putea fi vorba, când religiunea era așa de decăzută. Virtutea era — cum a zis chiar un păgân — numai un nume, sau — cum zice un scriitor bisericesc — virtuțile păgâne erau viții strălucitoare.

În fața acestei stări de lucruri dorința de o religie mai înaltă, cu o morală mai curată, care să satisfacă setea religioasă a tuturor, se exprimase de mulți dintre înțelepții păgâni și sibilele (profetese păgâne) preziseră venirea unui mare reformator religios și moral din spre răsărit. Când sfinții apostoli începură a propovedui grecilor și romanilor pe Iisus cel răstignit pe cruce și întăriră trimiterea lor cerească prin minuni, cei mai mulți dintre păgâni crezură că a sosit Reformatorul așteptat de ei și primiră creștinismul.

2 *Descompunerea filosofiei clasice.* Frumoasele învățături ale marilor filosofi ai vechimii ca: Pitagora, Socrates, Plato și Aristoteles, cari fuseseră un puternic sprijin pentru religiunea și morala păgână, nu mai găseau admiratori și urmăritori încă cu mult timp înainte de apariția creștinismului. Pe ruinele lor se ridicaseră o mulțime de alte sisteme filosofice nouă, ca d.p. epicureismul, stoicismul, scepticismul, neoplatonismul și neopitagoreismul, care se luptau între ele și căutau să se discrediteze unul pe altul. Îndeletnicindu-se cu căutarea adevărului, pe care nu l-au putut găsi, aceste sisteme pe deoparte au deprins spiritele cu cercetarea și preocuparea de probleme mai înalte, iar pe de altă parte au aruncat sămânța neîncrederii în ele (în sisteme) și au pregătit astfel terenul pentru înțelegerea și rimirea adevărului absolut, propoveduit de creștinism.

3 *Împrăștierea iudeilor în toate părțile imperiului roman.* Încă din timpul lui Alexandru cel Mare (veacul IV a. Chr.), iudeii începuseră a ieși din Palestina și a se așeza printre alte popoare. Mai ales în Alexandria — oraș întemeiat de Alexandru, la gurile Nilului și care ajunsese în curând centrul comercial și științific al întregii lumi greco-romane — se grămădiră mulți iudei. Uitându-și limba părintească, ei fură nevoiți a traduce cărțile sfinte în dialectul grecesc care se vorbea în Alexandria. Traducerea aceasta cunoscută sub numele de Septuaginta și răspândirea din ce în ce mai mult a iudeilor — dela cucerirea Palestinei de către armatele romane sub conducerea lui Pompeiu (anul 63 a. Chr.) — prin toate orașele imperiului roman, dădură prilej multor păgâni să cunoască religiunea iudaică. Statornicia în credință, adorarea unui singur Dumnezeu și respectul pe care iudeii din toată lumea îl aveau pentru templul lui Iahve din Ierusalim, cum și faptul că Iuliu Cezar îngăduise practicarea în imperiu a acestei religiuni, au avut o mare influență asupra păgânilor, înclinați spre tot felul de culte. Unii dintre ei primiau tăierea-împrejur și țineau religiunea mozaică în întregime. Aceștia se numiau prozeliti dreptății. Alții — în număr mult mai mare și mai ales femei, sclavi și muncitori — se obligau să se lepede de cultul, idoli'or și să adore pe Iahve. Aceștia se numiau prozeliti porții. Și mai mulți în fine se mulțumiau cu ceremoniile și unele practici religioase ale iudeilor. Nădejdea în apropiata venire a lui Mesia, cel prezis de prooroci, era dar cunoscută și păgânilor și încălzia inimile, multora dintre ei. Chiar marii scriitori romani: Vergiliu, Tacit și Suetoniu, pomenesc în scrierile lor de un Mântuitor, care va veni din Iudea. Lumea păgână era dar în parte pregătită pentru primirea creștinismului și când el se ivi, putu să se răspândească cu repeziciune, fiind așteptat de mulți.

4 *Marea întindere a împărăției romane.* Romanii, ajunseseră să stăpâniască, la ivirea creștinismului, cea mai mare parte a lumii cunoscute. Domnia acelorasi legi peste întreg teritoriul asupra căruia se întindea stăpânirea romană, existența

2. STAREA POLITICĂ ȘI MORALĂ A IUDEILOR

1 Încă cu 63 de ani înainte de era creștină Palestina căzuse în stăpânirea romanilor. La acea dată doi membri din familia domnitoare a Macabeilor (frații Hircan II și Aristobul II), certându-se între ei pentru tron, chemară ca arbitru pe generalul roman Pompeiu, care se afla cu armata în Asia. Acesta cuceri Ierusalimul, luă captiv pe Aristobul, și făcu rege pe Hircan, căruia-i impuse tribut, iar țara i-o alipila imperiu. Nu mult după aceasta (anul 37 a Chr.) *Irod Idumeul cel Mare*, alungă, cu ajutorul romanilor, pe Antigone, ultimul rege de neam iudeu și-i luă locul.

Irod căută să-și câștige favoarea protectorilor săi, aplicând cu asprime toate legile romane. El căută însă în același timp să-și atragă și simpatiile iudeilor, respectând religiunea lor și rezidind cu mari cheltueli templul din Ierusalim. La moartea lui, întâmplată curând după nașterea Domnului nostru Iisus Christos, regatul fu împărțit între cei trei frați ai săi. Cel mai mare dintre ei, anume *Arhelau*, luă Iudeia, Samaria și Idumeia, cu titlul de *etnarh*, iar ceilalți doi luară restul, cu titlul de *tetrarhi*. *Arhelau* fu depus și exilat în anul 6 d. Chr. iar partea stăpânită de el fu prefăcută în provincie romană și unită cu Siria. Proconsulul Siriei, cu reședința în Antiohia, guverna partea aceasta de țară printr'un procurator, care și avea reședința în Cezarea Palestinei și care venia la Ierusalim numai în timpul sărbătorilor, când se grămădia multă lume aci. Unul dintre acești procuratori (al șaselea) a fost *Ponțiu Pilat*, în timpul căruia a pățimit, a murit și a înviat Mântuitorul Christos.

Părțile stăpânite de *Irod Antipa* și de *Filip*, ceilalți doi frați mai mici, avură și ele mai târziu aceeași soartă.

Iudeii — ca orice popor rob de altul — erau foarte nemulțumiți de jugul roman. Nemulțumirea lor era cu atât mai mare cu cât își forma seră ideea greșită, că Dumnezeu îi ocrotește pe ei în deosebi și în așa grad, că le va supune pe toate celelalte popoare. Socotind pe Dumnezeu ca un Dumnezeu al lor național, ei așteptau și un Mesia războinic, un viteaz care să scuture jugul roman și să împlinască visul lor de aur: supunerea tuturor popoarelor lumii sub sceptrul lor. Mesia cel mult așteptat trebuia să vină în curând, pentru că ei nu aveau acum regi din neamul lor și patriarhul Iacob prezisese, că atunci când nu vor mai fi peste urmașii săi regi din seminția lui Iuda, va veni Mesia. Ideea greșită despre Mesia a fost pieirea lor, pentru că i-a făcut să se ridice împotriva romanilor, cari le-au desființat

statul, au dărâmat Ierusalimul și pe ei i-au împrăștiat prin tot imperiul.

2 Într-o astfel de situațiune politică și cu astfel de idei greșite despre Dumnezeu și despre Mesia, iudeii nu stau mai bine nici din punct de vedere moral. Exclusivismul național aduse cu sine exclusivismul moral, adică ei nu iubiau și nu socotiau oameni, în înțelesul nobil al acestui cuvânt, decât pe connaționalii lor, iar pe celelalte neamuri le disprețuiau și le urau. Din legea dată lor de Moisi, ei nu mai țineau nici partea cu adevărat religioasă nici pe cea morală, ci se mărginiau numai la ceremoniile exterioare, precum: aducerea de jertfe, mergerea la templu sau la sinagogă, observarea prescripțiunilor pentru îmbrăcăminte, pentru tunderea părului, tăiatul unghiilor, gătirea bucatelor, etc., etc.

Cele trei secte religioase, care existau din vremea Macabeilor, contribuiau și mai mult la înăsprirea stării politice și la înrăutățirea celei morale.

Secta fariseilor era cea mai numeroasă și cea mai cu vază înaintea poporului, din cauza ideilor ei naționaliste și a respectului pentru observarea, până în cele mai mici amănunte, a legii lui Moisi. Vederile lor politice pricinuiră mult rău iudeilor, pentru că fanatismul și exclusivismul propoveduit de ei, cum și îndemnul de a nu da ascultare legilor romane, țineau pe popor într-o fierbere continuă și atraseră asupra iurgiei romanilor. Nu mai puțin rău au pricinuit fariseii și pe tărâmul religios-moral. Ei țineau cu tărie la observarea literii legii și ca niște datine și tradițiuni absurde, pe care le puneau mai presus de preceptele religioase și morale ale Sfintei Scripturi. În observarea preceptelor legii ei nu erau sinceri, nu le îndeplineau din convingere, ci numai de ochii lumii și ca să fie lăudați și stimați de semenii lor ca oameni evlavioși. Prin această purtare, ei au făcut mult rău poporului, deprihându-l să fie fățarnic și stricându-i astfel caracterul. Cu toate acestea, din rândurile fariseilor au ieșit renumiți cărturari sau învățători de lege ca : *Hilel*, *Șumoi* și *Gămăliei*, din cari cei doi dintâi au murit înainte de începerea în public a activității Mântuitorului, iar cel din urmă a trăit și pe vremea sfinților apostoli.

Secta saductilor era opusă sectei fariseilor. Pe tărâmul politic, saduceii erau partizanii romanilor, de aceea nu erau iubiți de popor ca fariseii, iar pe tărâmul religios, respingeau tradițiunea și se conduceau numai de Sfânta Scriptură, pe care o explicau în chip rațional, făgăduind tot ce este supranatural. Ca atare nu credeau în existența

îngerilor, în existența și nemurirea sufletului, în învierea morților. În viața viitoare și în răsplătirea faptelor după moarte. Având astfel de credințe, viața lor morală era foarte desfrânată și influența exercitată de ei asupra moralității generale era detestabilă.

Secta eseilor era compusă din oameni, cari trăiau în cea mai mare parte retrași în singurătate, prin deșertul dela apusul Mării Moarte, ducând viață ascetică și contemplativă. Ei trăiau în comun și erau necăsătoriți. Nu mâncau carne și nu jurau niciodată. Deși țineau legea lui Moise, aveau totuși cultul lor dumnezeesc aparte, fără temple sau alte localuri proprii de rugăciune, precum și o mulțime de ceremonii, care rivalizau cu ale fariseilor în minuțiozitate, număr și absurditate. Nesocotind tocmai partea ceremonială din lege, parte la care poporul ținea mai mult, eseii avură influență rea asupra vieții religioase morale a poporului, care nu mai știa ce să creadă și cum să viețuiască, spre a împlini cu adevărat voința lui Dumnezeu.

Afară de aceste trei secte propriu zise din sânul poporului iudeu, trebuie să mai amintim și de *samarinenii*. Aceștia nu erau o sectă religioasă sau politică, ci populațiunea Samariei, care rezultase din amestecul evreilor, rămași în patrie după distrugerea regatului Israel de către asirieni (722 a. Chr.), cu coloniștii aduși de cuceritori. Evreii socotiau pe samarinenii ca spurcați, pentru că se închinau la idoli, și nu voiau să intre în nici un fel de legătură cu ei. Pe timpul lui Alexandru cel Mare, samarinenii își clădiră un templu al lor aparte, pe muntele Garizim, lângă Sichem, care însă fu dărâmat de către Ioan Hircan (între ani 120—110 a. Chr.). Ei considerau și după aceea

muntele de sfânt. Trăind în dușmănie cu iudeii și ocupând partea de mijloc a Palestinei, samarinenii despărțeau pe iudei în două părți: cei din miazănoapte, din Galileia—și cei din miazăzi—din Iudeia—formând un fel de strat izolator între ei.

Exclusivismul politic și religios al iudeilor față de tot ce nu era iudaic, pe deoparte, iar ideile rătăcite ale sectelor lor religioase și certurile dintre ele, pe de altă parte, făcuseră ca acest popor să decadă foarte mult atât politicește cât și moralmente. Politicește iudeii aveau să suporte Țugui roman, cu mult mai greu decât orice alt popor, numai din cauza exclusivismului lor, iar moralmente viața lor nu se deosebi a mult de a popoarelor păgâne, pentru că legea lui Moise ne mai fiind respectată în spiritul ei, credințele deșarte și imoralitatea se înmulțiseră simțitor, ceea ce face pe istoricul lor *Iosif Flaviu* (95 d. Chr.) să asemene Ierusalimul cu Sodoma și Gomora de altădată.

Aceasta era starea politică și morală a iudeilor în timpul venirii Mântuitorului în lume. Împrejurările extrem de critice, în care se aflau din ambele puncte de vedere, făcuseră pe cei mai buni dintre ei să-și îndrepte privirile spre cărțile sfinte, să cerceteze prezicerile proorocilor și să nădăjduiască în apropiata venire a unui Mântuitor. Alături de covârșitorul număr al acelor cari așteptau un Mesia politic, se aflau dar—poate nu în număr

tocmai restrâns—și unii pentru cari Mântuitorul prezis și așteptat avea să fie un profet și legiuitor religios, asemenea lui Moise, cum ne dovedesc: bătrânul Simeon și proorocita Ana, Nicodim și Iosif din Arimateia, samarineanca dela puțul lui Iacov ș.a.

3. STAREA POLITICĂ ȘI MORALĂ A PĂGÂNILOR AȘTEPTAREA LUI MESIA

1 Cu privire la starea politică a lumii păgâne din timpul ivirii creștinismului și încă câțva după aceea, trebuie știut că imperiul roman coprindea aproape toată lumea cunoscută pe atunci. El se întindea dela Rin, Dunăre, Marea-Neagră, Munții Caucaz și Marea Caspică, ca hotar în partea de miazănoapte, până la Oceanul Atlantic în spre apus, până la deșerturile Africe, în miazăzi și până la râul Eufrat, în spre răsărit,

împărații romani din primele dinastii au ținut să apere integritatea imperiului, dar peste două veacuri diferitele neamuri germanice deschid drumul năvălitorilor barbari în imperiu, care numai cu multă greutate și cu pierderi imense s'a mai putut menține încă două veacuri, după care jumătate din el—și anume partea de apus—a căzut (576) în mâinile herulilor.

La marginea de răsărit a imperiului roman, dela râul Eufrat și până la Ind și dela Marea Caspică și până la Oceanul Indian, se întindea *împărăția parților*, care a durat până la anul 226 d. Chr. (pe timpul împăratului roman Alexandru Sever) când fu cucerită de perși. Atât părții cât și perșii au trăit în dușmănie aproape continuă cu romanii și au avut războaie câncene cu ei.

În spre miazănoapte de împărăția parților era regatul Armeniei, care, în întregime, a fost numai scurtă vreme supus romanilor și perșilor, pecând o parte din el — Armenia Mică — fusese încorporată la imperiul roman încă dinainte de era creștină.

Spre răsărit de împărăția parților era India, care n'avea atunci nici o însemnătate. Afară de teritoriul pe care-l numim noi astăzi astfel, pe atunci mai purta numele de India și : Arabia, Etiopia, deșertul Libiei și regiunea dintre Pontul Euxin (Marea Neagră) și Marea Caspică.

La miazăzi de imperiul roman se afla, în Asia, Arabia, iar în Africa Etiopia, Libia, și Getulia, care iarăși n'au jucat în acest timp niciun rol politic.

Aceasta era starea politică a lumii păgâne la ivirea creștinismului. S'ar putea zice că imperiul roman reprezenta civilizația, iar celelalte state și popoarele fără viață de stat dimpre- jurul lui, reprezentau barbaria.

2 In ce privește starea morală a păgânismului, trebuie să ne oprim privirile îndeosebi la lumea greco-romană, în care s'a răspândit mai mult creștinismul și cu care a avut de dus lupte grele și îndelungate. Cu celelalte popoare ale lumii păgâne care se aflau pe o treaptă inferioară de cultură și a căror religie consta în mare parte din idololatrie grosolană, creștinismul a luptat mai ușor, a învins mai repede, pentru că el înfățișa nu numai religie absolută, ci și o mai bună ordine socială și de stat, un teren mai prielnic pentru desfășurarea civilizației ; de aceea starea morală a acestor popoare nu ne interesează așa de mult.

Cu totul altfel stau lucrurile cu lumea greco-romană. Grecii și romanii erau expresiunea cea mai înaltă a civilizațiunii antice, civilizațiune care în multe privințe rivalizează cu cea de astăzi, dela care ne inspirăm încă și căreia îi dăm numele de clasică. Religie și moralitatea făceau parte integrantă din această civilizațiune, se întemeiau pe ea și găsi au în ea un sprijin puternic. De aceea cu toată decăderea morală în care se afla lumea greco-romană, creștinismul nu s'a putut impune dintr'odată și fără împotrivire, ci a avut de luptat

mult și, pentru a învinge definitiv, a trebuit să facă mici concesii.

Religiunea grecilor era politeistă, adică se adora mai mulți zei. Pe când însă în religiunile altor popoare, zeii erau înfățișați sub formă de animale și de monștri, grecii îi înfățișau sub forma celor mai desăvârșite chipuri omenești. Frumosul era împins așa de departe, că religie consta aproape numai din înfățișarea și adorarea dumnezeirii sub forme plastice cât mai desăvârșite, în vreme ce sfințenia vieții era cu totul neglijată.

La romani religie era pusă în serviciul statului, cu care era așa de strâns legată încât aproape se confundea.

Mitologia greacă și romană pune în sarcina zeilor tot felul de patimi și păcate, iar filosofi și cugetătorii tăgăduiau existența lor reală, susținând că zeii sunt sau personificațiuni poetice ale puterilor și fenomenelor naturii, sau oameni îndumnezeiți de superstiția mulțimii. Din această cauză necredința era aproape generală și dacă ea nu s'a decretat în chip oficial, se datorește statului, care avea nevoie de credința în zei, pentru a putea ține mai ușor în ascultare pe supuși.

Pentru că religie nu-i mai mulțumia și pentru că sufletul omenesc nu poate trăi fără religie, grecii și romanii se deteră la tot felul de culte barbare, cum era îndeosebi cultul lui *Dionysos*, al lui *Mitra*, al *Zeitei Frigene* ș. a. și la *magie*, *vrăjitorie*, *mantică*, *hiromanție*, *necromanție* și alte mijloace de a ghici viitorul. Insuș senatul roman hotărî ca să se așeze în panteonul din Roma statuile zeilor tuturor popoarelor învinse, parcă anume cu scopul de a dispensa pe romani să se mai închine zeilor lor.

Încercarea, făcută de unii oameni de stat și filosofi, de a reînvia vechea religie romană, care era strâns legată de trecutul glorios al Romei, fu zadarnică.

Frâul pe care religie-l pune patimilor fiind smuls și călcat în picioare, desfrînarea domniei pretutindeni.

În familie, bărbatul avea putere absolută. Femeia era numai sluga, aproape sclava lui. Copiii n'au sau nici un drept cât trăia tatăl, care-i putea chiar omori, când erau mici. Abia pe timpul lui Constantin cel Mare se făcu o lege care pedepsea pe părinții cari-și omorau copiii. Numărul femeilor cu moravuri ușoare era foarte mare. Scriitorul *Plaut* spune că pe vremea sa erau în Roma mai multe femei ușoare de cât muște vara. Nu numai acestea, ci și femeile căsătorite duceau viața cea

mai depravată. Severitatea de moravuri din timpul republicei era necunoscută acum. Matroane, cum a fost Cornelia, mama Grachilor, nu se mai găseau. Divorțul era la modă, mai ales în pătura de sus a societății. Ajunseseră aproape regulă—cum zice filosoful *Seneca* — ca nobilele romane să nu-și mai socotiască anii după numărul consulilor, ci după al bărbaților pe cari-i avuseseră. Ele se căsătoriau, pentru a se divorța și se divorțau, pentru a se căsători din nou. *Scavia* era o pată și mai urâtă, atât a familiei cât și a societății păgâne. Un sclav prețuia mai puțin decât un animal; stăpânul dispunea de el cum voia. Adesea pieriau sute și mii de sclavi de moartea cea mai crudă, în lupta cu fiarele sau în lupta dintre ei în circ, numai pentru gustul stăpânilor lor și al mulțimii setoase de petreceri sângeroase.

În stat voința împăratului era cea mai înaltă lege, pentru că împărații erau adorați, chiar în viață, ca zei. Totuși puterea supremă o avea e fapt armata, care începu dela o vreme să pună și să dea jos pe împărați, după plac. De aceea împărații, care urmau după August, având pe deoparte conștiința că toată lumea e a lor, iar pe de altă parte nefiind siguri de viață, sau petreceau timpul numai în desfătări, sau făceau să curgă valuri de sânge, ucizând pe toți care erau bănuți că le ar putea face vreun rău. La fel cu ei erau și guvernatorii provinciilor, cari de regulă căutau să stoarcă avutul locuitorilor în timpul cât erau în funcțiune, pentru ca să poată trăi în urmă în lux și în plăceri. Singurul bun care mai rămăsese era vitejia

legiunilor în războiu și domnia dreptului în relațiile dintre oameni.

Cam același lucru se petrecea și la celelalte popoare păgâne din afară de imperiu. Și la acestea religiunea era discreditată și morala decăzută și nesocotită. Vieța familială era și mai rea din cauza poligamiei, sclavia era în floare, iar puterea despotică a suveranului nu cunoștea nici o margină.

3 În mijlocul acestei dezordini și corupțiuni generale, în aceste vremi turburi în care omul nu mai știa ce să creadă și cum să trăiască, unii își îndreptară privirile către cer, așteptând ajutor dela un Dumnezeu necunoscut, căruia-i ridicară altare, cum găsim în Atena, iar alții așteptau un trimis al cerului, care să descopere lumii adevărul și să i arate calea care duce la mântuire. Din sânul multor neamuri se ridicară înțelepți, cari — luminați de Dumnezeu — descriseră contemporanilor lor, în colorile cele mai vii, grozăvia morală în care trăiau și vestiră cu glas profetic venirea unui Mântuitor din țara și neamul iudeilor. Am văzut această credință la scriitorii romani Vergiliu, Tacit și Suetoniu. Tot ea făcu pe cei trei magi dela răsărit, să se ia după steaua minunată, care vestia

lumii nașterea Domnului și să vină să-I se închine în Betlehem. Astfel criza religioasă și morală prin care trecea lumea păgână la ivirea creștinismului a fost mijlocul prin care Dumnezeu a pregătit sufletele păgânilor pentru așteptarea și primirea Mântuitorului lumii, a Domnului nostru Iisus Christos.

4. MESIA ȘI ÎNVĂȚĂTURA SA

1 Când sceptrul, adică puterea regească, fu luat din mâinile urmașilor lui Iuda și trecut la un strein de credință și de neamul fiilor lui Israel, cum prezisese patriarhul Iacob pe patul de moarte; când se împliniră cele 70 de săptămâni de ani prezise de proorocul Daniil, cum și tot ce prezisese proorocii despre venirea lui Mesia, cu alte cuvinte « când a venit plinirea vremii », cum zice sfântul apostol Pavel, atunci s'a născut Mesia cel așteptat de iudei și de păgâni.

Zămislirea și nașterea lui au fost mai presus de fire, pentru că El nu era simplu om, ci Dumnezeu

adevărat — a doua persoană a prea Sfintei Treimi — și om desăvârșit. De aceea zămislirea sa s'a făcut fără tată, numai prin puterea Sfântului Duh și la naștere și după naștere mama sa a rămas fecioară.

Potrivit prezicerilor proorocilor, Mesia se născu din fecioara Maria, logodnica dreptului Iosif, din neamul lui David, în Betlehem, orașul lui David, în anul 754, sau mai exact 749, dela fondarea Romei.

Era creștină este stabilită de Dionisie Exiguul sau cel Mic (veacul VI). După calculele lui, Mântuitorul s'a născut în anul 754 dela fondarea Romei. După

socoteala celor mai mulți învățați mai noi, - era dionisiacă era greșită. Anul adevărat în care s'a născut Domnul este, după aceștia, 749 sau chiar 748 dela întemeierea Romei.

După cuvântul îngerului, care vestise Sfintei Fecioare că va naște pe Mântuitorul lumii, El primi numele de *Iisus*, care însemnează *Mântuitor*. Documentele sfinte în care este expusă istoria vieții și a învățăturilor Lui, sfintele Evanghelii, ne arată că Mântuitorul a fost prigonit încă din leagăn de către regele Irod, care voia să-l omoare, de teamă că-i va lua tronul. Numai prin fuga în Egipt a părinților săi după trup, vieța îi fu 'scăpată. Întors din Egipt, El petrecu în orașelul Nazaret din Galileia, retras și necunoscut, până la vârsta de 30 ani. Acum primi botezul, în apele Iordanului, dela sfântul Ioan Botezătorul, Înainte-Mergătorul său; apoi posti 40 de zile în pustie și fu ispitit de diavolul, după care începu în public activitatea sa mesianică.

În acest scop, El își alese 12 ucenici sau apostoli din stratul de jos al poporului și împreună cu ei străbătu, timp de 3 ani, întreaga Palestină, învățând pe toți cuvântul lui Dumnezeu și făcând nenumărate minuni, pentru adevărarea învățăturii și a originii sale dumnezeiești. Atrăși de frumusețea și sublimitatea învățăturii sale și mișcați de puterea strălucitelor sale minuni, mulți dintre iudei crezură în mesianitatea sa. Fariseii însă și învățătorii de lege, nu vouă să creadă că El este Mesia, pentru că nu corespundea ideei greșite pe care și-o formaseră despre Mesia și pentru că nu căuta să scuture jugul romanilor și să întemeieze o împărăție iudaică universală. Ei n'au putut înțelege că împărăția sa nu era din lumea aceasta, că era o împărăție morală, care trăia numai în inimi. De aceea îl pismuesc, îl urmăresc pas cu pas, îl ponegresc și-l calomniază înaintea poporului, căruia îl înfățișează ca pe un călcător al legii lui Moise și izbutesc în cele din urmă să dobândească osândirea sa la moarte prin răstignirea pe cruce. Vândut pe un preț de nimic de unul din ucenicii săi, El—blândețea întrupată—fu prins, ca un tâlhar, de soldați și de slugile arhierilor, noaptea, pe când se ruga în grădina Ghetsemani Chinuit în chipul cel mai crud și mai neomenos, batjocorit, judecat și osândit pe nedrept de si- nedriu și de procuratorul roman, Ponțiu Pilat, fu în cele din urmă, răstignit pe cruce dimpreună cu doi tâlhari, pe muntele Golgota, într-o vineri după amiază, în ajunul Paștelui iudaic Murind pe cruce, cu cuvinte de iertare pe buze pentru călăii săi, El îndeplini astfel opera sa mântuitoare, răscumpărându-ne prin scump sângele său de blestemul (osânda) păcatului.

Pus într'un mormânt de piatră, strejuit de soldați, ca nu cumva să I-se fure trupul, învinse moartea, înviind a treia zi —duminică dimineța prin puterea dumnezeirii sale și adevărindu-se ca Dumnezeu adevărat, stăpân al vieții și al morții. Mai petrecu după aceea pe pământ patruzeci de zile, arătându-se sfinților apostoli de mai multe ori, spre a-i încredința de adevărul învierii sale, dându-le putere deplină și porunca de a propovedui cuvântul mântuirii la toate neamurile și făgăduindu-le să le trimită pe Sfântul uh ca să ducă mai departe opera începută de după care se înălță la cer și șade de-a dreapta Tatălui.

2 Învățătura Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Christos se poate împărți în: *învățătura de credință, învățătură morală și învățătura privitoare la cult sau la închinarea de Dumnezeu.*

Învățătura de credință se rezumă în următoarele. Există un singur Dumnezeu spiritual, atotputernic, prea bun, prea drept, făcător și ocârmuitor al întregii lumi văzute și nevăzute, preamărit în trei persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Iisus Christos este a doua persoană a Dumnezeirii, Fiul lui Dumnezeu. El a venit pe pământ și a luat trup omenesc, ca să mântuiască pe oameni. Mântuirea se dobândește dar prin urmarea cu credință a învățăturii sale, păstrate și propoveduite de biserică. Omul este făptura lui Dumnezeu cea mai de seamă dintre toate ființele de pe pământ. Suflul său este de origine dumnezească și nemuritor. Moartea este numai despărțirea suflului de trup. După judecata de apoi sufletele omenesti se vor uni din nou cu trupurile, în care au trăit pe pământ —acestea însă schimbate — și vor duce o viață fără de sfârșit, de fericire sau nefericire, după cum în viața lor pământească vor fi făcut fapte bune sau rele. Fericirea și nefericirea din viața viitoare sunt cu desăvârșire spirituale și veșnice.

Învățătură morală este pe scurt aceasta: Toți oamenii sunt fiii lui Dumnezeu— Tatăl ceresc— și deci frați între dânsii. Înaintea lui Dumnezeu nu este deosebire : nici de neam, nici de sex, nici de starea socială, nici de vârstă etc. Fiecare om este dator să iubiască pe Dumnezeu mai presus de toate și din toată inima, iar pe semenii săi cum se iubește pe sine însuși. Cine nu iubește pe semenii săi, nu iubește nici pe Dumnezeu. Iubirea adevărată nu trebuie să fie numai din gură, ci și în faptă. Celce iubește pe aproapele său, nu poate să-i pricinuiască nici un rău. Tot ce nu izvorăște din iubire, este păcat. Nu numai fapta rea ci și gândul rău este urât și pedepsit de Dumnezeu. *Familia* este sfântă, căci căsătoria este așezată de însuși Dumnezeu, iar *statul* este rânduit de Dumnezeu pentru păstrarea

ordinii și a bunei rândueli între oameni De aceea orice om trebuie să se supună stăpânirii lumești, oricare și oricum ar fi ea.

Învățătura privitoare la cult este rezumată în următoarele cuvinte ale Mântuitorului: „*Duh este Dumnezeu și celce I-se închină, trebuie să se închine cu duhul și cu adevărul*”. Cultul sau închinarea de Dumnezeu este dar ceva cu totul spiritual. Nu prin jertfe de animale sau prin schingiuirea trupului, ori prin rugăciuni fățarnice cinstim pe Dumnezeu, ci prin cuget curat, prin terirea de tot ce e rău, prin rugăciune cu umilință și dm toată inima și prin pocăință sinceră, când am păcătuit, cu un cuvânt, împlinind în toate voia sa cea sfântă. Pentru dobândirea harului trebuitor sfințirii noastre, Mântuitorul a instituit sfintele

taine, în nmăr de șapte, pe care le păstrează și administrează sfânta biserică.

Nici una din aceste învățături n'a fost fixată în scris de către Mântuitorul, căci El n'a lăsat nimic scris, nici n'a fost expusă în vreo sistemă oarecare, ci toate au fost exprimate în chip cu totul liber și departe de orice încătușare de sistem, sau au fost deduse din spusele Mântuitorului de către sfinții apostoli și de biserica învățătoare. Caracterul întregii învățături a Domnului este desăvârșirea și veșnicia. Învățătura sa este mei presus de oricare altă religiune și de orice sistem filosofic, și nu numai că nu va fi întrecută niciodată dar nici nu va putea să fie ajunsă de vreo altă învățătură, pentru că este cel mai *înalt grad de descoperire*, pe care Dumnezeu a binevoit a o face lumii prin însuș Fiul său.

Toate problemele lumii se află în Crucea lui Hristos și a creștinilor. De câte ori vom rătăci drumul, ori vom lenevi pe cale, să ne înapoiem la Evanghelie și la Duhul Sfânt.

Suferințele ce ni se pricinuiesc au menirea să biciuiască lenea noastră și să ne lumineze mințile.

Aceste gânduri ne vin ca buni creștini ortodocși, iubindu-ne Biserica, dar în condițiile calvarului și Golgotei. De zeci de ani agonizează Hristos în lume, și am fost atât de jecmăniți de orice drept și libertate, încât numai rugăciunea tainică din adâncul inimilor ne-a rămas. Cunoaștem puterea rugăciunii din lucrarea ei în adâncile suferințe ale celei mai aprige și inteligente prigoniri. Ne-am dăruit cu totul lui Hristos. Nici o clipă nu ne situăm în afara Bisericii.

Viziunea creștină asupra lumii, elaborată de martiri și sfinți, merită să fie luată în considerare de forurile cele mai înalte ale Bisericii și ale lumii, căci oamenii aceia au trăit și s-au jertfit pentru mântuirea în Hristos.

Ioan Ianolide

ISTORIA BISERICII ROMÂNE

N. Dobrescu, *Istoria Bisericii Române întocmită pentru clasa VII-a de seminar*, Institutul de arte grafice „Speranța”, București, 1922

I - ÎNCEPUTUL ȘI RĂSPÂNDIREA CREȘTINISMULUI ÎN DACIA

CREȘTINISMUL ÎNCEPE SĂ FIE CUNOSCUT ÎN Dacia în secolul al II-lea și al III-lea. În acest interval de timp, regiunea pe care noi o numim astăzi Ardeal, Banat și Oltenia se află dela anul 107 (în urma cuceririi lui Traian) și până la anul 271 (când o părăsește împăratul Aurelian), sub stăpânirea romană, formând provincia Dacia. Vorbind în general, putem spune, că în secolul al II-lea și al III-lea creștinismul era cunoscut în toate provinciile imperiului roman ; în cele din Apus firește că era mai puțin răspândit ca în cele din Răsărit, Asia în deosebi, unde era leagănul creștinismului. Pentru provincia Dacia în special, iată cum ne închipuim că a început să fie cunoscut în acest timp creștinismul. Întâiu, majoritatea coloniștilor aduși de Traian în Dacia pentru ca să o romanizeze, să împlante aci cultura romană, erau din Răsărit: și din Peninsula Balcanică, dar mai ales din Asia-Mică și din Siria, unde creștinismul era destul de răspândit atunci, așa că nu se poate ca între ei să nu fi fost și creștini.

Pe urmă, în tot timpul cât Dacia este provincie romană, ea se află cu celelalte provincii ale imperiului în felurite legături: de natură economică, socială, culturală, etc. Legăturile acestea au putut de asemenea să înlesnească cunoașterea creștinismului în Dacia ; între negustorii, funcționarii, soldații romani, cari veneau în Dacia din diferite părți ale imperiului —pentru exploatarea, administrarea sau apărarea provinciei—puteau fi unii creștini de acasă.

În afară de acestea, și în ceea ce s'a scris de unii părinți și scriitori vechi bisericești și a ajuns până la noi, putem afla indicii despre răspândirea creștinismului în secolul al II-lea și al III-a în imperiul roman și chiar dincolo de granița imperiului. Sunt însă între acești scriitori bisericești unii (ca Tertulian și Origen) cari ne spun că între alte neamuri cari, pe la începutul secolului al III-lea, aveau, mai mult sau mai puțin, cunoștință de creștinism, erau și Dacii, înțelegând prin aceștia, de bună samă, pe locuitorii provinciei Dacia : pe Daco-Romani.

Mai mult însă ca aceasta poate servi ca mărturie despre cunoașterea, deci despre existența creștinismului în Dacia, monogramul creștin gravat pe un sarcofagiu, la finea unei inscripții, datând din prima jumătate a secolului al III-lea, aparținând familiei unui veteran (Oriental de origine) și găsit la Napoca (Clujul de azi).

Cele de până acum ne duc la concluzia, că în secolul al II-lea și al III-lea creștinismul era cunoscut în Dacia; că, după cum în imperiu se aflau, mai prin toate orașele, comunități creștine, tot așa și prin cetățile din Dacia au putut să fie mici comunități creștine. În scurt, în vremea stăpânirii romane asupra Daciei s'a adus și semănat aci prima sămânță a creștinismului. Această sămânță a răsărit, a crescut și s'a dezvoltat în arbore mare în timpul următor.

Să vedem acum în ce timp anume și pe ce cale s'a răspândit creștinismul la Daco-Romani.

Populațiunea daco-romană, rămasă în Dacia după părăsirea provinciei de Aurelian, continuă, să întrețină și mai departe legăturile diferite pe cari le încheiase cu populația, din imperiu, și în special cu cea care se află imediat peste Dunăre ; existența legăturilor acestora se dovedește prin numeroasele monezi romane din secolul al IV-lea și al V-lea găsite în Dacia. În imperiu însă, dela Constantin cel Mare, deci din primele decenii ale secolului IV-lea, situația bisericii creștine se schimbase cu totul: din persecutată cum ere, devine mai întâiu tolerată, apoi instituție statului; în scurt, creștinismul ajunge religia imperiului roman ; împărații oferă biserii creștine scutul lor protector, ajutorul lor.

Deaceia biserica creștină și prosperează în imperiul roman în secolul al IV-lea și al V-lea. Într-o stare destul de înfloritoare se află biserica creștină în nordul Peninsulei Balcanice, în vechea provincie Moesia (în deosebi în cea superioară). Dela biserica din aceste părți, dela scaunele episcopale destul de numeroase în această regiune, dela numeroșii episcopi de aci cari vorbeau, scriau și predicau în latinește, a putut porni și a și pornit o activitate misionară destul de puternică, care nu s'a mărginit numai la răspândirea creștinismului în sudul Dunării, ci s'a întins și la Daco-Romanii din nordul Dunării. Vor fi fost, de bună samă, mai mulți misionarii aceia, cari au predicat, până ce au răspândit creștinismul la toți Daco-Romanii, căci e greu de admis ca un singur om - oricât de întinsă activitate ar desfășura el — să poată răspândi creștinismul la un neam întreg și în împrejurări nu tocmai priincioase. Dintre acești misionari cunoaștem mai bine pe Nichita, episcopul din Remesiana (spre Răsărit de Niș, în direcția către Sofia). Acesta trăiește pe la finele secolului al IV-lea și începutul celui de al V-lea și predică creștinismul la diferite populațiuni (necreștine) din părțile dunărene. Ca el trebuie, de sigur, să mai fi fost și alții, și înainte, dar și după el, ca să se poată ajunge la răspândirea deplină a creștinismului în aceste regiuni. În afară de misionari, vor fi contribuit, de bună samă, la răspândirea creștinismului la cei din nordul Dunării și fugarii din imperiu, precum și numeroșii captivi luiti de Huni de peste Dunăre și aduși la nordul Dunării.

Mai mult însă ca cele de până acum ne vorbesc despre răspândirea creștinismului la Daco-Romani, în acest timp, numeroasele cuvinte creștine de origine romană, existente azi în limba română. Aceste cuvinte ne spun că creștinismul nostru este o moștenire străbună romană, fiind răspândit la Daco-Romani prin secolul IV-lea și

al V-lea. Astfel de cuvinte sunt: *Dumnezeu* (dela expresia romană de invocație : „ domine- deus”), *creștin* (dela „chrestianus”), *păgân* (dela „paganus”, care înseamnă și locuitor de sat, dar și civil, nemilitar), *biserică* (dela „basilica”, edificiu profan : palatele nobililor la Romani), *lege* (dela „legem”) cu sensul de credință religioasă, cum e și astăzi în graiul poporului nostru ; *sărbătoare* (dela „servare” plus sufixul tor, toare), *Florii* (dela „Florilia”, în loc de Floralia, sărbătoare de primăvară (a florilor) la Romani), *Paște* (dela „paschae” (dies), *Rusalii* (dela „Rosalia”, sărbătoare consacrată cultului morților la Romani), *Duminecă* (dela (dies) „dominica”) ; *cuminec*, *cuminecare*, (dela „communicare”), *înger* (dela „angelus”), *cruce* (dela „cruce”), *altar* (dela „altare”), *preot* (dela „presbyter”, „prebiter”), *botezare* (dela „baptizare”), *cununare* („coronare”), *ajun* (dela „ejunum”), *paresimi* (din „quadagesima”), *câșlegi* (de la „caseum ligare”), *rugăciune* (dela „rogationem”), *închinare* (dela „inclinare”), *cimitir* (dela „coemeterium”), *Sânta Scriptură* (dela „sancta scriptura”) ; numele ce se dau în popor sfinților: *Sân Medru*, *Sân-Văsâi*, *Sân-Toader*, *Sân-Pietru*, etc.

Creștinismul predicat, în limba latină, Daco-Romanilor, de misionari cari vorbeau latinește, se poate considera ca răspândit la toți Daco-Romanii în secolul al VI-lea. Din acest timp poate fi vorba de o oarecare organizație bisericească, de un cult bisericesc simplu la străbunii noștri. Urme ale creștinismului lor, prin veacul al VI-lea, s'au găsit în ruinele dela Drobeta (Turnu-Severin). Până în timpul împăratului Justinian (527-565) grija de creștinii Daco-Romani din nordul Dunării o avuseseră episcopii romani din cetățile din dreapta Dunării. Acest împărat, ocupându-se cu reorganizarea bisericii creștine din părțile nord-vestice ale Peninsulei Balcanice, înființă în anul 535, la Tauresium, locul său natal, (în Serbia de azi, localitatea, numită acum Procoplje) arhiepiscopia latină a Justinianei prime, care avea jurisdicție bisericească și asupra unor regiuni din nordul Dunării: în Banat și în Țara Românească. Această jurisdicție a exercitat-o arhiepiscopul Justinianei prime, fie direct prin el, fie prin clericii pe care îi trimetea, până ce această arhiepiscopie încetează de a mai exista, în secolul al VII-lea.

În unele părți însă din nordul Peninsulei Balcanice s'au mai putut menține — cu tot potopul slav — unele centre creștine (romane) în secolul al VII-lea și chiar într'al VIII-lea ; (căci la anul 787 se întâlnește un episcop de Abrittus cu nume roman: Ursus). Dela acești puțini episcopi romani, cari se vor mai fi putut menține, câtă să își fi luat îndreptări pe terenul bisericesc- străbunii noștri pe această vreme.

II. CREȘTINISMUL ȘI VIAȚA BISERICESCĂ A ROMANILOR DIN ILIRIC ȘI DIN PROVINCIIILE DUNĂRENE

În unele părți ale Peninsulei Balcanice și anume : în cele de sud : prin Tracia, Macedonia, Grecia și Epir, creștinismul a fost predicat încă din timpul Apostolilor și anume : de Apostolul Pavel, care avea de gând să treacă și în Iliric. Tit însă, discipolul Apostolului Pavel, predică creștinismul în Dalmația, anume: prin orașele grecești de pe coastă.

Din comunitățile creștine întemeiate în primul veac, creștinismul s'a întins în secolul al II-lea și al III-lea și în alte centre ale Peninsulei Balcanice, cum sunt, de pildă, cetățile grecești de pe coasta Mării Negre, cari, făcând un negoț destul de însemnat, aveau legături cu alte cetăți de la sud, sau cum sunt, de pildă, cetățile și din launtru Peninsulei Balcanice, dar aliate pe marile linii de comunicație ale Peninsulei. În secolul al III-lea se găsesc comunități creștine chiar în provinciile din nordul Peninsulei Balcanice: în Moesia, în Panonia. În Dalmația, unde creștinismul eră încă din primul veac, se întâlnesc, în veacul al II-lea și III-lea, comunități creștine mai numeroase. Din întregul Iliric, cel mai însemnat centru creștin eră Salona. Această cetate împreună cu altele de pe coasta dalmatină, aflându-se în legături cu cetăți din Italia (ca Ravena, Aquileia, primiră un creștinism răspândit în limba latină. Creștinismul acesta latin din Iliric trecu (în secolul al IV-lea) în Panonia și în provinciile dunărene. Așa se face că în secolul IV-lea întâlnim numeroase scaune episcopale, latine în aceste părți; așa se află o episcopie la *Sirmium* în Panonia (Mitrovița de azi), la *Singidunum* (Belgradul de azi), la *Naissos* (Niș), la *Remesiana*, la *Ratiaria* (pe Dunăre, azi Arcer-Palanca), la *Scupi* (azi Uskiub), la *Sardica* (azi Sofia). Episcopii din aceste cetăți erau romani, vorbeau, scriau, predica în latinește. În certurile ariene mai toți sunt alături de Apuseni, în fruntea cărora era episcopul Romei, și

împreună cu aceștia sunt apărătorii ortodoxiei amenințată de arianismul oriental. În secolul al V-lea biserica creștină din părțile acestea nu mai e în starea de înflorire din secolul al IV-lea; aceasta mai ales din cauza teribilelor devastări făcute aci de Huni; cu toate acestea, scaune episcopale se mai întâlnesc și în acest secol la *Singidunum*, la *Viminacium* (azi satul Costolaci, în Serbia), la *Naissos*, la *Aquae* (azi Negotin, în Serbia), la *Margus* (la confluența râului Morava cu Dunărea), la *Remesiana*, la *Sardica*, etc. În regiunea Dunării de jos și anume în Moesia inferior și în Scythia minor creștinismul răspândit sub forma latină se întâlnește cu cel răspândit în limba grecească. Pe linia Dunării și chiar pe o bună bucată în interiorul acestor regiuni se află comunități, în care creștinismul eră răspândit în limba latină, ca de pildă la *Oescus* (la Dunăre, în Dacia ripensă, pe locul unde *Oescus* (azi Istru) dă în Dunăre); se întâlnesc în secolele IV — VI scaune episcopale, ai căror episcopi poartă nume romane, ca de pildă la *Novae* (azi Șiștov), *Durostolum* (azi Silistra), *Nicopolis*, *Abrittus*, *Apiaria*, etc. Pe zona în care se întâlneau aici, în nordul Peninsulei, cele două culturi: greacă și romană, avem creștinism și grecesc și latin, găsim episcopi cu nume romane și grecești, ca de pildă, în *Marcianopolis* (la vreo 30 de km. în spre Apus de Varna). Dincolo de această zonă e numai creștinism răspândit în limba greacă, ca, de pildă, la *Odessus* (Varna de azi), etc. În special în Scythia minor se întâlnește în același centru și creștinism

grec și creștinism roman laolaltă, ca de pildă la *Tomi* (Constanța), etc.; predominarea însă aici o are creștinismul răspândit în limba greacă, căci și cultura predominantă aici e cea grecească.

Dispoziția de jertfă

Nu e vorba numai de jertfă de timp, de muncă, de bani; ci chiar de gătitul de a-ți pune capul pentru altul: „Binele pe care ți l-a făcut chezașul tău” – spune omenia – „nu-l uita nicicând; că el pentru tine capul și-a pus.”

George Racoveanu

În scurt, în Iliric și în provinciile dunărene, creștinismul este destul de răspândit în secolele IV-VI; biserica creștină de aci se află într-o stare destul de înfloritoare, ceace se probează cu numeroasele scaune episcopale romane, cu mulții episcopi cari vorbesc, scriu și predică în latinește.

Biserica la Români până la întemeierea Principatelor

În intervalul de timp de când poate fi vorba de un popor românesc : secolul al VII-lea și până în secolul al XIV-lea, când se întemeiază principatele române, biserica la Români se află într-o stare primitivă, cum de altfel era întreaga lor viață, organizare pe atunci.

Prea numeroși nu erau Românii pe atunci, nici nu ocupau tot teritoriul pe care se întâlnesc mai târziu: nu erau grupați cu toții într'un singur mănunchiu ; nu aveau o conducere unitară, nu formau un stat, nu aveau viața orășenească, ci trăiau în sate, cari erau așezate prin locuri ferite, adăpostite: prin luminișuri de păduri, prin văi, etc. Casele de prin satele lor erau mici, simple, făcute din gard de nuiele, ori săpate în pământ. Se ocupau cu agricultura și cu păstoria. Locuitorii unui sat erau urmașii unui străbun comun, care, dacă se numise Bucur, Badea, Negru, Ursu, etc., dăduse urmașilor săi: locuitorilor satului, numele de București, Bădești, Negrești, Ursești, etc. În urmașul (direct), cel mai apropiat de străbunul comun, aveau în sat, o căpetenie care aplană neînțelegerile, făcea judecată; era deci judecător și deaceia se numia „jude” (cu un cuvânt latin) sau „cnez” (cu un cuvânt slav). Din moșia satului, el beneficia de o bucată mai mare și strângea gloabă. De multe ori dintr'un sat se năștea, la o distanță mai mare sau mai mică, alte sate, cari împreună cu cel de origine formau o grupă mai mare și aveau peste ele tot un singur jude ; de bună samă că teritoriul, peste care se întindea autoritatea unui astfel de jude, era destul de mare și se numia județ. De sigur că dela câte un jude de aceștia numit Mehedinț, Vâlcu, se trage numele de astăzi al județului Mehedinți, al județului Vâlci, etc. Când două sau mai multe județe vecine se uneau, spre a se apăra sau a ataca împreună, aveau în frunte un conducător militar numit cu un cuvânt slav „Voevod”, a cărui misiune deci era mai mult militară: apărarea în-contra dușmanului din afară sau și din lăuntru; totuși făcea și el judecată, strângea dijmă.

De o viață culturală nu poate fi vorba în acest timp la Români. În starea lor de atunci, singură credința creștină forma întreaga hrană, tot aluatul vieții lor sufletești. În credința creștină își aveau izvorul, din care luau îndemnuri în viață, speranțe ; din credința creștină porneau și superstiții, spaimă. Ideia religioasă creștină era nedespărțită de faptele lor; ea pătrundea momentele de samă, din viața lor. Pornind la războiu, la drum, sau începând un lucru își făceau cruce și ziceau „Doamne ajută” ; așezându-se la masă, sculându-se dela masă, culcându-se

seara, sculându-se dimineța din somn, etc., își făceau cruce. Țineau cu sfințenie posturile și sărbătorile rânduite de biserică; ba ceva și mai mult: aveau posturi și sărbători, credințe uzanțe, în cari, în mod inconștient, se strecurase ceva din credința romană (păgână); ca de pildă, colinda la sfântul Vasile, darea câinilor în târbacă la începutul postului mare, punerea de bani în coșciugul mortului, sărbătoarea sf. Foca, Atanasiile, Filipii, etc.

În timpurile acestea (până la întemeierea principatelor), biserica la Români era organizată în mod primitiv: prin sate erau biserici făcute din lemn — cum se mai fac și până în zilele noastre în părțile dela munte — sau din gard de nuiele, tencuit. În aceste biserici, preoții - sfințiți pe unde puteau găsi episcopi să-i hirotonească — citeau anumite rugăciuni, scrise în limba în care fusese introdus creștinismul (adică în latinește) sau mai degrabă le recitau, după ce le memorizaseră mai întâiu. Cași organizația, și cultul bisericesc trebuie să ni-l închipuim simplu: ritualul redus la strictul necesar.

În urma creștinării Bulgarilor (în iarna dintre anul 864 spre 865), a organizării bisericii lor și a introducerii ritului slav în această biserică, începu prin secolul al X-lea, să se exercite din această parte o influență asupra bisericii noastre. Căci cei ce aveau să fie preoți, ducându-se acum la vlădicii slavi de peste Dunăre ca să-i hirotonească, trebuiau să deprindă rugăciunile și molitvele uzuale în slavonește, fie că învățau să le citească, fie că le memorizau. Astfel din secolul al X-lea începu să se introducă în bisericile Românilor slujba în slavonește; lucrul se continuă în secolul al XI-lea, când statul bulgăresc este distrus de Bizantini, iar biserica bulgară grecizată; atunci clerici slavi (vlădici) au putut veni la noi. Ei au dezvoltat mai departe organizația bisericii noastre, au arătat alor noștri slujba bisericească completă, nu prescurtată cum vor fi avut-o până atunci.

Influența aceasta, venită dela biserica slavă (a Bulgarilor), cași efectele ei în biserica română, se învederează prin numeroasele cuvinte, slave de origine, din terminologia noastră bisericească. Așa sunt, de pildă : *vlădică, duhovnic, stareț, moaște, mucenic, clopot, smîrnă, tămâie, utrenie, vecernie, spovedanie, prohod, pogribanie, molitvă, hram, grijianie, strană, cădelniță, ceaslov, cazanie, pust-nic*, etc.

Prin secolele al XII-lea, XIII-lea și XIV-lea Românii au avut și episcopi. Aparițiunea unor episcopi în acest timp la Români, nu trebuie să ne facă să credem că avem de acum o erarhie canonică constituită, cu scaune episcopale stabile, cu succesiune regulată, etc., căci așa ceva abia după întemeierea principatelor se întâlnește la Români, iar până atunci vlădicii cari se întâlnesc la ei, sunt veniți, din cauze diferite, în diferite împrejurări, de peste Dunăre; rămân în părțile noastre un timp mai scurt, sau mai lung, poate și tot restul zilelor lor, iar după ei, în locul în care fuseseră ei, ori mai vin, ori nu mai vin alții.

În unele documente vechi e vorba de o dependență bisericească a Românilor din arhiepiscopia de Ohrida.

Iată cum trebuie înțeleasă și în ce timp trebuie pusă această dependență. Primul stat bulgăresc, decăzând în secolul al X-lea, primi lovituri hotărâtoare dela Bizantini, cari reușiră să ocupe o bună parte din Bulgaria răsăriteană, unde era centrul puterii bulgărești. Atunci capitala se mută din loc în loc, până ce, către sfârșitul secolului al X-lea, ajunse la Ohrida. Aci veni, după ce rezidă mar întâi prin unele orașe dela Dunăre, și arhiepiscopul bulgar,

spre a fi alături de căpetenia statului. Fie că arhiepiscopul bulgar făcuse hirotonisiri de preoți pentru Români, pe când se alia prin orașele dunărene, tie că el a rânduit ca episcopii de prin aceste orașe să aibă grijă, în cele bisericești, de Români, destul că la începutul secolului al XI-lea, Românii s'au găsit în legături bisericești cu arhiepiscopia din Ohrida. Românii dela sudul Dunării au și căpătat apoi, dela arhiepiscopul ohridean, episcopi pentru ei; prin acești episcopi ei depindeau direct de această arhi-

episcopie. Cei dela nordul Dunării însă nu atârnav de arhiepiscopia de Ohrida, decât nominal, indirect, anume: prin episcopii din orașele de pe țărmul drept al Dunării, cari episcopi, atârând ei de Ohrida, sfințiau preoți pentru Români, — sau prin acei episcopi, cari veniau în mod întâmplător la nordul Dunării, pentru un timp mai lung sau mai scurt. Legătura aceasta a Românilor dela nordul Dunării cu Ohrida nu a putut să țină mai mult timp, decât până în secolul al XIII-lea, când iar se constituiesc biserici slave peste Dunăre, cu jurisdicțiune asupra episcopilor din orașele dunărene; e, mai întâi, biserica celui de al doilea stat bulgăresc, apoi e biserica Sârbilor, ambele aflate în apropiere imediată de Români.

- Tinere, e un mare pericol și pentru tine și pentru mine să dezvălui adevărul. El e acoperit sub atâta minciună, încât ar trebui un efort imens să spulber toate informațiile cu care ai fost îndopat. Dar spre a nu te lăsa cu mâna goală, iată ce-ți spun: sunt un om al cărui cuget se află neconținut în fața lui Dumnezeu.

Crezi în El?

- Cred, dar nu știu Cine este și nici cum trebuie să fie un om al lui Dumnezeu!

- Să fie drept în adâncul sufletului său și în viața sa, față de toată lumea și față de sine însuși

- Înțeleg! Ba nu, nu înțeleg, a răspuns tânărul.

- Du-te, dragule, du-te și străduiește-te să fii liber într-un adevăr!

Ioan Ianolide

Simion Mehedinți

CREȘTINISMUL ROMÂNESC

Simion Mehedinți, *Creștinismul românesc, adaos la caracterizarea etnografică a poporului român*,
Cugetarea - Georgescu Delafras, București, 1941

MOLDOVENILOR CARE AU RĂMAS CREDINCIOȘI + MOLDOVEI LUI ȘTEFAN CEL MARE

În anul 7012, nu multă vreme dacă s'au întors Ștefan Vodă de la Pocuția, la scaunul său, la Suceava, fiind bolnav, ca un om ce era într'atâția ani, în patruzeci și șapte tot în războaie și ostenele și neodihnă, în toate părțile, de se bătea cu toți, și după multe războaie cu noroc ce au făcut, cu mare jele au răposat Marți, Iulie în 2.

Era acest Ștefan Vodă om nu mare la stat... *întreg la minte* și lucrul său știea să-l acopere; și *unde nu cugetai, acolo îl aflai*. La lucruri de războiu, meșter; unde era nevoie, *însuși se vîra*, ca văzându-i ai săi *să nu îndărăpteze*. — Și pentru aceea, rar războiu de nu biruia. Așîșderea și unde îl biruia alții, nu

pierdea nădejdea; ca știindu-se căzut jos, *se ridica deasupra biruitorilor* ..

Ingropat-au pe Ștefan Vodă în mănăstirea Putna cu multă jele și plângere a tuturor locuitorilor țării, cât plîngeau toți *ca după un părinte al lor*; că știeau toți că s'au scăpat de mult bine și apărare. Ce după moartea lui îi ziceau Sfântul Ștefan Vodă nu pentru suflet, că este în mîna lui Dumnezeu; că el încă a fost om cu păcate; ci pentru lucrurile sale cele vitejești, *carele nimeni din Domni*, nice mai înainte, nice după aceea nu l-au agiuns...

Domnit-au Ștefan Vodă 47 de ani, 2 luni și 3 săptămâni, și au zidit 44 de mănăstiri și biserici; și *era însuși țîitor peste toată țara*.

Grigorie Ureche, vornic mare în Moldova

ALTĂDATĂ ȘI — AZI

... ..

*Prin neagra vijelie ce vâjâie și bate
Sfîrmîndu-se la graniți, de ziduri de cetate,
Sta neclintit Moldova, țesând la pânza vremii*

... ..

*Viteji îi erau fiii și purtătorii stemii,
Cei dătători de lege și-așezători de datini,
Lumine din lumine, Mușatini din Mușatini.*

Mihai EMINESCU

+ Cartea asta s'a tipărit
cu gîndul la cei fugiți
din Basarabia, din
Bucovina și Moldova
dintre Prut și Nistru. -
Sa-și aducă aminte de
27 iunie 1940.

Cum a purtat Eminescu în sufletul său durerea Românilor din toate timpurile și din toate țările românești, n'a mai purtat-o nimeni. Numai urmând învățăturile lui, mai pot alia urmașii calea mântuirii din prăpastia în care am căzut.

— Cine va călca alături, va rătăci... Se nenorocște pe sine și va nenoroci și pe alții, făcând să crească ruina țării, în loc de a o scădea.

27 Iunie, 1940

O LĂMURIRE

În „Duminica Ortodoxiei” (17 Martie 1940), am spus la Cernăuți, câteva cuvinte despre *Creștinismul românesc*. — După cuvântarea dela Teatrul Național, au urmat și altele: la „Societatea pentru cultură”, la Școala Normală, la Facultatea de Teologie, apoi la cea de Litere.

Când omul se apropie de sfârșitul socotelilor, în seara târzie a vieții, vorbele lui — fie bune, fie rele — sună aproape ca un testament. De aceea, ca să nu rămână vreo nedumerire despre cele spuse în legătură cu creștinismul poporului nostru, am socotit că nu strică să fie tipărită măcar cuvântarea festivă.

Un scriitor elvețian, care își alegea cu multă cumpanire toate vorbele, a lăsat între însemnările sale această mărturisire: „Stau înmărmurit, când văd ce nebănuită sumă de iudaism și formalism stăruie încă după 19 sute de ani, de când Mântuitorul a spus că litera ucide și că simbolismul e mort”. (*Amiel*).

Nu cumva și creștinismul românesc este îmbăcsit de iudaism ?

Spre cinstea neamului din Carpați, concepția religioasă a Românului e streină de îngustimea sufletească a Fariseilor și a Cărturarilor. Credințele sale sunt potrivite cu firea omului sănătos, care se bucură fățiș de toate darurile vieții, (strein deopotrivă și de habotnicie, și de mojiția desfrâului). — Am căutat deci în cuvântarea mai sus amintită să înșir caracterele mai de seamă ale creștinismului, cum e înțeles de poporul nostru. — Cine va cerceta însă folklorul satelor din tot cuprinsul pământului dacic, de bună seamă va mai scoate la iveală și alte înfățișări ale firii românești, așa cum s'a manifestat ea în biserica autohtonă.

Ori cum, tinerii pe care i-am avut atunci sub ochi (cine ar fi bănuț că zilele urgiei vor fi atât de apropiate), cetind paginile de față și gândindu-se la jumătatea Moldovei copleșită de streini, vor simți îndemnul de a cântări mai de aproape deosebirile dintre vieța religioasă a Românilor și concepția vecinilor despre creștinism.

Dacă vor găsi întemeiate cele înșirate aci, și le vor apropia de suflet; dacă nu, datori sunt să pună în locul lor ceva mai bun.

CREȘTINISMUL ROMÂNESC⁺

Un popor, ca și orice om în parte, atâta prețuiește cât a înțeles din Evanghelie și cât poate să urmeze învățăturii lui Iisus.

ÎN TIMPURI NU SE POATE MAI GRELE, V'AȚI ADUNAT să cinstiți în chip deosebit Dumineca Ortodoxiei. Aveți dreptate să fiți îngrijorați, fiindcă trăim zile de cutremur. Astă toamnă, ați văzut pe aici pribegirea Polonilor care fugeau, fără să știe unde își vor odihni capul. Apoi, toată iarna, zăpezile Finlandei au fost stropite de mult sânge omenesc. (E întâia oară că tunul a turburat pacea nopților polare.) Iar cuma, în țările Apusului, atât de laudate pentru civilizația și cultura lor, războiul seceră zilnic mii de vieți omenești.

Trăim zile de apocalips. Eu unul nu mă sfiesc a mărturisi că epoca noastră este cea mai urâtă din

toată vieța omenirii. Războaiele și crimele n'au lipsit nici în trecut. Pe timpul lui Nero, imperiul roman semăna cu un imens circ, unde oamenii și fiarele se sfâșiau de-a-valma. Dar de-atunci se cheamă că au trecut vreo două mii de ani, și-am trăit având ca îndreptar Evanghelia! S'au ivit în acest răstimp o sumă de filosofi, oameni de știință și mari creiatori în toate ramurile artei. Aveam așa dar dreptul să credem că omul s'a ridicat pe o treaptă de omenie tot mai înaltă... Și iată ce ne spun acum unii⁺ dintre cărturarii cei mai vestiți ai timpului de față:

„Omul este un animal de pradă”. Nu-i om cel care nu simte plăcerea de-a răsuci fierul în carnea adversarului. Nu-i om cel care nu gustă voluptatea pe care o stârnește mirosul sângelui. Nu-i om cel care nu află

⁺ Conferință ținută sub patronajul I. P. S. S. Mitropolitului Bucovinei, la 17 Martie 1940, în sala Teatrului Național din Cernăuți.

✙ Peste 3 luni și zece zile, cuvintele acestea au căpătat o dureroasă confirmare. Mai mult de jumătate din Bucovina — pământ care nu cunoscuse niciodată stăpânirea rusească — a fost rupt din trupul României și alipit la statul sovietic de peste Nistru, iar Românii au apucat drumul pribegiei.

desfățare, auzind gemetele victimei sub genunchiu. Și știți ce e Statul ? Ascultați:

„Statul este ordinea internă pentru scopuri externe”, adică spre a cucerii țara altora, fiindcă ținta războaielor nu mai e acum să frângi armata dușmanului, ci să-i nimicești toată populația, ca să-i iai pământul în stăpânire. Cu alte cuvinte, să faci *războiu total*, cum se obișnuiește în pădurile Africii. (Ceea ce auzeam în copilărie, povestindu-se despre *Căpcăuni*, putem ceti azi în cărți de filosofia istoriei, scrise și laudate în mijlocul Europei.)

Iată de ce, pe bună dreptate, putem socoti *epoca noastră ca cea mai urâtă din toată viața omenirii*.

Ce e de făcut ?

Mai întâi, să ne pregătim spre a fi cât mai tari. De fier și de fiare nu te poate mântui decât curajul și hotărârea de a lupta până în clipa din urmă a vieții. In contra războiului *total*, nu-i altă scăpare decât războiul *totalitar*, adică *organizarea tuturor puterilor fizice și sufletești ale întregului neam*. De aci nevoia de a ne da seama și de creștinismul românesc, un mare sprijin al vieții? Altfel, pe toți ne așteaptă pieirea ori o pribegie ca a Polonilor pe care i-ați văzut rătăcind pe toate drumurile în toamna trecută ✙.

Dar pentru a înțelege deplin situația, trebuie să deschidem bine ochii : să ne dăm seama că a sosit în adevăr ceasul decisiv, când trebuie să punem totul în cumpănă, — nu numai puterea brațu-

lui, dar și a sufletului nostru. (Cred că la asta v'ați gândit, când ați hotărât să serbați azi în chip deosebit Dumineca Ortodoxiei.) Socot că de aceea ați chemat ca martor al serbării un om vechiu, care a apucat în copilăria lui o lume mai creștină decât cea de acum.

Iată, martorul s'a înfățișat, dar nefiind teolog, el vă spune din capul locului că nu se încumetă să vorbească de latura dogmatică a ortodoxiei, ci va înșira numai câteva păreri personale despre Creștinismul românesc, așa cum l-a apucat dânsul în munții Vrancei, pe la sfârșitul veacului trecut.

Îmi dau seama că o astfel de încercare nu e ușoară. Dar am primit sarcina, cu gândul să-mi împlinesc și o datorie personală.

Întâi, să aduc încă odată (poate pentru cea din urmă dată) închinăciunea mea acestui străvechi colț de țară, de unde a pornit întocmirea Moldovei sub Mușatini.

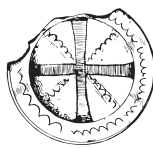

Al doilea, să arăt recunoștința mea unor cărturari localnici, a căror amintire știu că vă este scumpă: lui Dimitre Onciul, întemeietorul criticii istorice la noi; și lui Gheorghe Popovici, alt învățat temeinic, amândoi membri ai societății *Junimea* dela Iași și credincioși colaboratori ai *Convorbirilor Literare*, a căror grijă am purtat-o și eu câțva timp. — Fie, ca înțelepciunea și cumpătarea acestor doi istorici să mă însoțească în tot ce voi spune cu privire la cugetarea și simțirea religioasă a poporului nostru.

Facerea de bine

Binele făcut de ochii lumii – binele cu zurgălăi – nu-și merită numele. Facerea de bine nu mai atunci își merită numele când nu e cu socoteală ascunsă; când nu e făcută cu scop de câștig. Poporul spune: „Fă binele și dă-l pe apă.” Nu-ți poți face griji cu soarta lui: undeva va trage el la mal și va da roade. Omul de omenie face binele și uită că l-a făcut: „Când dăruiești, uită; când ți se dăruiește, nu uita, în veac.” Mila nu cunoaște deosebire între buni și răi: „Milostiv cu cel rău de ești, omenia cinstești.”

George Racoveanu

PARTEA ÎNTÂIA

CAPITOLUL I – CARACTERELE CELE MAI VĂDITE ALE CREȘTINISMULUI ROMÂNESC, PRIVITE SUB LUMINA ETNOGRAFIEI ȘI A ISTORIEI

LIPSA RĂZBOAIELOR CONFESIONALE ÎN VIEȚA POPORULUI ROMÂN

CEA DINTÂI ȘI CEA MAI MARE PORUNCĂ A LUI IISUS, când a pus Noul Testament în locul celui *vechiu*, a fost iubirea față de aproapele. „Poruncă nouă vă dau vouă: Să vă iubiți unii pe alții, după cum v'am iubit eu... Intru aceasta vor cunoaște toți că-mi sunteți ucenici, dacă aveți *iubire unii către alții* (Ioan, 13, 34-35).

Totuși, cea dintâi învățătură pe care au nesocotit-o creștinii, a fost tocmai aceasta. Nu mai pomenim zizaniile din timpul când apostolii și ucenici lor răspândeau doctrina lui Iisus? Dar pe măsură ce creștinismul se lătea și se împuternicea, cruzimile și sălbă-tăciile din epoca păgânismului au fost continuate și de creștini. Istoria e plină de grozăvii săvârșite în numele lui Hristos.

Cetitorul să-și amintească un singur lucru: abia trecuseră o sută de ani dela recunoașterea creștinismului ca religie de stat, sub Constantin, iar lipsa de omenie a și ieșit la iveală în chipul cel mai băttor la ochi. Galeriu și Constantin dăduseră edicte de toleranță; însă la 416, un alt edict hotărăște că *numai creștinii să poată fi numiți în funcțiile publice*. Așa dar prigoană contra păgânilor !... Și lucrul nu s'a mărginit la atât. După ce fuseseră prizoniți cei care nu se botezaseră, s'au pornit persecuții și în contra creștinilor care n'aveau aceleași păreri ca Biserica oficială — Chiar înainte de întronarea creștinismului, un oarecare Manes fusese jupuit de viu (270 d. Chr.) fiindcă încercase să împace învățăturile lui Zarathustra și ale lui Buddha cu ale lui Moise și Iisus. Inșă și mai grozav a sporit înverșunarea între creștini, după ce ei au pus mâna pe cârma statului. Inșuși împăratul Constantin a avut de furcă cu vestitul eretic Arie (alungarea Sf.

Atanasie episcopul Alexandriei, amestecul poliției în biserică și chiar pogromuri, cum am zice azi). Arieni din Bizanț dau foc mahalalelor unde știau că locuiesc mai mulți ortodocși; ortodocșii nu se lăsau nici ei mai prejos și, cu timpul, dela încăierări și crime locale, au ajuns creștinii la ade-vărate *războaie confesionale*, atât în Orient, cât și în Occident. — E destul să amintim că lăudatul împărat Carol cel Mare (cel încununat la Roma ca bun fiu al Bisericii), când a luat Saragossa a dat poruncă să spânzure, să spintece ori să ardă pe cei care nu primeau creștinismul. Nu mai amintim pe nenorociții Albigenți, stârpiți ca niște jivine prin sabia celor de un sânge și o limbă cu ei¹. Inșuși Papa Inocențiu al III-lea pusese la cale măcelul, dând voie tuturor haimanalelor să tăbărască cu foc și sabie asupra ținutului locuit de cei mai paș-nici cetățeni ai regelui Franței. Ce să mai zicem de inchiziția organizată tot cu binecuvântarea Papei! Nici cei care purtau haina Bisericii nu puteau scăpa de furia ei. În 1318, patru călugări franciscani au fost arși de viu în piața Marsiliei. Dela 1317 până la 1323, numai în cinci ani, Bernard Gui, un dominican furios, a pus pe rug șase sute treizeci de eretici și a schingiuit mii și mii². Dar luptele sălbatice din Paris, unde inșuși Regele trăgea din fereastra palatului în gloata supușilor săi, de altă confesiune creștină !... Nu mai înșirăm cruzimile lui Calvin care socotea bătaia, tortura și chiar uciderea ca mijloace potrivite pentru întărirea creștinismului. Fanatic ca un rabin, el pune Vechiul Testament pe același plan cu Evanghelia. După inițiativa lui, oameni de seamă ai Genevei au fost pedepsiți cu moarte, suferind mai întâi cele mai grele schingiui. - Creștinii de teapa lui Calvin au fost tot atât de cruzi ca și cuceritorii Canaanului.³

¹ Gh. Seignobos, *Histoire sincere de la nation française*, Paris, 1933 p. 188.

² „De teamă ca numele lui să nu fie cumva uitat de urmași, grozavul inchiizitor Bernard Gui a redactat el inșuși, în ceasurile de odihnă, un fel de *vade mecum* pentru inchiizitorul desăvârșit. Cartea se chema Practica, un manual complet, unde se găseau modele de interogatorii și de sentințe, precum și toată gama pedepselor și a schingiuirilor, potrivite după etatea și sexul acuzaților: postire, legarea în lanțuri, înmormântare... „Trei Duminici în șir, ereticii erau legați de niște stâlpi roșii și înconjurați de chipurile diavolilor, înainte de a fi vâriți în groapa unde li aștepta o agonie înecată și murdară...” Povestitorul, un membru al Academiei franceze, amintește metode de tortură, relevând împrejurarea că persecuțiile religioase aduceau și oarecare venituri bisericii. „Un rug pentru ars patru eretici costa patru livre și patrușprezece soli, în care preț intrau și parii (pentru spânzurătoare) paiele și frânghiile, iar călăul primea câte douăzeci de soli de eretic ars, ceea ce făcea cam o sută de franci — o meserie destul de bănoasă”. (Emile Gebhardt, *Les jardins de l'histoire*, Paris 1910, p. 131 ș. a.).

³ Creștinismul reformatorului din Geneva poate fi judecat după roadele lui. Iată un cântec popular :
*Incălecaiu pe cal
Cu căpitănu...
Care sugrumă pruncii în leagăn
Și se desfată de chinuri și de vaete
Fiecare coferiș care fumează și dă flăcări
Fiecare mort care putrezește în groapă
Fiecare împușcătură
E a soartei (Destinului).*

În alt cântec hughenot, se cuprinde și teoria teologică a acestor creștini:

*În școal' am mers
La 'Maistrul Calvin
Și învățătură am primit:
Predestinat e totul în veci!
Fiecare zar în jocul de zaruri,
Fiecare pas tănuț pe podeala drăguței,
Fiecare sărut,
De soartă-i hotărît.*

G. Sodeur, *Calvin*, Leipzig 1909, p. 16, 22, 48.

1 W. H. Riehl, *Culturstudien aus drei Jabrbunderten*, Stuttg. 1862, p. 318.

2 T. Lisov, *Lipovenii în statul român* („Dobrogea jună”, 30 Martie 1940).

3 Protoiereul Nicol Gavrilov în „Dobrogea jună”, 2 Aprilie 1940.

4 Lucien Romier, *Le carrefour des empires morts*, Paris 1931, p. 32

5 *Chemarea Vremii*, Oct 1940, p.4.

E de prisos să mai aducem aminte cuiva isprăvile lui Loyola în Spania, grozăviile din Olanda, Anglia, Scoția, Irlanda și alte țări apusene, ori de războaiele religioase, deslănțuite de Luther în Germania și alte țări ale Europei. În locul iubirii poruncită de Iisus, ura confesională ajunsese atât de departe, încât chiar dobitoacele erau împărțite din punct de vedere bisericesc. La Augsburg, nici masecurii catolicilor n'aveau voie să mănânce la aceeași teică cu ai protestanților.¹

Să ne întoarcem acum privirea spre neamul românesc. Rătăcirii ca cele înșirate mai sus nu s'au văzut niciodată în cuprinsul hotarelor noastre. Să pui pe cineva pe rug, ori să-l junghii în numele lui Iisus, să măcelărești prunci, să ucizi femei și bătrâni, să dărâmi biserici, să arzi orașe și sate, pustiind ținuturi întregi numai din ură confesională, smintenia asta nu s'a pomenit niciodată între fruntariile noastre. Nu doar că noi, Românii, am fi niscăi sfinți. Nu. Avem și prea avem destule scăderi. Dar, cu toate păcatele noastre, crime în numele Evangheliei n'am făcut. Dimpotrivă, ne-am arătat așa de îngăduitori față de credințele altora, încât chiar cei alungați de aiurea caeretici au fost primiți în țară, fără să-i întrebăm ce cred și cum cred. După ce Huss fusese ars pe rug, Hussiții au aflat scăpare la noi. Iar când regele Ungariei și al Poloniei a cerut să-i alungăm, Alexandru cel Bun a răspuns că așa ceva nu stă în deprinderile noastre față de oaspeți. Tot astfel și Lipovenii, alungați din Rusia, au aflat adăpost în România, cu toate că obiceiurile lor: jugănirea bărbaților și altele ni se păreau absurde. — Iată, de altfel, ce mărturisește însuși președintele comunității lipovenesti din Tulcea:

Fugiți din Rusia de aproape două sute de ani, din cauza prigonirilor religioase, pe care stăpânirea rusească le îndrepta, contra lor, Lipovenii au speiat să găsească în Dobrogea libertatea de a-și păstra credința lor, așa cum o înțelegeau ei... Până la 1878, de câte ori armatele rusești năvăleau pe aici, foarte mulți dintre străbunii noștri au fost luați de aceste armate și au fost *condamnați la moarte* în Moscova și în alte orașe rusești... Sub Români însă, ei au avut și au cea mai largă libertate de a-și exercita cultul religios... de a-și trăi traiul, așa cum l-au apucat din părinți.²

Un cleric lipovean³ mărturisește la fel :

Statul român nu s'a gândit niciodată să ne facă vreo supărare ; bisericele și preoții lipoveni se bucură de același respect din partea tuturor, ca și bisericele și preoții pentru ortodocși. Și nici nu se putea altfel, deoarece ne-am convins dintr'o lungă viețuire la un loc de *firea îngăduitoare* și

deschisă a Românului. — Cum s'ar fi putut ca noi, creștinii, să nu ne bucurăm, de libertate, când chiar credincioșii celorlalte confesiuni *necreștine* se bucură nu numai de libertate, ci chiar de protecția statului român. Iar libertatea asta nu e de formă, ci de fapte. Dovadă sunt bisericele mari și frumoase, care s'au înălțat în mai multe sate locuite de Lipoveni... cu contribuția locuitorilor, dar și cu sprijinul Statului care ne-a ajutat cu bani sau cu material de construcție.

În aceeași foaie, s'au tipărit apoi o mulțime de articole și studii, în care Tătari, Germani, Bulgari și alte elemente alogene arată deplina libertate de conștiință, de care se bucură orișicine în România. Iar atitudinea aceasta a poporului român nu e ceva întâmplător. Istoria dovedește că noi n'am cunoscut niciodată pornirea împotriva religiei cuiva. Și mai bine se vede asta în *folklorul* autohtonilor. Românul are două zicători nu se poate mai expresive: „*Câte bordeie, atâtea obicei*”. Adică, nu te mira de aspectul extern al vieții altora; iar când e vorba de latura tainică a sufletului, nu te amesteca în credințele nimănui. Lasă-1 pe fiecare cu „*legea lui*” ! — Atitudinea aceasta a Românilor este atât de caracteristică, încât un strein, călător cu multă cultură istorică și cu o bogată experiență căpătată atât în Lumea Nouă, cât și în țările Europei, mărturisește fără înconjur că „Țăranul român este omul cel mai tolerant din Europa”⁴. Iar scriitorul german Hans Carossa, luând parte la campania contra României în războiul mondial, a făcut nu de mult următoarea mărturisire: „Am cunoscut atunci, în acel timp de grele încercări, poporul român. Am cunoscut, poate, mai mult din ființa sa, decât aș fi putut cunoaște colindând țara în timpuri liniștite, ca simplu călător. M'a impresionat adânc eroismul, abnegația și puterea de jertfă a soldatului român. Dar ceea ce m'a mișcat și mai mult a fost bunătatea și ospitalitatea românească ; acestea sunt cu adevărat proverbiale. N'am cunoscut încă un neam atât de ospitalier ca cel românesc”⁴.

De unde vine această rezervă a poporului nostru față de conștiința altora, vom cerca să arătăm în paginile ce urmează. Vom vedea că au fost la mijloc și unele cauze externe (geografice și istorice), dar lucrul hotărâtor este temperamentul rasei autohtone. — Amintim, în treacăt, un singur fapt, căruia nu i s'a dat, după cât știm, însemnătatea cuvenită. Cel dintâi edict de toleranță în imperiul roman a pornit nu dela Constantin cel Mare, ci dela Galeriu (311) care — după mamă — era Dac. E drept că pentru apărarea ordinei politice, persecutase și el, ca și alți împărați, pe creștini, fiindcă nu priveau pe Suveran și orașul Roma ca ceva vrednic de adorare;

însă gestul omenos de a-i socoti la rând cu ceilalți cetățeni nu-l mai făcuse nimeni până la dânsul.

Dar, lăsând deocamdată la o parte explicarea sentimentului de toleranță al poporului român, un lucru e sigur: sentimentul acesta a existat și există la noi într-o măsură excepțională. Romier spune că în latura asta întrecem toate popoarele europene, iar rectorul universității din Londra¹, a mărturisit că a aflat în țara noastră o toleranță pe care el a numit-o „olandeză”, luând ca termen de comparație poporul pe care îl cunoscuse până atunci ca cel mai îngăduitor. — Caracterizarea o

socotim dreaptă. Cruzimile din Rusia Sovietică, unde bisericile au fost dărâmate sub ochii noștri, iar preoții uciși cu miile, ca în timpul persecuțiilor din epoca păgână, sunt fenomene care depășesc nu numai fapta, dar și puterea de închipuire a poporului român. (Dacă cele petrecute în revoluțiile anilor din urmă din Rusia, până în Spania n'ar fi povestite de scriitori ca Gorki² și Tharaud³ membru al Academiei franceze, ne-ar veni greu să le socotim reale. Răsfoiască cine va voi istoria poporului român și nu va găsi nici războaie confesionale, nici măcar persecuții în legătură cu credințele religioase ale cuiva.

¹ Sir Ernest Baker, rector la King's College

² Maxime Gorki, *Lenine el le paysan russe*, Paris, 1924

³ Jérôme et Jean Tharaud, *Quand Israel est roi, Vienne la rouge, Cruelle Espagne* și alte opere de aceiași autori.

Însemnătatea spirituală a tehnicii

Tehnica, în natura ei, are un caracter pozitiv, un fenomen de afirmație a omului; tehnica, în fapt, ca activitate a lumii moderne, este negativă. Prin dezvoltarea tehnicii, omul a urmărit o eliberare de sub povara muncii, dar a ajuns tocmai la polul opus, adică la robie. Tehnica eliberează numai dacă omul iese din imperiul necesității materiale, de acolo unde vremurile de azi l-au dus.

Această activitate devine creatoare numai dacă este străbătută și îndrumată de o activitate spirituală. Numai în acest fel ea elimină poverile omului și-l ajută la împlinirea destinului său propriu.

Prin activitatea tehnică, omul împlinește o aspirație înaltă numai atunci când el păstrează inițiativa, numai atunci când materia este prelucrată în așa fel încât i se impune o calitate apropiată celei a omului, când materia este spiritualizată, putere din puterea creatoare a celui ce o transformă. Aici am avea ceva de învățat din „obscurul” Ev Mediu.

Această operă de creație, de-o inspirație divină, înalță omul, nu-l degradează, așa cum se întâmplă în cazul muncii din uzine, unde tehnica este un fenomen întors și tiran, inversând rolurile. Materia să fie însuflețită, umanizată și nu omul materializat.

Ernest Bernea
Poiana Mărului - 1947

Arhimandrit Ioanichie Bălan

SFINTELE ICOANE FĂCĂTOARE DE MINUNI DIN ROMÂNIA

Arhimandrit **Ioanichie Bălan**, *Sfintele icoane făcătoare de minuni din România*, Editura Episcopiei Romanului, 1999

Considerații generale privind sfintele icoane existente în România

SFINTELE ICOANE, ATÂT CELE MURALE, CÂT ȘI cele portabile, formează un mare tezaur spiritual al Bisericii Ortodoxe. Cele murale, prin statornicia și rezistența lor milenară pe pereții bisericilor, sunt ca o Evanghelie în imagini, iar cele portabile, prin harul Duhului Sfânt care îl poartă cu ele și pe care îl transmit, prin dragostea duhovnicească cu care ne însoțesc de la leagăn până la moarte, sunt ca o prezență permanentă a cerului, a sfinților mijlocitori și a însuși Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în sufletele, în casele și în bisericile noastre.

Despre sfintele icoane s-au spus multe, de către teologi, și s-au scris volume întregi. Înaintașii și Sfinții Părinți au vorbit despre rolul lor duhovnicesc și dogmatic în același timp și ne-au învățat să ne închinăm la sfintele icoane, ca la înșiși sfinții care sunt închipuiți pe ele. „Căci cinstea dată icoanelor se suie la chipul cel dintâi”, spune Sfântul Vasile cel Mare.

Mulți consideră sfintele icoane mai mult ca valori artistice și istorice, decât ca obiecte purtătoare de har și sfințenie. Ei admiră îndeosebi vechimea, culorile și arta cu care sunt lucrate. Dar nu surprind, nu simt duhul care vibrează și se transmite prin sfintele icoane.

Harul sfințelor icoane îl simt însă credincioșii de la orașe și sate, frații noștri care iubesc Biserica ca pe însuși Hristos, și pe sfinți, ca pe prietenii lui Hristos. Ei, și noi în același timp, văd și simt în icoane o permanentă prezentă a sfinților printre noi. O continuă intercomuniune între divin și uman, între cer și pământ, între sfinți, ca mijlocitori înaintea Preasfintei Treimi, și oameni ca penitenți și purtători ai harului mântuitor.

Prin intermediul sfințelor icoane, noi suntem permanent în comuniune cu Hristos, cu Maica Domnului și cu toți sfinții, prin sfânta rugăciune. Prin icoane întreținem un continuu dialog cu Făcătorul cerului și al pământului și cu sfinții. Este destul numai să vezi o sfântă icoană, să îngenunchezi în fața ei, că te înalți imediat, fără nici un efort, cu mintea la Hristos. Desigur, ne putem ruga și fără să avem în față sfinte icoane, dar creștinul obișnuit își adună mintea cel mai ușor și intră în atmosfera rugăciunii, stând în fața unei icoane făcătoare de minuni. Atunci simte imediat harul Sfântului Duh în inima sa, simte o prezență divină continuă, o căldură și încredere duhovnicească, pe care mult mai greu le-ar simți rugându-se fără o icoană în față.

Este adevărat că sfinții, pustnicii și cuvioșii cei mari se rugau și fără icoane și se aprindeau de căldura duhului ca focul. Dar nu era sihastru în

pustie care să nu aibă în chilia sa cel puțin icoana Mântuitorului, a Maicii Domnului și Sfânta Cruce. Deci rolul principal al icoanelor este un neîncetat îndemn către Hristos, o predispoziție spre sfânta rugăciune, spre menținerea unei atmosfere de simțire și de trăire a rugăciunii. Icoanele sunt un nesecat izvor de rugăciune vie.

Un alt rol foarte important al icoanelor este menținerea unei continue prezențe a lui Hristos și a sfinților Lui, în casele, în bisericile și în inimile noastre. Credincioșii ortodocși simt în icoane prezența vie, întrupată, a sfinților și a Mântuitorului. Ei cred fără îndoială că unde este icoana lui Hristos este și Hristos de față. Unde sunt icoanele sfinților, acolo se află prezenți și sfinții.

De aceea noi sărutăm sfintele icoane, că prin ele sărutăm pe însuși Iisus Hristos. Le cinștim cu venerație, le purtăm cu noi pe cale, le așezăm în casele noastre, ne rugăm în fața lor, ca în fața lui Hristos și a sfinților Lui. Ne căim de păcate în fața lor, plângem cu lacrimi în vreme de durere, sau cântăm laude și acatiste în fața icoanelor, în momente de bucurie, cu credința că toate aceste acte de cult se urcă imediat la Dumnezeu și la sfinții Lui.

Cu alte cuvinte sfintele icoane scurtează calea între cer și pământ, întrețin un continuu dialog între Dumnezeu și om, urcă pe om spre cer, după măsura smereniei lui și coboară pe Dumnezeu spre pământ, după nemăsurată dragostea Lui.

Numai așa se explică de ce noi, ortodocșii, suntem așa de legați de sfintele icoane. Că nu este slujbă, rugăciune particulară sau în biserică, care să nu se facă în prezența icoanelor. Pruncii de curând botezați se „îmbisericesc”, adică se închină la toate sfintele icoane, după 40 de zile. Cei ce se spovedesc stau în fața icoanei lui Hristos și își spun păcatele. Cei ce se cunună își aleg icoana unui sfânt protector al familiei, înaintea căruia se roagă și-și dau jurământul de credință. Ba și când este dusă mireasa la noul ei cămin, înaintea tuturor merge o sfântă icoană, de obicei a Maicii Domnului, ca încredințare că însuși Hristos și Maica Domnului sunt de față la acea nuntă, precum la Cana Galileei.

Apoi toate procesiunile publice se fac numai cu sfintele icoane în frunte, ca dovadă că toate se fac spre slava lui Hristos și însuși Domnul este de față. Ba și pe pieptul mortului stă de veghe o icoană și-1 însoțește până la mormânt, ca o prezență vie a sfinților care mijlesc pentru sufletul său. Când mergea la luptă, Ștefan cel Mare și Sfânt purta permanent pe pieptul său - sub tunică - o sfântă icoană „Deisis”, cu chipul Mântuitorului, al Maicii Domnului și al Sfântului Ioan Botezătorul,

cu credința fermă că în bătlie nu-1 va lovi în piept nici o mână dușmană. Și într-adevăr, atâtea lupte a purtat, dar nici o lovitură de moarte n-a primit. El era încredințat că, împreună cu icoana, era alături de el și însuși Hristos cu sfinții Lui. De aceea avea atâta curaj în bătlie și se întorcea biruitor. Această icoană cunoscută sub numele „Tripticul lui Ștefan cel Mare” se află în prezent la Mănăstirea Putna.

La fel făceau și părinții noștri, călugări, pustnici, ostași și credincioși de toate vârstele. Purtau la piept, într-o pânză legată de grumaz, o cruce de lemn cu sfinte moaște și o mică iconiță pictată, de obicei cu chipul Mântuitorului sau al Maicii Domnului. Cu ele la piept se culcau, cu ele la piept se sculau și plecau la lucru. Iar dimineața când se sculau și seara înainte de odihnă, scoteau crucea și icoana de la piept, le sărutau și așa plecau la muncă sau se odihneau. Sunt numeroși creștinii de astăzi care poartă permanent la piept o cruce și o iconiță, cu aceeași încredințare că împreună cu icoana este prezent nevăzut lângă ei și sfântul închipuit pe icoană.

Vrednică de amintit este și frumoasa tradiție mănăstirească de la praznicele împărătești. Părinții citesc acatistul fiecărui sfânt în fața icoanei respective, cu credința că el este de față și primește laudele credincioșilor. La privegheri, părinții scot în mijlocul bisericii icoana praznicului respectiv și în fața ei cântă mărimurile (imne de laudă) rânduie. Iar a doua zi, după Sfânta Liturghie, călugării, în sobor și în sunet de toacă și clopote, conduc icoana praznicului cu toată cinstea la trapeză. Un preot îmbrăcat în mantie și epitrahil poartă sfânta icoană, iar înaintea sa diaconul merge cu cădelnița cântând condacul și troparul praznicului. După ce așază icoana pe analog, diaconul rostește ectenia întreită după care fiecare se așază la masă, iar după masă icoana praznicului respectiv este dusă din nou la biserică în cântări duhovnicești, și așa icoana ia chipul mistic al Mântuitorului sau al Maicii Domnului.

Din cele relatate mai sus reiese același lucru, deja amintit, că icoanele sunt cinșite la ortodocși în chip deosebit, ca prezență vie, reală, a sfinților, care, alături de icoane, se află și ei de față. Deci, prin icoane, noi ne întâlnim cu sfinții, vorbim cu ei, suntem în permanentă comuniune, le împărtășim nevoile noastre și primim ajutorul cerut cu credință.

Un al treilea rol important al sfintelor icoane este faptul că ele sporesc credința în rândul credincioșilor și mențin dreapta credință și tradiția ortodoxă. Ortodoxia fără icoane, fără pictură în biserici ar fi foarte săracă, lipsită de cea mai profundă

frumusețe duhovnicească. Casa creștinului lipsită de icoane ar fi pustie, tristă, ca a unui sectant, lipsită de însăși prezența lui Hristos și a sfinților Lui.

Sfintele icoane păstrează și întrețin evlavia în cultul nostru ortodox. Ele sunt o podoabă a Ortodoxiei specifică numai ei. Icoanele aduc până la noi evlavia și tradiția Sfinților Părinți și a strămoșilor noștri. Ele duc mai departe, urmașilor, evlavia și credința noastră. Icoanele sunt profund legate de credința, de cultul și inimile noastre.

Cu icoanele la piept plecau părinții noștri la luptă, cu ele în frunte plecau țăranii noștri în bejenie, prin munți și văi tănuite de frica năvălitorilor; cu ele în mână adormeau înaintașii noștri, zicând *Tatăl nostru* și sărutându-le. Cu icoanele în mână plecau călugării în poieni de munte să caute loc de mănăstire. Și unde socoteau un loc potrivit, atârnav icoana Maicii Domnului sau a Mântuitorului de tulpina unui brad, cădeau la rugăciune; apoi, făcând semnul Sfintei Cruci, înălțau altar de mănăstire. Așa au luat ființă schiturile și mănăstirile noastre. Întâi au fost prezente sfintele icoane, apoi rugăciunea călugărilor, apoi Sfânta Cruce, apoi o biserică mică de lemn, apoi câteva chilii călugărești, apoi frumoasele noastre mănăstiri pe care le avem și astăzi. Sfintele icoane mențin unitatea noastră duhovnicească de simțire și credință ortodoxă. Prin icoane se înfrățesc mănăstirile între ele; se înfrățesc mănăstirile cu parohiile, călugării cu preoții de mir, bisericile cu casele credincioșilor. Așa cinstim noi sfintele icoane, atât prin mănăstiri și sate, cât și prin casele credincioșilor noștri. Icoane pictate pe lemn, tămâiate, stropite cu lacrimi și înmiresmate de evlavie străbună; împodobite ca niște altare, cu ștergere curate, cu busuioc și flori de câmp, iar în față luminate cu lumânări de ceară și candelă abia licărind.

Dintre toate, icoana Maicii Domnului se bucură de cea mai mare cinste și venerație. Atât călugării la mănăstiri, cât și credincioșii prin sate împodobesc icoana Maicii Domnului ca pe o împărăteasă, cu cele mai frumoase perdele, cu cele mai frumoase flori, cu beteală de mireasă și cu rugăciuni și laude din cele mai duioase. Icoanele întrețin și transmit dragostea între oameni, între credincioși, între voievozi, între împărați și călugări.

Cel mai prețios dar pe care și-l lasă un părinte duhovnicesc ucenicului său este de obicei o sfântă icoană - icoana Maicii Domnului. Cel mai scump odor pe care îl dă mama ficei sale la căsătorie este întotdeauna tot o sfântă icoană. Cel mai ales obiect în chilie unui călugăr este desigur icoana. Cel mai curat semn de împăcare între Biserica Moldovei și Patriarhia ecumenică de Constantinopol, de la 26

iulie 1401, au fost două icoane de mare preț: icoana Maicii Domnului de la Mănăstirea Neamț și icoana Sfintei Ana de la Mănăstirea Bistrița. Tot așa, când doi credincioși, doi vecini, vor să se împace, își donează unul altuia câte o mică icoană. Ea simbolizează chipul dragostei celei mai curate.

Iată pentru ce credincioșii noștri și călugării au prețuit dintotdeauna foarte mult sfintele icoane. Le-au împodobit, le-au sfințit cu rugăciunile și lacrimile lor, le-au tămâiat, le-au așezat la loc de mare cinste. Iar în vremuri de primejdie le-au ascuns în munți și în peșteri necunoscute. Și dacă se întâmpla să cadă cumva vreo icoană în mâinile păgânilor, ei nu renunțau la ele, nici nu le lăsau în robie, ci le răscumpărau cu multe daruri și cu bani. După tradiție, turcii nu distrugau icoanele capturate, ci așteptau pe creștini să le răscumpere. Ei știau ce prețioase sunt icoanele pentru noi. Și cum se răscumpărau icoanele, de asemeni și sfintele moaște? Se puneau la cântar și, cât cântăreau ele, atâția bani de argint sau de aur se puneau pe celălalt taler. Dar se spune în tradiție că icoanele și sfintele moaște se lăsau mult mai ușoare la cântar, spre a-i costa mai puțin pe creștini!

Icoanele făcătoare de minuni existente în țara noastră sunt un adevărat dar dumnezeiesc pentru poporul nostru credincios. Mai mult decât oricare altele, ele poartă dragostea lui Hristos, a Maicii Domnului și a tuturor sfinților printre noi și ne silesc la mai multă credință și dragoste pe toți, la rugăciune și unitate duhovnicească. Căci icoanele miraculoase sunt expresia celei mai curate iubiri divine, o iubire care se descopă nouă prin minuni.

În legătură cu aceste sfinte icoane, ținem să adăugăm câteva lucruri, vrednice de știut și de consemnat. Mai întâi toate icoanele ortodoxe, mici sau mari, vechi sau noi sunt harismatice, făcătoare de minuni. Toate poartă și transmit har! Pentru că toate sunt sfințite. Ele sunt pictate, sfințite și cinstite într-un anumit fel, specific tradiției noastre ortodoxe. Pictorul care vrea să picteze o icoană mai întâi este dator să fie spovedit și să se roage mult la sfântul respectiv, cerându-i ajutor, inspirație și binecuvântare. Fără acestea el nu va putea să-i picteze chipul feței. Pictorul, asemenea sfințitului scriitor, este inspirat de Duhul Sfânt și asistat nevăzut de sfântul respectiv la pictarea fiecărei icoane. Și dacă el va respecta acest lucru, va reuși să pătrundă taina duhovnicească a chipului icoanei și să-l exprime pe lemn în culori. Iar dacă nu va începe fiecare icoană cu sfânta rugăciune și evlavie, va picta doar portrete, dar în nici un caz sfinte icoane. Și aceasta este cu totul altceva.

Pictorul, ca purtător de inspirație, trebuie să aibă o anumită conduită în viață, să trăiască cât mai conform Evangheliei lui Hristos. Desfrânarea, beția, iubirea de argint, mânia, clewetirea, ura și zgârcenia sunt cele mai grele păcate care îl fac nevrednic să picteze sfinte icoane. Lipsit de adevărata inspirație, el nu va putea reda frumusețea duhovnicească a chipului și nu va putea transmite nimic din sufletul lui pe icoană. Sunt pictori care se trudesesc foarte mult să redea chipul unei icoane, mai ales al Maicii Domnului, și nu reușesc, pentru că nu lucrează asupra lor inspirația Duhului Sfânt.

Deci, pictorul trebuie să fie cel mai bun creștin, trebuie să fie moral, credincios, iubitor de Dumnezeu și de sfinți. Apoi, în timpul cât pictează, trebuie să trăiască în curăție, în rugăciune și în post. Orice icoană se pictează cu rugăciune și post.

Așadar, prima condiție ca o icoană să devină făcătoare de minuni, este comportarea duhovnicească a pictorului, fie călugăr sau mirean. Apoi are mare importanță comportarea și evlavia credinciosului care solicită icoana. Dacă și el este un creștin ales, râvnitor, plin de dragoste, iubitor de rugăciune, de post și de sfințenie, atunci, pentru credința lui, pictorul este și mai puternic inspirat să-i picteze acea icoană. Mai trebuie adăugat că la aceasta contribuie și locul unde se păstrează icoana. Cu cât o icoană se păstrează în cel mai sfânt loc și cu cât se roagă la ea cât mai mulți credincioși, cu atât ea capătă darul facerii de minuni. Și cel mai sfânt loc este desigur sfânta biserică, unde se face zilnic dumnezeiasca Liturghie. Icoana se sfințește de sfântul care este pictat pe ea, se sfințește de Biserică prin Sfânta Liturghie și celelalte rugăciuni, se sfințește și de evlavia și credința credincioșilor și a pictorului care a pictat-o.

Cele mai multe dintre icoanele făcătoare de minuni din țara noastră, mai ales cele mai vechi, sunt aduse din Bizanț și Sfântul Munte, leagănul Ortodoxiei noastre. Celelalte sunt de obicei copii după icoanele clasice bizantine, lucrate în țară de pictori autohtoni.

Totodată cele mai numeroase icoane făcătoare de minuni din țara noastră sunt ale Maicii Domnului. Aceasta se explică prin marea evlavie pe care o are poporul nostru la Maica Domnului și încrederea

fiecăruia dintre noi că nu ne putem mântui decât numai prin mijlocirea ei. Apoi trebuie adăugat și un alt fapt: suferința milenară a românilor și în general a ortodocșilor. Aceasta i-a făcut pe înaintași să alerge permanent la rugăciunile și acoperământul Maicii Domnului, singura care poate să ne împace cu Mântuitorul. Se poate adăuga și temperamentul nostru mai afectiv, legat mereu de maternitatea Maicii Domnului și îndeosebi de rolul dumnezeiesc pe care l-a avut Sfânta Fecioară în taina Răscumpărării. Poate a contribuit la aceasta și evlavia

sporită a femeilor credincioase, în comparație cu bărbații, care sunt mai reținuți, mai puțin exteriorizați.

Trebuie reținut că cele mai multe din minunile făcute de icoane rămân necunoscute. Doar câteva dacă se văd cu ochii noștri. Aceasta este și voința lui Dumnezeu și dorința sfinților, ca să nu se facă din credință și minune un spectacol, o demonstrație științifică, o sursă de câștig. În asemenea condiții se întâmplă ca nici icoanele miraculoase să nu mai facă minuni. Ne lasă fără răspuns în rugăciunile și speranțele noastre.

O altă considerație vrednică de subliniat este și aceea că toate icoanele miraculoase provin în general din mănăstiri. Călugării le-au pictat, călugării le-au sfințit cu rugăciunile și jertfa lor, călugării le-au ascuns de ochii și de mâinile păgânilor, călugării le-au purtat prin sate în vremuri de nevoi, călugării le-au lăsat moștenire credincioșilor, bisericilor de mir. Ba putem afirma că unele mănăstiri și schituri au fost întemeiate prin minuni făcute de sfintele icoane. Întâi a apărut în jurul unei icoane un schit de lemn, apoi o mănăstire. Și așa s-a format o tradiție întărită de numeroase alte minuni.

În concluzie, mărturisim că toate sfintele icoane sunt făcătoare de minuni, dacă ne rugăm la ele cu credință și evlavie. Într-adevăr, sunt unele dintre ele cu totul harismatice, făcând tot felul de minuni, dar aceste minuni nu depind de icoană în sine, ci de credința și vrednicia morală a credincioșilor.

În paginile care urmează vom aminti despre cele mai vestite icoane făcătoare de minuni din țară, precum și câteva din minunile lor, săvârșite în zilele noastre.

Arhimandrit Ioanichie Bălan

PATERICUL ROMÂNESC

Patericul românesc ce cuprinde viața și cuvintele unor sfinți și cuvioși părinți ce s-au nevoit în mănăstirile românești (secolele III-XX), Editura Mănăstirea Sihăstria, 2005, p. 725

CUVIOSUL IEROMONAH IUVENALIE STRĂINUL [1902-1992] MĂNĂSTIREA SFÂNTA ECATERINA-SINAI

CUVIOSUL IEROMONAH IUVENALIE STRĂINUL s-a născut în anul 1902, în orașul Moinești-Bacău, din părinți temători de Dumnezeu. Dorind să-și închine viața lui Hristos, în anul 1927 a intrat în obștea Mănăstirii Durău-Neamț. După doi ani se duce la Mănăstirea Frăsinei, unde primește tunderea monahală, iar în anul 1931 pleacă definitiv din țară și se închinoviază în Schitul Românesc Prodromul din Muntele Athos. Aici s-a nevoit șapte ani de zile ca sihastru la mai multe chilii, fiind foarte iubitor de singurătate și liniște și lucrând rugăciunea lui Iisus. În anul 1938 s-a dus în Țara Sfântă, unde a cunoscut pe Cuviosul Ioan Iacob, la Mănăstirea Sfântul Sava, nevoindu-se împreună până în anul

1947. Înființându-se Mănăstirea românească „Sfântul Ioan Botezătorul” de la Iordan, monahul Iuvenalie s-a stabilit împreună cu Cuviosul Ioan Iacob, starețul schitului, în acest sfânt lăcaș. În anul 1953, Cuviosul Ioan, retrăgându-se la pustie în Peștera Sfintei Ana, a rămas egumen monahul Iuvenalie, care a fost hirotonit ieromonah de către Patriarhul Justinian, în anul 1965. În anul 1970 pleacă la Muntele Sinai și se nevoiește 20 de ani la Mănăstirile Sfânta Ecaterina și Rait, în aspră nevoină pustnicească. Ajungând la adânci bătrâneți, și-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului, pe Care L-a slăvit 90 de ani.

CONVORBIRI DUHOVNICEȘTI

Arhimandrit **Ioanichie Bălan**, *Convorbiri duhovnicești* – I, Ediția a doua, Editată de Episcopia Romanului și Hușilor, 1993, p. 634-636

IEROMONAHUL IUVENALIE STRĂINUL ESTE UNUL dintre cei mai nevoitori călugări români în afara hotarelor țării din ultimii 50 de ani. Un ales trăitor și iubitor de Hristos, îndrăgostit din copilărie de Sfintele Locuri — Athos, Țara Sfântă și Muntele

Sinai — și un mare pelerin și înstrăinat de ai săi pentru singur Dumnezeu. De aceea mulți dintre noi nu-l cunosc, pentru că și-a trăit anii vieții departe de țară, în Sfântul Munte, la Mormîntul Domnului, în pustiul Iordanului și, în ultimii ani, la vestita

Mînăstire Sfînta Ecaterina din Muntele Sinai. Totuși, cîți îl știu pe părintele Iuvenalie — români, greci, sîrbi și arabi, călugări sau mireni — îl iubesc, îl doresc și se folosesc de nevoia lui. Și aceasta pentru marea sa blîndețe și smerenie, pentru inima sa liniștită, pașnică, și chipul său senin, de copil fără răutate, care iubește și odihnește pe toți. Părintele Iuvenalie este un călugăr al tăcerii și bucuriei. Pe unii îi folosește prin blîndețea și răbdarea sa. Pe alții îi odihnește prin multa lui smerenie și pe toți îi dobîndește prin dragoste. Noi îl prețuim cu atît mai mult cu cît părintele Iuvenalie fuge de oameni, de laudă, de grijile cele trecătoare ale acestei vieți. Cu toate acestea sfinția sa nu refuză să vorbească cu noi, dacă avem prilejul să-l întîlnim la Sfintele Locuri. Iată-ne împreună la Ierusalim, la Sfînta Cetate. Bătrînul ne iese înainte, ne călăuzește la Mormîntul Domnului, ne întreabă ce mai este în țară, dacă mai trăiește cutare sau cutare călugăr bătrîn, dacă mai vin credincioșii la biserică și dacă mai sînt sihaștri rugători prin munți, duhovnici buni prin mînăstiri și preoți devotați pe la sate. Și așa se înfiripă un intim dialog între noi.

— *De unde sînteți de loc, părinte Iuvenalie?*

— Sînt de la Moinești — Bacău, părinte Ioanichie. Părinții mei erau țărani foarte credincioși. Cum am făcut armata, m-am hotărît să mă fac călugăr. Simțeam în mine o chemare care nu-mi dădea odihnă.

— *În ce an și la ce mînăstire v-ați dus la început ?*

— Auzind că Mînăstirea Durău este așezată la liniște, sub Muntele Ceahlău, în anul 1927 am venit aici ca frate, unde am stat doi ani de zile. Aici am învățat slova veche, cîntările în strănă, cititul la Psaltire și Ceaslov. Dar încă nu aveam destulă liniște, că veneau mulți închinători și vizitatori și eu doream să fiu cît mai străin. De aceea, în 1929 m-am dus la Mînăstirea Frăsinei, unde am stat doi ani de zile și unde am fost tuns în călugărie.

— *Cînd ați plecat la Muntele Athos?*

— În anul 1931. Deși mă simțeam bine la Frăsinei, unde nu intră parte femeiască, totuși, la îndemnul unor părinți veniți de la Athos, m-am hotărît să mă înstrăinez de toate pentru dragostea lui Hristos.

— *În ce schituri v-ați nevoit la Athos ?*

— Cum am ajuns acolo m-am dus direct la Schitul românesc Prodromul, unde erau peste 80 de călugări români, majoritatea moldoveni, și am rămas aici cîțiva ani. Dar văzînd că este dezbinare din cauza schimbării calendarului, m-am retras la o

chilie pustincească, numită „Agheazma Sfîntului Atanasie al Atonului”, pe o moșie a Mînăstirii Lavra. Aici iarăși m-am ostenit împreună cu un călugăr grec și unul român, vreo trei ani de zile.

— *Cum vă nevoiați la pustie, părinte Iuvenalie ?*

— Îmi plăcea foarte mult singurătatea, părinte Ioanichie. Tot timpul tăceam, făceam ascultare și ziceam rugăciunea „Doamne Iisuse”. Mîncam o dată pe zi, seara, și dormeam cîteva ore, pînă la miezul nopții. Iar cînd începeau să sune clopotele mînăstirilor și schiturilor din Athos, ne sculam și făceam utrenia. În continuare, pînă la ziuă citeam la Psaltire și făceam metanii.

— *Aveați mulțumire sufletească la Athos, părinte Iuvenalie?*

— Slavă Domnului! Eram cel mai fericit. Mai ales noaptea, cînd privegheam și citeam la Psaltire. Nu vedeam cu săptămîinile ființă de om. Numai marea și vîntul ne țineau de urît. Ce scumpă este liniștea sufletului, părinte !

— *Cînd ați plecat la Sfîntul Mormînt?*

— În fiecare an la Sfintele Paști, plecau părinții aghioriți să se închine la Mormîntul Domnului. În vara anului 1938 m-am dus și eu în pelerinaj. Dar acolo am dat de părintele Ioan Iacob, care se nevoia într-o peșteră în pustiul Iordanului, și m-am hotărît să rămîn și eu cu el în pustie. Așa am rămas la Sfintele Locuri. Mai întîi am stat cîțiva ani la Mînăstirea Sfîntului Sava. Apoi am stat la pustie cu părintele Ioan Iacob. Iar în 1947 m-am dus cu sfinția sa la Schitul românesc sfîntul Ioan Botezătorul de la Iordan. După aproape șase ani, Cuviosul Ioan se retrage într-o peșteră din pustiul Hozeva, iar eu am fost numit egumen la acest schit.

— *Cîți ani ați stat pe Valea Iordanului și cum vă nevoiați aici?*

— Am stat vreo zece ani, dar mai mult eram singur. De aceea mă rugam singur, cădeam biserica singur, cîntam singur, citeam mai mult la Psaltire și făceam cele șapte laude. Seara mîncam puțin, pesmeți cu ceva fiertură și fructe. Așa mi-am petrecut viața la Iordan.

— *Acum unde vă nevoiți, părinte Iuvenalie?*

— La Mînăstirea Sfînta Ecaterina din Sinai. Voiam să mă ostenesc un timp și la Sinai, unde au trăit numeroși sfinți și sihaștri mari, ca Sfîntul Ioan Scărarul, Cuviosul Ioan de la Rait, Sfinții sinaiți Grigorie, Isihie, Filotei, Ștefan, Nil și mulți alții. Am

plecat la Sinai după anul 1970. Mereu alergam după liniște și singurătate, mereu căutam pacea inimii și mîntuirea sufletului meu păcătos.

— *Ați fost vreodată prin țară, părinte Iuvenalie ?*

— Am fost în anul 1965. Atunci am vizitat toate mînaștirile mari din Moldova și Muntenia. Auzind de mine Patriarhul Justinian, îndată m-a hirotonit preot, ca să pot sluji cele sfinte la schitul nostru de la Iordan. Dar cînd a auzit Patriarhul Ierusalimului, nu mi-a recunoscut hirotonia și m-a oprit să slujesc cele sfinte.

— *Ați slujit vreodată Sfînta Liturghie și cele preoțești?*

— Nu părinte. Niciodată. Am rămas simplu monah. M-a smerit Dumnezeu, ca să nu cad în păcatul mîndriei. Nici n-am fost vrednic eu de preoție; că dacă eram vrednic, nu mă opreau! Dar nu mergeți cu noi în vizită la Muntele Sinai ? Mîine mergem cu un grup de pelerini români să vizităm acele locuri sfinte. Apoi eu voi rămîne la mînaștirea mea din Sinai.

— *Merg, părinte Iuvenalie!*

Pe cale am tăinuit multe cu părintele Iuvenalie și ne-am bucurat împreună. După opt ore de mers

prin pustiul Neghev și Sinai, în amurg sosim la poarta bătrînei mînaștiri Sfînta Ecaterina, care datează din secolul IV. Aici, părintele Iuvenalie ne prezintă biserica veche, zidită de Sfînta Elena, apoi biserica mare, zidită de împăratul Justinian în secolul VI, și ne închinăm la Moaștele Sfintei Marii Mucenițe Ecaterina, care se păstrează în altar. După cîteva ore de odihnă, în zorii zilei ne deșteptăm și urcăm pe vîrfurile Muntelui Sinai, unde Moise a primit Tablele Legii. Aici ne rugăm, dăm laudă lui Dumnezeu și coborîm pe Muntele Horeb de alături, unde a stat în pustie Sfîntul Prooroc Ilie Tezvitianul. Ne închinăm la peștera lui și admirăm valea pîrîului Horeb și munții din jur, patria celor mai mari sfinți sinaiți. Apoi, părintele Iuvenalie ne duce la Peștera Sfîntului Ioan Scărarul și la alte peșteri pustnicești și ne vorbește de Valea Rait, cale de cca. 5 km, unde este metocul Mînaștirii Sinai. Acolo s-au ostenit mulți sfinți sihaștri, în primele secole creștine. Acolo își are chilia și părintele Iuvenalie, bunul nostru compatriot.

— *Dați-mi un cuvînt de folos la despărțire, părinte Iuvenalie. Poate nu ne mai vedem în această viață!*

— Părinte Ioanichie, unde trăim, sa iubim pe Dumnezeu și pe oameni și să nu uităm că de tot cuvîntul vom da socoteală. Amin!

MONAHUL IOANICHIE PÎRÎIALĂ [n. 1908] MÎNĂSTIREA SFÎNTUL GHEORGHE HOZEVITUL—IERIHON

PELERINII ROMÂNI CARE AJUNG LA SFINTELE Locuri, după ce se închină la Mormîntul Domnului, la Peștera din Bethleem și la Mormîntul Maicii Domnului din Grădina Ghetsimani, se grăbesc să ajungă la Mînaștirea Sfîntului Gheorghe Hozevitul din apropierea Ierihonului, pentru a săruta cu îndreptățită evlavie moaștele proslăvite ale Cuviosului Ioan cel Nou „Hozevitul”, cel mai nou sfînt român și al întregii lumi creștine. Cel care știe întreaga lui nevoință în Țara Sfîntă, bucuriile, ispitele, privegherile de noapte, sfîrșitul său minunat și care a fost martor ocular la aflarea moaștelor Cuviosului Ioan Iacob „Hozevitul” în vara anului 1980, este un smerit călugăr din județul Buzău, anume Ioanichie Pîrîială, bunul său ucenic de chilie și împreună nevoitor în pustiul Iordanului. El singur stă de veghe, ca o candelă aprinsă, lingă moaștele Cuviosului Ioan Iacob, care se păstrează din anul 1980 în biserica Mînaștirii Sfîntului Gheorghe Hozevitul de lingă Ierihon,

așezate cu evlavie în sicriu de chiparos și cristal, spre închinarea credincioșilor.

Pelerini români și străini vin astăzi tot mai numeroși să se roage și să sărute moaștele Cuviosului Ioan cel Nou „Hozevitul”. În poarta mînaștirii sînt întîmpinați de obicei de părintele Ioanichie. Cînd aude că sînt pelerini din țară, bătrînul sună toate clopotele de bucurie. Apoi își întîmpină compatrioții cu dragoste, îi conduce la moaștele marelui sihastru român, le povestește nevoință și sfîrșitul vieții Cuviosului Ioan, minunile și proslăvirea trupului său rămas, cu darul lui Dumnezeu, nestricat. În continuare, îi conduce la un kilometru mai jos, pe valea pîrîului Horat, să le arate Peștera Sfintei Ana unde s-a nevoit, s-a săvîrșit și proslăvit ca sfînt Cuviosul Ioan Iacob. Aici le arată peștera, agățată ca un cuib de rîndunică deasupra prăpastiei, lămiul de la gura peșterii, scara pe care urca și cobora cuviosul, patul pe care se odihnea, sfeșnicul care îi lumina peștera, manuscrisele copiate

cu atîta grijă de dascălul său și mormîntul în care s-a odihnit 20 de ani. După ce părintele Ioanichie citește pelerinilor cîteva versuri creștine sau un cuvînt de învățătură scris de Cuviosul Ioan Iacob, își însoțește închinătorii pînă la poarta mînăstirii și, în timp ce ei coboară prin pustiul Hozeva spre Ierihon, bătrînul trage clopotele cu ochii umeziți de lacrimi.

Ajuns la Ierusalim, după cîteva zile și nopți de veghe la Mormîntul Domnului, întreb de părintele Ioanichie, ucenicul Cuviosului Ioan Iacob. Mi se spune că din cînd în cînd urcă în Sfînta Cetate și că este la chilia sa din vechiul Ierusalim. O călugăriță româncă bătrînă mă conduce pînă acolo. De departe văd un călugăr gîrbov, mic de statură, slab la față și ars de soare. Este părintele Ioanichie Pîrîială!

— *Binecuvîntează, părinte Ioanichie ! Am venit din țară să ne închinăm la Sfintele Locuri!*

— Mîntuitorul nostru Iisus Hristos să vă binecuvînteze cu binecuvîntarea Sfîntului Mormînt! Poftiți oleacă în chilie!

— *De cîți ani ați venit în Țara Sfîntă, părinte Ioanichie?*

— Sînt născut în anul 1908, aproape de Rîmnicu-Sărat. După ce am stat cîțiva ani la Mînăstirea Ciolanu, în anul 1937 am venit, aici, la Mormîntul Domnului, împreună cu sora mea, monahia Magdalena. Eu aveam atunci 29 de ani. Sora și-a făcut o mică chilie cu altă maică din Bucovina, anume Casiana, în marginea orașului Ierihon, unde se află și acum. Au acolo un mic paraclis, cîteva chilii pentru pelerini din țară și o livadă de portocali și lămîi. Un mic metoc românesc. Iar eu am stat un timp la Mormîntul Domnului. Apoi, la Peștera Nașterii din Bethleem, în valea Iordanului și la Mînăstirea Sfîntului Sava, unde am cunoscut pe Cuviosul Ioan Iacob. Era bibliotecar. Știa bine limba greacă, era foarte nevoitor și îl iubeau mult călugării greci.

— *Părinte Ioanichie, știți bine viața Cuviosului Ioan Iacob ?*

— Cum să n-o știu, părinte, dacă am trăit în aceeași mînăstire și peșteră cu el peste 20 de ani, pînă în vara anului 1960 cînd și-a dat sufletul în mîinile Domnului! Însă viața lui din copilărie pînă a venit la Sfintele Locuri n-o știu așa, bine, decît cîteva date pe care mi le povestea cînd îl cuprindea dorul de țară. Însă nevoința lui de aici, Țara Sfîntă, sfîrșitul, minunile ce le-am văzut la moaștele lui cu ochii mei și cum a fost descoperit în peșteră, eu

sînt singurul care le știu cel mai bine, pentru că am fost martor și ucenic al lui de chilie, permanent.

Eu propun să vă povestesc viața Cuviosului Ioan Iacob de la naștere pînă la venirea sa la Mormîntul Domnului, ca cel ce am adunat toate datele din satul său natal, Crăiniceni, de la preot, învățători, rude, colegi de școală, și din Mînăstirea Neamț; iar sfinția voastră să-mi povestească viața lui de aici din Țara Sfîntă, atît cît știți, din cele ce ați văzut și citit în scrierile Cuviosului Ioan Iacob.

— *Foarte bine, părinte. Povestiți sfinția voastră tot ce știți din copilăria și tinerețea lui și eu voi povesti cum s-a nevoit în Țara Sfîntă.*

— Cuviosul Ioan Iacob s-a născut în satul Crăiniceni, comuna Horodiștea, fostul județ Dorohoi, la 23 iulie 1913, într-o familie de țărani săraci, anume Maxim și Ecaterina. În prezent satul Crăiniceni este unificat cu satul Horodiștea și aparține de comuna Păltiniș, județul Botoșani. Tatăl său, Maxim, era fiul lui Zamfir Iacob și al soției sale Maria (Mariuța) Iacob, din Crăiniceni. Iar mama sa, Ecaterina (Caterina), era fiica mai mare a lui Vasile Surdu, zis Aniței, și al soției sale, Ilinca. Bunicii după tată au avut patru copii: Alecu, cel mai mare; Maxim, tatăl Cuviosului Ioan; Anghelina și Agripina (Grapina). Bunicii după mamă, anume Vasile și Ilinca Surdu, erau tot din satul Crăiniceni. Ei au avut tot patru copii: Adam, Gheorghe, Ecaterina și Paraschiva.

Îndată după naștere, mama Cuviosului Ioan Iacob s-a îmbolnăvit și nu-și mai putea alăpta și crește copilul. Atunci bunica lui după tată, anume Maria Iacob, deși voia să se ducă la mînăstire fiind văduvă, a renunțat și a luat în grija ei pruncul abia născut. Ea l-a botezat în biserica de lemn a satului Crăiniceni, situat pe malul drept al Prutului, punîndu-i numele de Ilie, întrucît a fost născut la trei zile după sărbătoarea Sfîntului Ilie Tezvitianul. Numele i-a fost dat de Dumnezeu și cu oarecare rînduială de sus, deoarece avea să se nevoiască aproape de peștera în care a stat Sfîntul Prooroc Ilie Tezvitianul, cînd a fugit din fața lui Ahab, și avea să bea apă din același pîrîu Cherit, ce curge în pustiul Hozeva, din care a băut marele profet al Vechiului Testament.

După șase luni de suferință, Ecaterina, mama pruncului Ilie, s-a săvîrșit din viața aceasta, lăsînd orfan pe unicul ei fiu, rămas cu totul în grija bunicii sale, Maria. În anul 1915, tatăl său, Maxim, s-a recăsătorit cu o văduvă, anume Varvara lui Ioan Muram, pentru a-i crește copilul. Dar pruncul a rămas mai departe în grija bunicii sale, care îl iubea ca pe un odor de mare preț. În loc de Ilie

îi spunea „Iluță”, cum aveau să-l numească toate rudele. Spun bătrînii satului Crăiniceni că bunica își ducea nepotul în brațe zilnic să-l alăpteze cîteva mame tinere din sat, care născuseră de curînd, și stătea de veghe lîngă copil ziua și noaptea.

În anul 1916, odată cu începutul primului război mondial, Maxim, tatăl lui Ilie Iacob, este luat la război și moare pe front. Soția lui și mama vitregă, auzind de moartea soțului, a lăsat copilul în seama bunicii, și s-a dus înapoi la casa ei. Bătrîna însă se jertfea pentru buna creștere a copilului Iluță, singura ei mîngîiere pe pămînt. Ea îl învăța să facă semnul sfintei cruci, să zică Tatăl nostru, să sărute sfintele icoane. Ea îl ducea la biserică și la cimitir, să pună flori și luminări la mormîntul părinților. Iar în zilele de lucru, cînd se ducea la prășit în cîmp, pune copilul în spate, așezat într-o traistă, de i se vedea numai capul, și îl lăsa la umbra unui copac pînă se termina ziua, apoi iar îl pune în spate și venea acasă.

În vara anului 1920, copilul Ilie a fost dat de bunica sa la școala primară din Crăiniceni. Copilul învăța bine, era foarte cuminte și lua premiul întîi în fiecare an. El nu se juca niciodată cu ceilalți copii, ci stătea retras și singuratic, încît toți se mirau de comportarea lui. De mic iubea biserica, rugăciunea, citirea cărților sfinte și liniștea. Sărbătoarea îl pune bătrîna să-i citească din cărți, iar ea stătea deoparte și asculta. Cînd citea mai ales patimile Domnului, bătrîna începea să plîngă. Atunci o întreba copilul: „Mamă, de ce plîngi așa tare cînd citești din patimile Domnului?” Iar bătrîna îi spunea, suspinînd: „Copilul meu, tu nu știi durerea din casa noastră. Nu sînt eu mama ta! Mama ta a murit cînd tu aveai șase luni, iar tatăl tău a murit în război cînd aveai trei ani. Eu sînt bunica ta și am renunțat să mă duc la mînăstire ca să te cresc pe tine. Și de aceea plîng, că eu sînt bătrîna și tu vei rămîne în curînd singur pe lume. Dar să ai credință în Dumnezeu, să te rogi mereu, să-ți aduci aminte de noi și să fugi de păcat. De vei face așa, te va acoperi Maica Domnului să scapi de multe primejdii. Nu-ți doresc altceva mai bun, decît să ajungi preot în viață și să slăvești pe Hristos !”

În vara anului 1923, cînd copilul avea zece ani, bunica sa, Maria, s-a mutat la viața cea veșnică. Atunci, tînărul Ilie a fost luat în grija moșului său, Alecu Iacob, fratele mai mare al tatălui său, care avea șase copii. În anul 1925 copilul Ilie (Iluță) a terminat clasele primare ca premiant. La îndemnul învățătorilor, moșul său l-a dat pe Ilie la Gimnaziul „Mihail Kogălniceanu” din Lipcani—Hotin, unde a făcut trei ani. În anul 1928 tînărul Ilie Iacob este dat de unchiul său la Liceul „Dimitrie Cantemir” din Cozmeni (Coțmani) — Cernăuți, pe care îl termină

printre cei mai buni, în vara anului 1932. La școală era scutit de taxe, fiind orfan. Iar cărți și haine primea în dar de la binefăcători. Spune Ioan Surdu, unchiul său din Păltiniș, că în primul an de liceu a venit un boier din Cozmeni la directorul liceului și i-a cerut să-i dea un elev orfan să-i ajute copilul său la carte, iar el, în schimb, să-l întrețină la liceu. Directorul l-a recomandat pe tînărul Ilie Iacob, fiind un elev blînd, credincios, tăcut, luminat la minte și de exemplu în toate. Pentru aceste calități era iubit și respectat de toți. Boierul îl întreținea la liceu, iar copilul îl prepara pe fiul său la carte, și erau mulțumiți și profesorii, și boierul, și tînărul Ilie, și părinții adoptivi din Crăiniceni. În vacanțe venea în satul natal, la moșul său, Alecu Iacob, dar niciodată nu participa la bucuriile pămîntești ale satului, ale rudelor. În sărbători era nelipsit de la biserică, iar în zile de lucru ajuta la munca cîmpului. Cu toate acestea se simțea pizmuț și străin în casa unchiului său. Copiii lui Alecu Iacob deși erau veri cu Ilie, văzîndu-l singuratic și tăcut, se izolau de el. De aceea, orfanul Ilie (Iluță) adeseori plîngea pentru durerea care o purta în inimă, mîncă puțin și se scula flămînd de la masă.

Suflet duios și foarte evlavios, tînărul elev Ilie Iacob, deși avea o fire firavă, purta în inima sa focul dragostei de Hristos. Iată ce ne povestește despre el preotul pensionar Gheorghe Lazăr din Iași, consătean, coleg și prieten cu Cuviosul Ioan Iacob: „Pe tot parcursul studiilor și-a însușit o bogată gamă de cunoștințe, atît de literatură clasică românească și universală, cît și de istorie, geografie, științe naturale, chimie, fizică și matematică. Era un mare admirator al naturii și al frumosului. Iubea tovărășia colegilor și a celor de o vîrstă cu el cu purtare plăcută în societate. Nu-i plăcea să piardă timpul în discuții cu tinerii iubitori de glume, de povestiri indecente și jocuri de tot felul. În timpul liber mai degrabă își lua o carte de literatură, sau studia dintr-un domeniu, stînd retras într-un loc preferat din livada părintească, sau în cîmp. Se recrea ascultînd cîntecul păsărelelor sau admirînd cerul înstelat în timpul nopții. Citind alteori din Sfînta Scriptură sau din manualele de religie, cugeta adînc asupra celor zidite de Dumnezeu și găsea o armonie perfectă în tot ce putem percepe cu simțurile noastre. În sufletul lui Iluță se întărea convingerea că Dumnezeu le-a făcut cu neagrăită înțelepciune pe toate cele văzute și nevăzute și le cîrmuiește după anumite legi care nu se pot schimba ...”

Așa creștea în inima tînărului Ilie credința în Dumnezeu și dorul tainic de a-și închina lui Hristos întreaga sa viață.

În vara anului 1932 elevul Ilie Iacob termină liceul ca premiant și dă examenul de bacalaureat în Cernăuți. Aici, ia masa la obștea călugărilor slujitori de la Mitropolie și se împrietenește cu arhimandritul de atunci, Eugen Laiu, căruia îi destăinuie gândul de a intra în viața de mănăstire. Profesorii, boierul și unchiul său Alecu Surdu îl îndemnau să facă Facultatea de Teologie de la Cernăuți. El însă le răspundea hotărât: „Nu, eu vreau să mă fac călugăr !”

Un an de zile, pînă în vara anului 1933, evlaviosul tînăr Ilie Iacob a muncit pe moșia boierului din Cozmeni (Coțmani). Toți colegii lui plecaseră pe la școli înalte; el însă, fiind în îndoială, se ruga mereu lui Dumnezeu să-i descopere ce să facă. Într-o zi, pe cînd se ruga singur pe cîmp, a auzit de sus o voce: „Mănăstirea!”. Din clipa aceea nu mai avea odihnă. Un glas tainic din inimă îl îndemna să plece cît mai repede la mănăstire. După ce-și luă rămas bun de la boier, s-a dus să ia binecuvîntarea cea mai de pe urmă de la arhimandritul Eugen Laiu, bunul său părinte duhovnicesc. Acesta îi dă o recomandare scrisă și îl trimite la Mănăstirea Neamț.

În drum spre mănăstire, a trecut prin satul natal să-și ia rămas bun de la părinții adoptivi, Alecu și Ilinca Iacob, care l-au crescut. Povestesc vărul său, Ioan Surdu, și colegul său, Ilie-Ștefan Călinescu, că în ziua cînd a intrat în sat Ilie (Iluță) era Duminică și era nuntă mare în casa familiei Burlui, de răsuna tot satul Crăiniceni de sunetul fanfarei. Ilie Iacob, însă, mergea singur pe marginea drumului și cînd vedea vreun consătean întorcea capul într-o parte și se uita în pămînt, căci el dorea să se logodească cu Mirele Hristos. Apoi și-a luat sfînta cruce, cîteva cărți și haine într-o desagă, a înconjurat centrul satului și a pornit spre Mănăstirea Neamț. După ce s-a închinat la moaștele Sfîntului Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava a ajuns la marea lavră, s-a prezentat la episcopul Nicodim Munteanu, starețul mănăstirii și a fost rînduit cu ascultarea la bolniță, ca ajutor al unui călugăr foarte sporit, Iov Burlacu, farmacistul mănăstirii. După cîteva luni de zile a fost făcut rasofor și rînduit ca ajutor de bibliotecar. A lucrat mult timp la aranjarea cărților din marea bibliotecă a Mănăstirii Neamț și a citit numeroase cărți de învățătură ale Sfinților Părinți. Spun bătrînii din mănăstire, printre care vechiul lui prieten, arhimandritul Clădie Derebreanu, că fratele Ilie Iacob era foarte rîvnitor la slujbele bisericii, la îngrijirea părinților bolnavi de la bolniță și la citirea sfîntelor cărți. Iubea cel mai mult biserica, oamenii și cărțile. Apoi iubea tăcerea, rugăciunea de chilie, postul, cîntările de la strană și se împrietenea cu frații cei mai smeriți și rîvnitori.

În primăvara anului 1934 a venit în satul natal să-și procure actele necesare pentru a pleca la Mormîntul Domnului. Sufletul lui ardea de dorul Țării Sfinte unde S-a născut, a învățat și a pățimit pentru noi Domnul nostru Iisus Hristos. Cu acest prilej și-a revăzut rudele apropiate și a vorbit cu preotul Gheorghe Lazăr, care a dat această mărturie. Revenind la mănăstire, a luat binecuvîntare și împreună cu alt frate au plecat la București să-și facă pașaport pentru Muntele Athos și Sfintele Locuri. Dar nu li s-a dat voie, pentru că nu aveau armata făcută.

După ce vizitează mai multe mănăstiri pe valea Oltului, rasoforul Ilie Iacob revine la Mănăstirea Neamț. În toamna anului 1934 este luat în armată, cu termen redus, la regimentul 29 Infanterie din Dorohoi, unde stă 9 luni de zile. A plecat la regiment în haină călugărească și a fost rînduit la infirmeria militară, cu îngrijirea bolnavilor. Spune preotul Gheorghe Lazăr că soldatul Ilie Iacob avea mare milă pentru ostașii bolnavi. Stătea cu dragoste lîngă patul lor, le aducea hrană bună, medicamente și le dădea cuvinte sfinte de mîngîiere și întărire sufletească, ca un adevărat samarinean.

În toamna anului 1935 se liberează și revine în obștea Mănăstirii Neamț. Aici reia aceeași ascultare de bibliotecar. Avea mare evlavie către icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, stareț fiind arhiereul Valeriu Moglan. Pe lîngă ascultarea de bibliotecar a fost rînduit și ca profesor la Școala monahală din mănăstire, unde preda fraților limba română și limba franceză.

La 8 aprilie 1936, în Miercurea Sfintelor Patimi, rasoforul Ilie Iacob a primit îngerescul chip călugăresc împreună cu alți doi frați, luîndu-și numele de Ioan. Atît numele din botez, cît și cel din călugărie, ale celor mai mari și mai rîvnitori prooroci — Ilie Tezvitianul și Ioan Botezătorul — dovedesc pronia divină pentru acest vas ales al lui Dumnezeu și-l învrednicesc de rugăciunile celor doi mari profeți, pe cel ce avea să fie mare sihastru în Valea Iordanului unde s-au nevoit și ei. După Sfintele Paști, tînărul călugăr Ioan Iacob trimite scrisoare și fotografia cu cei trei monahi, părinților săi adoptivi din Crăiniceni. Pe verso scrie aceste rînduri: „Vă trimit alături cu scrisoarea această fotografie, scoasă în Vinerea Sfintelor Patimi. Pe ea mai este profesorul de cîntări bisericești de la Școala mănăstirii unde dau și eu lecții de limba română. Cel de pe scaun este ucenicul starețului. Noi doi sîntem în hainele primite la călugărie, care nu se dezbracă deloc șapte zile. Cu aceste haine mergi la biserică, te împărtășești și te așezi în mormînt

cu capul pe cărămidă, care arată pământul din care ai fost făcut. Ioan Iacob, monah”.

În zilele de 7 și 8 septembrie 1936 a fost vizitat la Mănăstirea Neamț de prietenul său iubit din Crăiniceni, preotul Gheorghe Lazăr, căruia i-a spus hotărârea sa de a pleca în Țara Sfântă pentru toată viața. În noiembrie același an, și-a luat binecuvântarea de la Mitropolitul Moldovei, Nicodim, de la stareț, duhovnic și de la obștea Mănăstirii Neamț. Apoi, revăzînd ultima dată satul natal, rudele și mormintele părinților din Crăiniceni, a plecat spre Ierusalim cu alți doi părinți din Mănăstirea Neamț, monahii Claudiu Derebreanu și Damaschin Ignat.

Cei trei pelerini au ajuns cu vaporul în Țara Sfântă la începutul lunii decembrie 1936. După ce au vizitat toate Locurile Sfinte și au sărutat Sfântul Mormînt și urmele pașilor lui Hristos, s-au retras să iermeze la Mănăstirea Sfîntul Sava din pustiul Iudeei. După cîteva luni însă, monahul Damaschin s-a îmbolnăvit din cauza căldurilor mari și a fost adus în țară de monahul Claudiu. Așa a rămas părintele Ioan Iacob singur cu Dumnezeu în Țara Sfântă. Ultima lui scrisoare de la Mormîntul Domnului a fost un caiet cu 28 de file, cu toate impresiile și simțămintele sale pe care le-a trăit la Sfintele Locuri, adresate în anul 1937 moșului său de la Crăiniceni, Alecu Iacob, care cu timpul s-a pierdut.

Aceasta este pe scurt viața Cuviosului Ioan Iacob, de la naștere pînă la plecarea sa în Țara Sfântă. Acum, vă rog, părinte Ioanichie, ca cel ce i-ați fost ucenic și singurul martor ocular al vieții sale între anii 1938 —1960, să-mi povestiți cele mai importante nevoițe, învățături de folos sufleteș și fapte minunate ale Cuviosului Ioan Iacob, din ziua cînd l-ați cunoscut la Mănăstirea Sfîntul Sava, pînă cînd și-a dat sufletul în mîinile Domnului.

— Părinte Ioanichie, viața Cuviosului părintelui nostru Ioan Iacob în Țara Sfântă a fost tot așa de grea și plină de ispite și suferințe ca și în patrie. Mai ales că el era o fire sensibilă, bolnăvicioasă și foarte iubitoare de liniște. Or, nici la Sfintele Locuri, ca peste tot, nu a aflat liniștea deplină pe care o dorea și mereu o căuta. Apoi, suporta greu clima foarte uscată și caldă; apa sălcie; hrana; oboseala peste măsură, pînă la epuizare; străinătatea; boala care îl chinuia și primejdia războiului trecut.

Părintele Ioan Iacob, fiind român, cu greu a fost primit în obștea Mănăstirii Sfîntului Sava de lingă Bethleem, cu toate că duceau mare lipsă de personal. Dar, la insistența Patriarhului Damianos al Ierusalimului, a fost primit în vara anului 1937. Aici a îndeplinit mai multe ascultări. Mai întîi a fost paraclisier. Trebuia să aprindă candelile

neadormite la două biserici și la patru paraclise, să sune clopotul de slujbă, de culcare și deșteptare, să facă curățenie în biserică, să facă prescuri și de toate. Apoi era și ajutor de econom și îngrija de bolnavi. Toate trei erau ascultări grele, iar el era firav și singur, căci nu erau frați mai tineri ca el. Pleca dimineața din chilie și se întorcea abia seara, la orele 10. Aștepta un ceas și la orele 11 noaptea se scula, aprindea toate candelile, suna clopotul de utrenie, stătea la biserică pînă în zorii zilei și cînd răsărea soarele mai adormea un ceas-două. Masa era o dată pe zi, la orele 3 după amiază.

În scurt timp, părintele Ioan a învățat foarte bine limba greacă și cînd avea puțin răgaz citea din scrierile Sfinților Părinți și traducea în românește cele mai frumoase cuvinte de folos. Ca infirmier al Mănăstirii Sfîntul Sava, părintele Ioan era căutat de toți cei bolnavi. Mai întîi, îngrija de călugării suferinzi. Apoi, îngrija pelerinii străini care se îmbolnăveau aici. Cu timpul au început să vină la el arabii și beduinii bolnavi din împrejurimi, ca să le dea medicamente și să le aline suferințele. Toți îi ziceau „doctorul mănăstirii”. Deși făcea ascultările cu dragoste, ca pentru Dumnezeu, părintele Ioan era tare slăbit, anemic și epuizat.

Odată se întorcea de la Ierusalim la mănăstire pe valea Cedrilor, cale de 4 ore de mers pe jos prin loc pustiu. Iată îi ies înaintea mai mulți beduini cu bețe în mîini și căutau să-l ucidă, crezînd că este economul mănăstirii Pavel pe care îl urau. Cînd unul dintre ei a ridicat mîna să-i dea cu un lemn în cap, altul a strigat: „Stai nu da, că nu este el, ci altul!” Și așa a scăpat de moarte, cu darul lui Dumnezeu și al Maicii Domnului, spre care avea mare evlavie.

Începînd războiul al doilea mondial, arabii aduceau mulți răniți în ograda mănăstirii, ca să fie îngrijiți de părintele Ioan, încît călugării nu mai aveau nici o liniște. Văzîndu-se bolnav de rinichi și cu totul epuizat, părintele Ioan s-a hotărît să plece în pustie, la liniște. Deci, s-a mărturisit la ieroschimonahul Sava, duhovnicul lui, și a luat binecuvîntare pentru plecare. Apoi a luat cu el un frate, tot român, puțină provizie și apă și au plecat spre pustiul Qumran, unde se aflau mai multe peșteri. Au stat acolo numai două săptămîni, căci au năvălit beduinii cu vitele lor și nu mai aveau liniște, iar apa era sălcie. De acolo s-au mutat la peștera Calomona, în Valea Iordanului, nu departe de Mănăstirea Sfîntul Gherasim, spre Marea Moartă. Pe cale, noaptea, avea să-i atace o hienă, dar cerînd ajutor lui Dumnezeu, au scăpat cu bine. Peștera aceea era umedă și apa se aducea de la mănăstire, cale de cîtiva km.

Întorcându-se în țară ucenicul cuviosului Ioan, am auzit de numele și nevoința lui și m-am rugat să mă primească pe mine de ucenic în acea peșteră. Atunci l-am cunoscut eu prima dată. Era în vara anului 1939. Și am sihăstrit amândoi în peștera Calomona, aproape de Marea Moartă, un an și jumătate, în lipsuri și ispite foarte grele. Din afară ne supărau lipsa de hrană și de apă, bolile, mai ales reumatismul, din cauza umidității și a sării, și dizenteria care a lovit pe părintele Ioan, încît credeam că va muri. Iar dinăuntru ne supărau gîndurile, nălucirile diavolești, singurătatea și celelalte ispite pustnicești. Totuși, aici ne rugam mult, posteam mult, dormeam cîteva ceasuri pe o scîndură, citeam cărți sfinte, cîntam, făceam cele șapte laude zilnic și privegheam. Noaptea, mai ales, părintele Ioan se liniștea singur în pustie, nu departe de peșteră, și se ruga mult cu mîinile ridicate spre cer, așa cum îl îndemna Duhul Sfînt. În zorii zilei revenea la peșteră. Eu mă rugam mai puțin că mă duceam zilnic după apă, după pesmeți de pîine și cele de mare nevoie. Ne spovedeam și ne împărtășeam la Mîinăstirea Sfîntul Gherasim de la Iordan, unde luam parte în sărbători la Sfînta Liturghie. În această peșteră a tradus părintele Ioan acatistul Adormirii Maicii Domnului din limba greacă în limba română. A mai tradus și alte cuvinte de folos de la Sfînții Părinți. Dar dizenteria care l-a chinuit un an și jumătate l-a împiedicat să lucreze mai mult.

În anul 1940 războiul mondial se întinsese în Țara Sfîntă, care era sub stăpînirea englezilor. Atunci au adunat englezii pe toți monahii români, germani și italieni într-o mîinăstire catolică transformată în lagăr, unde am stat aproape un an de zile, în tot felul de necazuri și suferințe. În anul 1941 am ieșit din lagăr și părintele Ioan s-a dus din nou la Mîinăstirea Sfîntul Savă, fiind rînduit la aceleași ascultări, adică paraclisier și îngrijitor de bolnavi. Acum însă era mult mai slăbit, surmenat și suferind de stomac. De aceea, cu mare greutate făcea aceste ascultări și mereu suspina după mult dorită liniște pe care n-o avea. Odată, fiind bolnav, s-a dus la Mîinăstirea Sfîntul Teodosie din apropiere și s-a rugat cuviosului să-i vindece boala. Cum s-a atins de sfintele lui moaște s-a ușurat de suferință.

Auzind arhimandritul Victorin Ursache, superiorul Căminului Patriarhiei Române din Ierusalim, că părintele Ioan Iacob dorește să se retragă la liniște, a cerut binecuvîntarea Patriarhului Nicodim de la București să-i aprobe hirotonia în preot și să-l trimită egumen la Schitul românesc Sfîntul Ioan Botezătorul de la Iordan. Deși pînă atunci refuzase de două ori hirotonia în preot, acum a fost nevoit s-o primească, numai să ajungă la liniște. Cu binecuvîntarea Patriarhului Ierusalimului, părintele

Ioan Iacob a fost hirotonit diacon la Mormîntul Domnului, la 13 mai 1947, iar la 14 septembrie, același an, a fost hirotonit preot de arhiereul Irinarh.

În toamna anului 1947 ieroschimonahul Ioan Iacob ajunge egumen la Schitul românesc de la Iordan. Singurul lui ucenic și împreună viețuitor în schit eram eu. Mai erau două maici bătrîne, anume Melania și Natalia, care veneau din cînd în cînd și făceau curățenie la biserică. Aici, schitul, cu cele două mici chilii, era în stare de paragină. În biserică ploua prin acoperișul spart, grădina era uneori inundată de apele Iordanului, iar hrană și bani pentru întreținere nu aveam de nicăieri. Singurul ajutor ne era un creștin român din Ierihon, care ne ajuta la lucru și ne aducea din timp în timp hrană și pîine. Nevoința noastră la Iordan a fost tot așa de săracă și aspră ca cea din peștera Calomona. Slujeam la biserică zilnic vecernia, utrenia și acatistul cu obednița, iar Sfînta Liturghie o săvîrșeam numai în sărbători.

După cinci ani de nevoință la Iordan, în noiembrie 1952, Cuviosul Ioan Iacob a fost schimbat din egumenia schitului. Atunci ne-am sfătuit împreună și ne-am retras la peșterile din pustiu. Hozeva, aproape de Mîinăstirea Sfîntul Gheorghe Hozevitul. Primul an l-am petrecut în obștea acelei mîinăstiri. Iar în vara anului 1953 ne-am retras la pustie în peșterile de la Schitul Sfînta Ana din apropiere, unde, după tradiție, s-ar fi rugat Sfînta Ana să-i dea Dumnezeu un prunc, adică pe Maica Domnului. Împreună cu noi s-a retras la o peșteră și un călugăr cipriot, anume monahul Pavel.

În această peșteră s-a nevoit cuviosul părintele nostru Ioan Iacob șapte ani de zile, fără să mai meargă la mîinăstire sau la Ierihon. Noaptea se ruga și priveghea, iar ziua scria versuri religioase și traducea în românește învățăături de la Sfînții Părinți. Trăia în foarte mare sărăcie și nevoie, dar era împăcat sufletește și răbda toate pe pămînt în nădejdea vieții viitoare. Ziua suferea arșița soarelui care ajungea pînă la 50 de grade, iarna răbda frigul și umezeala peșterii, iar noaptea își făcea cano-nul obișnuit de rugăciuni și metanii cerut unui schimonah și practica rugăciunea inimii. Apoi se odihnea cîteva ore și iar își începea rugăciunea. Hrana lui era din pesmeți muiați în apă, cu sare, măsline și smochine, o dată pe zi, spre seară. Mai rar mîncă pîine proaspătă adusă din Ierihon de acel frate român, Dumitru din Bîrlad, stabilit în Țara Sfîntă. În zile de praznic și la marile sărbători, părintele Ioan se ducea la peștera monahului Pavel din apropiere și săvîrșea Sfînta Liturghie în paraclisul Sfînta Ana. Atunci ne împărtășeam toți trei.

Chilia și peștera Cuviosului Ioan Iacob este agățată deasupra văii pîrului Horat și numai cu scara se poate ajunge sus. După ce urca, părintele Ioan și cu mine trăgeam scara sus și numai cînd voia el să urce cineva coboram scara. Altfel, primea în vizită cîte un sihastru, cîte un călugăr, egumenul mînăstirii din apropiere și chiar cîte un pelerin român care ajungea pînă aici. Femei și bărbați necredincioși sau care nu erau ortodocși nu primea niciodată în peștera sa, că el era foarte zelos pentru dreapta credință și pentru o viață creștinească după Evanghelie. Iar pe cei care veneau la chilia lui îi învăța frica lui Dumnezeu, îi îndemna la pocăință și le citea din scrierile Sfinților Părinți, amintindu-le tuturor de ceasul morții, de dragostea Domnului nostru Iisus Hristos răstignit pe cruce pentru noi și de ziua judecății de apoi. Aceasta era cugetarea lui din fiecare ceas de zi și de noapte. Apoi, zilnic citea din Psaltire, din Sfînta Scriptură și din cuvintele Sfinților Părinți. Iată adevărata lui hrană duhovnicească. În peșteră avea cîteva cărți sfinte și teancuri de manuscrise copiate, traduse și compuse de el, la lumina zilei sau mai ales noaptea, la luminare. Din aceste traduceri și din versurile sale îmi citea uneori și mie. Alteori îmi povestea despre viața sa de copil orfan plină de suferințe și lacrimi și adeseori plîngea la rugăciune sau cînd vorbea cu mine. Era un suflet duios, blînd, pașnic și foarte rîvnitor apărător al Ortodoxiei patristice. Uneori îl supăra reumatismul, alteori dizenteria, alteori gîndurile, iar alteori beduinii arabi, care pășteau cămilele în apropiere și aruncau cu pietre în fereastra și ușa chiliei lui. Dar el răbda pe toate și nu le zicea nimic, pentru a împlini cuvîntul Sfintei Evanghelii.

Așa s-a nevoit Cuviosul părintele nostru Ioan în peșteră, la Schitul Sfînta Ana din pustiu Hozeva, timp de 7 ani. În vara anului 1960 s-a îmbolnăvit tare de dizenterie și avea temperatură mare. Cu două săptămîni înainte de a adormi a avut o vedenie pe la amiază, care l-a bucurat, dar l-a și înspăimîntat. Atît numai mi-a spus: că a văzut două cununi de finic pe cer. Pe cea de-a dreapta lui erau scrise cuvintele: „Fericiți cei ce...” și nu mi-a mai spus restul frazei; iar pe cununa de-a stînga lui erau scrise cuvintele: „Blestemați cei ce...” și n-a voit să-mi spună toate cuvintele. Dar spunea că asupra cununei de la stînga a văzut pornindu-se fulgere și săgeți ca de trăsnet, care închipuiau mînia lui Dumnezeu asupra celor păcătoși, care mor nepocăiți. Mi-a spus că dacă îi scade temperatura și va putea vorbi, îmi va spune mai multe din cîte a văzut.

Pe zi ce trecea boala părintelui Ioan se agrava și îi creștea temperatura. Era la începutul lunii august și temperatura afară se ridica la 40 de grade. Ne

sufocam de nădușeală. Cunosînd că i se apropie sfîrșitul vieții, miercuri dimineață, 4 august, s-a împărțit singur cu Trupul și Sîngele lui Hristos, căci avea Sfintele Taine în peșteră. Apoi s-a culcat. Noaptea spre joi s-a ridicat din pat, vrînd să spună ceva, dar n-a putut spune nimic și s-a culcat din nou. După un ceas a ridicat mîna dreaptă în sus și binecuvînta în toate părțile cu semnul crucii. Probabil binecuvînta pe sfinții pe care i-a lăudat în scrierile lui, sau izgonea cu puterea crucii duhurile cele rele care voiau să se apropie de el. În zorii zilei de joi, 5 august 1960, Cuviosul părintele nostru Ioan Iacob, singurul român sihastru din Valea Iordanului, a răsuflet adînc și și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu. Eu stăteam în genunchi lîngă capul lui și plîngeam că rămîn singur, părăsit de părintele meu duhovnicesc. Cît a fost bolnav niciodată nu a oftat sau a suspinat. Ci răbda toate cu seninătate și bucurie. Eu îi puneam comprese cu apă ca să-i răcoresc temperatura, iar el nu mai putea vorbi, ci doar îmi mulțumea cu privirea.

— *Părinte Ioanichie, spuneți-mi care au fost cele mai deosebite nevoițe ale Cuviosului Ioan Iacob?*

— Tăcea mult; nu rîdea niciodată; se ruga neîncetat cu inima; răbda cu multă tărie bolile și necazurile vieții; ținea regim sever de post, primind foarte puțină mîncare și băutură, cît să-și țină zilele; iubea mult liniștea și singurătatea; ținea cu tărie la dreapta credință, la Tradiție și Sfintele Canoane și avea mintea totdeauna ațintită la Iisus Hristos răstignit pe Golgota. Nimic din cele pămîntești nu cugeta, nici nu voia să știe. Astfel, trupul său, mintea și inima erau despățimite, dematerializate și unite tainic cu Dumnezeu prin rugăciune și prin darul Duhului Sfînt.

— *Cum l-ați îngropat pe Cuviosul Ieroschimonah Ioan Iacob și ce fapte mai deosebite ați constatat la mormîntul lui?*

— Cuviosul Ioan știa mai dinainte data sfîrșitului său, pe care și-a însemnat-o pe perețele peșterii. Îndată după ce s-a săvîrșit, l-am îmbrăcat cu rasa, i-am așezat schima mare, căci era schivnic din Mînăstirea Sfîntul Sava, i-am pus epitrahilul pe piept și l-am culcat pe rogojină. Apoi i-am aprins trei luminări de ceară și candela și am anunțat pe starețul Mînăstirii Sfîntul Gheorghe Hozevitul, Arhimandritul Amfilohie, cu care era foarte apropiat. La porunca lui, i s-au tras trei zile clopotele mînăstirii și s-a făcut trisaghion la peșteră.

În ziua stabilită pentru înmormîntare a venit starețul mînăstirii, Amfilohie, cu cîțiva călugări și cu pustnicii care sihăstreau în peșterile din pustia Ruva din apropiere. S-au urcat pe scară, sus, în

peșteră și la orele 10, sîmbătă 7 august, starețul a început slujba prohodului. Deodată însă peștera s-a umplut de nenumărate păsărele de pustie, cărora Cuviosul Ioan le dădea zilnic pesmeți să mănînce. Acum însă nu veniseră să primească hrană, ci au fost trimise de Dumnezeu spre cinstirea Cuviosului Ioan, ca să-l petreacă spre mormînt. Despre aceasta scria și starețul mînăstirii, Amfilohie, în revista bisericească „Sfînta Marina” din Atena, pe luna mai 1981, că păsările „ne incomodau în timpul slujbei, zburau pe capetele noastre, ne-au stîns luminările, ne-au închis cărțile; băteau din aripi deasupra trupului Cuviosului, se așezau și pe el, pe cap, pe piept, pe picioare, și fiecare glăsuia după felul ei... Ele nu voiau mîncare, ci pe părintele lor, pe binefăcătorul lor pe care îl pierduseră. După săvîrșirea slujbei, spune starețul, l-am pus în mormînt — care exista în peșteră și în care mai fuseseră îngropați și alți sihaștri — iar deasupra am pus un capac de scînduri. Abia atunci au plecat păsările și s-au împrăștiat. Apoi am adus pămînt, am făcut mortar și am lipit cu el scîndurile de pe mormînt, unde Cuviosul a rămas pînă în august 1980...”

— *Cum au fost descoperite moaștele Cuviosului Ioan cel Nou Românul, după cum i se spune astăzi ?*

— Timp de 20 de ani numai eu mă mai urcam pe scară în peșteră cu cîte un pelerin din România, și aprindeam cîte o luminare la mormîntul Cuviosului Ioan. Nimeni nu se gîndea că va mai fi desfăcut mormîntul lui vreodată pînă la sfîrșitul veacurilor. Dar iată cum a rînduit Dumnezeu să i se descopere cinstitele sale moaște! Era un arhimandrit grec din America, fost în tinerețe pustnic cu Cuviosul Ioan în pustiul Ruva, și dorea să-l mai vadă o dată. Într-o noapte l-a văzut în vis și i-a spus: „Dacă vrei să mă vezi, vino la peștera Sfintei Ana din Valea Iordanului!” Timp de o lună de zile îl supăra gîndul să viziteze Sfintele Locuri ca să-l vadă pe Cuviosul Ioan, neștiind că deja se mutase la Domnul.

La 28 iulie 1980 a sosit un grup de pelerini greci din America la Mormîntul Domnului, în frunte cu acel arhimandrit. Auzind că Cuviosul Ioan a răposat, au venit în aceeași zi la Mînăstirea Sfîntul Gheorghe Hozevitul, să-i vadă mormîntul. Deci, au zis cîțiva dintre ei, împreună cu arhimandritul: „Părinte stareț, dați-ne binecuvîntare să mergem jos, la peșteră, să ne închinăm la mormîntul Cuviosului Ioan, care, pe unii dintre noi, ne-a spovedit cîndva”. Starețul Amfilohie întîi se împotriva. Dar văzînd stăruința lor, a coborît și el cu dînșii la peșteră. Am mers încă și eu. Am urcat, pe scară sus, ne-am închinat la mormîntul Cuviosului Ioan, am aprins luminări, am cîntat un trisaghion și pe urmă ne-am odihnit puțin în peșteră. Eram cam zece suflete.

Cum stăteam noi așa, arhimandritul din America a zis starețului Amfilohie: „Prea Cuvioase, vă rugăm dați binecuvîntare să desfacem capacul mormîntului, să ne închinăm și noi la osemintele Cuviosului Ioan. Au trecut 20 de ani de cînd a adormit și noi am venit de la o distanță așa de mare în această pustie sălbatică să ne închinăm la osemintele lui!” Starețul întîi s-a împotrivit zicînd: „Oameni buni, socot că ce am făcut este deajuns. Să lăsăm pe Cuviosul să se odihnească în pace în veci și să nu-l tulburăm!” Dar pelerinii veniți stăruiau mereu. Atunci starețul a zis unui pustnic care era de față: „Părinte Hristant, caută ceva ca să umblăm la mormînt”. În colțul peșterii s-a găsit o bucată de fier. Cu aceea s-a desfăcut încet scîndura de deasupra și îndată a ieșit o bună mireasmă. „Vedeți, părinte stareț, au zis pelerinii, că mormîntul are bună mireasmă?”

Cînd s-a dat scîndura la o parte, mare minune am văzut cu toții. Părintele Ioan dormea cu trupul întreg, neatins de stricăciuni, așa cum l-am pus. Parcă era pus în mormînt chiar atunci, fără nici o schimbare a înfățișării lui. Mîinile, fața, barba, părul, schima, încălțăminte erau neatînse, în picioare purta bocanci militari, care erau ca și noi. Hainele nu putreziseră, culoarea schimei, a hainelor și a epitrahilului erau, de asemenea, noi. De emoție, toți ne-am schimbat la față. Unii au început să plîngă, alții ne rugam, făceam semnul crucii și ziceam într-un glas: „Doamne, miluiește! Părintele Ioan este sfînt!”

Apoi am îngenunchat cu toții, ne-am rugat lui Dumnezeu și i-am mulțumit pentru această mare minune, că ne-a binecuvîntat cu un sfînt nou, și am cîntat troparul Cuviosului: „Întru tine, părinte, cu osîrdie s-a mîntuit cel după chip, că luînd crucea ai urmat lui Hristos și învățînd să nu se uite la trup căci este trecător, ci să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor. Pentru aceasta și cu îngerii se bucură, Prea Cuvioase Părinte Ioane, duhul tău.” La urmă, pelerinii din America au cerut ceva de binecuvîntare de la „Cuviosul Ioan cel Nou Românul”, cum i se spune de atunci. Starețul nostru le-a tăiat o bucățică din haina Cuviosului și au plecat. După ce am acoperit provizoriu mormîntul ne-am întors cu toții la mînăstire.

— *Cum au fost strămutate moaștele Cuviosului Ioan din peșteră în biserica Mînăstirii Sfîntul Gheorghe Hozevitul?*

— Părintele stareț Amfilohie s-a sfătuit cu noi, călugării din obște, și am hotărît să-i facem un sicriu de lemn, să-l coborîm din peșteră și să-l așezăm în biserica mică, lîngă mormîntul Sfîntului Gheorghe Hozevitul, ctitorul acestei mînăstiri.

Am urcat sicriul în peșteră, am scos încet trupul cuviosului, l-am așezat în sicriu cu epitrahilul și schima pe piept; părintele stareț i-a pieptănat părul și barba, i-am așezat culionul pe cap. Parcă dormea. Ne uimeam de această minune a zilelor noastre. Era în ziua de 15 august, Adormirea Maicii Domnului, hramul mînăstirii. În lavră veniseră ca la trei mii de închinători din Grecia și vreo 7 mitropoliți. Apoi am coborît cu ajutorul funiilor sfintele moaște din peșteră și, în sunetul clopotelor, le-am dus în mînăstire cu sobor de preoți și ierarhi, și cu credincioși ce țineau luminările aprinse în mîini. După ce s-au închinat cu toții la sfintele moaște, le-am așezat în biserică.

Dar sicriul era simplu și nepotrivit. Atunci, mînăstirea a comandat la Ierusalim alt sicriu din lemn de abanos, cu cristal de jur împrejur, pentru a se vedea moaștele în întregime și l-am așezat pe Cuviosul Ioan în noua raclă, așa cum se vede acum. Racla are mărimea de 2 metri în lungime; 0,75 metri lărgime și 0,55 metri înălțime. Ea costă 85.000 de drahme. Părintele stareț avea numai 20.000 de drahme. Și cum se gîndea el de unde să adune restul de bani, iată un credincios din Canada i-a trimis 70.000 de drahme, exact restul cît mai costa racla cuviosului. Ne-am minunat cu toții de pronia lui Dumnezeu. Dar, cînd am adus racla din Ierusalim, n-am putut ajunge cu mașina pînă la mînăstire, nefiind drum printre stînci. Cum ne gîndeam cine să transporte racla, că eram puțini și era grea, iată vin spre mînăstire cîțiva pelerini germani. Cum i-am rugat, repede au luat racla și au adus-o în mînăstire, cu mare bucurie. Apoi am așezat moaștele Cuviosului Ioan cel Nou Românul, cum îi spunem noi, în Biserica Sfîntului Ștefan, alături de mormîntul Sfîntului Gheorghe Hozevitul. Patriarhul Benedict a trimis apoi o comisie de trei arhieri la mînăstire să constate ce să facă cu moaștele Cuviosului Ioan. Unul zicea să fie așezate în altă parte, fiind român. Altul zicea să-l ducă înapoi în peșteră. Iar altul, să-l îngroape în mormînt. Și se făcuse înțelegere între ei. După ce s-au întors la Ierusalim, în cîteva zile doi dintre ei s-au îmbolnăvit și nu peste mult timp a decedat și Patriarhul Benedict al Ierusalimului. De atunci, nimeni nu s-a mai îndoit de sfințenia moaștelor Cuviosului Ioan cel Nou Românul.

— *Părinte Ioanichie, ce sfaturi mai deosebite dădea el ucenicilor și credincioșilor care veneau la dînsul?*

— Să păstreze cu mare sfințenie dreapta credință, chiar cu prețul vieții. Să se silească la toată fapta bună și mai întîi la rugăciune, la citirea Sfintei Scripturi și a Sfînților Părinți; să fugă de păcatele trupești și de lăcomie ca de moarte; să facă milostenie cu aproapele și mai ales milostenie sufletească, îndemnînd pe oameni la biserică, la rugăciune, la

pocăință și să aibă întotdeauna mintea și inima lor la Hristos răstignit pe Cruce pentru mîntuirea lumii. Cine păzește acestea, zicea el, cred că se mîntuiește!

— *Ce ați făcut cu manuscrisele Cuviosului Ioan Iacob?*

— Cît a fost în viață n-a vrut să tipărească nimic. Dar după moarte i-am ales cîteva din cele mai frumoase poezii și cuvinte de învățătură compuse de el sau traduse din limba greacă, și le-am publicat în două mici volume la Ierusalim, în anii 1968 și 1970, sub numele de „Hrană duhovnicească”. Mai am încă multe manuscrise pe care trebuie să le aleg și să mai public din ele. Versurile sale sînt pline de umilință scrise mai ales noaptea, după rugăciune, la lumină de luminare, care scot lacrimi din orice inimă.

— *Ce ascultări aveți acum în Mînăstirea Sfîntul Gheorghe Hozevitul, părinte Ioanichie ?*

— Sîntem numai cîțiva călugări, părinte. Fac de toate, că sînt și arhondar, și paraclisier, și butar, și stau și cu lumea care ne vizitează. Și sînt și eu bolnav și aproape infirm cu mîna dreaptă. Iată, peste cîțiva ani ne stingem și noi românii de la Sfintele Locuri și nu mai rămîne nimeni în locul nostru. N-am măcar un ucenic să-i încredințez și eu o taină, să mă sfătuiesc cu el, să-i cer o părere, să-i încredințez manuscrisele și cărțile mele ca să mă pomenească după moarte. Și ce este mai dureros, nu sîntem uniți nici noi românii de la Sfintele Locuri. Fiecare trăiește izolat și se ferește unul de celălalt.

— *Ce mai lucrați acum, părinte Ioanichie?*

— În timpul liber mai scriu sau copiez la mașina de scris din manuscrisele Cuviosului Ioan. Scriu numai cu mîna stîngă, că dreapta este bolnavă. Dar nu mă las. Lucrez cît mă va ajuta Dumnezeu, pînă în ceasul cînd mă va chema. Am mare nădejde însă în rugăciunile părintelui meu duhovnicesc, Cuviosul Ioan, pe care l-am slujit cu credință peste 20 de ani. A răposat pe brațele mele...

— *Părinte Ioanichie, înainte de despărțire să mergem din nou la moaștele Cuviosului Ioan cel Nou Românul, să-i cerem ajutorul!*

— Să mergem, părinte Ioanichie!

Și în sunetul duios al clopotelor, ne închinăm și ne rugăm Cuviosului Ioan Românul, pentru noi, pentru țară, pentru toată lumea ...

Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa

IARTĂ-MĂ, CHIRALEU MARIN-MIRON

Text transmis de *Europa Liberă* la 18 ianuarie 1986. Revista *Deisis*, nr. 1, 1995, p. 62-63

ACEASTĂ EVOCARE ESTE UN ACT DE penitență. De aceea repet: „*Iartă-mă, Chiraleu Marin-Miron!*”

Am cunoscut în cei 21 de ani de închisoare petrecuți în penitenciarele comuniste, ani pe care, mai curând i-am murit, oameni extraordinari, eroi și martiri, conducători de grupuri de luptători și de armate, savanți și țărani simpli, sfinți și îndrăciți. Dar o față și o privire care să radieze o puritate atât de intactă și o frunte atât de senină ca a lui Chiraleu Marin-Miron, o inocență nepătată ca a lui, nu am mai întâlnit niciodată. Era un tânăr de 20 de ani, student la Institutul de Artă Dramatică din București, în aceeași serie cu Rautchi.

Ne-am întâlnit la Jilava, în una din celulele subterane, cu geamuri bătute în cuie și vopsite să nu pătrundă lumina, cu înfometare și bătăi, dar și cu acel elan tineresc, optimism și dăruire care neantiza răul și făcea din celulă un centru de bucurii spirituale și intelectuale care compenseau suferințele pe care detențiunea ni le inculca. Fusese arestat împreună cu alți colegi, dintre care Gănescu era chiar în celula vecină și adesea discutăm în trei prin alfabetul morse.

Domnule Gănescu, dacă ascultați această emisiune, sau dacă altcineva vă va vorbi despre ea, comunicați ceea ce spun aici, mamei și sorei lui Miron. Vă mulțumesc și Dumnezeu să vă ajute. Marin-Miron avea un spirit viu și o cultură surprinzătoare pentru vârsta și școala pe care o făcuse - era perioada proletcultismului - și era adesea centrul unor dispute literare și controverse filosofice aprinse. Îmi aduc aminte că prințul Ghica și

domnul Radu Budișteanu erau încântați de el și repetau adesea că dacă și în condițiile comuniste se mai pot forma astfel de tineri cu suflet curat și cu o cultură autentică, înseamnă că viitorul țării noastre nu este chiar atât de sumbru.

Chiraleu Marin-Miron fusese crescut de mama sa, văduvă cu doi copii, el și o soră, într-o atmosferă de dragoste și unitate familială deosebită. Acest lucru este foarte important pentru cele ce vor urma.

Era un băiat de statură potrivită și imaginea lui stăruiește foarte vie în mintea mea: părul blond, puțin spre castaniu, ten alb cu obraji rumeni, ochi albaștri și puri, toată ființa lui emana inocență și o sănătate sufletească reconfortantă. Era foarte blând, ceea ce a determinat pe un inginer din celulă-mulț mai vârstnic decât noi - să-i dedice următoarea epigramă, la o întrecere de celulă:

„*De ești Chira, poate Chirul;
De ești Miron, poate Mirul.
De Marin, te putem crede,
Însă leu nu prea se vede.*”

Inginerul juca pe sensul numelui său, era cu adevărat un domn - chir pe grecește - un mir mângâietor de suflet și o blândețe care desmințea numele de domnul leu - Chiraleu. Poate că inginerul epigramist și-a uitat propria sa epigramă, l-o reamintesc, dacă audia- ză cumva aceste emisiuni, ca să-și amintească și de Miron pe care, ca și noi toți, l-a iubit.

În perioada aceea noi eram optimiști. Toți speram că puterile occidentale care ne vânduseră la Yalta

se vor trezi - și nu prea târziu - și vor readuce libertatea în țările în care aduseseră tirania. Există însă în noi și o doză de scepticism, așa că, ne încredințăm unii altora anumite mesaje către familiile noastre pentru cazul în care unii ne vom fi eliberat înaintea altora. Și, iată, că dintre noi doi eu trăiesc, iar Miron care era cu vreo opt ani mai tânăr este mort.

Atunci el scrisese o poezie de patru strofe dedicată sorei lui, pe care am învățat-o pe de rost și-mi luasem obligația să i-o transmit, dacă mă voi fi eliberat înaintea lui și să le asigur pe mama și pe sora lui de inocența sa și de dragostea pe care le-o purta.

După vreo patru luni ne-am despărțit. Eu am mers spre tragedia mea, el a mers spre moartea lui și nu ne-am mai întâlnit niciodată. Marin-Miron a mers la Aiud. Acolo, după doi ani au început reeducările. Ele nu au avut caracterul violent și absolut bestial al celor de la Pitești. În general, s-a speculat oboseala oamenilor, după zece ani de închisoare, sentimentul de familie („dacă nu vă reeducați, familiile voastre suferă!”), responsabilitatea șefilor de grupuri pentru cei care stau în închisoare și alte slăbiciuni omenești.

Când un deținut de suprafață întinsă cădea în această plasă a șantajului el era exploatat până la ultimile resurse: plimbat de la grup la grup, pus să vorbească, să se denigreze pe sine însuși și să-și renege toate idealurile pentru care suferise, să îndemne la cedări și compromis și pe cei ce rezistau.

Marin-Miron a fost unul din cei ce au rezistat până în ultima clipă. Nu era o rezistență spectaculoasă, cu elemente de scandal, ci una pasivă, de bun simț; o rezistență a purității în fața josniciei. Administrația închisorii în frunte cu directorul Crăciun și cu ceilalți ofițeri printre care și politrucul Lazăr, azi colonel tot la închisoarea Aiud și care a terorizat, împreună cu securistul colonel Sârbu, luni de zile doi criminali ca să ăomoare în celulă în 1979, au început o persecuție specială împotriva lui Miron. Această persecuție nu-și avea nici o rațiune. Ea nu era decât asaltul josniciei împotriva inocenței, a crimei împotriva blândeții, pentru că Miron nu era un om de influență, nu ar fi zguduit conștiințele celor care rezistau, nu ar fi însemnat un câștig extraordinar pentru acțiunea de compromitere a deținuților politici începută de comuniști, în cele din urmă, Marin-Miron a acceptat să vorbească la o seară de reeducare, despre Eminescu. Bineînțeles, interpretarea marelui poet trebuia făcută de pe pozițiile marxist-leniniste. Miron a prezentat administrației analiza sa și aceasta a admis-o. În seara respectivă, toți ofițerii închisorii,

în frunte cu Crăciun - o echipă cu mâinile pline de sânge care profanaseră cele mai curate suflete - erau acolo.

Marin-Miron nu și-a citit disertația. A vorbit liber și ceea ce a spus nu a avut nimic de-a face cu ceea ce scrisese. Spre stupoarea tuturor, el s-a referit la „Doina” lui Eminescu, poezie ostracizată cu blesteme de partid și de toți criticii vechi și noi, fără deosebire, toți cântând pe struna partidului. A recitat „Doina” în întregime. Marin-Miron avea doi ani de artă dramatică și știa să recite. A fost rolul vieții lui și l-a costat, de altfel, viața.

„De la Nistru pân’la Tisa / Tot Românul plânsu-mi-sa / Că nu mai poate străbate / De-atâta străinătate”.

iar când a ajuns la:

„Cine-a îndrăgit străinii / Mânca-i-ar inima câinii / Mânca-i-ar casa pustia / Și neamul nemernicia!”

mâinile lui au arătat fără echivoc spre ofițerii - călăi ai penitenciarului. Când s-a stins vraja poeziei, s-a făcut tumult: deținuții au aplaudat furtunos, iar administrația a plecat mormăind amenințări.

Marin-Miron a fost chemat la director. Acolo era toată echipa torționară de ofițeri. Nu l-au bătut, însă nimeni n-a știut ce au discutat cu el.

După masa de seară, Marin-Miron s-a urcat în turnul din jurul cuptorului de fontă și s-a spânzurat.

Nimeni n-a știut nimic. S-a legănat toată noaptea în bătaia vântului, luminat de reflexele roșii ale metalului topit.

Dimineața a fost descoperit. Două zile, nici un deținut nu a lucrat. Mașinile stăteau și deținuții plângeau. Erau lacrimi adevărate, lacrimi de durere și de revoltă neputincioasă. Mulți oameni au murit în închisori, unii dintre ei, de-a dreptul extraordinari. Nici unul nu a fost plâns de câteva mii de deținuți în- tr-o durere tăcută și sfâșietoare.

Fie, Doamne, lacrimile acelea, pledoaria acelor mii de oameni, pentru sufletul lui Marin-Miron, robul tău cel des- nădăjduit!

Dintre noi doi, eu fusesem sortit morții de către securitate. Și iată, eu stau aici și rostesc aceste cuvinte cu durere, iar el este mort.

Uitasem poezia lui Miron, pentru că fusesem convins că voi muri. Dar am fost printre supraviețuitori. Am căutat-o pe mama lui și nu am găsit-o. Floreasca, unde locuiseră ei, fusese în parte

dărâmată și din casa lor nu mai rămăsese nimic și nici din cele învecinate. M-am interesat printre prietenii mei, dar nimeni nu știa nimic.

Poate că nu am stăruit îndeajuns, în 1979 am fost arestat din nou și am ajuns la Aiud. Din prima clipă am simțit prezența lui Chiraleu Marin-Miron. Subconștientul meu elibera pe rând amintirile uitate, un regret amar pentru neîmplinirea făgăduinței mă chinuia; dar oricât m-am străduit, mi-a fost imposibil să-mi amintesc în întregime poezia dedicată sorei sale - un testament al iubirii fraterne. Nu-mi aminteam decât două strofe pe care, de altfel, mi le amintisem și-n libertate și care-mi stătuseră prezente în minte. Era o perioadă extrem de grea pentru mine. Directorul Penitenciarului Aiud, împreună cu cei doi colonei de securitate: Lazăr și Sârbu, căpitanul educator Marius Rus-Coldea și Cimpoeru, medicul închisorii, se străduiau să măucidă pe orice cale, dar fără a apare ei ca ucigași.

Mă rugam mult, foarte mult, și încercam să mă desprind treptat de lume, să rup orice legături ca să pot muri împăcat. Durerile trupului și ale sufletului erau foarte mari și reușeam foarte puțin. Realizasem totuși o anumită înstrăinare de lume și o stare personală de raport față de Dumnezeu.

Exact în perioada aceea de depărtare de lume și de emoțiile prea directe, l-am visat - inexplicabil - pe Chiraleu Marin-Miron. A venit simplu la mine. Nu era supărat, nu era vesel. Își păstrase tinerețea și puritatea pe care i-o știam. Mi-a dictat cele două strofe uitate ale poeziei dedicate sorei sale. A doua zi știam poezia integral.

Știu, vor sări cunoscătorii sufletului uman - freudiști sau nu - să vorbească despre subconștient și conștient. Poezia zăcea de mult acolo și de mult bătea la ușa încăperii conștientului. Nu-mi păsa de acești analiști.

Martin Heiddegger spunea că filosofia lui nu merge la „ce” al lucrurilor, ci la „cum” al lor. Acești analiști cu diplomă merg la „cum” al evenimentului meu suflesc, nu la „ce” al lui.

Pentru sora lui Marin-Miron redau poezia aici. În 1984 când am fost eliberat, nu am avut absolut nici o posibilitate de a o căuta. Eram păzit de securitate și de miliție cu câini, cu puști și microfoane, cu camere de luat vederi.

Dacă am ajuns în lumea liberă, în planul lui Dumnezeu a intrat și transmiterea acestei poezii destinatarului. Este glasul de dincolo de mormânt al lui Chiraleu Marin-Miron, mort în 1958.

SOREI MELE

*Profilul feței de copil
Pur ca o linie grecească;
Privirea ei împăratească
Tăinuie-amărăciuni tiptil.
În mersul ei freamătă ape
Ca-n pragul înoptării când
Pândește nevăzut și blând
Craiu-nserării pe aproape.
Mâna-i fragilă de lalea
Mă mângâie din nou în vis;
În palma-i caldă a închis
Sbuciumul care mă muncea.
Făptură de cleștar și-alin,
Tu ești balsam în al meu chin.
Făptură de cleștar și-alin,
Din umbra ta privesc senin.*

Fie ca aceste versuri să ajungă - mângâiere nesperată - la urechile sorei lui, acum, după atâta vreme.
Căci nu m-am străduit atunci îndeajuns.

Și mă iartă, Chiraleu Marin-Miron!

Mihai Eminescu

DOINA

Poesii de Mihail Eminescu, Editura Librăriei SOCECU & Comp. - București, 1884, p. 175-178

*De la Nistru pân' la Tissa
Tot Românul plânsu-mi-s'a
Că nu mai poate străbate
De-atăta străinătate.
Din Hotin și pân' la Mare
Vin Muscalii de-a călare,
De la Mare la Hotin
Mereu calea ne-o ațin;
Din Boian la Vatra-Dornii
Au umplut omida cornii
Și străinul te tot paște
De nu te mai poți cunoaște.
Sus la munte, jos pe vale,
Și-au făcut dușmanii cale,
Din Satmar pân' în Săcele
Numai vaduri ca acele.
Vai de biet Român săracul,
Îndărăt tot dă ca racul,
Nici îi merge, nici se 'ndeamnă,
Nici îi este toamna toamnă,
Nici e vara vara lui
Și-i străin în țara lui.
De la Turnu 'n Dorohoi
Curg dușmanii în puhoi
Și s'așează pe la noi;
Toate cântecele pier,
Sboară păsările toate
De neagra străinătate;
Numai umbra spinului
La ușa creștinului.*

*Iși desbracă țara sinul,
Codrul - frate cu Românul -
De se cure se tot pleacă
Și izvoarele îi seacă -
Sărac în țară săracă !*

*Cine-au îndrăgit străinii,
Mânca-i-ar inima câinii,
Mânca-i-ar casa pustia,
Și neamul nemernicia !*

*Stefane Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Las' Archimandritului
Toată grija schitului,
Lasă grija Sfinților
In sma părinților,
Clopotele să le tragă
Zioa 'ntreagă, noaptea 'ntreagă,
Doar s'a 'ndura Dumnezeu,
Ca să 'ți mântui neamul tău !*

*Tu te 'nalță din mormânt,
Să te aud din corn sunând
Și Moldova adunând.
De-i suna din corn odată,
Ai s'aduni Moldova toată,
De-i suna de două ori,
Îți vin codri 'n ajutor,
De-i suna a treia oară
Toți dușmanii or să piară
Din hotarē în hotarē -
Indrăgi-i-ar ciorile
Și spânzurătorile !*

Mihai Eminescu

E PESTE PUTINȚĂ SĂ-ȘI FACĂ CINEVA O IDEE JUSTĂ DE CÎT S-AU JEFUIT STATUL ȘI PARTICULARII

ziarul *Timpul*, 26 mai 1879

FIECE ZI ESTE MENITĂ SĂ ADUCĂ TOT MAI MULTĂ lumină asupra actelor săvârșite de oamenii „regimului virtuții”. Sacul nelegalităților, abuzurilor, crimelor se desfundă mereu și dacă, fiind chiar făptuitorii la putere, aceste monstruoase fapte tot străbat pe ici pe colo la cunoștința publică, închipuiesc-și cine cunoaște pe radicali cîte minuni vor ieși la maidan cînd făptuitorii nu vor mai avea mîna pe putere și pe dosarele afacerilor publice. E peste putință să-și facă cineva o idee justă de cît s-au jefuit statul și particularii în vremea războiului și de atunci încoace și de cîtă mită a curs în buzunarele virtușilor republicani de la putere, mai nesăturate decît butea Danaidelor. Cine poate spune, de exemplu, cîte abuzuri, cîte crime s-au comis și cătră stat și cătră particulari prin faimoasele rechiziții? Dacă înainte de a se descoperi scandalul Mihălescu — Warșawski și-ar fi pus cineva această întrebare, ar fi putut răspunde, oricît de pesimist să fi fost, cumcă radicalii au mers cu nelegiuirea pînă la a da muscaililor de rechiziție nu numai vitele și produsele locuitorilor români de la țară, dar chiar pe locuitori ca pe niște vite ! Și cu toate astea astăzi știm cu toți că așa a fost. O populație muncitoare a fost vîndută pe bani evreului Warșawski de către unul din stîlpii partidului roșu. Acum procesul patriotului d. Mihălescu d-abia se instruiește și, tot în privința faimoaselor rechiziții, încep a străbate la lumina publică alte nouă isprăvi ale d-lor de la putere, de un fel cu totul deosibit.

Nimica nu-i de mirare în toate astea. Masa partidului liberal este compusă din o droaie de funcționari, oameni ce nu au drept orice industrie decît politica fiind ai d-lor în opoziție, și bugetul statului fiind ei la putere. Toți acești oameni, cu cît produc mai puțin sau mai bine zis deloc, cu atît au și-și crează mai multe nevoi. La fiecare pas ne

lovim de acești patrioți pe cari îi știe toată lumea că n-au absolut alt venit decît o leafă modestă și cari cu toate astea îi vedem trăind mai strălucit decît niște bogătași chiaburi. De unde mijloace pentru satisfacerea atîtor nevoi cînd analog leafa lunară n-ar putea ajunge, cu un așa fel de trai decît pentru trei-patru zile?

Abuzul și mita — iată izvoarele nesecate de unde curg acele tainice mijloace cari satisfac nevoile și poftele nemăsurate ale atîtor patrioți de meserie. După scandalul Mihălescu — Warșawski, precum am zis, alte scandaluri nouă se descopăr.

Astfel primim dintr-un oraș însemnat al țării o corespondență lungă, asupra căreia punem tot temeiul și prin care ni se aduc la cunoștință niște fapte în adevăr monstruoase ce s-au petrecut cu ocazia plății rechizițiilor.

Zilele trecute iată ce se descopere în acel oraș. Un oarecare intendent al unui spital de nebuni din partea locului, om ce nu are nici după ce să bea apă și cumnat al secretarului comisiei locale de rechiziții, dă acestui cumnat al său un mandat ministerial de 14000 l.n. și o procură ca să primească în locu-i această sumă *pentru niște obiecte rechiziționate de la moșiile sale* — pe cari *nu le-a avut niciodată*. Banii s-au primit d-a dreptul de la casier, și acum se dovedește tîlhăria. Faptul se denunță procurorului, însă acesta nu cutează să atace pe făptuitori deoarece sînt compromiși în această afacere vreo șapte sau opt patrioți roșii din sferele mai înalte. Procurorul cere dezlegarea cestiunii de la ministru și de aproape zece zile nu i se dă nici un răspuns.

Un alt fapt tot așa de strigător. Un arendaș grec a primit plată de rechiziții cu 25000 lei mai mult decît avea dreptul să primească. S-a denunțat

faptul la minister și s-a numit în consecință ca comisari de cercetare asupra acestui fapt un domn ales la colegiul II de Senat și cumnatul alesului col[egiului] II de Cameră. Rezultatul cercetărilor a fost că faptul s-a făcut mușama și acum se pot aduce dovezi că numiții comisari cercetători s-au lăsat a fi *mituiți*. Parchetul nu cutează să atace pe senatorul guvernamental și pe cumnatul deputatului roșu.

Și mai sînt încă multe alte fapte asupra cărora în curînd se va face lumină, poate chiar în Camere.

Care va să zică justiția nu poate face nimica în contra tîlharilor de bani publici, contra mituiților,

deoarece acești domni sînt patrioți înregimentați ai partidului roșu. Justiția nu poate să-și facă datoria, pentru că abuzatorii și mituiții, de la notarul de sat pînă la treptele cele mai nalte administrative, sînt organizați și constituiți într-un fel de bandă împrăștiată pe tot pămîntul românesc, și ai cărei membri se susțin și se apără reciproc cînd sînt cumva amenințați de loviturile dreptății.

Și această bandă, cînd se află în opoziție, poartă pe steagul său firma de „regimul virtuții”, iar după ce au luat cu asalt puterea se numește „guvernul partidului liberal-național”.

Eu sunt iconomul Tainelor lui Dumnezeu, dar nu am ajuns să fiu un bun duhovnic. Nu cunosc bine sufletul omenesc, fiindcă nici eu nu am o experiență sufletească pe măsura misiunii sfinte ce o împlinesc. Altădată nici nu se dădea voie oricărui preot să fie duhovnic, ci numai celor cu har și cu experiență în duhovnicie. E o răspundere imensă să umbli în sufletul omului, răspundere cum nu există nici una, nici în domeniul tehnic, nici în cel biologic, social, medical și nici în filozofie. Aici lucrezi cu sufletul omului, îndrumându-l să se orienteze între Dumnezeu și satana, între duh și materie, între veșnicie și vremelnicie. De aceea mă socotesc nepriceput pentru o astfel de lucrare, iar o simplă formalitate îndeplinită evlavios nu mă mulțumește.

Ioan Ianolide

Nae Ionescu

AUTONOMIA BISERICESCĂ

Apărut în „Cuvântul”, an III, nr. 630, 6 decembrie 1926, p. 1, rubrica „Duminica”.

Nae Ionescu, *Teologia – Integrala publicisticii religioase*, Ediție, introducere și note: Dora Mezdrea, Deisis, Sibiu, 2003

RAPORTURILE DINTRE BISERICĂ ȘI autoritatea civilă au fost pe punctul de a se încorda. Pe tema dreptului de anchetă și de judecată în chestiunile ecleziastice, pe care ministerul pare a voi să-l revendice pentru el, dar la care Biserica nu înțelege să renunțe.

Procesul acesta a fost deschis în chip ceva cam intempestiv. Este în adevăr, surprinzător ca, atunci când se studiază autonomia vieții religioase, să se ivească intenții de imixtiune, al căror caracter este tocmai anularea evidentă a acestei autonomii.

Nu trebuie să ne grăbim, totuși, cu încheieri într-o chestiune care nu e de natură a fi cunoscută în amănuntele ei intime. Ar fi, în adevăr, inexplicabil ca Ministerul Cultelor să ridice, fără nici un motiv, asemenea pretențiuni. Va trebui, deci, să admitem că imixtiunea autorității laice a fost provocată. Și nu putem, principal, să bănuim decât un motiv de provocare: funcționarea defectuoasă a aparatului judiciar ecleziastic.

Dacă suntem, prin urmare, partizani hotărâți ai completei autonomii ecleziastice, cerem în același timp, o cât mai mare grijă în exercitarea acestei autonomii; și anume, tocmai în scopul garantării posibilităților de viață independentă a Bisericii.

Chestiunea are, de altfel, și o altă latură, care depășește cadrul Bisericii ca atare. Într-un sat din Moldova - așa ne spun informațiile - s-au împuținat procesele, prin intervenția preotului local. Mai ales neînțelegerile familiale, cari se sfârșeau, de cele mai multe ori, cu divorțul, au dispărut aproape. Oamenii merg la „taica părintele”, care știe să-i împace.

Cazul nu este izolat. Știm, de pildă, că în județul Tulcea există într-o comună, un tribunal puțin obicinuit : este o curte de judecată formată de câțiva fruntași ai satului, prezidați de preotul respectiv. Oamenii se prezintă în fața judecătorilor, jură pe cruce și își expun păsurile; cu obligația morală, garantată de solidaritatea satului, că se vor supune hotărârii. Se pare că lucrurile merg așa de bine, încât împricinații din satele înconjurătoare au început să afluzeze înspre această judecată patriarhală.

În momentul în care autoritatea și prestigiul statului naufragiază prin păcatele administrației,

oamenii se întorc, plini de încredere, înspre Biserica. Nu e „legal”, dar e bine.

Cu atât mai mult însă e necesar ca Biserica să vegheze la prestigiul ei și să nu prilejuiască nici un fel de bănuială care ar putea-o atinge.

Nae Ionescu

PENTRU HRANA CĂLUGĂRILOR

Apărut în „Cuvântul”, an III, nr. 673, 31 ianuarie 1927, p. 1, rubrica „Duminica”.

Nae Ionescu, *Teologia – Integrala publicisticii religioase*, Ediție, introducere și note: Dora Mezdrea, Deisis, Sibiu, 2003

ÎN TRE FAPTELE CARACTERISTICE PE CARI LE hotărăște noul buget al Ministerului de Culte este mai ales unul care, cu siguranță, va fi trecut cu vederea; deși, pe nedrept. Vorbim, anume, de un spor de hrană, care s-a acordat călugărilor din bieteile noastre mănăstiri ortodoxe. Până la sfârșitul anului trecut, monahii Biseiicii românești se hrăneau cu 3 - cetiți – trei lei pe zi. Sau cel puțin atât le hărăzea statul, în sarcina căruia cade întreținerea călugărilor, de când cu secularizarea averilor mănăstirești. Trei lei pe zi pentru mâncare, să recunoaștem că nu este excesiv de mult. Bieții oameni s-au plâns, au rugat, au cerut, iar când foamea i-a răzbit cu tot dinadinsul, au uitat de discuție călugării: au protestat cu glas tare și au ocărât chiar. Păcat mare, desigur, dar cu atât mai mare păcatul celor cari, prin dezinteresarea lor inconștientă, au lăsat lucrurile să ajungă până aci. Pe când s-a ajuns la scandal public, credeți că s-a mișcat cineva între înaltele fețe bisericești? Nu. nimeni

Acum însă, bugetul ministerului stabilește că, de aci înainte, călugării vor primi 15 lei pe zi pentru hrană. E o simțitoare îmbunătățire a situației, căci, chiar dacă nu este tot ce trebuie, nc gândim că monahii, cari nu au murit de inaniție sub regimul celor 3 lei pe zi,

vor ști să se gospodărească ceva mai omeneste la un tratament încincit.

Iată, deci, că Biserica își leagă rănile cele rușinoase. Biserica? Să ne înțelegem. Biserica nu s-a mișcat deloc pentru „cucerirea” acestui drept elementar la viață al bieților noștri călugări. Au trebuit largă înțelegere, energică și rodnică, a prietenului Nichifor Crainic și îndemânarea „inițiativei parlamentare”, pentru ca, pe masa goală a mănăstirilor noastre să cadă un boț îndestulător de mămăligă. Să o spunem răspicat, pentru ca monahii noștri să știe prin hotărârea cui a voit Dumnezeu să le asigure pâinea cea de toate zilele și pe cine să pomenească în rugăciunile lor de mulțămită.

Dar asta e o chestiune secundară. De prima însemnătate este faptul că, pentru cinul cpugăresc și pentru viața mănăstirească, adică pentru tot ce e mai bisericos în viața noastră creștină, tot laicii au trebuit să intervină și de data aceasta. Biserica

noastră se înstrăinează din ce în ce mai mult de înțelegerea adevăratelor ei rosturi: desconsiderarea organizațiilor mănăstirești e cea mai vorbitoare dovadă. Din nenorocire, prevedem că toate aceste grave greșeli nu vor rămâne fără răsplată.

Nae Ionescu

PÂINEA NOASTRĂ

Apărut în „Cuvântul”, an III, nr. 697, 28 februarie 1927, p. 1

Nae Ionescu, *Teologia – Integrala publicisticii religioase*, Ediție, introducere și note: Dora Mezdrea, Deisis, Sibiu, 2003

NE-A FOST BUCURIA DEGEABA? Am anunțat că, după intervenția unor laici, prin grija lui Nichifor Crainic, s-a sporit alocația de hrană a călugărilor de la 3 lei la 15 pe zi, și ne-am bucurat de două ori: pentru bieții călugări, cari își vedeau, în sfârșit, cel puțin pâinea asigurată, și pentru dovada de creștere a interesului public față de cinul călugăresc.

Acum s-au făcut socotelile. Nu or să fie tocmai 15 lei pe zi. Ci mai puțin. Căci sporul acordat nu atinge nici 5 lei de gură de om; ceea ce, adăugat la cei 3 lei și ceva cari se dădeau până acum, împlinește numai bine 8 lei. Opt lei, desigur, mai mult decât trei. Dar nu ajunge. Să ne gândim omenește. Nu ajunge! Ce vreți să faceți un om cu 8 lei pe zi? Pentru că,

domnilor mânuitori de fonduri, și călugărul tot om este!

Nu știm cui să ne mai adresăm. Tot prietenului Nichifor Crainic? Mi-e teamă că a făcut tot ce a putut. Și trebuie să-i mulțumim pentru această sfortare. Dar acum ne-am adresa de-a dreptul d-lui ministru. I s-a retezat bugetul. Dar sunt mijloace de revenire. D-sa cunoaște. De ce nu acționează prin Consiliul de Miniștri? Ar reintra în posibilitatea de a lucra. Evident, dacă ține la așa ceva. Dacă nu...

Nu ar fi rău însă ca, cu acest prilej, să se gândească și la pâinea călugărilor. Poate că ar găsi în această chestiune un îndemn.

Sânt oameni pe care îi descoperi deodată; e un fel de rudenie spirituală care se descoperă pe sine.

Și așa, lucrurile nu apar, însă, lipsite de gravitate. Melodia tristă a singurătății se transformă într'o stare de tensiune simfonică. Oamenii se caută, dar nu se regăsesc ușor; apropiările, de cele mai multe ori, sânt întâmplătoare, nu din chemare. De aceea și cele mai multe dintre căsătorii sânt nefericite.

Numai corespondența de structură, de viață interioară, poate duce la o fecundă vibrație, la o durabilă unitate a două făpturi omenești.

Ernest Bernea

27.III.1965 - Tohan

Nichifor Crainic

TEHNICĂ FĂRĂ SUFLET

Gândirea, anul XXIII, nr. 6, iunie-iulie 1944, p. 249-253

CONDIȚIILE DRAMATICE ÎN CARE TRĂIEȘTE capitala țării, terorizată zi și noapte de aerienii asasini americani și englezi au îngreuiat manifestările culturale și în deosebi apariția publicațiilor. Atâta vreme însă cât mai există un minimum de posibilitate, socotim ca o datorie să înlesnim continuarea acestei reviste, care a însemnat dealungul anilor un puternic stimulent de cristalizare a spiritului românesc autentic. Se vor ucide mai departe oameni fără apărare, se vor dărâma mereu clădiri, se vor nimici instituții, dar spiritul acesta nu va muri. Loviturile nu-l vor doborî, încercările îl vor căli, prăpastia deschisă a neantului îl va îndârji să trăiască mai departe.

O parte din sfântul pământ al țării e cotropită de barbarii Uralilor, văzduhul năvălit de barbarii de peste Atlantic. Asalt de jos, asalt de sus, — prilej blestemat să ne arătăm tăria și voința de a fi. Nu suntem singuri nici în suferință, nici în încordare. Suntem încadrați într-o Europă, care îndură la fel cu noi durerile facerii unei lumi mai bune. [...]

Am ascultat și eu în ultimul timp, la radio, „vocea Americii” și tam-tamul Londrei, într-o românească atât de iudaic gargarisită încât ar fi de ajuns s-o audă ca să-l pună în gardă pe orice Român conștient. Glasul acesta, care răsună pretutindeni și căruia nu i se răspunde din partea ceastălaltă decât cu cântece pițigăiate de lăutari, ne asmută fără încetare să ne predăm Sovietelor și să ridicăm armele împotriva Germanilor, cari stropesc cu sângele lor pământul Moldovei, apărându-ni-l ! Sunt, poate, mii și sute de mii de oameni îndurerăți și naivi, cari își otrăvesc zilnic auzul cu aceste îndemnuri la ticăloșie și la catastrofă națională. Și mă gândeam că o țară, în asemenea împrejurări, nu se apără numai cu armele de pe front, ci totdeauna cu tăria masivă a spiritului, ce trebuie să stea îndărătul frontului, hrănindu-l cu voința de a birui și de a fi cu orice preț. Când omul din mulțime, necăjit și strâmtorat, e pradă neconținută acestor ispitiri diabolice, muțenia din partea noastră nu e semn nici de bărbăție, nici de superioritate, și nici de orientare. Pe culmea deciziei, legile războiului

pretind dela noi toți viața sau moartea, ceea ce e tot una. Căci astăzi nu e în războiu numai soldatul de pe front, ci poporul întreg, dela bătrân până la copil, iar țara toată sub focul bombardamentelor, a devenit câmp de luptă. Teroarea e intensă în măsura în care nu ne putem apăra împotriva focului prăvălit din nori, dar cu atât mai necesară e tăria de spirit, care să fortifice și să activeze răbdarea tuturor. Precum în timp de pace avem nevoie de conducere pentru a trăi, tot astfel în războiul integral, în care suntem înțeleștați, avem nevoie de conducere pentru a muri și a birui. O țară cu sufletul predat dela întâia încercare grea zadarnic și-ar mai trimite luptătorii pe frontul propriu zis: ei s'ar duce acolo infectați de defaitismul interior.

Într-adevăr, în istoria omenirii n'a existat până acum un astfel de războiu. Cu excepția faimoselor năvăliri barbare, care rămân o plăcintă cu brânză față de teroarea aeriană, războaiele de până ieri, indiferent de mobilul lor, indiferent de momentul inițial totdeauna discutabil, se purtau în marginile cavalerismului, oricât de dure ar fi fost. Se războia armată cu armată, adică voinicia unui popor cu voinicia celuilalt în luptă dreaptă. Atingerea omului neînarmat, a populației civile, era socotită ca o nedemnitate în stare să facă pe săvârșitorii unor asemenea crime de râsul lumii întregi. În această privință, războaiele evului-mediu, ale „barbarului” ev mediu, cu simțul onoarei cavalierești dezvoltat până la maximum, erau cam ceea ce sunt astăzi întrecerile din arenele sportive. Peste toate grozăviile prin care a trecut sau pe care le-a deslănțuit, lumea europeană, sub înrăurirea creștinismului, a păstrat totuși o regulă de omenie față de adversarul neînarmat. *Revoluția introdusă de Anglo-americieni în arta sinistă a războiului e abdicarea totală dela orice umbră de cavalerism.* Boxeurii reprezintă brutalitatea cea mai cruntă în lumea sporturilor, dar un boxeur nu e în stare să atace pe un „profan”, care l-a jicnit: îl oprește superioritatea artei sale și demnitatea profesională. Deși boxul e o sălbăcie gustată până la leșin de publicul anglo-saxon, morala lui specială a rămas inaccesibilă războinicilor veniți de peste

ocean. Din punct de vedere etic, un cretin care mănucă pumnul în arenă e superior oricărui soldat anglo-american. Boxeurul luptă împotriva unui adversar pregătit ca și el. Armata anglo-americană, neisbutind să lupte împotriva vreunei armate europene, și-a descoperit adversarul în lumea necăjită a orașelor și satelor noastre. De Sus, dela câteva mii de metri, omul nu se vede ; el devine o abstracțiune. Se văd numai acoperișurile caselor ca niște pete ce indică pe fața pământului aglomerări de vieți omenești. Aviatorul, erou cu contract în regulă, își lasă bombele ca o vacă indiferentă dacă resturile rumegușului ei au căzut pe crini sau pe trandafiri. Miile de colibe și de palate, de temple și de biserici, zecile de mii de oameni cu totul desarmați, cari rămân țăndări în urma stolurilor de bombardiere, se anunță apoi triumfal ca „obiective militare” atinse. La cinismul acesta bestial cum n'a existat bestialitate pe lume se reduce eroismul anglo-american. Dela un capăt la altul, văzduhul Europei e străbătut de bondarii uriași ai morții. E o lume cu totul nouă, o mentalitate cu totul nouă pe care poate nimeni dintre noi n'a bănuț-o. O mentalitate de om care nu mai e om și pentru care omul nu mai e om în sensul religiei, al culturii și al civilizației. Războiul aerian, purtat de Anglo-americiani, revelează o lume *subumană*, ce nu are precedent decât probabil în preistorie, așa cum și-o imaginează transformiștii și evoluționiștii. O lume, căreia îi lipsește nu numai sensul legilor dumnezeiești ale vieții, dar și simțul valorilor create de spirit cu trudă de milenii. Citeam până deunăzi ciudățeniile din viața americană culminând în bandele de gangsteri, formațiuni incredibile, imitate după uriașele organizații tâlhărești din China; romanele scriitorilor de peste Atlantic ne desvăluiau taine bizare din subteranele vieții publice a noului continent. Și totuși nu ne venea să credem că e vorba de o lume sălbătică până într'atâta, în strălucirea confortabilă a civilizației sale, încât existența să se reducă pentru ea la un biet succes material cu sacrificarea a tot ce este omenesc în om. Țara mașinilor a produs un om mecanizat, care se ignoră pe sine însuși cum își ignoră semenii. Frenezia tehnică l-a redus la o viață de senzații epidermice, neîngăduindu-i răspasul ca aceste senzații să se modeleze în bogăție lăuntrică a spiritului. Americanul e omul care și-a pierdut sufletul și e cu neputință să-l mai găsească în atmosfera exasperantă de civilizație materialistă. Singură cultura cu generoasele ei valori ideale, cu adâncirile ei în abisul inimii, cu zborurile ei în infinitul cugetării ar fi fost capabilă să facă un om din ceea ce tehnica mașinistă a făcut un monstru modern. Cultura însă, în gloriosul și nobilul sens al tradiției europene, e cu neputință să se desvolte într'o lume fără tradiții spirituale, unde sgârșit norul ține locul catedralei gotice sau al domului

italic, unde cinematograful ține locul teatrului și al picturii, unde jazzul ține locul muzicii, unde catastiful ține locul filosofiei, unde viteza ține locul contemplației și al poeziei și unde sectele isterice țin locul creștinismului, iar gangsterismul locul moralei publice. Civilizația americană nu și-ar găsi leacul decât în propria ei prăbușire. E imposibil ca monstrul pe care l-a produs să priceapă ceva din spiritul european. Am văzut cândva o ceată de Americani la Paris, în Domul Invalizilor; stăteau roată în jurul mausoleului lui Napoleon, spărgeau în dinți alune și aruncau cojile pe marmura sub care zace cel mai mare erou al Europei de ieri. Aceleași brute cocoțate în văzduh de mașinile lor aruncă azi bombele distrugerii pe monumentele sacre ale Europei. Eroismul lor e un contract de muncă și atâta tot. Țara, care deține aurul lumii, îi plătește bine pentru această aventură mecanică. După distrugerea mănăstirii Monte Cassino, care însemnează pentru catolicism aproape ceea ce însemnează Muntele Athos pentru ortodoxie, America oficială declarând că o plătește cu aur dovedea, în uimirea lumii întregi, totala ei lipsă de aprehensiune pentru ceea ce numim cultură europeană. Numai monștrii sălbatici ai unei civilizații exclusiv tehnice sunt în stare să conceapă răscumpărarea în bani a minunilor făurite de geniul european odată pentru totdeauna și nimicite de ei pentru deapănare. Aproape nimic din capodoperele distruse nu se va mai putea reface, dar Europa n'are să piară; și din memoria veacurilor viitoare nicio putere de pe pământ nu va mai putea șterge barbaria cu care Anglo-americii pustiesc acest continent, care e vatra culturii omenești. Pentru mentalitatea de care vorbim e iarăși foarte semnificativ faptul că, pe când altădată o simplă restricție impusă la noi vreunei secte anarhice de proveniență anglo-americană, sau o simplă palmă aplicată de jandarm vreunui răufăcător evreu stârneau colosale proteste de presă și curente de indignare publică în țările acestea, azi nici zecile de mii de morți nevinovați, nici dărâmarea monumentelor celebre nu emoționează pe nimeni nici în Anglia, nici în America. În Italia, fiecare bombă distruge o capodoperă fără ca nimeni să articuleze un cuvânt de indignare. Și doar Italia e țara cea mai cunoscută în Anglia și în America, fiindcă droaie nesfârșită de gurăcască veneau de acolo s'o admire. E un consimțământ anglo-saxon unanim, o complicitate criminală în această tentativă de pustiire a Europei, care ne dovedește ce prăpastie de netrecut există între unii și alții.

Fenomenul european e un complex de cultură și de civilizație, uneori despicat în sine de excesele epocale ale uneia sau alteia dintre părțile componente, dar oricum armonios în ansamblul istoric al apariției sale. Fenomenul american e un simplism

de civilizație mecanică. Cultura singură umanizează pe om; și spiritul european, în cea mai nobilă strădanie a lui, a năzuit la umanizarea omului, la preponderența sufletului asupra materiei. Civilizația desrădăcinată din straturile sufletești ale culturii desumanizează și materializează ființa omenească. Excesul tehnicii americane a abrutizat-o și a făcut din om un sălbatic și un monstru modern, precum pe o scară mai primitivă l-au fabricat Sovietele. Am putea spune că, după cum omul european e modelat de cultură, omul american și cel sovietic e fabricat de civilizația materialistă. Roboții mecanici, alcătuiți din piese metalice în care nimeni nu poate turna un suflet, nu sunt numai o glumeață fantazie industrială, ci un simbol sinistru al barbarului produs de mașină. Nu e deci de mirare că, din Apusul american și din Răsăritul asiatic, nimeni nu mai înțelege spiritul și idealurile Europei. Războiul ce se duce împotriva ei e războiul civilizației materiale împotriva culturii spirituale.

Nu știu ce profet ar putea bănuși aspectul pe care îl va avea mâine, după sfârșitul pustirii, viața europeană. Arma aeriană însă, care din nenorocire va rămâne arma viitorului, va impune acestei vieți modificări însemnate. Dacă cele mai crunt lovite de bombardamente sunt marile aglomerări orașenești, e posibilă o dispersare în întindere a orașelor pentru a le feri să fie ținte în plin ale atacurilor de sus. O imaginație aprinsă de groază ar putea născoci o arhitectură și o urbanistică nouă, care să clădească orașe subpământene, — ceeace ar însemna o întoarcere în stil mare la bordeiul primitiv. Oricum însă, experiența pe care o face lumea europeană, părăsind aglomerațiile citadine și refugiindu-se la țară, ne dă, poate, o indicație mai sigură asupra aspectului vieții de mâine. Dispersarea pare mai naturală decât îngroparea în pământ. Din acest fenomen ar putea câștiga enorm de mult viața rurală. Satul a ajuns în momentul de față la o prețuire, pe care n'a avut-o niciodată în istorie. E încă primitiv și incomod pentru orașeanul obișnuit cu confort, apă curgătoare, calorifer și lumină electrică. Dar acestea sunt lucruri ce nu mai constituiesc secrete pentru tehnica inginerescă. Pământul larg oferă spații variate pentru așezările industriale izolate unele de altele. Agricultură poate exercita o atracție binecuvântată pentru cei obișnuiți azi cu viața citadină. Distanțele nu vor mai exista mulțumită rapidității mijloacelor de comunicație, ce se vor intensifica după război. Mutând confortul modern la țară, viața rurală ar căpăta un aspect civilizat și țara întreagă ar deveni un oraș în împrăștiere. S'ar putea spune că aceasta ar însemna moartea satului. Poate da și poate nu. Civilizarea satului nu însemnează neapărat moartea, ci transformarea lui în sensul îmbunătățirii.

Binefacerea tehnicii și științei vor aduce un plus de vitalitate în popor. Afară de aceasta, satul are un spirit puternic și natura posedă puteri de transformare chiar asupra celor ce vin cu intenții de a o domina. Refugiul la țară e refugiul în sânul naturii, care regenerează și armonizează compoziția psihologică a omului. Din orașeanul abstractizat și unilateralizat ea face un om concret și deplin. Întreaga viață a poporului ar deveni astfel o fuziune intimă între cultură și civilizație, lucruri care chiar în Europa începuseră să înfățișeze caractere contrastante. Orașenizarea satului și ruralizarea orașului ar duce pe nesimțite la dispariția distanțelor sociale, din care se nasc azi gravele conflicte în sânul aceleiași națiuni.

De altfel, descongestionarea orașelor e în Germania un principiu de politică național-socialistă, afirmat înainte de izbucnirea războiului. Motivele erau de ordin social și biologic. Războiul aerian, cu groaznica lui calamitate năpustită asupra orașelor, va avea ca urmare intensificarea acestui proces de aerisire a sufocantei vieți citadine și de însănătoșire a rasei. Omul cu nervii zdruncinați de infernul luptei își va găsi calmul mai degrabă în pacea naturii decât în vacarmul orașului.

În România, care se frământă mai solidară ca oricând cu suferința și aspirațiile Europei, trecerea aceasta, forțată de prevederea viitoarelor nenorociri, ar putea fi înlesnită mult de stadiul de dezvoltare în care ne găsim. Orașul românesc, poate cu excepția capitalei, nu e simțitor diferențiat de satul românesc nici în ce privește confortul și nici în ce privește mentalitatea. Târgoveții noștri sunt în majoritate întâia sau a doua generație de țărani. Reîntoarcerea în natură ca lucrători industriali, ca meseriași, ca negustori, ca mici fermieri, ar fi un proces de ușoară readaptare, o reînviere a fondului lor rural ancestral. Mai cu seamă în țara noastră, unde satele nu cunosc decât foarte puțin din binefacerea civilizației, această operă condusă sistematic de împrăștierea esenței orașului ar constitui o adevărată înflorire a vieții rurale, un salt considerabil din starea de primitivism, în care zac încă regiuni întinse. Dacă tendința dominantă a vieții românești era absorbirea satului de către oraș, problemele ce se vor pune după acest război al marilor ruine ne vor sili să promovăm, dimpotrivă, absorbirea orașului de către sat, nu în sensul unor noi aglomerări, ci în sensul unei chibzuite împrăștieri a civilizației pe toată fața pământului românesc.

Tradițiile de cultură, ce stau la temelia fiecărui popor european și intimitatea cu natura și cu duhul pământului ar feri omul de primejdia, pe care o reprezintă o tehnică dezvoltată unilateral.

Diformând pe om și anexându-i mașinei, această tehnică a atins în războiul actual o culme a răătăcirii și a nonsensului: civilizația a creat orașele, civilizația nimicește orașele depe fața pământului. Dacă Europa ar ajunge în viitor să fabrice monștri de tip american, atunci misiunea ei se va fi terminat și nimic de nădăjdui într'o lume mai bună n'ar mai rămâne. Geniul ei e geniul plinătății și al armoniei. Numai din adâncul ei de experiență și zestre multimilenară mai poate răsări omul

desăvârșit, care să fie model popoarelor pământului. Suferința apocaliptică, pe care o îndură din toate părțile, o va duce poate mai curând decât am crede la conștiința profunde sale diferențieri față de celelalte continente, care îi vor nimicirea și la o dinamică unitară a misiunii pe care o are de îndeplinit în lume. Căci nenorocirea, ce bântuie omenirea contemporană, nenorocire pe care numai spiritul european o poate lecu, e civilizația fără cultură sau tehnica fără suflet.

Mărinimia

Cel care nu e în stare să uite răul pe care i l-a făcut altul și abia așteaptă să-și vadă adversarul la greu, ca să-i răsplătească răul cu rău, e un om mic, om pământesc. Un astfel de om nu se poate socoti în rândul oamenilor de omenie. Omul de omenie are inimă mare: „Când îți cade-n mână potrivnicul tău” – spune el – „nu gândi la pedepsirea lui, ci la îndestularea lui și la îndreptarea lui.” Și iarăși: „Brațul ce nu dă mo-arte când poate, multe poate.” Inima omului de omenie e logodită cu iertarea: „Iertarea poartă-o-n sân, ca s'o ai la îndemână,” spune omenia. Capacitatea de a ierta îl înnobilează pe om: „Cel puternic, când iartă, atunci puternic s'arată.”–

George Racoveanu

Sfântul Ioan Gură de Aur

VIEAȚA CURATĂ ARE DE TEMELIE CUNOȘTINȚA CREDINȚEI

Comentariile sau explicarea epistolei către ebrei a celui între sfinți, părintelui nostru Ioan Chrisostom, Omilia IX, Tipografia cărților bisericești, București, 1923

« Pentru aceia lăsând cuvântul învățătorei lui Christos, să ne ducem spre săvârșire, nu iarăși temelie a pocăinței puind din lucruri moarte, și a credinței întru Dumnezeu, și a învățătorei botezurilor, și a punerii mânilor, și a învierii morților, și a județului celui veșnic. Și aceasta vom face, de va voi Dumnezeu ». (Cap. 6, 1–3).

AȚI AUZIT DE CÂTE A ÎNVINOVĂȚIT PAVEL PE Ebrei, cari voia pururea să știe cele despre dânșii, și cu drept cuvânt. « *Că datori fiind a fi învățători pentru vreme, iarăși vă trebuiește să vă învățăm pre voi, care sunt stihile (literile) începăturii cuvintelor lui Dumnezeu* », zice: Mă tem ca nu cumva să se poată zice acestea și către voi, că fiind datori a fi învățători pentru vreme, voi n'ați trecut nici măcar rândul ucenicilor, ci pururea auzind aceleași și despre aceleași, voi vă găsiți astfel, ca și cum n'ați fi auzit pe nimeni. De v'ar întreba cineva, nimeni dintre voi n'ar putea răspunde, de cât poate foarte puțini. Dară aceasta nu e o pagubă mică, căci de multe-ori dascălul voind a păși mai departe, și a se atinge de cuvinte mai înalte și mai misterioase, totuși nu-l îngăduie nebăgarea de seamă a ucenicilor. Precum se întâmplă și cu dascălii, cari sunt siliți ca într'una să repete copilului aceleași litere, pe care el le-a auzit de multe-ori, dară nu le ține minte, și mai departe nu pot merge până ce copiii nu vor ști în mod exact cele deja spuse. Dealtmintrelea este chiar o mare ușurință de a trece la alte lucruri, fără ca celelalte dinainte să fie întipărite bine. Tot așa și fiind vorba de biserică, dacă vorbindu-se pururea aceleași lucruri, voi nu învățați nimic mai mult, nici-odată noi nu vom

înceta de a vă grăi aceleași. Că dacă vorba noastră ar fi poate adresată vouă numai în scop de fam-faronadă, și de ambițiune, ar trebui ca pururea să sărim mai departe și să ne întoarcem, neîngrijindu-ne de loc de voi, ci numai de aplauzele voastre; dară fiindcă noi nu avem gândirea îndreptată la aceasta, ci toate le facem pentru folosința voastră, apoi nu vom înceta câtuși de puțin de a vă vorbi despre aceleași, până ce le veți face. Fiindcă ar trebui de pildă să vă grăim multe despre superstițiile Elinilor, despre Maniheii și Marcinioniști, și a-i înfrunta mult cu harul lui Dumnezeu, dară vorba noastră nu are timp acum. Căci celor ce încă nu știu exact cele ale lor, celor ce încă n'au învățat că a se lăcomi este rău lucru, cine li-ar spune vorbe de acest fel, și i-ar duce mai departe înainte de timp? Noi, deci nu vom conțeni de a vă grăi aceleași, fie că veți crede, fie că nu veți crede. Ne temem însă, ca nu cumva vorbindu-vă într'una aceleași, și voi neascultând, prin aceasta să facem ca mai mare pedeapsă să se dea celor neascultători.

Nu către toți sunt spuse acestea, căci cunosc pe mulți cari se folosesc din venirea de aici, și cari cu dreptate ar putea striga cu glas mare contra acelora, ca unuia ce prin neștiința și nebăgarea

lor de seamă îi împiedecă și pe dâșii. Cu toate acestea nici așa nu vor fi împiedecați, fiindcă a auzi neconținut aceleași, este folositor și celor ce știu, iară ceia ce știm și o auzim de multe ori vorbindu-se, face a ne umili mai mult. De pildă iată ce spun. Noi știm că smerenia este un lucru bun, și că Christos de multe ori a vorbit de ea; — dară când auzim chiar și vorbele lui, și motivul care le-a provocat, atunci simțim ceva mai mult, chiar de am auzi de mii de ori. Este deci, potrivit de a vă spune și vouă: « *Pentru aceia lăsând cuvântul începăturii lui Christos, să ne ducem spre săvârșire* ». Și care este începătura cuvântului ? însuși el o pune mai departe zicând: « *Nu iarăși temelie a pocăinței, punând din lucruri moarte, și a credinței întru Dumnezeu, și a învățătorei botezurilor, și a punerii mânilor, și a învierii morților, și a județului celui veșnic* ». Deci, dacă aceasta este începătură, apoi ce alta este credința noastră decât de a ne pocăi din lucruri moarte, și prin duhul a lua credința în învierea morților, și a județului celui veșnic ? Ce este începătură ? Nimic altă, de cât că numește așa viața care nu avea până atunci un mers regulat și exact. Dupre cum cel ce începe a învăța carte, mai întâi trebuie a asculta și a învăța literile, tot asemenea și creștinul trebuie a ști mai întâi toate acestea cu exactitate și de nimic să nu se îndoiască. Iară dacă cumva ar avea nevoie iarăși de învățatură, nu are încă pusă temeliea, căci temeliea sănătoasă trebuie a fi bine afundată, să stea bine, și să nu se miște. Dară dacă ar urma ca cineva odată catihizat și botezat, după zece ani iarăși să fie nevoie de a asculta cele ale credinței, și că trebuie să crează în învierea morților, atunci de sigur că încă nu are temeliea, căci el caută iarăși începutul creștinismului. Și cum că credința este temelie, iară celelalte constituiesc clădirea, ascultă pe apostol ce spune: « *Eu mai mare temelie am pus, iară altul*

zidește... Iară de zidește cineva pe această temelie aur argint, pietre scumpe, lemne, fân, trestie ». (I. Cor. 3, 10—12).

« *Nu iarăși temelie a pocăinței puind din lucruri moarte* », zice. Dară oare ce va să zică; « Să ne ducem spre săvârșire » ? Pășim, zice, spre însăși bolta cerului, adecă avem viață eminentă. Că despre cum când e vorba de carte, totul cuprinde litera A, iară temeliea aceasta sprijine întreaga clădire, tot așa și viața curată are de temelie cunoștința credinței. Fără de aceasta nu este cineva creștin, după cum nu poate fi nici clădire fără temelie, și nici nu poate deveni cineva învățat, fără să știe mai întâi literile. Dară dacă cineva veșnic se învățește pe lângă litere, sau dacă se perindă într'una primpjurul temeliei, iară nu pe lângă clădire, de sigur că nici-odată nu va fi ceva de dânsul. Tu însă să nu 'ți închipui că credința este înjosită, dacă este numită aici prin expresiune *litere*, că toată puterea ea este, căci când zice: « *cel ce este părtaș laptelui, nu este știutor de cuvântul dreptății, căci prunc este* » prin cuvântul lapte nu numește doară credința, ci că a se îndoii cineva despre rezultatele credinței, este a unei cugetări tâmpite, care are nevoie de multe vorbe. Căci dogmele credinței sunt sănătoase și puternice, și noi numim desăvârșit pe acela care odată cu credința are și viața curată. Dară dacă cineva poate că are credință, însă face rele, apoi de sigur că se îndoiește de credința ce are, și 'și bate joc de învățatura ei, și deci cu drept cuvânt îl numim prunc, care se întoarce la litere, se întoarce la început. Astfel că de am avea cât de mulți ani în credință, dară nu vom fi întăriți întrânsa, suntem prunci, când nu dovedim o viață bună în această credință, când încă deabea atunci punem temeliea.

Onoarea

Onoarea este temelia încrederii între oameni. Omul de omenie nu-și pătează onoarea, chiar dacă în joc e viața lui: „Luptă și nu fi niciodată mișel; e mai bine să cazi luptând pe drumul onoarei, decât să învingi printr'o mișelie.” Dușmanul onoarei este rușinea: „Omul de omenie nu se teme de alta, fără numai de rușine.”

George Racoveanu

Protosinghel Nicodim Măndiță

OGLINDA DUHOVNICEASCĂ

CUVÂNT ÎNAINTE

Oglinda duhovnicească, vol. 1, Editura Agapis, 1998

TOT LUCRUL BUN ÎȘI ARE PE DE O PARTE admiratorii și sprijinitorii săi; iar pe de altă parte și mulți potrivnici și uzurpatori, care din cauza urâciunii și zavistiei, luptă din răspuțeri pentru a-l distruge. Printre astfel de potrivnici care în loc de a colabora cu noi la apărarea Ortodoxiei - asediată și subminată de confesiunile eretice, pleiadele sectare, lojele francmasonerie și alte tabere infernale - prin cuvânt și scris, văd aieva ridicându-se astfel de creștini, care să protesteze asupra-mi strigând: „De ce a scris și înșirat Călugărul acesta atâta amar de păcate în această carte? Ce a dat în vileag atâtea păcate, care nu se găsesc așa înșirate în nici o carte și cârtică de Spovedanie; ba chiar nici în mai multe la un loc și nici în Molitfelnice, pe care le-am citit până acum ?!” Ei vor mai zice că, oamenii și mai ales tinerii care le vor citi (cum au spus și de cuvântul contra vrăjilor din cârtica „Visul Maicii Domnului” pe care am scos-o eu) le vor învăța, le vor face și astfel se vor sminti și vor păcătui. „Cum i se dă voie - vor mai zice ei - a așterne pe hârtie astfel de păcate grele pe care să le învețe lumea și să se smintească ?” Acestea și multe altele de felul acesta vor striga asupra-mi oamenii trupești, căroră trâmbița aceasta Duhovnicească le va tulbura liniștea pe care le-a adus-o somnul păcatelor lor. „*Pe voi lumea nu vă urăște, iar pe Mine mă urăște, că Eu mărturisesc că faptele ei sunt rele*” (1 Ioan 7, 7; 13, 19-20). Iată pricina care ace pe oamenii trupești a striga împotriva cărților folositoare de suflet. Dacă ar fi după gura acestor oameni, ar însemna ca militarii să nu-și cunoască abaterile și pedepsele prevăzute de legile și regulamentele lor;

tot așa și civilii, medicii și cei ce grijesc de păstrarea sănătății lor. De asemenea n-ar trebui să cunoaștem nici abaterile și pedepsele prevăzute de legile naturale, ca de pildă să nu știm că focul arde; ci să vedem asta abia după ce vom băga mâna în foc!

Prin lume umblă astfel tot felul de reviste, jurnale și cărți pline de toate îndemnurile spre desfrânări; aceste îndemnuri le vede tinerimea de azi și pe afișele de pe străzi, la teatre, cinematografe; iar în sate chiar la școala primară, unde se dau astfel de reprezentații, uneori chiar și de elevi de școli secundare; apoi orice băiat mic găsește întotdeauna „un prieten” sau „o prietenă”, ori de vârsta lui, ori mai mare, care îi arată păcatul în toată goliciunea lui, zugrăvind-i-l cu culori cât mai atrăgătoare și îl îndeamnă să-l facă. Multe din aceste lucruri le învață oamenii și copiii la plug, la coasă, la seceră, la păscutul vitelor, la clăci, la șezători de noapte, la priveghiuri păgânești.

Așa că e de mii de ori mai bine, să afle copiii mai întâi din gura noastră aceste lucruri, (nu spre a le face, ci spre a se feri de ele) pentru că acum când le află de la noi, vor afla și care e păcatul, dar și greutatea pedepsei lui; astfel când va veni ademenitorul va găsi un zid întărit și pregătit pentru luptă.

În anul 1915-1916 eram concentrat ca militar, la granița Căinenii de Argeș și Vâlcea cu divizionul I Artilerie de munte 75 m/m, în vederea apropiatei intrări în războiul cel mare pentru

cucerirea ținuturilor române care gemeau sub piciorul străinilor. Ca reangajat am fost delegat a aproviziona divizionul cu alimente din Râmnicu-Vâlcea. Observând în drumul acesta două Sf. Mănăstiri, „Cozia și Turnu”, prinzând vreme, le-am vizitat - prima vizită a mea în Sf. Mănăstiri - și plăcându-mi, m-am hotărât să mă spovedesc. Într-o seară mergând cu trenul de la Căineni la Rm. Vâlcea, m-am dat jos și m-am dus la Sf. Mănăstire Turnu, unde ajungând am rugat pe Părintele Duhovnic - un venerabil Preot bătrân - ca să mă spovedească și să mă grijească creștinește, în vederea războiului și morții ce bătea la ușă. Preacuviosul Părinte Duhovnic mai înainte de a mă spovedi mi-a dat să citesc „Învățătura pentru Sf. Canoane” unde găsind multe canonisiri care mă priveau și pe mine, mintea mi s-a deschis ca mugurul și floarea primăvara, când are umezeală, căldură și lumină de ajuns. Cunoscându-mi păcatele și canonisirea lor, m-am simțit - cu toată trufia ostășească - îmbrăcat în cernita haină a umilinței vameșului (Lc. 18, 10-13), și așa cum mi-a hotărât duhovnicul canonul, l-am primit bucuros părându-mi-se mic, față de Sf. Pravilă pe care o citisem în parte.

Acest prilej binefăcător mântuirii sufletului nevredniciei mele, care m-a atras către Prea Sfântul Dumnezeu și m-a pus în slujba Lui, a fost încă un îndemn pentru a lucra la această carte arătătoare feluritelor păcate. Și canonisirilor lor spre tămăduirea rănilor sufletești. Cititorii vor găsi în această carte întrebările cu ajutorul cărora, ei își vor putea cerceta conștiința în fiecare seară, pentru a descoperi în sufletul lor păcatele cu care s-au îngreuiat în acea zi (Vezi Ceaslovul bogat de Neamț, în rug. de seară). Când ei vor vedea că la o întrebare din acestea și-au descoperit un păcat, să caute atunci și nota care este pusă pentru ea dedesubtul rândului; în această notă s-a arătat, pe cât s-a putut, ce hotărăște sau ce zice Dumnezeu în Sf. Scriptură și în canoanele bisericești cu privire la cei ce au săvârșit acest păcat. Totuși, pentru ca această carte să nu fie prea mare, (și prin mărirea ei ar fi prea scumpă și ar putea înspăimânta pe cei care nu au dragoste să citească prea multe cuvinte duhovnicești), la unele întrebări nu s-a dat notă și explicare dedesubt. Aceasta nu înseamnă, însă, că Dumnezeu nu ne-a spus nimic în cuvântul Său, cu privire la păcatul despre care vorbește acea întrebare, ci că explicația ei scripturistică și din Sf. Părinți, s-a lăsat la o parte, pentru că este deja pusă aproape în întregime mai sus, sau mai jos, în explicațiile celorlalte întrebări și mai ales în explicațiile titlului sub care stă acea întrebare. Astfel în capitolul poruncii a patra Dumnezeiești, este întrebarea: „Am venit prea târziu la Sf. Biserică?” Această întrebare nu are explicare jos, dar explicarea ei este,

atât în întrebările cele dinainte și cele din urma ei, cât și în explicarea titlului: Porunca IV: „Adu-ți aminte de ziua Domnului, ca să o sfințești pe ea...”

Țin însă să dau aici o explicație. Poate că unii cititori se vor speria văzând că pentru unele păcate ale lor sunt opriți de Sf. împărtășanie pentru 5,10,15 sau chiar 20 de ani, și puși la facerea de 100,1000 metanii pe zi sau și mai multe, în tot timpul canonisirii sau pocăinței lor; aceștia să nu se deznădăduiască, căci de vor părăsi păcatul cu desăvârșire și vor face și roade vrednice de Pocăință, Dumnezeu a rânduit prin Sfintele Soboare și prin sfaturile unora din Sfinții Părinți, ca duhovnicii să mai micșoreze canoanele și ca ele să se facă numai în marginile puterii fiecăruia din cei greșiți și numai până la completa vindecare a rănilor sufletești, pricinuite de păcat.

Sf. Vasile cel Mare, privitor la vindecarea acestor răni sufletești zice: „În timpul de boală, doctorii sfătuiesc pe cei bolnavi de a fi mai cu atenție către sine și a nu neglija nimic din ceea ce le-ar servi la vindecare... Pentru aceasta fii cu luareaminte la tratament. Păcatul tău e mare și greu? Atunci ție îți trebuie îndelungată mărturisire (canonisire), lacrimi amare, priveghere puternică, post neîntrerupt. A fost păcatul ușor și suportabil? Fie și Pocăința deopotrivă cu el. Poartă însă grijă de tine, ca să-ți cunoști sănătatea și boala sufletului tău” (Canev, Theol. dogm. V, pg. 36-37). Iar în altă parte, despre scurtarea canonului zice: „Acestea toate, însă, le scriem pentru a se încerca roadele pocăinței. Fiindcă noi judecăm aceasta nu numai după timp, ci privim la felul Pocăinței” (Can. 84 al Sf. Vasile). Iar în canonul 74 (Compară și can. 73 al Sf. Vasile) hotărăște următoarele: „Dacă cineva din cei căzuți în păcatele arătate mai sus, mărturisindu-se, devine zelos de îndreptare, atunci cel ce a primit de la Dumnezeu puterea de a lega și a dezlega, nu se va face vrednic de osândă, dacă, văzând zeloasa mărturisire a celui păcătos, se va îndura și-i va scurta canonul, căci Sf. Scriptură ne arată că, cei care se mărturisesc și fac și fapte bune, primesc mai curând milostivire de la Dumnezeu”. Pentru felul cum se aplică toate canoanele Sfinților Părinți, scurtându-se sau și lungindu-se timpul canonisirii, să se vadă și cele arătate în „Biblioteca Ortodoxiei” No. 28 și 29, cum și în cuvântul Sf. Ioan Gură de Aur pus la sfârșitul acestei cărți.

Întrebările din această carte s-au alcătuit așa, ca orice credincios și-ar afla un păcat în suflet, cu ajutorul uneia din ele, să-l poată mărturisi ușor, aproape întotdeauna chiar cu cuvintele întrebării, lăsând neobservat numai semnul de întrebare care e pus la capătul ei. Astfel, de pildă, în capitolul Poruncii a patra, în loc de: „Am lăudat pe Domnul

de șapte ori în zi după datorie?”, am pus, în scopul acesta: „N-am lăudat pe Dumnezeu de șapte ori în zi după datorie”?

Dorind ca aceste cuvinte Dumnezeiești pe care m-am silit să le adun din Comorile mari ale Ortodoxiei, să aducă mântuire și viață veșnică tuturor celor ce le vor citi și împlini, le trimitem

în lume, rugând pe Dumnezeu să binecuvinteze pe toți cei ce vor lucra la mântuirea sufletului lor și ale aproapelui lor, după Dreptarul Ortodoxiei (Gal. 6, 16).

Cel mai mic între Iereii-Monahi, **Nicodim Mândiță**, Preot călugăr, Parohia Leurda-Gârboului Jud. Someș, Oficiul Dej

EPISTOLĂ CĂLĂUZITOARE LA ÎMPĂRĂȚIA CEREASCĂ FOLOSUL ACESTEI CĂRȚI

NEMURITOR, ÎNDESTULAT, FRUMOS, PLĂCUT, vesel și fericit a creat și înzestrat Dumnezeu pe primul om - Adam și Eva - dar el prin călcarea poruncii s-a prăbușit din aceste înzestrări bogate, în lipsuri, suferințe, tulburări, primejdii, nefericiri și în moarte. Din îndestulările și bucuriile Raiului pământesc, păcatul neascultării, prin călcarea poruncii lui Dumnezeu, i-a prăbușit în pământul acesta, blestemat ca să producă spini și pălămidă, supranumit și „Valea plângerii”. Protopărinții noștri Adam și Eva, prin neascultarea lor de Dumnezeu, au atras în mulțimea nefericirilor, ba chiar și în îndoită pierzare, în moarte vremelnică și veșnică, pe toți urmașii lor, adică pe întreg neamul omenesc.

La plinirea vremurilor, Dumnezeu milostivindu-Se spre neamul omenesc, l-a readus la viața și fericirea statornică și veșnică prin trimiterea, întruparea, activitatea Mesianică, Crucificarea, Jertfirea și Proslăvirea Fiului Său, Dumnezeu-Cuvântul. „*Printr-un om (Eva și Adam) a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, și așa, la toți oamenii moartea a trecut, într-o aceea prin care toți au păcătuit... Și precum prin greșeala unuia în toți oamenii a intrat osândirea, așa și prin îndreptarea vieții. Deci, precum prin neascultarea unui om - (Eva și Adam) - păcătoși s-au făcut cei mulți; așa și prin ascultarea Unuia (a P. S. Pururea Fecioarei Maria și desăvârșit a Fiului Ei, Iisus Hristos Omul-Dumnezeu Cuvântul) drepti se vor face cei mulți*” (Rom. 5,10-19), curățindu-se de păcate, după rânduielile Divine existente în Sf. Biserică Ortodoxă, prin Baia Botezului și a Spovedaniei adevărate...

Fiecare din noi, învăluiri de grijile lumești și de existența zilnică, am venit la Scaunul Sf. Spovedanii cu mintea îmbrobodită, în așa fel, încât n-am fost în stare a ne mărturisi poate, nici a zecea parte din păcatele cu care sufletul nostru a fost și este împovărat.

Dacă o femeie merge cu niște cămăși murdare, cum sunt și sufletele păcătoase, la spălat, și spală numai o parte din cămăși, iar cea mai mare parte rămân murdare, punându-le pe frânghie la soare să se usuce, apoi îmbrăcându-le și mergând cu dânsese în lume, oare nu va ajunge de batjocura celor ce o vor vedea?

Dacă în timpul verii gospodinele se duc la straturile cu legume și văzându-le pline de buruieni netrebnice ar începe să le plivească, smulgând o buruienă și lăsând 10, 20, ori 50 de buruieni rele, când s-ar uita în urmă cineva, ar putea zice că stratul e plivit? Oare n-ar roși ele în fața celui ce ar privi acest fel de lucrare de mântuială, amestecată cu multă lenevire?

Tot așa, ca femeia care nu spală rufele cum se cade, și ca cele care nu plivesc bine straturile, facem și noi când venim la Sf. Mărturisire și mărturisim doar șapte, opt, zece păcate dintr-o sută.

Mărturisind a zecea parte ori și mai puține din păcate, cu încheierea, „toate le-am făcut”, și primind dezlegarea Duhovnicului, am socotit că într-adevăr suntem iertați și deci vrednici de împărtășirea cu Prea Sf. Trup și Sânge al Domnului Iisus Hristos. Aceasta însă a fost o amăgire grozavă a diavolului. Dovadă vie că sufletele noastre au rămas îngreuiate și rănite de mulțimea păcatelor nemărturisite și necanonisite, este muștrarea conștiinței noastre, și unele pedepse Dumnezeiești care vin asupra noastră.

Pentru ca în viitor să nu mai facem niciodată astfel de spovedanii nepregătiți și pentru ca să avem totdeauna în fața ochilor minții noastre mărimea și greutatea păcatelor, Sfinții Părinți ne-au întocmit și rugăciuni, în care, atât dimineața cât și seara, atât acasă, cât și la Sf. Biserică, și chiar după ce ne-am spovedit și mergem la Sf. Împărtășanie, se pomenesc foarte multe păcate pe care noi le-am săvârșit adesea în viața noastră. Pentru aceiași

pricină, de folos ne este nouă tuturor, ca, după ce voi citi această carte și vom însemna fiecare păcat pe care l-am făcut, în fiecare dimineață și seară să mărturisim toate aceste păcate cu lacrimi fierbinți și cu duh umilit, inimă înfrântă și smerită.

Așa au făcut: Sf. Prooroc David, Sf. Apostol Petru (Mt. 26,75; Mc. 14,72; Lc. 22,29), Sf. Ap. Pa vel (Rom. 8,14-25; I Tim. 1, 5; I Cor. 15,9), Sf. Efrem Sirul (Vezi „Plânsurile”, Sf. Efrem Sirul).

ADAME, DE CE-AI GUSTAT?

AȘA AM AUZIT ADESEORI pe mulți oameni cârtind, măcar că și ei fac zilnic ce a făcut odată Adam și Eva în Rai; adică păcătuiesc zilnic, mereu, împotriva lui Dumnezeu.

Un om sărac își făcuse datină, de câte ori lucra ceva greu, ofta zicând: „Adame, de ce-ai gustat”.

Odată tăind lemne la un boier, acesta îl auzi grăind și-l întrebă: „Ce vrei să spui, omule, cu vorba asta?” „Păi, dacă Adam - răspunse omul - n-ar fi mușcat, pe când era în Rai, din fructul oprit, ne-ar fi mers mai bine și nouă oamenilor necăjiți și săraci. N-ar fi trebuit să ne chinuim atât de mult pentru ca să câștigăm o bucată de pâine. Ce-i trebuia lui Adam să guste din fructul oprit și să calce porunca Dumnezeiască, atunci când avea totul după pofta inimii și când trăia fără vreo supărare și fără nevoia de a munci într-o grădină așa de frumoasă cum era Raiul?”

Boierul îi zise: „Din cuvintele tale înțeleg că ești un om înțelept și cinstit. De aceea vreau să te am pe lângă mine și să-ți fac o soartă mai bună. Așadar, cu începere de mâine să te muți cu nevasta dumitale la conac la mine, unde veți trăi ca-n rai.”

Așa s-a și întâmplat. Tăietorul de lemne și femeia lui fură primiți la curtea boierului, unde li se dete o casă foarte frumoasă și aveau toate din belșug. Când veni vremea mâncării, sosiră îndată servitorii cu fel de fel de mâncăruri scumpe. Odată cu mâncărurile, servitorii aduseră și un castron (vas mare) de argint, acoperit cu un capac. „Boierul ne-a spus - ziseră servitorii - că puteți mânca din toate bunătățile ce vi le aducem, dar din castronul acela să nu vă atingeți și să nu-l deschideți”.

„Păi, ce avem noi cu vasul acela - răspunse omul - dacă avem pe masă atâtea bunătăți și mâncare”, fără să se gândească la castron.

A doua zi servitorii aduseră din nou castronul și cei doi așijderea nu se atinseră de el. Însă a treia zi, femeia începu a întreba: Oare ce să fi pus boierul în castronul cel de argint, de ne dă poruncă să nu-l deschidem?”

În ziua următoare, femeia iar începu: „Ce ar fi dacă ne-am uita puțin înăuntru, mai ales că nu e nimeni ca să ne vadă? Ridicăm puțin capacul, aruncăm o privire în castron și apoi îl acoperim din nou”. La început, bărbatul dădea într-una din cap și zicea: „Nu, și iar, nu!” Femeia însă se porni cu gura pe bărbat, că ei nu-i face niciodată hatârul, că bărbatu-său nu ține deloc seamă de cuvintele și de rugămintele ei, câte și mai câte altele.

Bietul bărbat, ce era să facă? Se sculă, se uită de jur-împrejur, deschise ușa, ca să vadă nu cumva îl pândește cineva, și zise apoi oftând: „E, la naiba, ridică și dă-mi pace”

Femeia ridică capacul și... ce să vezi? În castronul de argint nu era altceva, decât un șoricel, care sări și se ascunse...

Bărbatul și femeia se uitau acum unul la altul, zăpăciți și în groziți. Și pe când stăteau așa, iată că intră boierul care îi întrebă ce li s-a întâmplat? „Nimic!” răspunse femeia tremurând.

Boierul însă înțelese ce se întâmplase, și de aceea luă de pe castronul de argint capacul și le zise: „Așadar, ați călcat porunca mea!”. „Ea a stăruit!” grăi supărat tăietorul de lemne, arătând spre nevastă-sa. „Nevastă-ta, zise din nou boierul, este o Evă, iar tu ești un Adam. Lăcomia a fost și pentru voi șarpele primilor noștri strămoși. Ea v-a dus în ispită și n-ați fost stare să vă împotriviți. De aceea, trebuie să primiți îndată pedeapsa greșelii ce ați făcut și să vă câștigați din nou pâinea în sudoarea frunții voastre”.

Și a trebuit ca omul și femeia să se dezbrace de hainele cele scumpe, să părăsească locuința cea frumoasă și să se ducă iar la coliba lor și la vechea lor treabă. De atunci tăietorul de lemne nu se mai supăra pe moș Adam, și în toată viața n-a mai spus o singură dată cuvintele: „Adame, de ce ai gustat?” (Pr. I. Trifa).

Ca de fața șarpelui să fugi de păcat, că de te vei apropia de el te va mușca. Dinți de leu sunt dinții lui, care omoară sufletele oamenilor. Ca sabia cea de

amândouă părțile ascuțită este toată fărădelegea; rana ei n-are vindecare...”

"Unde a împărății păcatul, acolo a prisosit Darul... Ca precum a împărății păcatul spre moarte, așa

și Darul să împărățească prin dreptate spre viață veșnică, prin Iisus Hristos Domnul nostru" (Rom. 5, 20-21).

SFAT BUN CELOR CE VOR A SE SPOVEDI

INIMA CREȘTINULUI: DREPT, CURAT, VIRTUOS și rodnic duhovnicește, este Biserica Dumnezeului celui viu: „*Voi sunteți Biserica lui Dumnezeu Celui viu și Duhul lui Dumnezeu locuiește întru voi*” (1 Cor. 3, 16; 6, 19; 2 Cor. 6, 16; Efs. 2, 21-22; Evr. 3, 6; 1 Petru 2, 5). Inima omului păcătos însă pustiindu-se, prin săvârșirea feluritelor păcate, de bogățiile Darurilor cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe om, devine treptat, atelierul sau sinagoga Satanei. „*Când spiritul cel necurat va ieși din om, umblă prin locuri fără de apă, căutând odihnă și nu află. Atunci zice: Mă voi întoarce în casa mea, de unde am ieșit. Și venind o află: deșertată, măturată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte spirite mai rele decât sine, și intrând, locuiesc acolo, și se fac cele de pe urmă ale omului aceluia, mai rele decât cele dintâi. Așa va fi și acestui neam viclean*”... (Mt. 12,43-45; Lc. 11, 25-26; Comp. Evr. 6, 4-8; 10, 26-31; 2 Petru 2, 20-22; Apc. 2, 9; 3, 9).

Noi, toți oamenii, din toate vârstele și din toate ramurile societății, care ne-am botezat și îmbrăcat în Hristos (Gal. 3, 27; Rom.6; Ioan 3,3-8), ne numim creștini. Prin Botez ne-am spălat de păcatul și blestemul strămoșesc, și ne-am făcut fii după Dar ai lui Dumnezeu Tatăl, prin Jertfa și Proslăvirea Fiului Său, Iisus Hristos, Dumnezeu-Cuvântul (Ioan 1, 12-13; Comp. Is. 56, 5; Rom. 8, 14-39; Gal. 3, 26; 2 Petru 1, 4; 1 Ioan 3, 1).

Ne-am lepădat de Satana și de toate lucrurile, îngerii, slujbele și trufia lui, și mărturisind prin nașii noștri, că, credem într-Unul Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt... într-una sobornicească și apostolească Biserică... ne-am împreunat prin Tainele Sf. Botez, Mir-Ungerii și a împărtășirii, cu Domnul nostru Iisus Hristos Dumnezeu, pentru totdeauna. Cu timpul, prin contactul cu lumea robită patimilor, păcatelor și Satanei, focul credinței și dragostei

noastre de Dumnezeu s-a răcit, și noi moleșindu-ne, ne-am lăsat robiți de aceleași neputințe, patimi, pasiuni, păcate și slugăriri ale Satanei, ca și lumea amăgită și amăgitoare, cu care suntem în contact.

Am alunecat în felurite păcate și fărădelegi, și mulți stăruim în ele, chiar cu pasiune. Astfel toți cei botezați în Hristos, bărbați și femei, bătrâni și tineri, mireni și călugări, cler și popor, bogați și săraci, împărați, voievozi, domni, stăpânitori și supuși; vedem, recunoaștem și știm bine că, mai puțin sau mai mult, suntem bolnavi la suflete, suntem plini de bubele păcatelor în întreaga noastră ființă, așa cum era plin de lepră peste tot corpul, Neeman Sirianul.

Precum Neeman Sirianul s-a dus - după cuvântul lui Elisei, omul lui Dumnezeu - și s-a afundat de șapte ori în apele Iordanului și așa s-a curățit (4 Împ. 5; Comp. Lc. 4, 27), așa și noi, să ne cufundăm de șapte ori în apele cercetării păcatelor săvârșite de noi, a greutăților lor și a canonisirii lor, spre a ne folosi și noi ca Neeman. Precum bolnavul slăbănog de la scăldătoarea oilor se tânguia Mântuitorului, zicând: „*Doamne, om nu am*”, și a fost vindecat, așa și noi, ori de câte ori simțim și vedem că suntem bolnavi la suflet de rănilor păcatelor, să alergăm grabnic la Doctorii noștri Duhovnicești, adică la P. C. Părinți Duhovnici iscusiți. Acolo cu mare smerenie, înfrângerea inimii și prin viu grai, să ne arătăm toate păcatele ce am săvârșit, mărturisindu-le drept așa cum le-am făcut, ca să luăm: ușurare, dezlegare, canonisire și iertare, potrivit cu canoanele Sf. Biserici a Răsăritului.

Așa de vom face, ne vom folosi și curăți de lepra păcatelor noastre.

BUNUL SFAT AL DUHOVNICULUI ÎMBOGĂȚEȘTE CASA CREȘTINULUI

OFEMEIE CREȘTINĂ AVEA FELURITE NECAZURI în casa ei. Pe lângă acestea, averea îi scădea din zi în zi, văzând cu ochii. Îngrijorată de acestea, se duse la un bătrân pustnic din pădurea apropiată. Ajunghând îi destăinui toate necazurile, zicând:

„Cuvioase Părinte! La mine în casă nu-i a bine. Tare multe și grele necazuri mă mai bântuie. Pe lângă acestea, văd cu durere că nu mai pot da înainte. N-am spor la toate celea. Averea îmi scade zilnic. Dau tot înapoi ca racul. Nu cumva știi sfinția ta

vreun sfat, prin care să scap de atâtea necazuri și pagube”?

Pustnicul, un duhovnic bătrân și iscusit, ascultă mărturisirea femeii cu față veselă. Apoi zicându-i să aștepte puțin, s-a dus într-o chilie și peste puțin s-a întors cu o cutie bine sigilată. Dându-i femeii acea cutie, i-a zis: „Ia cutia aceasta și în cursul anului acestuia să o porți de trei ori pe zi, și de trei ori pe noapte: prin bucătărie, prin pivniță, prin grajduri și prin toate camerele și ungherele casei, și așa, necazurile acelea ce mi le-ai mărturisit te vor părăsi. După un an de întrebuințare să-mi aduci cutia înapoi”.

Femeia luă bucuroasă cutia din mâna pustnicului și s-a dus cu ea acasă. Încrezându-se foarte mult în puterea ei, o purta ziua și noaptea cu mare sânguință prin tot locul, așa cum o canonisise duhovnicul. Odată, pe când se cobora în pivniță, tocmai umbla a slugă a ei să fure o damigeană plină cu vin. Altă dată intrând noaptea în bucătărie, a aflat servitoarele benchetuind, cu prăjituri făcute pe furiș. Intr-una din zile ducându-se în grajduri, găsi vitele cufundate în necurățire, caii

n-aveau ovăz deloc; ci numai puțin fân și erau nețesălați. Altă dată află niște grăjdari mulgând laptele de la vaci și dosindu-l.

Așa umblând femeia, ziua și noaptea, cu cutia pustnicului prin casă, bucătărie, grajduri, magazii, grădini, afla mereu câte ceva de îndreptat, și îndrepta. Toate treburile mergeau din ce în ce mai bine. După încheierea anului de umblat cu cutia, femeia s-a dus la pustie și i-a mulțumit pustnicului, zicând: „Cuvioase Părinte, vă mulțumesc foarte mult pentru binele ce mi-ai făcut! Necazurile s-au depărtat din casa mea. Toate s-au îndreptat. Dar rogu-te, mai lasă-mi cutia asta încă un an de zile, căci este într-însa un foarte minunat leac pentru mine și casa mea.”

Pustnicul privind-o și zâmbind, îi zise: „Cutia nu ți-o pot da, dar leacul din ea o să ți-l dau!” El deschise cutia în fața ei și iată că într-însa nu era nimic altceva, decât o bucatică de hârtie albă pe care era scris: „Unde-i ochiul stăpânei și pe alții nu-i lasă să facă tot ce le place, răul nu dă-n casă” Deci sfatul și canonul duhovnicului îmbogățește sufletul credinciosului.

PREGĂTIREA CELOR CE VOR A SE SPOVEDI

CREȘTINE ORTODOX ȘI IUBIT FRATE ALE MEU, păcătos, când vrei a te pocăi și mărturisi, trebuie mai întâi să ai pregătirea aceasta făcută din vreme, cât se poate mai bine.

Mai întâi de toate să știi că pocăința - precum zice și Dumnezeiescul Ioan Damaschin - (Cartea II-a cap. 47) este o întoarcere de la viața nefirească la cea firească, de la viciu la virtute, de la diavolul către Dumnezeu. Această întoarcere se face cu multă osteneală și cu grea nevoiță. Deci și tu, o iubitul meu, de voiești să te pocăiești așa cum se cuvine, ca să te folosești vremelnic și veșnic, ești dator să părăsești desăvârșit pe diavolul împreună cu toate: lucrurile, îngerii, slujbele, trufia și slugăririle acelea satanicești ale lui, și desăvârșit să te întoici cu trup și suflet la Dumnezeu și la petrecerea cea după plăcerea Lui. Să părăsești păcatul care-i afară de fire și să te întorci la fapta cea bună care este firească. Să urăști răutatea atât de mult,

încât să poți zice și tu ca David: „*Nedreptate am văzut și m-am scârbit*” Dimpotrivă să iubești binele și poruncile Domnului așa de mult, încât să poți zice cu Psalmistul: „*Iar Legea Ta am iubit... Cât sunt de dulci gâtlejului meu Cuvintele Tale! Mai mult de cât miera sunt gurii mele... Bună este mie Legea gurii Tale, mai vârtos decât mii de aur și de argint... Pentru aceasta am iubit poruncile Tale mai mult decât aurul și topazul*” (Ps. 118,163 Comp. 3 Împ. 21; Ps. 118, 72,127; 18, 8-12; Pr. Sol. 8,10-21).

În scurte cuvinte te sfătuiește Duhul Sfânt, prin înțeleptul Isus Sirah, care-i adevărata pocăință, zicând: „Întoarce-te către Domnul și părăsește păcatele. Roagă-te (pentru iertarea păcatelor tale) înaintea Feței lui Dumnezeu și leapădă de la sineți sminteala ta. Sârguiește-te către Cel Prea înalt, fugi de la nedreptate și urăște forte, lucrarea cea rea” (Is. Sirah 17,19-20).

PREGĂTEȘTE-TE DE SPOVEDANIE CU RUGĂCIUNI ȘI SMERENIE

CÂND VREI SĂ MERGI ca să-ți descoperi gândurile și cugetele Tale unui Părinte Duhovnicesc și să-l întrebi ca să-ți spună cele pentru folosul sufletului tău, după obiceiul călugăresc și creștinesc, atunci ți se cade ție să te rogi zicând:

„Doamne, Dumnezeul meu, cele ce vrei Tu să le știi ca sunt spre folosul sufletului meu, acelea le dă în gura părintelui meu duhovnic ca să mi le zică, și eu să primesc ca din gura Ta cuvintele lui și să mă folosesc de dănsle”. Întărește-te bine în cuvintele

acestea, de vreme ce osteneala, tăcerea, sărăcia și pătimirea nasc omului smerenia, iar smerenia iartă toate păcatele.

Precum șarpele dacă iese din vizuina sa îndată fuge, așa și gândurile rele descoperindu-se, îndată pier. Precum cariul strică și mănâncă lemnul, așa și gândurile cele rele și spurcate strică și mănâncă inima omului. Cel ce își descoperă și-și arată gândurile sale Duhovnicului iscusit, îndată se tămăduiește, iar cel ce își acoperă sau își tăinuiește gândurile sale, acela are mândrie. Că de nu vrei să te încredințezi nimănui ca să-ți descopere și să-ți arăte gândurile tale, apoi este semn că nu ai smerenie; fiindcă smerenia toate bunătățile le are.

Ne aducem aminte că Sfinții se socoteau și se vedeau pe dâșii mai greșiți și mai păcătoși decât toți oamenii. De va chema omul din tot sufletul său pe Dumnezeu și atunci va merge și va întreba pe vreun om, cerând sfat pentru gândurile sale; îi va răspunde lui acel om și mai vartos Dumnezeu Care a deschis gura asinei lui Valaam. Acela va deschide și gura acelui om, pe care-1 vei întreba

spre folosul tău, măcar de va fi păcătos omul acela (Pateric, o.c. pg. 200-258).

Chipul de față ne arată pe fiul risipitor, după ce și-a luat și s-a depărtat cu partea lui de avere, pe care a risipit-o viețuind în dezmierdări; lipsit, sărac, zdrențaros, argat la un boier, păscându-i porcii. Acolo în neagra mizerie, flămând, a început a-și plânge starea cea bună dintâi. Hotărându-se a o curma cu slugăria și păsterea porcilor, pocăindu-se, a zis: „Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine; iar eu pier de foame aici! Scula-mă-voi și mă voi duce la tatăl meu, și-l voi ruga, zicând: Tată! Păcătuit-am la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic a mă numi fiul tău; ci mă fă ca pe unul din argații tăi!” Zis și făcut. Tatăl său văzându-l astfel hotărât, l-a primit iarăși în cinstea de fiu, de mai înainte (Lc. 15,11-32). Mântuitorul ne învață prin această pildă, că Dumnezeu primește întotdeauna cu dragoste pe păcătoșii care se pocăiesc, se hotărăsc și viețuiesc după voia Lui. Acestora le arată El mila Sa cea mare. Neștiind ziua și ceasul morții, fiecare din noi trebuie să ne pocăim, îndreptându-ne credința și viețuirea după Dreptarul Ortodoxiei până se zice azi. Măine poate să fie prea târziu.

Spiritul dreptății

Omul de omenie este încredințat că: „Slujitor al dreptății de vei rămânea, nici înaintea lui Dumnezeu frică vei avea; că Dumnezeu dreptatea este.” Om drept, cu adevărat, nu este întotdeauna cel care nu lucrează nedreptatea; că unii n’au fost în situația de a face nedreptate: „Nu oricine, nelucrând nedreptatea, e drept; ci acela care poate face nedreptatea, dar n’o face, acela drept se socotește.” Omul de omenie nu se supune legii numai „fiindcă e lege” (Pascal). Dreptatea legală poate, în anumite împrejurări, să devină fără noimă și păgubitoare. Așadar: nu legalitate, ci „dreptatea nedreaptă”. Criteriul? Iată-l: „Ține-te de legea care te sfătuiește spre calea omeniei.”

George Racoveanu

Protosinghel Nicodim Măndiță

VĂMILE VĂZDUHULUI ȘI MĂRTURII DESPRE EXISTENȚA LOR

INTRODUCERE

Vămile văzduhului și mărturii despre existența lor, Editura Agapis, București, 2005

NOI, CA PREOT ȘI DUHOVNIC, CU DARUL lui Dumnezeu, căci „cu Darul lui Dumnezeu sunt ceea ce sunt” (I Cor. 15.10, Gal. 1, 11-12), în aceste peste trei decenii de preoție, cu vreo 11 transferări din loc în loc, prin schituri, parohii și mănăstiri, ținând seama de trebuința oilor cuvântătoare încredințate nouă rând pe rând, și a altor oi de prin alte staule de pe o rază de peste 50-60 km, uneori cu mult mai mult, însă tot din turma Mântuitorului, care alergau la noi pentru a se folosi, observând absoluta necesitate a lor de a-și cunoaște fiecare cât mai mult și mai bine păcatele sale, spre a și le mărturisi cât mai deplin la scaunul Sfintei Spovedanii, m-am văzut silit a pune în această carte, tot 24 de Vămi, ca și în cartea scrisă și tipărită în limba elenească de iubitul ucenic al Sfintului Vasile cel Nou, după arătarea Sfintului Atanasie de la Crit și apoi tradusă în cea românească de Protos. Rafail și retipărită în vreo 15 ediții spre binele obștesc. Am pus și ultimile patru vămi, pe lângă cele 20 de Vămi din Viețile Sfinților, la 26 martie, cu păcatele lor grele, care se lăfăiesc în lume, ba chiar predomină multă omenire, nu tăinuie, ci pe față, nu pe ascuns, ci în public... la care vor fi opriți, întrebați, cercetați cu deamănuntul și doborâți în iad, toți aceia care au făcut astfel de păcate și nu s-au curățit de ele.

Când apare în lume o boală nouă și primejditoare omenirii, doctorii trupești se ostenesc zilnic pentru a-i cunoaște cât mai bine cauza, microbul, pentru

a descoperi apoi și tratamentul de combatere și nimicire a microbului, pentru salvarea oamenilor de acea primejdie de moarte. Așa suntem îndatorați a face și noi doctorii spirituali, în aflarea bolilor sufletești, vechi și noi, în tratarea sufletelor, omorârea microbului, adică a păcatului ucigător, și salvarea tuturor din a doua moarte. Cu acest înalt scop am pus și noi aici tot 24 de Vămi, după cunoștința, trebuința și glasul poporului, știind și din Sfintele Scripturi și tradiții că adeseori, glasul poporului e glasul lui Dumnezeu după cum vom vedea din cele ce urmează...

Odinioară un românaș argeșean de vreo 17-21 ani, ce tot citea prin cărți sfinte, era poreclit sau supranumit de prietenii și cunoscuții săi: „Popa! Popa! Părintele! Părintele! Taica Părintele!” Apoi chiar și în armată, timp de vreo 7-8 ani, la fei i se adresa sau cu cuvintete: „Călugăru! Călugăru! Monahul! Taica Părintele!” După liberare, deși el nici nu visa așa ceva, a devenit, cu darul lui Dumnezeu, Preot-Călugăr, luminător a multă lume prin cuvânt și scris.

Așa e și cu cele 24 de Vămi ale Văzduhului. Poporul nostru român-creștin drept-credincios așa le cunoaște, le mărturisește și le folosește, cu cuvântul și cu fapta. Așa vedem, de pildă, la înmormântări, când pun 24 de punți cu așternut, pânză, ulică cu vin, pâine și lumânare, cu care ocazie, doresc și cer Preoților a citi 24 Sfinte Evanghelii, cu ectenii și

✠ Apc 21, 27; extras din: „Slujba și viața Preacuvioșilor Părinți din Sf. Munte Athos”, tradusă din grecește de Arhim Calinic Boteanu, din M-rea Neamț, retras din Sf. Munte, tipărită de Iorgu Dumitrescu în anul 1900, apoi retipărită tot cu cheltuiala lui, corectată de felurite greșeli strecurate, supravegheată și îngrijită de Prea Sfințitul Arhiepiscop Nifon Ploieșteanul, Vicarul Sf. Mitropoliei a Ungro-Vlahiei în anul 1903.

blagoslovenii pentru ușurarea sufletului repausatului și trecerea lui mai cu înlesnire prin cele 24 de Vămi ale Văzduhului, pe care el le cunoaște, le ține și le practică după străvechile tradiții creștinești... poate și după numărul celor 24 de bătrâni îmbrăcați în veșminte albe, luminați, cu cununi de aur pe capete, cu harfe și tămâietori de aur în mâini, care stau pe 24 de scaune în jurul Tronului Dumnezeirii (Apc. 4, 4, 10-11 ; 5, 8-10, 14 ; 11,16), sau cele 24 de cete de preoți și 24 de cete de cântăreți care slujeau prin rotație în Templul Domnului (1 Paral. 24, 7-19 ; 25, 9-31 ; comp. 2 Paral. 31, 2; Lc 1, 8-9).

Existența celor 24 de Vămi ale Văzduhului reiese destul de clar și limpede și din: Cuvântul de învățătură, foarte folositor, al Sfântului Macarie Egipteanul. Acolo el arată că un înger în chip călugăresc descoperindu-i printre altele, despre ieșirea sufletelor din trupurile lor, întâlnirea și recunoașterea dintre ele în viața viitoare, și despre cele 24 de Vămi, unde îngerii se ceartă cu diavolii pentru flecare suflet. „Și dacă vor fi - zice îngerul - mai frumoase și mai multe bunătățile omului, sufletul aceluia îl iau îngerii și-l suie din Vămă în Vămă, până îl trec cele 24 de Vămi...”. Îngerul vorbind cu Sfântul Macarie mai departe, despre gâlcevile ce se fac între îngeri și diavolii sălbatici, adaugă: „Și tot așa merge sufletul prin cele 24 de vămi, până la poarta cerului”. Apoi vorbind despre cei ce zăvistuiesc, că se aseamănă cu Iuda Iscariotul care a vândut pe Hristos, adevărește a treia oară existența celor 24 de Vămi, zicând: „Și așa merge sufletul la cer, prin cele 24 locuri (vămi) tot întrebându-se, pentru ca nimic necurat să nu intre în împărăția Cerurilor...”. ✠

Cele 24 de Vămi sunt numai pentru creștinii și creștinele acelea, care s-au făcut vinovați păcatelor săvârșite și care se cearcă la fiecare din ele. Sufletele care nu s-au făcut vinovate păcatelor celor 24 de Vămi, acelea sunt oprite la mai puțin de 24, adică la: 23, 22, 10, 5, 1; iar cei care n-au păcătuit după Sfântul Botez, de pildă: pruncii, Martirii, Cuvioșii și alții care au repausat îndată după ieșirea din baia botezului, pentru aceia nu mai este nici o vamă, adică, nu sunt opriți și cercetați la nici una din aceste Vămi. Așijderea și aceia care au primit botezul sângelui, de pildă sutașul care a împlinit numărul celor 40 de Mucenici în lacul Sevastiei, cei 50 de filosofi păgâni, biruți în cuvânt și convertiți la creștinism de Sfânta Muceniță Ecaterina și alții mulți. De-asemenea nu sunt oprite la Vămi sufletele acelea care au făcut adevărată mărturisire, căință desăvârșită, împlinirea canoanelor convenite după Sfintele Pravile, adică cei ce au făcut roade vrednice de pocăință (Mt. 3, 8; Lc. 7,47 ; 19,8-10), după păcatele săvârșite, de pildă: David, Maria Magdalena, Samarineanca,

Apostolul Petru, Pavel, Maria Egipteanca, Pelaghia, Moise Arapul, Varvar tâlharul, Cuvioasa Teodora, și alții. Pentru unii ca aceștia nu mai sunt vămi, adică nu mai sunt opriți, nici cercetați în ele, ci trec prin Vămi ca trenul accelerat sau rapid, prin găurile și stațiile mici, ca și cum nici n-ar fi. Astfel, toți creștinii și creștinele - cler și popor - care se păzesc curați după ieșirea din baia curățitoare de păcate a Sfântului Botez și cei care au făcut pocăință adevărată, desăvârșită, curățindu-se de păcatele lor și împăcându-se cu Dumnezeu prin împărțășirea cu Preasfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, printr-o conștiincioasă pregătire (1 Ioan 1,7-10 ; 2 Cor 5, 19-21 ; 1 Cor. 10, 16-17 ; 11, 21-32), trec prin Vămile Văzduhului ca și cum nici n-ar fi deloc.

Privitor la aceasta Sfinții Părinți Kiril și Evsevie, zic așa: „Apostolii se vor împărțăși de atâta îndrăzneală și înfățișare, încât nu numai în Biserica lui Dumnezeu vor găsi cele potrivite, ci și între cei ce stau în afară de porți, care sunt vrăjmași ai Cuvântului adevărat, cu mustrare vor putea a le găsi și vor surpa toate mincinoasele lor cuvântări. Fericiți vor fi cei care se vor îndestula din Noul Testament și vor face, că unii ca aceștia când ies din viața aceasta și grăiesc către puterile potrivnice în porțile cerești (în care tot sufletul se cercetează de către demonii dinafară) atunci nu se vor rușina” (Tâlc. Psalmi tom II, Iași, la Ps. 127, 1-2).

Toți creștinii și creștinele, însă, care au făcut spovedanie și pocăință de mântuială sau parțială, parțial se curățesc. Dacă cel ce se spală pe mâini este întrebat : „Ce faci?... Ce ai făcut acolo?” el răspunde : „Mă spăl... M-am spălat”, el e spălat numai pe mâini, dar pe cealaltă parte a corpului poate să fie mizeria de o muchie de cuțit, deci nu-i spălat peste tot corpul. Așa-i și cu spovedaniile pripite. Vedeți? Precum cei care se spală pe mâini, numai pe mâini sunt spălați sau curățați, nu și peste tot corpul pe care nu l-au spălat, tot astfel este și cu cei ce fac spovedanie și pocăință ușoară, pripită, parțială, numai parțial se curățesc, dacă se curățesc... nu peste tot sau desăvârșit. Dacă trupește te poți spăla parțial, sufletește nu te poți curăți parțial, căci cine face lucrul acesta se întoarce cu păcatele îndoite, așa cum s-a descoperit unor Sfinți văzători cu duhul. Astfel de creștini sunt opriți și cercetați cu mare și aprigă amănunțime la Vămi, cu mult mai multă decât pe Sf. Teodora. Cred că aceste mărturii vor fi îndestulătoare pentru cei înțelegători și care până acum au neglijat a se ocupa de curățirea sufletească și a cugeta la vremea când vor fi cercetați la trecere prin cumplitele Vămi ale Văzduhului; iar cei care până acum s-au îndoit de existența Vămile Văzduhului și de răspunsul ce va trebui să-l dea până și pentru „cel mai de pe

urmă cuvânt deșert pe care îl vor fi grăit” în această viață trecătoare, citind paginile acestei cărți vor rămâne în veci fără de răspuns și iertare, dacă vor continua să se îndoiască. Dar, nădăjduim că aceste învățături sfinte vor aprinde lumina cunoașterii

adevărului în multe minți, care din ignoranță au fost cuprinse de îndoială sau chiar de necredință.¹

Autorul.

¹ Textul acestei introduceri cât și conținutul cărții este selectat din lucrările autorului: „Vămile Văzduhului” vol. I și II; „Judecata Particulară”, „Albumul Vămile Văzduhului”, și un capitol (VI) din cartea „Sufletul după moarte” de Serafim Rose. Am întrunit aceste învățături într-o lucrare de mai puține pagini, care să facă lumină, pe cât se poate, în privința existenței Vămile Văzduhului, și a felului cum sunt cercetate sufletele la trecerea prin ele, în lumina învățăturilor scripturistice și patristice, spre bucuria și folosul cititorilor. Redacția

REPAUSAREA SFINTEI TEODORA

ACEASTĂ VREDNICĂ DE POMENIT și devotată slujitoare a lui Dumnezeu și a Sfântului Vasile - povestește Sf. Grigore, ucenic al Sfântului Vasile cel Nou – s-a întâmplat de s-a sfârșit din viața pământească, fiind ajunsă la adânci bătrânețe de mulți ani, după ce servise cu multă credincioșie Sfântului Părintelui nostru Vasile. Atunci toți s-au întristat de trecerea

ei din această viață, fiindcă iubea pe Sfântul și pentru că mijlocea pentru toți la dânsul, căci intra și vorbea cu el pentru trebuințele lor, și ieșind, le dădea răspunsul așteptat. Multora le părea rău de trecerea ei din această viață, pentru că era o femeie pioasă, bună, blândă, miloasă, fără de răutate și cu bună socoteală, făcându-și slujba ei cu mare smerenie, sânguință și devotament sfânt.

CONVORBIREA CUVIOSULUI GRIGORE CU SUFLETUL SFINTEI TEODORA

NEDUMERINDU-MĂ EU DUPĂ REPAUZAREA Cuvioasei Teodora ce să se fi făcut și petrecut cu ea, mă tot supărau gândurile pentru dânsa, și mereu mă întrebam singur, socotind în sinemi: „Oare în ce loc se va fi dus? La bine ori la rău? Oare se va fi mântuit ori se va fi pierdut? Și oare ce folos va fi aflat ea din slujba făcută cu credincioșie Părintelui nostru Vasile...?” Acestea socotindu-le eu mereu, m-am dus la Sfântul și l-am rugat cu multă fierbințeală ca să-mi spună ceva despre dânsa și cum a repausat... Sf. Vasile mai întâi a tăcut și nu mi-a dat nici un răspuns pentru dânsa. Eu, însă întrebându-l neîncetat și supărându-l cu aceasta, într-o zi îmi zise cu față veselă: „Fiule Grigore! voiești cu adevărat să vezi pe Teodora?” Eu i am răspuns: „O, Părinte Sfinte! Și cum o voi putea vedea, odată ce dânsa s-a mutat de la noi, despărțindu-se de cele vremelnice și ducându-se la cele veșnice?” Sfântul mi-a zis: „Diseară o vei vedea, așa după cum ai căutat-o de multe ori, și vei cunoaște aceea ce dorești, ca să înceteze gândul care te supără mult pentru aceasta”. Eu atunci mă miram și socoteam: cum, și unde oare as vedea-o?! Astfel, foarte mult mă supăra gândul, și doream s-o văd. Aceasta însă mi se părea cu neputință.

Sosind seara, m-am culcat în patul meu, după obicei, și am adormit. Atunci îndată am văzut un tânăr, care îmi zise: „Scoală-te și vino degrab, îți poruncește Cuviosul Vasile, Dascălul tău, care are să se ducă acum la Teodora, dacă voiești cu adevărat s-o vezi”. Auzind eu acestea, îndată m-am sculat și mi s-a părut că m-am dus la locuința Sfântului, însă nu l-am aflat. Întrebând eu acolo, mi s-a spus că s-a dus să vadă pe Teodora, care mai înainte îi

fusesse slujnică. Stând eu așa mâhnit că nu l-am apucat acasă pentru a ne duce împreună, unul din ai casei mi-a arătat calea pe unde, să mă duc la acel loc. Alergând eu spre locul acela, mi se părea că merg pe calea ce ducea la Biserica Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu în Vlaherna...

Mergând eu astfel nedumerindu-mă, îndată m-am aflat fără de veste într-un loc strâmt și foarte cu greu de suit. Trecând cu multă frică și osteneală, am ajuns la o poartă mare și bine încuiată. Privind înăuntru pe o fereastră spre a zări vreun cunoscut care să-mi deschidă, văzui două femei, doamne cinstite, care stăteau pe treptele scării casei și vorbeau. Atunci am strigat să vină una, și venind, am întrebat-o: „A cui este casa aceasta? Aceea mi-a răspuns: „Casa aceasta este a Cuviosului Părintelui Vasile, care chiar acum de curând a venit aici ca să și vadă pe fiii săi”²

Auzind eu aceste cuvinte, m-am bucurat și i-am zis: „Deschide-mi, doamna mea, să intru înăuntru, că și eu nevrednicul sunt fiu al său, și am venit împreună cu dânsul aici și alte ori”. Aceea mi-a răspuns: „Tu aici n-ai mai fost niciodată, nici nu te cunosc, deci cum îți voi deschide? Du-te la treaba ta, că fără întrebarea și porunca doamnei Teodora nimenea nu intră aici”. Auzind eu de Teodora, și luând îndrăzneală, am bătut mai tare în poartă și am și strigat. Auzind Teodora cele ce se făceau, a venit la poartă ca să vadă pe fereastră cine este cel ce bate și strigă. Văzându-mă ea, m-a cunoscut și a zis femeilor acelora: „Veniți și deschideți degrabă că acesta este domnul Grigore, iubitul fiu duhovnicesc al Părintelui nostru Vasile”³. Acelea deschizând, am intrat îndată înăuntru, unde m-a

² Lc. 16, 16-31; Ioan 12,26; 14, 2-3, 6, 21, 23; Is. 56,5.

³ Mt. 16, 19; 18,18; Ioan 20, 21, 23.

cuprins doamna mea, Maica Teodora, îmbrățișându-mă și heretisindu-mă. Ea mă săruta cu multă bucurie și veselie, zicându-mi: „Domnul meu Grigore, cine te-a adus aici? Oare ai murit și te-ai slobozit din acea lume înșelătoare, și așa ai ajuns în locul acesta fericit, în viața veșnică?” Eu auzind acestea, mă minunam, înțelegând desăvârșit cele ce-mi grăia, pentru că mi se părea că le văd, nu în vedenie, în vis, în uimire ori în somn cu mintea mea; ci ca și deștept, treaz și cu adevărat sau în realitate erau cele ce se făceau și le auzeam.

Răspunzând apoi la întrebare, i-am zis: „Doamnă, maica mea, eu încă n-am murit, ci încă sunt trăitor în viața pământească, însă cu rugăciunile și ajutorul bunului nostru Părinte, am ajuns aici, pentru a vedea cinstita ta față și spre a mă înștiința în ce loc și parte ai ajuns! Spune-mi dar, doamna mea, cu adevărat, cum te afli? Cum ai suferit sila morții? Cum ai trecut Vămile Văzduhului cu acele cete de

demoni răi și cum ai scăpat de răutatea lor măias-tră? ✠ Te întreb acestea, căci cunosc destul de bine că și eu singur voi pătimi aceleași, îndată ce-mi voi isprăvi de trăit viața pământească”.

La întrebările acestea, ea mi a răspuns astfel: „O, iubitul meu fiu, Grigore! Oare ce pot eu să-ți răspund la aceste întrebări, căci mi se întunecă și-mi tremură sufletul numai cât mă gândesc la acele întâmplări petrecute de mine! De groaza acelor greutăți prin care am trecut, sufletul meu se face ca un mort, fără glas și fără putere, de multă frică! Drept îți spun, că nici cu mintea mea nu îndrăznesc a mă mai gândi la acele cumplite grozavii prin care am trecut. Dar, fiindcă cel care odată a murit și a ajuns în locul acesta fericit, al celor mântuiți, n-are de ce se mai teme, pentru aceasta îți voi istorisi toate prin câte am trecut din vremea despărțirii mele de trup până acum, atât pe cât voi putea”.

SFÂNTA TEODORA ISTORISEȘTE CUVIOSULUI GRIGORE DESPRE CELE SUFERITE LA MOARTEA SA

DRAGUL MEU, FIULE GRIGORE! Cele întâmplare și suferite de mine la moartea mea, pentru faptele mele cele rele, erau așa de înfricoșate și nesuferite, încât și acum când mă gândesc, groaznic mă înfior. Dar cu ajutorul și cu rugăciunile Cuviosului Părintelui nostru duhovnicesc Vasile, cel luminat de Dumnezeu, vei ști, fiule Grigore, că s-au făcut cele grele ușoare și cele cu anevoie lesnicioase. În scurt timp, punând el mâna, necazurile și greutățile ce m-au întâmpinat, cu ajutorul și mila lui Dumnezeu, s-au ușurat... cele nevindecate s-au săvârșit cu bine. Deci, mulțumesc celui care împreună cu tine s-a întristat și rugăciuni fierbinți la Dumnezeu pentru noi fiii săi a înălțat și ne-a ajutat (Filip 1, 3-9).

O, fiule Grigore! Cum îți voi povesti despre ceasul acela în care se despărțea sufletul meu de trup! Ce primejdie! Câtă silă! Câtă nevoie și câtă amărăciune și greutate pătimește sufletul atunci în durerea și chinuirea aceea amară, ca să se despartă de trupul său! O așa de înfricoșată nevoie și durere cuprinde pe cel ce are a-și da sufletul său, încât e asemenea unui om viu, care, dezbrăcat și gol fiind, s-ar arunca într-un foc mare, unde fiecare carbune aprins îl arde și-l prăjește usturător, încât să leșine de dureri cumplite, pierzându-și fața și alcătuirea corpului său, atât de groaznic, încât să iasă sufletul din el. Așa-i de amară și groaznică moartea, fiul meu, și cu atât mai mult, mai ales a acelora care sunt mai păcătoși, ca mine. Martor îmi este Dumnezeu, că adevărul ți-l spun. Moartea la cei drepti însă, nu știu ce fel este, pentru că

eu ticăloasa m-am făcut prăvălia păcatelor și a păcătoșilor.

Când m-am apropiat de sfârșitul vieții mele și a sosit ceasul despărțirii sufletului meu de trup, am văzut o mulțime mare de arapi stând împrejurul patului meu. Fețele lor schimonosite erau negre ca funinginea, ca tăciunile și ca smoala; ochii lor ca niște cărbuni învăpăiați de foc și vederea lor era grozav de urâtă, ca gheena focului infernal. Aceia făceau o mare tulburare și gâlceavă. Unii răgeau ca dobitoacele, răcneau ca fiarele sălbătice, alții lătrau ca niște câini, urlau ca lupii, boncăluiau ca taurii, guițau ca porcii... Toți iuțindu-se asupra mea, mă îngrozeau și se repezeau scrâșnind cu dinții rânjiți la mine, vrând să mă înghită. Acele duhuri rele și urâcioase se pregăteau, aducând o mulțime de pergamente (hârtii întocmite în formă de sul), așteptând parcă să vină oarecare judecător. Ei își desfăceau furioși hârtiile, în care erau scrise faptele mele cele rele. Atunci sârmanul meu suflet a fost cuprins de mare frică și cutremur. Astfel, fiind muncită eu de relele acelea, deși îmi era destulă amărăciunea morții, acea înfricoșată vedere a acelor groaznici arapi, mi-a fost asemenea unei alte morți și mai cumplită întorcându-mi ochii încoace și încolo, ca să nu mai văd înfricoșatele lor fețe și să nu mai aud glasurile lor infernale, nu puteam scăpa de ei nici într-o parte. Pretutindeni vedeam numai arapi grozavi înarmându-se împotriva mea, și nu era cine să-mi ajute, într-o astfel de primejdie chinuindu-mă, mă torturam și leșinam de groază, de dureri și de cutremur.

Deodată însă am văzut doi îngeri ai lui Dumnezeu, luminați și foarte frumoși, care au venit la mine cu față veselă. Chipurile lor erau luminoase, ochii privitori cu dragoste, perii capului albi ca zăpada, cu strălucirea în chipul aurului, hainele lor erau ca fulgerul și încinși cruciș cu brăie de aur. Aceia s-au apropiat de patul meu, unde zăceam și vorbeau între dâșii. Eu văzându-i, m-am bucurat cu inima și cu ochi veseli priveam spre dâșii; iar arapii aceia negri s-au depărtat puțin de patul meu. Atunci unul dintre îngerii începători de lumină, a certat cu mânie pe acei arapi întunecați, zicându-le: „O! Nedreptilor, bestemaților, necuraților, întunecaților, răilor, anatematisiților și viclenilor vrăjmași ai neamului omenesc, pentru ce apucați voi a veni înainte la cei ce mor, făcând atâta gâlceavă, îngrozind și tulburând pe tot sufletul ce se desparte de trup? Dar să nu vă prea bucurați, că aici nu veți avea nici un câștig. Milostivirea lui Dumnezeu este cu dâșul, și voi nu aveți nici o parte la sufletul acesta”. Atunci arapii aceia, întărâtându-se, chiuind și gâlcevindu-se, arătau păcatele mele, zicând: „Nu avem nici un câștig aici? Dar aceste păcate ale cui sunt? Au nu ea singură a făcut acestea?” Așa gâlcevindu-se aceia, eu stăteam pe pat, tremurând și așteptând moartea.

Deodată, fără de veste, a sosit și moartea, răcnind ca un leu. Chipul aceleia era înfricoșat. Asemănarea ei era în o slabă formă omenească, cu trup fioros, alcătuit numai din oase omenești înșirate. Ea purta felurite unelte de muncire : săbii,

săgeți, sulite, bardă, coasă, secure, țepuși, pilă, seceră, teslă, undiță și alte felurite unelte neștiute și necunoscute de mine. Acelea văzându-le smeritul, necăjitul și mult truditul meu suflet, s-a cutremurat de frică. Sfinții îngeri, privind, au zis mortii: „De ce zăbovești? Eliberează sufletul acesta din legăturile trupesti. Dezleagă-l degrab și cu ușurință, pentru că nu are multă greutate de păcate”.

Apropiindu se moartea de mine, a luat un ciocănaș cu care a deznodat vinele și cele 20 de unghii de la mâini și picioare, apoi toate încheieturile degetelor, brațelor și picioarelor mele, după care au rămas moarte, încât nu le mai puteam mișca deloc. După aceea luând o teslă, m-a lovit peste gât tăindu-mi-l, după care nu mi-am mai putut mișca nici capul, de parcă nu mai era al meu. Atunci sufletul era în inimă, și numai mintea le mai nălucea și cugeta pe toate. Apoi umplând un pahar cu oarecare amestec, pe care ducându-mi-l la gură, m-a silit a-l bea tot. Vai, Doamne? Și atâta de amară era băutura aceea, încât nemaiputând suferi, sufletul meu s-a scuturat și a ieșit din trup, smulgându-se cu sila. Atunci îngerii purtători de lumină l-au luat în mâinile lor. Privind eu înapoi, am văzut trupul meu zăcând pe pat mort, fără suflet în el, nesimțitor și nemișcat. Și precum cineva își dezbracă haina învechită și ruptă, aruncând-o încolo de pe sine, așa și eu priveam la trupul meu mort, de care mă dezbrăcasem ca de-o haină veche și de care lucru mă minunam mult!”

FAPTELE BUNE AJUTĂ PE SFÂNTA TEODORA DUPĂ MOARTE

IUBITORII DE DUMNEZEU și de mântuirea sufletelor omenesci, îngerii - istorisește Sfânta Teodora - pe când mă țineau în mâinile lor, mulțime de draci întunecați și nemilostivi m-au înconjurat, strigând: „Sufletul acesta are mulțime de păcate, deci, trebuie să ne răspundeți nouă la acestea” Așa strigând, arătau păcatele mele. Îngerii atunci căutau în cărțile lor faptele mele cele bune și aflau cu Darul lui Dumnezeu câte cu ajutorul Lui făcusem și eu în viață, de pildă, de am dat cândva milostenie la săraci, de am hrănit pe flămânzi, de am adăpat pe însetați, de am îmbrăcat pe cei goi, de am găzduit pe cei fără de adăpost și pe străini odihnindu-i, de am slujit Sfinților, de am cercetat pe bolnavi și pe cei întemnițați, de am urmat regulat și cu pietate la Sfânta Biserică, de m-am rugat lui Dumnezeu cu umilință și cu lacrimi pentru iertarea păcatelor, de am ascultat slujbele Sfintei Biserici cu luare aminte, de am adus lumânări,

untdelemn, tămâie, vin și prescuri curate, liturghii pentru vii și pentru repauzați, de am cinstit Sfânta Cruce, Sfintele Icoane și toate cele Sfinte cu evlavie, de am postit după rânduiala Ortodoxiei Creștine, de am lucrat binele și m-am ferit de răutăți, de mi-am păzit gura a nu vorbi deșertăciuni, de a nu pârî, a nu grăi ponegriri, clevetiri, hule, minciuni, năpăstuii și alte felurite păcate ale limbii, și am făcut în schimb cele bune, spre Slava lui Dumnezeu și zidirea aproapei mele, de am întors ochii mei de la deșertăciuni lumești... Și orice alte fapte bune aflau scrise în cărțile lor, le aduceau la cumpănă împotriva păcatelor mele. Atunci arapii aceia văzând faptele mele cele bune, scrășneau cu dinții lor asupra mea, vrând să mă răpească din mâinile Sfinților îngeri și să mă arunce în fundul iadului lor. Dar s-a arătat fără de veste Cuviosul Părintele nostru Vasile, vorbind oarece cu îngerii lui Dumnezeu.

Părintele nostru Vasile ținând în mâinile sale ceva minunat, un fel de sicriș cu daruri duhovnicești în chip de bani de aur, l-a dat îngerilor luminați, zicând : „ Pofțiți, domnii mei! Acest suflet mi-a slujit mie cu bună credință, odihnindu-mi bătrânețile mele. Eu m-am rugat lui Dumnezeu pentru dânsul și El mi l-a dăruit... Când veți trece prin Vămile Văzduhului și vor începe duhurile cele viclene a strâmtora pe acest suflet, să-l răscumparați cu acestea de datoriile lui. Eu, cu Darul lui Dumnezeu, sunt bogat duhovnicește adunându-mi comoară mare în cer, din ostenele, suferințele și sudorile mele. Dăruiesc, deci, sicrișul acesta pentru răscumpărarea sufletului acestuia, ce mi-a slujit cu mult devotament”. Acestea zicând, le-a dat sicrișul și s-a dus. Văzând acestea viclenii draci, au rămas uimiți, și ridicând glasuri de plângere, s-au făcut nevăzuți.

Fugind arapii aceia, a venit iarăși plăcutul lui Dumnezeu Vasile, aducând împreună cu el mai

multe vase cu untdelemn curat și cu mir de mult preț, sfințit, pe care le țineau în mâini niște tineri frumoși. Sfântul Vasile a poruncit să le despecetluiască - destupe - și să le toarne toate peste mine. După turnarea sfântului untdelemn și mir peste mine, m-am umplut de o mireasmă duhovnicească, minunată și cerească. Atunci am văzut că m-am curățit toată.

Fața sufletul meu s-a făcut strălucită și luminată, prea frumoasă și plină de veselie Dumnezeiască. Apoi Cuviosul Vasile a zis iarăși îngerilor care mergeau împreună cu mine:

„Domnii mei! După ce veți săvârși toate cele ce se cuvin cu sufletul acesta, după rânduială, să-l duceți în locașul meu ceresc, cel gătit mie de la Domnul Dumnezeu, ca să petreacă acolo”. Acestea zicând, s-a făcut nevăzut; iar Sfinții îngeri zburând în văzduh, m-au dus în sus spre răsărit.

Cel ce ajută

Cât de ciudat e alcătuită lumea aceasta!

Cel ce-și apropie suferința altuia, cel ce pornește la drum pentru îmbucurarea fratelui, cel ce se roagă pentru frumusețea lumii noastre, acela e supus tuturor încercărilor. Uneori cu înrâncenare, alteori cu blândețe resemnată, el trebuie să dea plata dăruirii proprii sale ființe.

Priveliștea lumii noastre este uneori cu adevărat foarte tristă. Aceasta nu ne îndreptățește să cedăm. Viața omului cunoaște în cursul ei multe lacrimi, dar să nu uităm că prin filtrul lor cade lumina ca razele soarelui în curcubeu, după o ploaie de vară.

Ernest Bernea

27.IV.1966 - București

Sfântul Ioan Gură de Aur

ÎN ZILELE DIN URMĂ VOR FI VREMURI GRELE

*Omilie la cuvântul apostolesc care zice: „Aceasta să știți că în zilele din urmă vor fi vremuri grele” (II Tim. 3,1)
Dreapta credință în scrierile Sfinților Părinți, traducere din limba greacă veche de Pr. Marcel Hancheș,
Vol. 1, Editura Sophia, București, 2006*

NEPUTINCIOS SUNT ȘI SĂRAC și necercat în cuvintele învățăturii. Dar când văd adunarea voastră, uit de neputință, nu cunosc sărăcia, nu știu de lipsa de cercare. Căci astfel este tirania dragostei voastre.¹ De aceea și pun înaintea voastră masa sărăciei [mele], mai cu râvnă decât cei ce sunt în bunăstare. Pricina acestei mărinimii sunteți voi, care deșteptați prin râvna ascultării [voastre] pe cei căzuți din nou, făcându-i să caște gura la ascultare și atârându-i de limba celui ce grăiește. Așa și pui de rândunică, când văd că zboară spre ei mama [lor], se întind din cuib și, atârându-și gâturile [de pliscul mamei], în acest chip primesc hrana de la aceea. Așa și voi, cântând cu multă sărguință la cel ce grăiește, primiți cuvântul dat vouă din limba [noastră] și, mai înainte ca vorbele să sară din gura noastră, mintea [voastră] să răpească cele grăite. Cine, dar, nu ne-ar ferici - și pe voi, și pe noi - pentru acestea că grăim în urechile celor care aud? De obște este osteneala, de obște și cununa. De obște câștigul, de obște și plata.² De aceea și Hristos a fericit pe ucenici, zicând: „Fericiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud” (Mt. 13, 16). Dați-mi mie a grăi aceste cuvinte și către voi, fiindcă și arătați aceeași sărguință³: «Fericiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud». Că urechile voastre aud, e limpede, dar că și ochii văd precum au văzut atunci ucenicii, acest lucru voi încerca să-l dovedesc, ca nu numai pe jumătate, ci întreagă să fie fericirea voastră.

Așadar, ce au văzut atunci ucenicii? Morți înviați, orbi văzând iarăși, leproși curățiți, demoni alungați, șchiopi umblând, tot păcatul firii îndreptat. Acestea le vedeți și voi acum, chiar dacă nu cu ochii trupului, ci cu ai credinței. Căci de acest fel sunt privirile credinței: văd cele nearătate și înțeleg cele nefaptuite încă. De unde e limpede aceasta că credința este vedere și dovedire a celor ce nu se văd? Ascultă pe Pavel, care grăiește: „Credința este ființarea lucrurilor nădăjduite, dovedire a celor ce nu se văd” (Evr. 11, 1). Și e minunat că acești ochi ai trupului privesc cele ce se văd, dar cele ce nu se văd, nu le privesc. Dar ochii credinței, cu totul dimpotrivă: nu privesc cele ce se văd, ci privesc cele ce nu se văd. Și că nu privesc cele ce se văd, dar privesc cele ce nu se văd, a arăta Pavel, zicând așa: „Căci ușurătatea necazului de acum ne lucrează, din covârșire în covârșire, veșnică greutate de slavă, neprivind noi la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd” (II Cor. 4, 18). Și cum ar privi cineva cele ce nu se văd? Cum altfel decât cu ochi credinței? Așa și în altă parte zice: „Prin credință înțelegem că s-au întocmit veacurile” (Evr. 11,3). Cum? Căci nu am văzut. „Că cele văzute s-au făcut din cele nevăzute” (Evr. 11,3). Vreți să vă aduc și altă mărturie că cele ce nu se văd se văd cu ochii credinței? Scriindu-le odinioară galatenilor, Pavel a zis: „Căroră v-a fost mai înainte zugrăvit înaintea ochilor Iisus Hristos răstignit” (Gal. 3, 1)

¹ Se poate înțelege că e vorba și de dragostea Sfântului față de ei, și a lor față de el.

² Predica este o împreună lucrare a ascultătorilor cu cel care predică, ambele părți fiind pătrunse de har. Amândouă cresc în această împreună osteneală, și importantă nu este înzestrarea vreuneia dintre părți, ci faptul că ei se sudează organic unul cu altul și devin un duh.

³ În sensul că și eu pot să spun despre voi aceeași cuvinte, de vreme ce aveți aceeași râvnă ca și apostolii.

Ce zici, o, fericite Pavele? În Galatia L-au văzut galatenii pe El răstignit? Nu toți mărturisim că patima [Sa] a fost în Palestina, în mijlocul Iudeii? Așadar, cum L-au văzut răstignit galatenii? Cu ochii credinței, nu cu ochii trupului. Ai văzut cum ochii credinței privesc cele ce nu se văd? De la atâta depărtare și după atâta vreme L-au văzut pe Hristos răstignit.

Așa și voi vedeți pe morți înviați. Așa l-ați văzut pe leprosul curățit. Așa ați văzut pe slăbănogul ridicat și l-ați văzut mai bine decât iudeii care erau de față. Căci aceia, fiind de față, nu au primit minunea, dar voi, nefiind de față, ați primit credința. Așa încât pe drept am spus către voi că fericiți sunt ochii voștri că văd.

Iar dacă vrei, și din altă parte [poți] să afli că ochii credinței privesc cele ce nu se văd și trec pe lângă cele ce se văd. **Căci în alt chip nu ar putea să vadă cele ce nu se văd, dacă nu disprețuiește cele spuse.**

¹ Ascultă pe Pavel zicând despre Avraam că prin ochii credinței a văzut pe fiul său născut, Isaac, și așa a primit făgăduința. Căci ce zice? „Și neslăbind în credință, nu a luat aminte la trupul său mort” (Rom. 4, 19). Mare e puterea credinței! Căci pe cât gândurile oamenilor sunt fricoase și slabe, pe atât cre dința e tare și puternică. Nu a luat aminte la trupul său mort. Vezi cum a lăsat cele văzute? Cum nu s-a uitat la bătrânețe, deși ea era înaintea ochilor lui? Însă s-a uitat cu ochii credinței, nu cu cei ai trupului. De aceea, nu a văzut bătrânețea, nici nerodirea + Sarrei. Nu a luat aminte la moartea pântecelui Sarrei. Aici ni se arată în chip tainic sterpiciunea. Căci îndoită era nepuțința: una de la vârstă, una din slăbiciunea firii. Căci nu numai trupul nu era bun spre nașterea de prunci din pricina vârstei, ci și însuși pântecelul era mort, și atelierul firii nu era bun dinainte de bătrânețe din pricina sterpiciunii. Ai văzut câte piedici? Bătrânețea bărbatului, bătrânețea femeii, sterpiciunea, cea mai rea decât bătrânețea. Căci și aceasta mai cu seamă era piedică a nașterii de prunci. Dar a trecut pe lângă toate acestea și și-a ridicat ochii credinței la ceruri, având ca dovedire a celor făgăduite puterea Celui Ce a făgăduit. De aceea „nu s-a îndoit în făgăduința lui Dumnezeu prin necredință, ci s-a împuternicit prin credință” (Rom. 4, 20). Căci ca un toiag tare e credința și liman sigur, scăpând sufletul de rătăcirea gândurilor² și odihnindu-l în multă liniște.

Fericiți sunt ochii voștri că văd. Dar trebuie să ne întoarcem iarăși la cuvântul dinainte. Priveau și iudeii cele ce se făceau atunci. Însă [Hristos] nu fericește această privire din afară. Căci aceasta, prin ea însăși, nu vede minunile, ci cea dinăuntru. Aceia vedeau pe orb și ziceau: „Acesta este? Nu este

acesta. Să-i chemăm pe părinții lui” (cf In. 9). Auzi pe cei îndoielnici? Vezi că nu le ajunge privirea trupului pentru a vedea minunea? Cei care erau de față și vedeau, ziceau: Acesta este? Nu este acesta. Iar noi, nefiind de față, nu zicem: « Acesta este? Nu este acesta. », ci « El însuși este ». Ai văzut cum cu nimic nu vatămă faptul că nu ești de față când sunt ochii credinței și că nimic nu folosește starea de față când nu sunt ochii credinței? Căci cu ce i-a folosit pe aceia faptul de a vedea? Cu nimic. Căci noi am văzut mai limpede decât aceia.

Așadar, de vreme ce ochii voștri privesc cu vederea și urechile aud cu auzul pe care le-a fericit Hristos, hai să vă pun înainte mărgăritarele Scripturilor. Căci, după cum Hristos nu le-a dezlegat iudeilor întrebările, pentru că nu erau cu luare aminte, așa și vouă, fiindcă luați aminte, trebuie să vă aduc în mijloc [la vedere] cele ascunse. Căci și ucenicii au venit la El și s-au minunat, zicând: „Pentru ce le grăiești în pilde?” (Mt. 13, 10). Iar El a zis: „Fiindcă văzând, nu văd” (Mt. 13, 13). Deci, de vreme ce voi, neprivind, vedeți, e de neapărată trebuință să nu grăiesc către voi în pilde. Și [a mai zis]: „Fiindcă auzind, nu aud” (Mt. 13, 13). Așadar, fiindcă voi nu ați auzit atunci³, dar auziți acum nu mai puțin decât ați fi auzit atunci, e de neapărată trebuință să nu vă lipsesc de masa aceasta. Căci și Hristos nu i-a fericit pe aceștia mai puțin decât pe aceia. „Ai văzut”, [îi] zice [lui Toma], „și ai crezut. Dar fericiți cei nu văd și cred” (cf In. 20, 29). Așadar, să nu fiți zăbavnici la virtute fiindcă nu ați trăit în vremurile acelea, ci în cea de acum. Căci dacă ai vrea, nu ai fi păgubit. După cum și mulți dintre cei de atunci, fiindcă nu au vrut, nu s-au folosit.

Așadar, ce este ceea ce s-a citit astăzi?

„Aceasta să știți că în zilele din urmă vor fi vremuri grele” (II Tim. 3, 1).

Lui Timotei îi scrie iarăși Pavel. Înfricoșată e amenințarea. Dar să ne ridicăm [prin ele cugețul din moțaiială]! Căci ne grăiește în chip tainic despre aceste vremi și despre cele de după acestea, și despre cele din apropierea sfârșitului [lumii],

„Aceasta să știți că în zilele din urmă vor fi vremuri grele”. Scurt cuvântul și mare puterea [înțelesul]! Căci după cum aromatele își arată buna mireasmă nu prin mulțimea [lor], ci prin firea [lor], așa și dumnezeieștile Scripturi ne dau tot folosul nu prin mulțimea cuvintelor, ci prin puterea celor ce le conțin⁴. Așa și firea tămiei, prin sine este binemiroitoare. Când o arunci în foc, atunci își arată toată buna mireasmă⁵ din ea. La fel și dumnezeiasca Scriptură, în ea însăși are [miros] foarte plăcut. Iar când este primită de sufletul nostru,

1 Credința presupune accesul la un alt plan al realității mult mai complex, un plan unde timpul și spațiul nu își mai fac lucrarea. Acesta e planul veșniciei, unde omul ajunge doar prin conlucrarea cu harul.

2 Literal: starea de moarte.

3 Sau: „de gândurile rătăcirii”.

3 Nu condițiile istorice sunt esențiale în primirea credinței, ci dispoziția lăuntrică a omului. În orice condiții cel ce are dispoziție bună va primi credința adevărată, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Dovada e trimiterea îngerului la sutașul Corneliu (cf. Fapte 10).

4 În orice carte e conținut duhul celui care a scris-o și acela este esențial. După cum sufletul se manifestă integral prin cele mai mici mădulare din trup, deși el nu se vede, așa și duhul unei cărți răzbate din orice propoziție și cuvânt al ei. Duhul Scripturilor este Duhul Sfânt; și pentru că este nesfârșit, cel ce are o dispoziție corespunzătoare pătrunde, prin orice cuvânt al Scripturii, în adâncurile acestui Duh și se curățește, se luminează, pe măsura capacității sale.

5 Literal: plăcere.

6 Deci e esențial ca sufletul nostru să fie aprins de har și răvnă pentru ca ele să-și arate întreaga putere și „aromă”.

căzând în el ca pe o cățuie [cu jar aprins], umple toată casa de bună mireasmă⁶.

„Aceasta să știți că în zilele din urmă vor fi vremuri grele”. Despre sfârșitul [lumii] vorbește. Așadar, ce au [acestea] de-a face cu tine, o, fericite Pavele? Ce, cu Timotei? Ce, cu cei care le ascultau atunci? Căci puțin mai târziu urmau să moară și să fie răpiți dintre oamenii vicleni și răi care îi asupreau. « Dar eu nu privesc numai la cele de față », zice [Pavel], « ci văd mai înainte cele viitoare. Nu mă restrâng doar la turma de acum, ci mă frământ și mă tem și pentru cea din viitor »¹. Noi abia de purtăm grijă de oamenii care sunt împreună cu noi, iar acela arată sânguință pentru cei încă nenăscuți². La fel și păstorul cel bun, nu spune mai dinainte numai când vede lupii că se reped asupra turmei și sunt aproape de oi, ci îi arată cât sunt încă departe. *Așa și Pavel, ca un bun păstor, șezând în ținutul înalt al vredniciei procești și privind de sus mai dinainte cu ochi procești fiarele care trec pe jos, grăiește mai dinainte și dă mai dinainte mărturie de cei care la sfârșitul [lumii] se vor porni și se vor întinde asupra turmei, ca să-i pregătească pe cei nenăscuți încă a fi treji și să îngredească cu zid toată turma prin prorocie*.³ Căci și un tată iubitor, construind casă pentru copiii lui, adesea o zidește mare și luminoasă, să le fie de folos nu numai acelor, ci și nepoților, și celor de după aceia. Așa și împăratul înconjoară cetatea lui iubită cu zid din afară și îl face pe acesta sigur și tare și îndestulător de [rezistent] ca să slujească nu numai celor din vremea sa, ci să fie de folos și tuturor celor de după aceea. Și îl face bun nu numai pentru uneltirile [vrăjmașilor] din vremea lui, ci și pentru atacurile care vor fi mai târziu. Așa a făcut și Pavel.

Și fiindcă zid al Bisericii sunt scrisorile apostolești, prin ele sunt puși în siguranță nu numai cei de atunci, ci și cei ce vor fi mai pe urmă⁴. *Și așa de tare și de nesfârșit a gătit această îngredire și a încercuit cu ea întreaga lume cu toată paza, încât și pe cei de atunci, și pe cei de după aceia, și pe cei de acum, și pe cei ce vor fi până la venirea lui Hristos să îi scape de orice asalt al vrăjmașilor*. De acest fel sunt sufletele sfinților: iubitoare, pline de grijă, ascunzând în dragostea lor bunăvoință părintească, fiind mai presus de iubirea firească și covârșind durerile acelea. Căci ele [sufletele sfinților] sunt ale Duhului și ale dumnezeiescului har⁵.

Vreți să vă arăt și din altă parte că sfinții nu se îngrijesc numai de cele ale lor, nici nu se tem numai pentru cei din vremea lor, ci și pentru cei ce vor fi după aceea? „S-au apropiat”, zice, „de El ucenicii, pe când ședea pe munte”, fiind ei oameni de acum îmbătrâniți și urmând să plece după puțină vreme din această viață⁶. Așadar, ce îl întreabă? Pentru ce

se frământă? Pentru ce se tem? Pentru cine pun învățătorului întrebarea? Oare pentru cei care erau în viață, sau pentru cei din acele timpuri? Nicicum. Ci toate acelea trecându-le cu vederea, ce îi spun? „Care este semnul venirii Tale și al sfârșitului veacului?” (Mt. 24, 3). Ai văzut pe aceia întrebând despre sfârșitul veacului și grijindu-se de oamenii care vor fi [în acele vremuri]? *Căci apostolii nu se uitau la cele ale lor, ci toți, îndeobște și fiecare în parte, la cele ale altora*.

Așadar Petru, verhovnicul cetei, gura tuturor apostolilor, capul acelei frății, întâistătătorul întregii lumi, temelia Bisericii, iubitorul cel cald al lui Hristos (căci îi zice: „Petre, Mă iubești mai mult decât aceștia?”). De aceea îi grăiesc laude ca să afliți că îl iubea cu adevărat pe Hristos. Căci purtarea de grijă pentru robi este cel mai mare semn al dragostei pentru Stăpân. Și nu eu spun acestea, ci însuși Stăpânul cel iubit. „Dacă Mă iubești”, zice, „păstorește oile Mele”. Așadar, ca să aflăm că [cineva] îl iubește pe Păstor, să ne uităm dacă cu adevărat șade în frunte ca un păstor, dacă cu adevărat poartă de grijă ca un păstor, dacă cu adevărat iubește oile, dacă cu adevărat este iubitor față de turmă. Căci acest semn a zis [Hristos] că este al aceluia [care îl iubește]]; așadar, acest Petru a aruncat toate câte avea, mreaia, toate cele din corabie și a lăsat marea, meșteșugul, casa. Căci nu ne uităm că a lăsat acestea puține, ci că [a lăsat] toate câte avea. Și [de aceea] îi laudăm râvna. Căci și cea care a aruncat doi dinari nu a pus mulțime de bani, ci a arătat mare bogăție în voia cea liberă, după cum și acesta în multă sărăcie a dat o mare bogăție de râvnă. Ceea ce pentru altul era țarina și slugile, și casele, și aurul, și pentru el era mreaia și marea, și meșteșugul, și corabia. Așadar, să nu ne uităm că a lăsat puține, ci că a lăsat toate. *Căci acest lucru este căutat, nu dacă am lăsat puține sau multe, ci dacă am adus din partea noastră nimic mai puțin decât ne este puterea*. Așadar, toate lăsându-le: și patrie, și casă, și prieteni, și rudeni, și însăși traiul sigur⁷. Căci și pe poporul iudaic l-a pornit la luptă contra sa prin acest fel de trai. „Căci deja”, zice, „iudeii s-au înțeles că dacă cineva mărturisește că El e Hristos, să fie dat afară din sinagogă” (In. 9, 22). De aici e limpede că nu se îndoia, nici nu se temea pentru împărăția cerurilor, ci era foarte încredințat - și din dovada faptelor, și din vorba Mântuitorului de mai înainte de dovada faptelor - că o va moșteni sigur. Căci, zicând că „noi am lăsat toate și am urmat Ție. Ce va fi cu noi?” (Mt. 19, 27), a răspuns lor Hristos că „veți ședea pe douăsprezece scaune, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel” (Mt. 19, 28). Acestea le-am spus mai dinainte⁸ ca, atunci când îl voi arăta că se frământă pentru cei împreună robi cu el, să nu spui că se temea pentru sine. Căci cum s-ar fi temut, când el urma să fie încununat,

1 Biserica este o unică realitate în toate veacurile și cel ce este în Biserică are conștiința acestei legături organice cu toți membrii Bisericii din toate veacurile. El suferă și se bucură și cu cei din trecut și cu cei din prezent, și cu cei din viitor. Participă prin Duhul Sfânt la suferințele și bucuriile lor. Modelul este Domnul, Care S-a rugat și pentru cei ce nu se născuseră încă. În această rugăciune pentru întreaga Biserică din toate vremurile, ba chiar pentru întreaga lume, îi urmează toți sfinții, cum, de pildă, făcea Sf. Siluan.

2 Aceasta lărgire a conștiinței, în adevărata ei dimensiune comunală și ontologică (fiindcă este și una care se lărgeste, însă prin imaginație și prin cuget cultivat în acest sens prin mijloace omenești, cum se întâmplă în mistica asiatică sau eretică) nu se poate face decât în Biserică prin Duhul Sfânt.

3 Pentru aceea au fost date și prorociile sfinților despre sfârșitul lumii, ca tor creștinul să se pregătească în mod corespunzător pentru a nu pieri.

4 La fel și insuflarea scrierii ale Părinților, nu au fost scrise doar pentru vremea lor, ci și pentru cei ce vor veni. De aceea sfinții de mai târziu au găsit întotdeauna la cei dinaintea lor suficiente texte prin care să combată ereziile din vremea lor, chiar dacă ele nu existaseră în fapt pe vremea sfinților celor dintâi. Acest lucru este un alt semn al unității trupului Bisericii și a faptului că Același Duh Sfânt îi poartă de grijă în cele mai mici amănunte.

5 Prorocia Sfântului Pavel indică vremuri cumplite, dar Sfântul Ioan arată că în spatele ei stă infinita dragoste a Apostolului pentru cei din vremurile din urmă. Dacă nu i-ar fi iubit cu adevărat, le-ar fi îndulcit auzurile, spunându-le că o să fie totul frumos și să nu aibă nici o grijă. La fel și Domnul, Ie-a spus din timp apostolilor că o să fie omorât și că în lume

vor avea necazuri și că vor bea paharul pătimirii. Când Petru a vrut să îndulcească perspectiva viitorului, Hristos l-a numit satană. De asemenea, El ne-a avertizat despre înfricoșatele vremuri dinaintea sfârșitului și ne-a spus să ne pregătim din timp pentru a putea rezista ispitelor. O eludare edulcorată a acestor proro-cii ne va pune în situația Sfântului Petru care s-a lepădat pentru că nu a luat în serios avertismentul Mântuitorului. Dacă s-ar fi smerit la Ci-nă și ar fi cerut iertare, poate nu mai era lăsat să se lepede, după cum nu au fost lăsați ceilalți, chiar dacă au fugit.

6 Indiciu asupra vârstei apostolilor. Desigur nu erau așa de înaintați în vârstă, ci trecuseră de tinerețe și erau acum în partea a doua a vieții. Și acest lucru nu e valabil pentru toți (de pildă, pentru Sfântul Ioan Evanghelistul), ci pentru câțiva dintre ei, cum erau Petru și Andrei.

7 Viața care pare sigură pentru ziua de mâine, datorită mijloacelor de existență agonisite azi. Aici intră tot ceea ce face pe om să se simtă în siguranță: bani puși deoparte, asigurări medicale și financiare, relații, cunoștințe, statut social, pensie, salariu, etc.

8 Literal: le-am pregătit.

9 Citatele care urmează sunt din Evanghelia după Matei, cap. 19, unde e relatată întâlnirea Mântuitorului cu tânărul bogat.

10 Evangheliile nu precizează că Petru a spus acestea, ci ucenicii, ba Sfântul Luca pomenește chiar de cei care erau de față și ascultau (Lc. 18, 26). Petru a pus întrebarea în legătură cu ei, apostolii, care lăsaseră toate, și atunci a primit încredințarea că va ședea pe unul din cele douăsprezece tronuri. Totuși trebuie să remarcăm faptul că și Iuda a primit atunci acea încredințare, fiindcă și el era dintre cei doisprezece, dar el a nimicit-o prin lepădarea totală de Hristos. Făgăduințele

grăind limpede despre cunună și premii? Așadar, acest Petru, cel ce a lăsat toate, cel ce a fost plin de încredințare pentru împărăția cerurilor - când s-a apropiat odată un oarecare bogat și i-a spus lui Hristos: „Ce voi face ca să moștenesc viața veșnică?”⁹, iar Hristos i-a răspuns: „Dacă vrei să fii desăvârșit, du-te, vinde lucrurile tale și dă-le săracilor și vino, urmează Mie”. Intristându-se acela pentru acest [răspuns] și Hristos, a spus ucenicilor: „Luați aminte cât de greu vor intra bogății în împărăția cerurilor. Amin, Amin zic vouă, că mai ușor este să intre cămila prin urechile acului decât bogatul în împărăția lui Dumnezeu” - Petru, neagonisitorul, cel plin de încredințare pentru împărăția cerurilor, care nu se temea pentru mântuirea sa, cel ce primise în chip limpede încredințare despre cinstea pusă lui deoparte acolo, auzind acestea, a zis: „Cine poate să se mântuiască?”¹⁰. Pentru ce te temi, o, fericite Petre?

Pentru ce te frământă? Pentru ce tremuri? Pe toate le-ai aruncat, pe toate le-ai lăsat. Pentru cei bogați a fost cuvântul [lui Hristos], Ceea ce s-a spus e osândire a acelora. Dar tu petreci în sărăcie și neagoniseală. «Dar eu nu privesc la cele ale mele», zice [Petru], «ci caut și folosul altora». De aceea, având încredințare pentru cele ale sale, pentru alții a adăugat întrebarea, zicând: „Cine poate să se mântuiască?”

Ai văzut purtarea de grijă a apostolilor? Cum sunt un singur trup? Ai văzut cum și pentru cei ce erau atunci, și pentru cei ce vor trăi după aceea s-a temut Petru? Așa și Pavel. De aceea zicea: „Să știți că în zilele din urmă vor fi vremuri grele”. Și în altă parte face iarăși aceasta. Căci de vreme ce urma să se despartă de Asia și să fie dus la Roma și de acolo să plece la cer - căci moartea sfinților nu este moarte, ci mutare de la pământ la cer, de la cele mai rele la cele mai bune, de la cei împreună robi la Stăpânul, de la oameni la îngeri; așadar, de vreme ce urma să se ducă la Dumnezeu, Stăpânul tuturor, și-a rânduit în chip bun toate ale sale. Căci cât timp a fost împreună cu ucenicii, le-a dat învățătură cu toată amănunțimea și [de aceea] zice: „Curat sunt de sângele tuturor” (Fapt. 20, 26), [adică]: «de nimic nu i-am lipsit din cele trebuincioase pentru mântuire». Așadar, ce? De vreme ce și-a asigurat cele ale sale, de vreme ce nu urma să fie învinovățit de Stăpânul pentru cei din timpul lui, oare era cu neputare de grijă pentru sufletele de după aceea?¹¹ Nicidecum. Ci, ca și cum ar fi avut de dat socoteală și pentru aceia, așa le grăia lor și acele [cuvinte] cu toată amănunțimea.¹²

Și să citim iarăși chiar acele cuvinte. „Luați aminte”, zice, „la voi înșivă și la toată turma” (Fapt. 20, 28). Ai văzut cum era legat cu grija față de ei? *Căci*

fiecare dintre noi se îngrijește de cele ale sale, dar cel ce stă în frunte, de ale tuturor. De aceea zice despre învățători: „Ei priveghează pentru sufletele voastre, ca unii ce vor da seama” (Evr. 13, 17). Cu adevărat înfricoșată judecată este a da socoteală pentru atâta popor. Dar - ceea ce am spus [deja] -, chemându-i, le zice: „Luați aminte la voi înșivă și la toată tunna întru care Duhul Sfânt v-a pus păstori și episcopi”. Ce s-a întâmplat? Pentru ce îndemni? Nu cumva ai văzut mai dinainte ceva înfricoșător? Nu cumva ai văzut mai dinainte ceva cumplit? Nu cumvavreo primejdie? Nu cumva vreun necaz? Nu cumva vreun război? Spune! Căci ai stat mai sus decât noi. Și nu vezi numai cele de acum, ci vezi mai dinainte și cele viitoare. Spune, dar, pentru ce vestești și îndemni acestea? „Știu”, zice, „că după plecarea mea vor intra lupi cumpliți în turmă”. Ai văzut ceea ce am spus, cum nu numai pentru vremurile de atunci se frământă și se teme, ci și pentru cele de după plecarea lui?

„Căci vor intra lupi cumpliți”, zice. Nu simplu „lupi”, ci „lupi cumpliți care nu vor cruța turma”. Îndoit este războiul: lipsa lui Pavel și intrarea lupilor. Dascălul nu e de față iar cei ce strică stau gata [să prade]. Și ia aminte la lucrarea cea rea a fiarelor și la uneltirea oamenilor vicleni. Au pândit lipsa dascălului și atunci s-au repezit asupra turmei. Așadar, cum? *Fără cărmuitor ne lași și doar spui mai dinainte cele înfricoșătoare și nu te gândești la nici o mângâiere? Dar dacă faci aceasta, mai degrabă vei spori groaza și vei arunca la pământ cugetele, și vei slăbi nervii, și vei paraliza mâinile celor ce ascultă. De aceea mai întâi le-a pomenit de Duhul: „Întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi păstori și episcopi”. «Chiar dacă Pavel nu va fi de față», zice, «însă Mângâietorul este».* Ai văzut cum a întrăripit sufletul lor, pomenindu-le de Dascălul cel dumnezeiesc prin Care și el, când e de față, este tare¹³? *Așadar, pentru ce i-a aruncat în frică? Ca, iarăși, să alunge fde la eij ușurătatea fși delăsarea. Căci cel care sfătuiește trebuie să le facă pe amândouă: nici să lase pe ascultător să fie încrezător, ca să nu devină mai ușuratic, nici, iarăși, numai să-l înfricoșeze, ca să nu cadă în groază. Așadar, pomenind de Mângâietorul, a alungat groaza. Iar zicând de lupi, a alungat ușurătatea¹⁴.*

„Lupi cumpliți care nu vor cruța turma. Luați aminte la voi înșivă”.

«Nicidecum nu m-am retras.», zice, «Aduceți-vă aminte de mine».¹⁵ Căci cu adevărat, pentru a prinde curaj, destul este a ne aminti de Pavel. Și nu zice simplu: amintiți-vă de mine, ci amintiți-vă de isprăvile [mele] (cf. Fapt. 20, 31 sq). Căci nu vorbește simplu de amintirea lui, ci a adăugat: „de cel pe care l-ați ascultat”, pentru ca, amintindu-și [de el], să

fie râvnitori [asemenea lui]. „Aduceți-vă aminte de mine că trei ani, noaptea și ziua, nu am încetat, cu toate acele lacrimi și tânguiri, să vă povățuiesc pe fiecare dintre voi în parte” (cf. Fapt. 20, 31). «Nu vreau pur și simplu să vă aduceți aminte [doar] de mine, ci și de timp, și de povățuire, și de sânguință, și de lacrimi, și de toate acele tânguiri». Căci, după cum în cazul celor bolnavi, cei în măsură să se ocupe de ei - după ce au întins multe și lungi cuvinte, și nu au putut să-i înduplece să ia hrana și leacurile pentru cei bolnavi - lacrimază, încât mai mult să-i plece [prin aceasta], așa și Pavel face cu ucenicii. Când vedea cuvântul învățurii slăbind, aducea îngrijirea iscată din lacrimi.¹⁶

Cine nu ar fi devenit simțitor văzându-l pe Pavel lacrimând și tânguindu-se? Numai dacă ar fi fost mai nesimțitor decât pietrele, [nu ar fi simțit]¹⁷. Ai văzut cum și acolo a spus mai dinainte cele viitoare? Și aici face același lucru, zicând: „Aceasta să știți că în zilele din urmă vor fi vremuri grele”.

Și pentru ce îi zice lui Timotei, în loc să zică: «Să vadă cei ce vor trăi după aceasta că vor fi vremuri grele», însă tu să știi [că a făcut aceasta] ca să afli că și ucenicul se îngrijește, asemenea dascălului, de cei ce vor fi. Căci dacă nu s-ar fi îngrijit, degeaba ar fi pus asupra lui grija. Așa face și Hristos. Când s-au apropiat ucenicii, vrând ei să afle cele despre sfârșitul [lumii], zice către ei: „Veți auzi de războaie”, deși aceia nu urmau să audă. **Căci unul este trupul credincioșilor**¹⁸. Și precum cei ce trăiau atunci au auzit despre cele mai de pe urmă [vremuri], așa și noi aflăm despre cele ce s-au petrecut atunci¹⁹. **Căci, după cum am spus, suntem un singur trup - și noi, și aceia -, legați cu tărie laolaltă unii de alții, chiar dacă avem cea de pe urmă poziție în rânduiala mădurelor. Și pe trupul acesta nu-l desparte timpul, nici locul. Căci suntem legați întreolaltă unii de alții nu cu înfășurători de tendoane, ci suntem înfășurați din toate părțile cu lanțurile dragostei. De aceea și acelora li s-a grăit despre noi, și noi auzim cele ale acelora.**²⁰

Și vrednic de cercetare este și acel lucru: Pentru ce pretutindeni zice că cele întristătoare se vor aduna la sfârșitul vieții acesteia? Căci și în altă parte zice: „în zilele din urmă, unii se vor lepăda de credință” (I Tim. 4, 1). Și aici iarăși zice: „în zilele din urmă, vor fi vremuri grele” (II Tim. 3, 1). Și Hristos, grăind mai dinainte cele în con-glăsuire cu acestea, a zis: „Căci la sfârșitul lumii veți auzi de războaie și de zvonuri de războaie, și de foamete, și de ciumă” (cf. Lc. 21, 9-11). Așadar, pentru ce va fi la sfârșitul lumii [atâta] mărime și adunare de necazuri? Unii zic că zidirea [făptura], fiind bolnavă și strâmtorată, după cum un trup îmbătrânit atrage asupra sa multe boli, așa și aceasta, îmbătrânind, atrage

multe necazuri. Însă trupul ajunge la bătrânețe după legea și slăbiciunea firii, pe când ciuma și războaiele, și cutremurele nu sunt din pricina bătrâneții zidirii. **Căci nu fiindcă aceste zidiri îmbătrânesc, de aceea sunt aceste boli - căci foametea și ciuma, și cutremurele sunt pe alocuri -, ci fiindcă voia oamenilor stă să se strice.** Căci toate acestea sunt mijloace de pedepsire a păcatelor și leacuri ale bolilor omenești. Căci și bolile omenești atunci se întind mai mult. «Și pentru ce se întind atunci mai mult?», ar zice [careva]. Mie îmi pare că, deoarece judecata întârzie și înviuirile vor veni [mai târziu] și Judecătorul încă nu e de față, cei din viitor sunt mai delăsători în a fi conștienți că vor da seama. Deci, același lucru îl spune Hristos și despre slujitorul cel viclean, că de aceea s-a făcut mai delăsător (cf. Mt. 24, 48 sq)²¹. „Căci întârzie Stăpânul meu”, zice slujitorul, și de aceea i-a lovit pe cei împreună robi și a împrăștiat averea stăpânească.

De aceea și Hristos, ucenicilor care s-au adunat și au vrut să afle ziua sfârșitului, nu le-a spus, tocmai ca să ne facă pe noi neconținți gata de luptă din pricina ne-limpezirii celor viitoare și ca fiecare pururea să aștepte viitorul și să viețuiască în nădejdele venirii lui Hristos și așa să fie mai sânguitor. De aceea, cineva îndeamnă, zicând: „Nu întârzia să te întorci la Domnul, nici nu amâna zi de zi, ca nu cumva să ajungi să pleci [de aici]” (cf. Sir. 5, 7). Căci nelimpede e sfârșitul, zice, și de aceea e nelimpede ca să te sânguești pururea.

De aceea, așa vine ziua Domnului, ca un fur în noapte. Nu ca să fure, ci ca să ne facă să ne păzim mai cu tărie. Căci cel ce vede mai dinainte furul petrece în priveghere și, aprinzând sfeșnicul, este treaz pururea. Deci, așa și voi, aprinzând lumina credinței și a dreptei viețuiri, țineți neconținți luminate candelile, priveghind. Căci întrucât nu știm când vine Mirele, trebuie să fim totdeauna pregătiți ca, atunci când vine, să ne găsească treji.

Am vrut să prelungesc cuvântul, dar și acestea abia m-a lăsat să le spun slăbiciunea trupului, din pricina căreia am fost smuls de la voi în această îndelungată vreme. **Căci pentru mine vremea e îndelungată nu prin numărul zilelor, ci prin măsura și dispoziția sufletului.** Căci pentru cei ce se iubesc, și puținul timp de despărțire se arată lung și nemăsurat. De aceea și Pavel, puțin fiind despărțit de tesaloniceni, a zis: „Noi fraților, rămânând orfani de voi puțină vreme, cu fața, nu cu inima, ne-am sânguit să vedem fața voastră” (I Tes. 2, 17). Iar dacă Pavel, care știa să filosofeze mai mult decât toți, nu a răbdat puțină vreme, cum vom suferi noi atâtea zile? Dar ca și acela, nefiind încă însănătoșit și având rămășițele neputinței,

lui Dumnezeu țin cont totdeauna de starea celui cărora au fost făgăduite.

11 Hristos S-a răstignit pentru toți oamenii. Sfinții, pe cât se apropie de măsura lui Hristos, și ei încep să se simtă responsabili față de Adamul întreg. Prin urmare, prorociile nu sunt decât forma de manifestare a dragostei pentru cei din viitor, după cum sfătuirea este pentru cei din vremea în care sfântul trăiește pe pământ. Dar dacă sunt urmare a acestei dragoste dumnezeiești, ele nu sunt străine de participarea celui ce proroceste la cele prorocite. Hristos a plăns pentru Ierusalim deși urma să fie dărâmat abia după patruzeci de ani. Prorocia nu este doar o rostire-avertisment intelectuală, ci o împreună pătimire a prorocului cu cei cărora le prorocete. Aceasta este diferența fundamentală între prorocii falși și adevărați. Cei care prorocesc din insufleare drăcească nu pot împreună pătimi duhovnicește, căci dracul nu poate face acest lucru. Când sfinții prorocau, de pildă, despre sfârșitul lumii, cel mai adesea vărsau lacrimi amare pentru cei din acele vremuri (a se vedea, ca exemplu, Viața Sfântului Lavrentie al Cernigovului, Cuvintele Sfântului Eftrem Sirul despre sfârșitul lumii, Sfântul Siluan, care se ruga cu lacrimi pentru cei nenăscuți).

12 Amănunțimea prorociilor sunt și dovada belșugului de dragoste. Sfinții simt că vor da socoteală și pentru cei din viitor. Ba cei ajunși la măsuri mari se simt responsabili, asemenea lui Hristos, pentru omenirea întreagă, câtă va fi existând vreodată.

13 Și tăria Apostolului, când era cu ei, venea tot de la Duhul Sfânt

14 Și atitudinea apocaliptică nesănătoasă și lipsită de discernământ e periculoasă, dar și încrederea ușuratică în ajutorul dumnezeiesc. Amândouă trădează încrederea în sine și legarea de lumea acesta.

15 Prin faptul că se retrage și pleacă din

viața aceasta, Sfântul Pavel le spune că de fapt el va fi cu ei prin pilda lăsată lor spre urmare și, desigur, prin prezența lui duhovnicească.

16 Lacrimile fac pe preot împreună pătimitor cu turma lui. Este un aspect esențial, însă foarte vag amintit astăzi.

17 Prin lacrimă se transmite cu putere starea lăuntrică a celui ce plânge. De fapt, lacrima este semnul intensității trăirii sale, intensitate care influențează pe cei care o văd. Prezența lacrimii dă conținut cuvintelor și gesturilor sau, pur și simplu, prezenței cuiva. Absența lor face cuvântul sau gestul, sau prezența mai puțin sesizabilă.

18 Tot ce s-a spus către unii membri ai Bisericii este de fapt spre creșterea și folosul Bisericii întregi, chiar dacă nu se sesizează acest lucru la prima vedere.

19 În Biserică, prin Duhul Sânt, credincioșii pot trăi experiențe viitoare și trecute ca pe unele prezente. Desigur acest lucru se face doar prin harul Duhului Sânt. În acest mod cei plini de har simt pătimirile lui Hristos și participă la necazurile Bisericii din viitor și din vremea lor. Mulți sfinți au părut apocaliptici în prorociile lor, tocmai pentru că trăiau cu intensitate durerile viitoare ale celor ce vor fi în acele cumplite vremuri. Acest lucru este posibil pentru că toți suntem un singur trup în Biserică. Și e firesc, căci mâna nu simte durerea decât a unui alt mădular aflat în același trup, iar nu a unuia aflat în trup străin. Prorocia este întâlnirea dintre o anumită capacitate duhovnicească a omului, dobândită prin har, și evenimente viitoare. Dar aceeași capacitate poate fi orientată spre trecut, așa cum, de pildă, s-a întâmplat în cazul lui Moise când a relatat capitolele din Cartea Facerii. Așadar, adevărata cercetare a trecutului are nevoie de aceeași capacitate duhovnicească. În lipsa ei,

am alergat la voi, socotind cel mai mare leac întâlnirea cu dragostea voastră. Căci pentru mine, a mă împărtăși de dragostea voastră este mai de folos decât mâinile doctorilor și mai de ajutor decât orice mângâiere ce vine de acolo. De care dragoste [duhovnicească] fie ca necurmat să ne desfatăm,

cu rugăciunile și mijlocirile tuturor sfinților, spre slava Domnului nostru Iisus Hristos²², prin Care și cu Care Tatălui fie-I slava, cinstea și puterea, împreună și Duhului Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Întrebare

Sânt trist pentru tine, frate, că mă îndemni numai la rău. Vrei să scormonesc mușuroaele infirmităților morale și la aceasta, ce-mi oferi? Nici măcar platitudinea și un dulce somn.

Oamenii trăiesc și mor întristați pentru că sânt mărginiți și le e teamă de efort. Ei nu doresc să cunoască împletitura sfântă a vieții.

Pretutindeni curge fermecătoare apa vie a lumii, marile înțeleșuri în lucrurile mari și mici, în larg și în preajma noastră, dar noi nu știm nimic.

De ce ucidem frumusețea?

Ernest Bernea

12.IV.1966 - București

Sfântul Nicolae Velimirovici

VIAȚA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

Proloagele de la Ohrida, 13 noiembrie

SFÎNTUL IOAN GURĂ DE AUR S-A NĂSCUT la Antiohia în anul 354. Tatăl lui, Secundus, a fost mare comandant de oști în armata imperială [Stratilat], iar mama lui s-a numit Anthusa. Fiind dotat cu geniu intelectual și studiind în profunzime filozofia greacă, tânărul Ioan a văzut la sursă cât de nesatisfăcător și în final, de degustător este păgânismul elenist. Prin studiu și trăire el a văzut că numai Credința Creștină răspunde setei neostoite de adevăr a sufletului și minții omenești, și a îmbrățișat-o cu ardoare. Tânărul aristocrat Ioan a primit Sfântul Botez din mâinile marelui Meletie, Patriarhul Antiohiei, precum mai târziu au primit și părinții lui Ioan Sfântul Botez. După moartea părinților lui, Ioan s-a tuns monah și s-a dăruit pe sine tuturor asprelor nevoițe călugărești. El apoi a scris celebrul tratat Despre Preoție, iar după ce l-a încheiat, i s-au arătat lui în vedenie Sfinții Apostoli Petru și Pavel care i-au prorocit o viață de mare misiune, de mare har, și de mare suferință. Când a fost să fie hirotonit într-un preot, îngerul lui Dumnezeu s-a arătat simultan lui Ioan și Patriarhului Flavian (succesorul Sfântului Meletie la Scaunul Patriarhal al Antiohiei). Pe când Patriarhul oficia slujba hirotoniei, mulțimea a putut vedea un porumbel alb strălucitor zburînd deasupra capului celui care se hirotonea, Ioan. Covârșitorul său har de înțelepciune, de viață ascetică, și de putere în cuvânt, a făcut ca Sfântul Ioan să fie chemat a fi Patriarh al Constantinopolului de către împăratul Arcadie. Ca Patriarh al Marii Cetăți el a păstorit Biserica

lui Dumnezeu timp de șase ani, cu o ardoare a sfințeniei și o înțelepciune poate fără egal în Istoria Bisericii. El a trimis misionari la celții păgâni și la sciți și a desființat simonia [compararea preoției cu bani] în Biserică, scoțind mulți episcopi din scaune, care fuseseră hirotoniți astfel. El a extins larg lucrările caritabile în Biserică și a alcătuit rînduiala Dumnezeieștii Liturghii care îi poartă numele. El i-a rușinat cu putere pe eretici, a dat pe față nelegiuirile împărătesei Eudoxia care otrăveau viața publică și moralitatea poporului, și a dăruit Bisericii tezaur neprețuit și nesecat de scrieri, omilii, predici, și tâlcuiri la Sfintele Scripturi, izvorîte din mintea și gura lui de aur. Poporul creștinesc l-a adorat, invidioșii l-au urît de moarte, iar nelegiuita Eudoxia l-a alungat de două ori în exil. Sfântul Ioan Gură de Aur a petrecut în exil un total de trei ani, și în exil a și murit, în satul Comana din Georgia, în ziua Praznicului Înălțării Sfintei și de Viață-Făcătoarei Cruci, la 14 septembrie, anul 407. Mai înainte de săvârșirea lui, Sfinții Apostoli Petru și Pavel i s-au arătat iarăși, precum i s-a arătat și Sfântul Sfințit Mucenic Vasilisc (Episcopul Comanilor, pomenit în ziua de 22 mai), în a cărui biserică a și primit pentru ultima oară Sfînta împărțășanie. Ultimele lui cuvinte rostite pe pământ au fost acestea: Slavă lui Dumnezeu pentru toate. Rostindu-le, sufletul sfînt al acestui Mare Sfînt al Bisericii a ieșit din trup și s-a înălțat către Domnul.

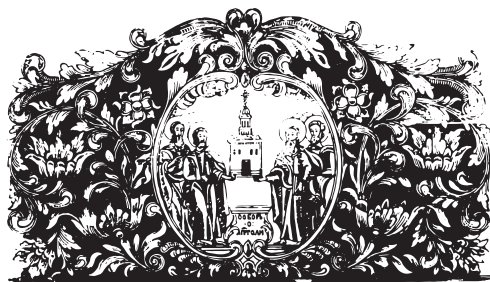
Capul Sfântului Ioan Gură de Aur odihnește în Biserica Adormirii Maicii Domnului de la Moscova, iar sfântul lui trup se află azi în Italia, la Vatican.

studiul evenimentelor trecutului nu este decât simplă istorie și eventual analiză istorică, ajutată de alte ramuri ale științei, dar în nici un caz înțelegerea sensurilor evenimentelor și cunoașterea lor nemijlocită. Acest lucru nu-l poate avea decât cineva înzestrat cu acest dar prorocesc, care îl pune în legătură vie și directă cu Dumnezeu

20 Sensul prorociilor și al cugetării la cele petrecute în istorie nu este cunoașterea intelectuală și înmulțirea științei, ci întărirea conștiinței eclesiale și simțirea crescândă a unității trupului Bisericii. Acestea e și unul din rosturile slujbelor care se tot repetă de-a lungul anilor și sensul citirii Sfinților Părinți și a „istoriei” Bisericii. Prin toate noi devenim din ce în ce mai legați cu toți ortodocșii din întreaga istorie..

21 Din faptul că Stăpânul întârzie

22 Desfătarea cu dragostea duhovnicească trebuie să fie orientată nu spre slava și mulțumirea noastră, ci a lui Hristos, iar de la El vine și spre noi.

Sfântul Nicolae Velimirovici

CÎNTARE DE LAUDĂ LA SFÎNTUL IOAN GURĂ DE AUR

Sfînta Biserică pre Hrisostom slăvește,
Pre Gură de Aur, de Domnul iubit,
Pre-Atletul lui Hristos, Neasemănatul,
Pre lauda Bisericii, și frumusețea Ei.
El minte adîncă avut-a, cu totul de aur,
De aur a fost și-adîncă inima lui:
Din ea pe-a lui limbă de aur izvorît-au
Cuvintele vieții, ca din trîmbiță de cleștar.
El astfel descoperit-a credincioșilor
Ale tainelor adîncuri,
Scoțînd de-acolo nouă piatra de mult preț.
A lui minte de înger pătruns-a pîn' la ceruri,
De-acolo aducînd credincioșilor adevărul vieții,
Dumnezeiesc.
Adevărate pururi sînt cele de el descoperite,
El pre toate dăruitu-le-a Domnului Hristos.
El dat-a pe față chipul hîd al păcatului,
Și arătat-a îndată chipul virtuții cel bun.
El descoperit-a nouă scumpe și adânci taine,
Frumusețea toată a Raiului, spre care să țintim.
El fost-a Evanghelist, tîlcuitor al Scripturii,
Izvorîtor de duhovnicească bucurie,
Zilot apostolic al dreptății lui Hristos.
El schinguit a fost precum mucenicii,
Al lui chin el primit-a ca pe-a mîntuirii peceți.
El pînă la sfîrșit alergat-a cu sfințenie,
Și pentru aceasta Biserica pururea-l slăvește
Pre Sfîntul Hrisostom.

Răzvan Codrescu

SIMION MEHEDINȚI ȘI CREȘTINISMUL ROMÂNESC

Revista Rost, Anul IV, nr. 45, p. 9-12

ÎN INTERBELICUL ROMÂNESC, SPRE ÎNCIUDATA perplexitate a majorității analiștilor de azi (lipsiți de sensibilitate metafizică" sau de „organ mistic", certați deopotrivă cu Dumnezeu și ai tradiția), creația cultural-științifică a fost subtil și complex îngemănată ai renașterea spirituală creștin-ortodoxă - fenomen pe care, din păcate, niciun istoric al culturii sau literaturii noastre moderne nu l-a radiografiat serios, temeinic și onest, nu i-a pus în evidență cauzele și consecințele reale, nu l-a contextualizat în plan european¹, chiar și cei

mai favorabili mulțumindu-se îndeobște să-l constate și să-l descrie. Poate că un Mircea Platon², sau altul dintre oamenii de ailtură creștini ai noii generații postcomuniste, se va învrednici de a duce la capăt un asemenea demers, nu numai pentru a face „dreptate istorică" unei perioade eroice de creație și jertfă națională, dar și pentru a stabili pe o bază solidă măsura în care ea mai poate constitui un reper moral și paideic în noul context românesc și european al secolului XXI.

1 Cu o singură excepție notabilă, Ovid S. Crohmălniceanu, în sinteza sa intitulată *Literatura română și expresionismul*, viciată însă de contextul comunist în care a apărut (1971) și de idiosincraziile fatale ale unei conștiințe și mentalități tipic evreiești.

2 Care în *Ortodoxia pe litere. Îndreptar de fundamentalism literar* (Ed. Christiana, București, 2006) are multe tatonări prețioase în acest sens.

TREI GENERAȚII PENTRU RENAȘTEREA SPIRITUALĂ

ÎN SINTAGMELE CULTURAL-SPIRITUALE ALE interbelicului românesc, esențial legate de marea paradigmă creștină, s-au întâlnit eforturile creatoare a trei generații: pleiada de corifei creștini ai generației imediat posteminesciene (născuți după 1860, dar înainte de 1880), mentorii mai tineri ai mării generații interbelice (Nichifor Crainic, Nae Ionescu, Lucian Blaga etc. - născuți după 1880, dar înainte de 1900) și reprezentanții majoritari ai „tinereii generații" exaltate de un Mircea Vulcănescu sau un Mircea Eliade (născuți în preajma lui 1900 și pînă prin anii Primului Război Mondial).

Reprezentanții cei mai vîrstnici ai acestei renașteri cultural-creștine, nu prea numeroși și oareaim fatal determinați de „paideia" secolului anterior, sînt îndeobște oameni de formație academică,

fundamental clasicizanți, ai ștate mai degrabă științifice decît artistice, mai toți trecuți prin marea școală junimistă și înclinați politic spre conservatorismul de tip eminescian. Așa cum Dostoievski putuse spune despre mării prozatori realiști ruși că se trăgeau ai toții din Mantaua lui Gogol, tot așa se poate spune despre acești cărturari și scriitori din generația lui lorga că se trag ai toții din publicistica naționalistă a lui Eminescu (chintesențializată liric în faimoasa *Doină* - „De la Nistru pîn' la Tisa..." - , devenită în scurtă vreme „cea mai categorică evanghelie politică a românismului")³.

Este interesant că nu raționalismul discret- ateu al lui Maiioresai a triumfat în timp, trecînd pragul secolului XX, ci mai degrabă tradiționalismul organicist al lui Eminescu, ai deschiderile lui metafizice

3 Cf Octavian Goga, „Monumentul lui Mihail Eminescu", în *Mustul care fierbe* (București, f. a., pp. 41-44). Tot acolo, Goga sintetizează de minune această dimensiune transliterară a moștenirii eminesciene, pe care avea să se edifice noua dreaptă creștină românească (pînă la culminația ei legionară): „Tot viitorul de dărîmare și tot avîntul de reclădire țîșnește din fulgerele lui. Prin scrisul lui Eminescu a cerut cuvînt ideea integralității naționale, cu toate atributele ei logice. [...] Eminescu, poetul, e cel mai echilibrat creier politic al României în creștere. Citiți articolele lui și veți vedea că stați în fața unor axiome de valoare permanentă. Ele pot fi invocate la tot pasul ca un îndreptar de pedagogie națională"

1 Biblia lui A. C. Cuza pare să fi fost mai degrabă opera lui Drumont (în speță, *La France juive*) sau cea a lui H. St. Chamberlain, un anglo-german protonazist (din *Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts* / *The Foundations of 9th Century* venea teoria lui „Hristos arian”, dezvoltată delirant în *Naționalitatea în artă* - principalul op al profesorului de la Iași). Ultrasismul și lipsa unei autentice spiritualități, rămase caracteristice „cuzismului” (cu o singură excepție notabilă: Al. Lascarov-Moldovanu), au și dus mai târziu, între altele, la ruptura dintre A.C. Cuza (întemeietorul și liderul Ligii Apărării Național Creștine - L.A.N.C.) și tineretului naționalist al anilor '20 (electrizat de spirite mai degrabă mistice, precum Corneliu Z. Codreanu și Ion I. Moța).

2 Despre acesta din urmă, de o importanță aparte prin uriașa influență pe care a exercitat-o, a se vedea, între altele, observațiile pe care le-am făcut mai demult în „Eminescu și creștinismul” (vol. *De la Eminescu la Petre Țuțea. Pentru un model paideic al dreptei românești*, Ed. Anastasia, București, 2000, pp. 33-51) și pe temeiul cărora concluzionam: „Hotărât lucru, orideunde ne-am uita, nu prin creștinism se definește Eminescu. Este curios cu câtă ușurință se trece peste onesta lui autodefinire: «Eu rămân ce-am fost: romantic» înseamnă mai mult decât se consideră îndeobște; versul nu trimite doar la un crez literar, ci la o *Weltanschauung* și la un *mod de existență*. Eminescu este, înainte de toate, o majoră întrupare românească a omului romantic, cu virtuțile, dar și cu limitele sale. Regăsim în el, în strai național, paseismul romantic, evaziunea în exotic, pesimismul superior, «religiozitatea fără religie», fantezia și visul lăsat în voia lor (în opera de creație). Nu folosește la nimic să încerci a face din Eminescu un model creștin (și cu atât mai puțin ortodox), pe deasupra operei și chiar

și chiar mistice, readuse treptat din orizontul eclectic al romantismului speailativ în matca mai fermă și mai durabilă a creștinismului ortodox. Așa aim este semnificativ că junimismul nu a rodit în latura lui masonică, ci a catalizat naționalismul uneori radical al „apostolilor” Marii Uniri (în frunte

cu N. Iorga și O. Goga), iar un ex-junimist, A.G. Cuza, mason în prima tinerețe, avea să fie campionul antisemitismului în primele decenii ale noului secol, pe linia reacționarismului franco-german (declarativ „creștin”, dar în realitate fără raportare vie la Dumnezeu)¹.

DE LA JUNIMISM LA GÎNDIRISM

SPIRITUL RELIGIOS ȘI ANGAJAREA CREȘTINĂ (și cu atât mai puțin ortodoxă) nu-i prea caracterizase nici pe artiștii, nici pe cărturarii și nici pe oamenii politici români ai secolului al XIX-lea, tributari în mare măsură culturii laicizate a Occidentului post-iluminist, prin formația lor fie franceză, fie germană. De la pașoptiști la junimiști linia este una dacă nu efectiv atee, în orice caz preponderent laică. Aparentele excepții (Bălcescu, Heliade-Rădulescu, Hașdeu, Eminescu însuși²) se explică, la o privire mai atentă, prin ceea ce s-a numit „religiozitatea fără religie” a romantismului mitologizant, mai apropiat de speculația metafizică și de fabulosul folcloric decât de credința religioasă și de viața liturgică a Bisericii. Numai târziu, cu Coșbuc, își face foc în mai mare măsură duhul religios al creștinismului bisericesc, care doar vag a adiat prin sămănătorism, pentru ca să bată cu adevărat abia în „gândirismul” de după în 1926 (cu Crainic, Voiculescu și ceilalți).

În aceste împrejurări, apariția unor scriitori sau cărturari atașați Bisericii și valorilor religioase, ba chiar a unor oameni de știință ai bună cunoaștere și profund respect față de creștinism, dispuși și capabili să-l valorifice creator în opera lor, cum nu fost la noi un Simion Mehedinți (n. 1868) sau un Nicolae C. Paulescu (n. 1869), sînt oarecum de ordinul minunii. Aproape izolați în generația lor intelectuală, priviți nu o dată cu ironie sau cu suspiciune, ei (și alți cîțiva) au fost înainte-mergătorii noului spiritualism cultural românesc din prima jumătate a secolului XX, iar tînăra generație interbelică a aflat în ei niște îndrumători și sprijinitori cu atât mai prețioși cu cît reprezentau, dincolo de crezul religios și de statutul moral, niște autorități greu de contestat

în domeniile lor. Cu contribuția directă a acestora, mai ales ca profesori universitari și publiciști de largă audiență, noua articulare a naționalismului cu creștinismul și a creștinismului cu cultura intelectuală s-a realizat mai lesne și a căpătat din capul locului o impunătoare consistență. Un Nichifor Crainic nu s-a sfiit să-l califice pe doctorul Paulescu drept „fundatorul naționalismului creștin”³, exagerînd poate, dar sesizînd corect nota sa diferențiată în raport cu principalii dascăli naționaliști ai primei generații posteminesciene (care fuseseră și mentorii tinereții lui): „...naționalismul creștin, în sensul autentic al cuvîntului, are [la noi] un sigur mare poet: pe George Coșbuc, și un singur mare cugetător: pe Nicolae Paulescu, în care se fundează integral. Naționalismul genialului Eminescu e profund rasist⁴, dar latura creștină îl preocupă numai tangențial și numai sub raportul concepției conservatoare. Vasile Conta e un mare antisemit, dar e materialist și ateu. Naționalismul d-lui A.C. Cuza, întemeiat științific în economia politică, se mișcă pe temelia arianismului nordic, cu știuta-i consecință în domeniul religios. Naționalismul d-lui N. Iorga e eminescian, cu aprecierea Ortodoxiei ca forță culturală istorică și cu negarea vitalității ei actuale. Nicolae Paulescu e un naționalist autentic, precum toți ceilalți, dar e în plus și creștin autentic”.

La data cînd Nichifor Crainic făcea aceste considerații, sinteza lui Simion Mehedinți nu apăruse încă, iar apostolatul său etnopedagogic, deși programatic creștin⁵, nu depășise semnificativ sfera didacticii și nu se cristalizase deplin la nivel teoretic (de unde ignorarea sau minimalizarea lui de către unii contemporani, care-l antipatizau mai ales ca scriitor „de modă veche”).

SIMION MEHEDINȚI, ÎNALTĂ CONȘTIINȚĂ CULTURALĂ CREȘTIN-ORTODOXĂ

CREȘTINISMUL ROMÂNESC (1941)⁶ ÎL RECOMANDĂ însă pe Simion Mehedinți, târziu, dar indiscutabil, ca pe cea mai înaltă conștiință culturală

creștin-ortodoxă a generației sale. Fost seminarist⁷, el are, spre deosebire de Nicolae C. Paulescu, o cultură teologică mai sistematică (deși repudiază

adesea excesele teologizante, iar uneori face și afirmații amendabile dogmatic), fericit îmbinată cu pregătirea sa filologică, istorică și antropologică⁸; provenit din mediul rural⁹ și preocupat constant de etnografie¹⁰, el are o înțelegere și o trăire mai organică a Ortodoxiei decât o putuse avea orășeanul, omul de formație științifică pozitivă și cercetătorul de laborator care era Nicolae C. Paulescu - cu sau fără voie, ușor catolicizant pe alocuri și mai degrabă admirator filosofic al înălțimii etice a creștinismului, cu intuiții geniale (ce se pot dezvolta teologic mai mult decât el însuși a bănuț), dar aproape eludind partea dogmatică și liturgică¹¹. S-ar putea afirma că creștinismul n-a conformat propriu-zis gândirea lui Paulescu, ci numai a catalizat-o, ca ideal termen referențial, pe care el a avut însă meritul de a-l fi luat în serios, în răspărul mentalității pozitivistice a epocii. De altfel, Paulescu nu-și propune nicăieri să trateze creștinismul în sine, istoric sau doctrinar, ci doar în relație cu domeniile și temele sale de interes științific (și uneori politic), fără meticulozități

teologice și fără recuzită scolastică. Vom vedea că nu același este cazul lui Simion Mehedinți, care se așază în miezul viu al creștinismului ortodox (chiar dacă Zamolxe apare în scrisul său aproape la paritate cu Hristos!), pe care și-l asumă diacronic și sincron, cu patos pedagogic și misionar, văzînd în el nu doar un orizont de idealitate, ci însăși formula totală de existență - a insului și a neamului deopotrivă: „Un om, ca și un popor, atîta prețuiește cît a înțeles din Evanghelie”.

Simion Mehedinți mărturisește că și-a întemeiat această radiografie a creștinismului românesc în special pe materialul etno-folcloric din zona Vrancei și pe experiența sa directă, în contact cu tradiția vie, prețuind mai mult creștinismul „din inimă” (ca zestre sufletească a neamului) decât creștinismul „din cap” și „din călimară” (adică reflectat în speculația livrescă). Cu toate acestea, aportul unei largi bibliografii dă și el consistență cărții, confirmînd și completînd observația genuină.

Cine face bine

Cine face bine colaborează la înfrumusețarea universului.

Viața are căi multiple; poți merge într'un fel sau altul, dar ești om deplin printr'o atitudine afirmativă.

Cine face bine, manifestă partea divină din el. În om sau în lume stăruie permanent ceva din prospețimea aurorei, dar nu toți sîntem conștienți pentru a o putea valorifica.

Binele este fiul Soarelui, a luminei care biruie, al drumului deschis.

Ernest Bernea

6.V.1965 - București

împotriva voinței lui. Ne place sau nu, Eminescu n-a fost un credincios creștin (deși va fi avut în comun cu creștinismul - în resorturile intime ale personalității sale - acuitatea metafizică, intuiția organicului, reverența față de tradiție sau vocația mărturisitoare). Dar Eminescu rămîne Eminescu, așa cum a fost”.

3 Cf. articolul chiar astfel intitulat, publicat mai întîi în *Gîndirea* și inclus apoi în volumul *Ortodoxie și etnografie* din 1937 (reed.: Ed. Albatros, București, 1997, mai ales pp. 128-129).

4 Apreciere exagerată a mentorului gîndirist, naționalismul (și mai ales „antisemitismul”) poetului neavînd un caracter religios, dar nici unul biologizant, ci explicîndu-se mai degrabă prin factori contextuali de natură socio-economică.

5 Convinș că „cum sînt azi copiii, așa va fi mîine neamul întreg și țara care se bizuie pe ei”, creatorul școlii românești de geografie și directorul *Convorbirilor literare* (din 1907 pînă-n 1923) a găsit timp și a pus suflet pentru elaborarea unor lucrări didactice precum *Explicarea Evangheliilor potrivită cu programa școlară* (1922; reed. 1923 și 1926) sau *Parabole și învățături din Evanghelie pentru clasa a II-a secundară* (cu nu mai puțin de opt ediții între 1929 și 1942; o ediție anastatică a apărut în 1992 la Chișinău, iar o reeditare propriu-zisă s-a făcut în 2002 la Ed. Sophia din București). Se cuvine menționat că a fost nu numai pedagog și profesor (întîi în învățămîntul mediu, apoi în cel universitar), ci în 1918 (din martie pînă-n octombrie) a fost și ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, sub el votîndu-se, între altele, legea pentru organizarea eforturilor școlare. Pentru gîndirea sa (etno)pedagogică, cf. ampla antologie *Scrisori despre educație și învățămînt*, îngrijită de Dumitru Muster (Ed. Academiei Române, București, 1992), ce a marcat împlinirea a trei decenii de la moartea autorului (decedat la 94 de ani, pe 14 decembrie 1962, după ce i-a fost

dat să treacă și prin prigoana comunistă).

6 București (Ed. „Cugetarea” - P. C. Georgescu Delafraș), cu subtitlul: „Adaos la *Caracterizarea etnografică a poporului român*”. În 1995, la Ed. Anastasia din București, a apărut o bună ediție - demult epuizată - realizată de Dora Mezdrea și prefată de Dumitru Muster

7. Și-a făcut studiile secundare la Seminarul Teologic din Roman și la cel din București, iar bacalaureatul și l-a luat la Liceul „Sf. Sava” (1888). Merită citite, ca memorial paideic, „Premise și concluzii la «Terra» [este vorba de principala sa operă științifică, rămasă până azi de referință în domeniu:

Terra. Introducere în geografie ca știință, 2 vols., 1930]. Amintiri și mărturisiri”, în *Academia Română: Studii și cercetări*, LXXIII, 1946 (de un interes aparte este textul autobiografic mai vechi, „în legătură cu creștinismul unui seminarist din Vrancea”, unde mărturisește, printre altele: „Biserica satului mi-a pus de timpuriu înaintea sufletului o măsură a vieții de aici și de «dincolo»”).

8 A pendulat, intelectual, între ispitele științifice și cele umaniste. La Universitatea din București, s-a înscris inițial la Matematică, dar pînă la urmă a urmat Literale și Filosofia (licențiat în 1892). Apoi, recomandat de Al. I. Odobescu și susținut de Gr. G. Tocilescu, studiază științele geografice la Paris, Berlin și Leipzig (unde în 1899, în fața ilustrului Fr. Ratzel, își ia examenul de doctorat cu teza *Über die kartographische Induction*), arătîndu-se preocupat mai ales de antropogeografie (în strînsă legătură cu etnologia).

9 S-a născut la Soveja (uneori a folosit acest nume ca pseudonim literar), în Vrancea (unde a și copilărit), pe 16 octombrie 1868, din părinți țărani: Neculai Mehedinți (care era însă și dascăl de biserică) și Voica Mehedinți (n. Hanță sau, după alte surse, Gurîță), ce au avut 11 copii. El se declara „fiu de mocan

Horia Brad

PĂRINTELE IOANICHIE BĂLAN A ADORMIT ÎN DOMNUL

Revista Rost, anul VI, nr. 59-60

BĂRBAT DIN STIRPEA ALEASĂ A „SOLDAȚILOR” lui Hristos, Părintele Ioanichie respira prin toți porii forță duhovnicească și blîndețe. Chipul său, parcă descoperit din piatră cu dalta divină, și cuvîntul său tranșant te intimidau dacă nu-l cunoșteai. Dar, pe măsură ce pătrundeai înțelesul adînc al vorbelor sale, te învăluia o blîndețe asemeni unei seri de vară tîrzie. Părintele era un moldovean sfîtos pe care știința înaltă de carte nu-l clintise o iotă din plămada sa de țaran. N-a făcut niciodată figură de profesor pedant, ci,

mai ales în ultimii ani, părea un bunic care ți-l aduce aevea de mîna pe Hristos lângă tine. Împreună cu Părintele Cleopa Ilie, era stîlp de foc al Bisericii în creierul munților Neamțului. De aceea a fost iubit de mii de români, care luau drumul Sihăstriei dacă nu să i se spovedească, măcar să-l vadă și să-i ceară cuvînt de folos. În ultimul timp, Avva Ioanichie nu i-a mai putut primi. Îl lovise o boală grea, Dumnezeu făcînd din sfinția sa vasul în care a mai ars din păcatele noastre, ale tuturor.

O VIAȚĂ PENTRU HRISTOS

SE CUVINE CA FIECARE CREȘTIN SĂ CUNOASCĂ viața acestui vrednic slujitor al Domnului, spre pildă. S-a născut la 10 februarie 1930, în Stănița, județul Neamț, primind la Botez numele de Ioan. Părinții s-au gândit să-l formeze într-o meserie bănoasă și l-au trimis la Liceul Comercial din Roman, pe care l-a absolvit în 1949. Dar tînărul Ioan era cuprins de dorul pentru Împăratul vieții veșnice, căruia, ascultîndu-i îndemnul: „dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie” (Matei 16, 24), l s-a dedicat, intrînd în mănăstirea Sihăstria la vârsta de 19 ani. A fost tuns în monahism și a urmat Institutul Teologic Universitar din București (1971 – 1975), apoi a fost hirotonit ieromonah (1979), opt ani mai tîrziu – hirotesit protosinghel, iar în anul 1992 a devenit arhimandrit. Și-a înmulțit talanții de la Domnul, împletind armonios slujirea în altar cu lucrarea scriitoricească. A scris cărți fundamentale pentru ortodoxie, care au fost traduse în mai multe limbi: *Patericul românesc*

(București, 1980), *Vetre de sihăstrie românească* (București, 1981), *Convorbiri duhovnicești* (vol. I, Ed. Episcopiei Romanului, 1984; vol. II, aceeași editură, 1988), *Mărturii românești la locurile Sfinte* (Ed. Episcopiei Romanului, 1986), *Călăuză ortodoxă în biserică* (Iași, 1992), *Călăuză ortodoxă în familie* (Iași, 1993), *Rînduiala Sfintei Spovedanii și a Sfintei împărtășanii* (Iași, 1993), *Părintele Paisie duhovnicul* (Iași, 1993), *Părintele Cleopa duhovnicul* (Iași, 1994), *Convorbiri cu teologi ortodocși străini* (Iași, 1994).

Părintele Ioanichie avea și darul de a predica pe înțelesul tuturor, convingător și cald. Și-a ascuns acest dar pînă când, din porunca starețului său, Părintele Cleopa Ilie, a fost nevoit să iasă dinaintea credincioșilor. Ani mulți după aceea, a încălzit sufletele creștinilor la flacăra dumnezeieștii învățături, dovedindu-se un mărturisitor netemător, deși era în vremea comunismului. Însă, nici o izbîndă, nici o dovadă de dragoste de la credincioși nu l-au

scos din smerenie. A trăit și a plecat dintre noi cu aceeași modestie proprie adevăraților călugări. Părintele Ioanichie a fost înmormântat sâmbătă, 24 noiembrie, la mănăstirea Sihăstria, cu o slujbă oficiată de un sobor de preoți în frunte cu trei ierarhi: PS Casian, episcopul Dunării de Jos, PS Calinic Botoșaneanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, și de PS Ioachim Bacăoanul, arhiepiscop-vicar al Episcopiei Romanului.

Prea Fericitul Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care l-a cunoscut bine, și-a exprimat tristețea pentru trecerea Părintelui Ioanichie la cele veșnice, într-o scrisoare adresată obștii de la Sihăstria.

Veșnică să-i fie pomenirea din neam în neam!

vrîncean” cu dascăli și preoți în ascendență. G. Călinescu, care-l prezintă superficial și depreciativ în *Istoria...* sa, ca pe mai toți autorii cu crez religios, îi ironizează complexele genealogice.

10 În 1915, discursul său de recepție la Academia Română s-a numit „Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca și uneltele sale” (tipărit în 1920), iar în 1930 scoate volumul *Coordonate etnografice: civilizația și cultura* (a se vedea și culegerea de texte *Civilizație și cultură*, apărută la Iași, în 1986, sub îngrijirea lui Gh. Geană)

11 Este semnificativ că creaționismul său nu invocă aproape deloc argumente biblice sau patristice, ci se construiește filosofic, pe severe raționamente logice, și desigur științific, pe observații experimentale și inventar fenomenal.

STELIAN GOMBOȘ

L-AM CUNOSCUȚ PE PĂRINTELE IOANICHIE

Revista Rost, anul VI, nr. 59-60

După o lungă și grea suferință, cruce și încercare, la 22 noiembrie 2007, Părintele Arhimandrit Ioanichie Bălan a trecut la cele veșnice. Avea 77 de ani. A fost înmormântat la 24 noiembrie, la Mănăstirea Sihăstria - Neamț. La prohodire și slujba de înhumare, am participat și noi, alături de foarte mulți slujitori ai altarului bisericesc străbun și ai cinului călugăresc, precum și de mulți fii duhovnicești și ucenici, cunoscuți ori apropiați!

ÎN IUREȘUL ACELOR ZILE dintre moartea și înmormântarea sa, am constatat cu oarecare strângere de inimă că nu este ușor să vorbești ori să scrii despre Părintele Ioanichie, chiar dacă l-ai cunoscut de o oarecare vreme, cum e cazul sus-semnatului, adică de numai 21 de ani. Părintele Arhimandrit Ioanichie s-a conturat și s-a identificat în mintea și în inima noastră, prin câteva trăsături și calități distincte. În primul rând, prin caracterul, onoarea și demnitatea părintelui; după aceea, prin cultura teologic-duhovnicească și nu numai; apoi, prin luciditatea și spiritul său critic - însoțit însă de foarte multă înțelegere; pe urmă, spiritul de disciplină, de rigoare academică, doctrinară, liturgică și canonică revelată cu fiecare slujire a sa ori cu fiecare predică sau cuvântare (susținute coerent și elevat în diferite împrejurări); prin comportamentul său, prin felul de a se raporta la semenii săi, la fiecare în parte într-un mod deosebit și unic, fiind foarte respectuos, accesibil și deschis... Părintele Ioanichie Bălan a mai avut și calitatea de a fi un om de o sinceritate, o discreție și o modestie puțin întâlnite, calități care mi-au inspirat foarte multă încredere, confort sufletească și dragoste față de sfinția sa. Fiecare întâlnire cu Părintele Ioanichie a fost un prilej de mare înălțare sufletească și de sărbătoare. Ar fi nedrept ca un om ca sfinția sa să fie uitat prea

repede, așa cum se întâmplă în lumea românească, de-o bucată de timp, cu toate valorile autentice.

Părintele Ioanichie face parte din rândul acelor mari duhovnici ai Ortodoxiei, pe care noi nu-i numim sfinți, căci ne temem de asta, dar care au fost ca niște sfinți pentru noi. Așa i-am simțit, așa i-am perceput. Fiindcă i-am văzut împlinind sub ochii noștri Evanghelia, pentru că ne-au învățat creștinismul practic prin exemplul personal: au flămânzit ca să sature pe cei flămânzi, au privegheat ca să se odihnească cei osteniți, au pățimit ca să ia mângâiere cei întristați, s-au sacrificat ca să trăiască ceilalți. Bunul Dumnezeu să-l odihnească cu sfinții pe Părintele Ioanichie Bălan - cel care a ajuns acum alături de marii săi îndrumători, slujitori și înaintași, iar pentru rugăciunile lui să ne miluiască și să ne mântuiască și pe noi toți. Amin!

Ne simțim împliniți și onorați pentru faptul că am avut fericitul prilej și marea șansă de a-l cunoaște pe Părintele Ioanichie, având nădejdea că vom ști să ne cinstim înaintașii, potrivit meritelor și vredniciei fiecăruia. Căci ce este nobil rămâne, iar ce este ieftin, apune. Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească! Veșnică să-i fie pomenirea! Amin!

✦ *Jurnalul fericirii*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 417 (citât în postfața lui Virgil Ciomoș).

1 Patriarh era atunci Iustin Moiescu, cel ce-a meritât în cea mai mare măsură eticheta de „Patriarh roșu”.

2 Stéphane Courtois, Nicolas Werth, Jean-Louis Panné, etc., *Le livre noir du communisme – Crimes, terreur, répression*, Ed. Robert Laffont, Paris, 1997; trad. rom.: *Cartea neagră a comunismului – Crime, teroare, represiune*, Ed. Humanitas, 1998 (cu un adaos – pp. 727-776 – privitor la comunismul din România, alcătuit, sub egida Academiei Civice, de către Dennis Deletant, Gh. Onișoru, Marius Oprea, Romulus Rusan, Ștefan Marițiu).

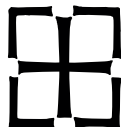
3 S-a putut vorbi chiar de „demersul aproape sinucigaș al predicilor incendiare rostite de Părintele Calciu-Dumitreasa” (Sorin Dumitrescu, în *Transilvania*, 1-2/1992, p. 17).

4 Cum s-a întâmplat, bunăoară, în ziua de 12 aprilie 1978.

5 Pr. prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1996.

6 Cf. P. Caravia, V. Constantinescu, Flori Stănescu, *Biserica întemnițată. România: 1944-1989*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 1998, dar și Vasile Manea, *Preoți ortodocși în închisorile comuniste*, Ed. Patmos, f.l., 2000 (tot sub formă de dicționar).

7 De la cartea lui D. Bacu (apărută în Occident, în 1963, pe cînd ex-piteșteanul Gh. Calciu se mai afla încă în închisoare), bibliografia „fenomenului Pitești” s-a îmbogățit substanțial. Ca și D. Bacu (a cărui carte a fost tradusă și în engleză, în 1971), unii au prezentat faptele fără să le fi cunoscut direct: Paul Goma (*Les chiens de mort/ Patimile după Pitești*, 1981 – în fr.; 1990 – în

Răzvan Codrescu

UN CRUCIAT AL SECOLULUI XX PĂR. GH. CALCIU-DUMITREASA

Revista Rost, anul IV, nr. 38

„Singura șansă de supraviețuire a creștinismului răsăritean este aceea a unui război întru Cuvînt. Soluția noastră e aceea a lui Calciu-Dumitreasa...” ✦

N. Steinhardt

PE LA ÎNCEPUTUL ANILOR '80, CA TÎNĂR profesor navetist într-o localitate din Sectorul Agricol Ilfov, ori de cîte ori pierdeam „rata”, luam cîte-o „ocazie” din dreptul Aeroportului „Băneasa”. Într-o dimineată, s-a întîmplat să oprească la semnul meu o Dacie cochetă, condusă de un tînăr vioi și bărbos (lucru mai rar pe vremea aceea, cînd bărbile erau socotite o sfidare la adresa standardului proletar), îmbrăcat în costum de *blue-jeans* și încălțat cu saboți „ultimul răcnet”. Din discuția care s-a legat, pe un strident fond muzical (radioul fiind dat la maximum), am aflat repede și cu oarecare surprindere că era preot ortodox, dar și că preoția e „o treabă rentabilă”, dacă „te orientezi” și nu te apuci să umbli cu „idealisme”... Nu știu cîtă teologie cunoștea, dar cu „filosofia vieții” se mîndrea că e bine pus la punct... L-am privit lung, cu un zîmbet vag, și am găsit de cuviință să tac, mulțumindu-mă să dau ambiguu din cap, la răstimpuri, atît cît să nu par ingrat sau nepolitic. Tînărul preot perora cu voluptate, făcîndu-mi o întregă teorie a preoției „realiste”, pe care el însuși o întruchipa cu ostentație. La un moment dat, îl aud zicînd: „În fond, ce rost are să

te bați ca nebulul cu morile de vînt? Uite, Calciu-Dumitreasa, de exemplu, dacă s-a luat de piept cu toți, ce mare brînză a făcut? I-a ridicat cineva statuie?”... L-am măsurat cu un amestec de indignare și buimăceală, apucînd să-l mai întreb: „Dar unde-s statuile martirilor, părinte?”... Ajunsesem. Mi-a înhățat „cu realism” hîrtia de zece lei și mi-a spus concludiv: „Asta este!”...

Îmi amintesc că regretatul Petre Țuțea spunea că în București și prin împrejurimi lumea suferă de „ilfovită”. „Cum adică, d-le Țuțea?”. „Păi... ilfovita e o boală valahă și se definește prin trei simptome: *creștinism, criminalitate și voie-bună!*”... Turpitudinea bine dispusă, împănată cu o notă de fudulie, e un lucru lesne de reperat; în ce privește criminalitatea, ea nu este neapărat una fizică, ci poate fi foarte bine de speța „asasinatului moral”. Tînărul preot, care tocmai demarase în trombă, mi se pare că întruchipa „ilfovita” la nivelul ei de sus...

Pe atunci, Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa (n. 1925 la Mahmudia, Tulcea) era unul dintre puținii deținuți politici din România; vremea

fioroasă a penitenciarelor trecuse, iar așa- zisele cazuri de „disidență” erau tratate mai degrabă prin teroare psihică și marginalizare. Cum multă lume asculta „Europa liberă”, cazul Părintelui Calciu era de oarecare notorietate, chiar dacă nu mulți îndrăzneau să-l evoce direct. Ceaușescu, zice-se, se înfuria la simpla auzire a acestui nume și îl considera pe „popă” dușmanul său personal. Biserica, timorată, se lepădase ea însăși de un atît de incomod slujitor⁴. Prin tîrg, Securitatea lansase zvonuri calomnioase (cărora, spre rușinea noastră națională, s-au găsit destui dispuși să le dea crezare, chiar pînă-n ziua de azi): neastîmpăratul

preot-profesor ar fi fost „asasin legionar”, „agent al serviciilor capitaliste”, ba chiar „homosexual”! În realitate, pentru orice minte lucidă și onestă, Părintele Calciu reprezenta pe atunci „conștiința noastră mai bună” (sau, cum m-am încumetat să-l numesc cu alt prilej, „un răscumpărător al vremurilor”). Curajul său mărturisitor a rămas unic în sînul lumii clericale a „epocii de aur” și numai o grobiană lipsă de cinste sufletească explică faptul că în anexa la ediția românească a *Cărții negre a comunismului*⁵ numele său abia de este pomenit în treacăt!

II

ÎNTR-O EPOCĂ ÎN CARE Biserica Ortodoxă Română părea biruită de vremuri și dispusă la orice compromis cu regimul politic ateu și materialist, un profesor de Seminar, preotit de puțină vreme, după ce făcuse experiențele cele mai radicale ale opresiunii comuniste, îndrăznea, în inima Bucureștiului, să ridice Crucea și să înfrunte aproape de unul singur atît demența distructivă a puterii, cît și lășitatea unora dintre superiorii săi ecleziastici.

Dincolo de alte forme de luptă sau rezistență creștină, despre care s-ar cădea să mărturisească mai pe larg elevii săi de atunci, Părintele Gheorghe Calciu a ținut, în Postul Mare al lui 1978, în fața unui auditoriu alcătuit mai ales din elevi și studenți, un șir de predici de un mare curaj mărturisitor⁶, adresate tinerilor dornici de adevărul rostit cu tărie, împotriva ateismului și materialismului oficial, împotriva demolatorilor de biserici și de conștiințe, precum și împotriva celor aflați, adeseori în pofida convingerilor lor intime, într-o cîrdășie tacită cu puterea comunistă. Predicile au fost rostite fie în incinta Bisericii Radu-Vodă, fie pe treptele acesteia (atunci cînd superiorii i-au încuiat biserica – și pe seminariști în dormitoare!

– pentru a-l împiedica să predice mai departe⁴). Cu toate hărțuierile Securității și ale propriilor superiori, auditoriul devenea din ce în ce mai numeros: liceenilor, seminariștilor și studenților în Teologie li s-au adăugat, de la o săptămînă la alta, tot mai mulți tineri din mediile laice, în cea mai mare parte studenți ai altor facultăți și institute din Capitală. Mulți dintre aceștia („calciștii”) au avut ei înșiși de înfruntat apoi presiunile Securității, unii fiind chiar exmatriculați. Părintele avea să fie supus mai întîi șicanelor curente, urmăririi, amenințărilor și calomniilor, pentru ca, în cele din urmă, să fie arestat (la 10 mai 1979), judecat (!) și condamnat la 10 ani de închisoare, sub niște capete de acuzare ridicele și fictive, „vina” sa fiind de fapt aceea de a fi strigat adevărul întreg, fără ocolișuri sau menajamente. Biserica, panicată de reacția puterii și căutînd să-i intre în voie, nu s-a dat înapoi de la a-l caterisi pe cel care-i apăraseră demnitatea și temeiurile. Este simptomatic că într-un recent *Dicționar al teologilor români*⁸, în care-și găsesc locul sute de figuri marginale, despre Părintele Gheorghe Calciu, al cărui caz făcuse cîndva o vîlvă internațională și ale cărui predici, talmăcite în mai multe limbi, au dat lumii măsura vie a creștinătății noastre, nici nu se face pomenire!

III

ÎNAINTE DE A DEVENI preot, omul acesta experimentat, cu viața lui, adîncimile iadului. A făcut în total 21 de ani de închisoare sub comuniști (1948-1964; 1979-1984)⁶, trecînd și prin valul de teroare de la Pitești (1949-1951). Îi datorăm regretatului Dumitru Bacu (1925-1997) prima mare dezvăluire a monstruosului „experiment” numit „re-educare”, unic, prin gradul de teroare și perversiune, în tot universul concentraționar comunist.⁷ La o ediție

ulterioară a cărții lui D. Bacu, pregătită în 1988 și apărută în 1989 (la Hamilton, în Canada, sub egida *Cuvîntului românesc*), Părintele Calciu a acceptat să scrie prefața⁸. „Acum citesc la cărțile despre Pitești și ucenicesc la o prefață – orice s-ar scrie despre aceste lucruri este fad pentru noi, cei care am trecut pe acolo – încercînd să explic ceea ce nu se poate explica [...] Am scris o prefață lungă și neînțeleasă”, mărturisea, prea modest, prefațatorul.

rom.), Virgil Ierunca (*Fenomenul Pitești*, 1990), Marcel Petrișor (*Fortul 13. Convoorbiri din detenție*, 1991, și *Secretul Fortului 13*, 1994 – unde Gh. Calciu apare sub numele de... „Gore Bolovan”) etc. Dintre cei care au scris despre Pitești din proprie experiență, se cuvin menționați mai ales Grigore Dumitrescu (*Demascarea*, 1978), Viorel Gheorghiciu (*Ei ego. Sărată-Pitești-Gherla-Aiud*, 1994), Dumitru Gh. Bordeianu (*Mărturisiri din mlaștina disperării* – 2 vol., 1995; reed. 2001), Octavian Voinea (*Masacrarea studențimii române în închisorile de la Pitești, Gherla și Aiud*, 1996), Costin Merișca (*Tragedia Pitești. O cronică a „reeducării” din închisorile comuniste*, 1997), Traian Popescu (*Experimentul Pitești*, 2000). Volumul *Memorialul ororii. Documente ale procesului reeducării din închisorile Pitești și Gherla* (scos în 1995 de Ed. Vremea) conține declarații smulse sub teroare (preluate din arhivele Securității), care au prea puțin de-a face cu adevărul (a se vedea și replica lui D. Bacu: „Procesul reeducării. De ce și ce au fost demascările de la Pitești și Gherla”, publicată în *Puncte cardinale*, numerele pe aprilie, mai și iunie 1996).

8 Textul a apărut și-n singura ediție a cărții lui D. Bacu apărută în România (Ed. Atlantida, București, 1991; cf. pp. 9-15). Această ediție, cit se poate de neprofesională, are un subtitlu editorial pe copertă („La Buchenwald se murea mai ușor”) și un alul pe foaia de gardă și pe pagina de titlu ([*Pitești*] „Centru de reeducare studențească”)! Editorii, cu de la sine putere, au suprimat anumite pasaje (privindu-l și pe Părintele Calciu) din textul lui D. Bacu. E de sperat că noua ediție, aflată în pregătire, va ști să evite astfel de neajunsuri.

9 „Am lăsat Păr. Calciu greua însărcinare de a scrie o nouă prefață. Prezența Sfinției Sale în fruntea acestor mărturisiri nu este deloc întîmplătoare [...] În suferința lui se proiectează suferința

întregului neam. Trecerea lui prin infern este trecerea noastră, a tuturor. Învierea lui din mormîntul Pitești ne întărește credința că, oricît de grea ar fi piatra păcatelor noastre, învierea neamului întreg este posibilă”, scria D. Bacu în cuvîntul preliminar la cea de-a doua ediție a cărții sale.

10 Cei trecuți prin iadul de la Pitești nu pot fi judecați cu măsurile curente. În nici un caz n-au dreptul moral să se pronunțe asupra lor cei ce n-au făcut experiența închisorilor comuniste. Dar chiar și printre foștii deținuți politici, trecuți prin alte penitenciare sau lagăre, am auzit adeseori spunîndu-se: „Noi n-avem dreptul moral să-i judecăm pe cei de la Pitești, căci dacă am fi ajuns acolo, nu se știe dacă am fi fost mai buni decît ei. Nouă, oricît de mult și de greu am fi pătimit, nu ne-a fost dat să trecem nici pe departe prin ce-au trecut «piteștenii»; în raport cu ei, ne putem considera niște norocoși!”. Sub judecată trebuie să încapă călăii inițiali, mințile diabolice care au pus la cale „experimentul”, iar nu victimele ulterioare. Pe de altă parte, în aceste condiții, orice „resurrecție” capătă dimensiunile unui miracol.

11 Acea istorie care – obișnuia el să mai spună, referindu-se la tragedia generației sale – „a făcut pipi pe noi”.

12 „Cine are ca îndreptar de conștiință pe: « Eu am copii de crescut », iar ca justificare morală pe: « Rectorul m-a pus să iau declarații », acela are, în loc de suflet, un mecanism teleghidat [...] Fiți voi secerătorii cei harnici! Uitați de instinctele voastre supraincitate de către unii dintre dascălii voștri, al căror principiu este: « Am mamă, am tată, am fii, am fiice, am salariu prea mare ca să accept sacrificiul și suferința pentru Hristos și pentru Biserica Lui »”, li se adresează tinerilor teologi, în „Cuvîntul suplimentar...” (pentru citatele din textele părintelui, am folosit ediția cea mai recentă: Pr. Gheorghe Calciu-Dumitreasa, *Războiul întru Cuvînt. Cuvîntele*

Iar spre final: „Poate că din toată istoria Piteștiului nu ar trebui să rămîna decît atît: « Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri »”⁹...

Toată viața acestui om de după tragicul episod piteștean a fost una de *mărturisire* și de *jertfă*. El a măsurat, în sufletul și carnea sa, distanța între iad și rai. Poate că nimeni n-a mai reușit după Pitești o victorie morală atît de pilduitoare și de nedezmințită. Pentru că există un caz Gheorghe Calciu, se poate afirma că „experimentul Pitești” a eșuat. El a zdrobit oameni, dar n-a putut distruge, pînă la capăt, Omul¹⁰. Părintele Calciu nu s-a salvat doar pe sine: a salvat, în cele din urmă,

— IV —

ELIBERAT ÎN URMA AMNISTIEI GENERALE din 1964, are tăria și primește harul de a-și rezidi viața, închinînd-o lui Hristos. Urmează Filologia și Teologia, devenind preot și unul dintre cei mai iubiți profesori ai Seminarului Teologic Ortodox din București (unde a predat franceza și Noul Testament). Se căsătorește (soția, Adriana Dumitreasa, este sora altui fost deținut politic, Ion Dumitreasa) și are un fiu (Andrei, astăzi jurist în Washington D.C.). A avea „nevastă și copii” nu reprezintă însă, pentru luptătorul și mărturisitorul Gheorghe Calciu, un pretext de „cumințire”¹¹. Nici un risc nu i se pare prea mare în slujba lui Hristos. O dată cu dărîmarea Bisericii Enei din inima Bucureștiului (1 mai 1977)¹², pe locul căreia se pune la cale ridicarea unei cîrciumi¹⁴, Părintele Calciu își începe lupta fățișă cu regimul politic sclerată și cu complicități acestuia din sînul Bisericii („securiștii sutanați”, cum i-a numit cineva). În 1978 devine tot mai incomod, mai ales că strînge în jurul său cete de tineri plini de zel creștin și național (de la teologi pînă la politehnicieni). Predicile de la Radu-Vodă sînt echivalente cu un cutremur spiritual pe fondul cenușiu și timorat al epocii¹⁵. Ele stau pînă astăzi mărturie a faptului că, sub dictatura roșie, s-ar fi

demnitatea umană în fața a ceea ce Mircea Eliade numea „teroarea istoriei”¹¹.

Trebuie menționat că, după „episodul Pitești”, studentul medicinist Gheorghe Calciu a mai zăcut în închisorile comuniste vreme de peste 12 ani, fiind cunoscut ca unul dintre cei mai „îndărătnici” deținuți și ca un temut „grevist al foamei”. Păcat că Părintele nu și-a așternut pînă-n ceasul de față, într-o carte de sine stătătoare, amintirile din închisori – specie de *Le mie prigionieri* ce ar sta cu siguranță alături de *Arhipelagul Gulag* al lui Aleksandr Soljenițin sau de *Închisoarea noastră cea de toate zilele* a lui Ion Ioanid!

putut face mult mai mult, pentru Hristos și Biserica Sa, decît am în- drăznit îndeobște să facem...

Condamnarea abuzivă din 1979 stîrnește un val de reacții în străinătate; reprezentanți de frunte ai Exilului românesc (Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Virgil Ierunca, Monica Lovinescu, Paul Goma¹⁶ etc.) sar în sprijinul său, sensibilizînd „forurile și organisme” internaționale. Pînă la urmă, din cei 10 ani de condamnare (comutați ulterior la 7 și jumătate), execută numai 5; presiunile internaționale (numele său a fost vehiculat chiar și în „negocierele” pentru acordarea „Clauzei națiunii celei mai favorizate”) fac să fie eliberat în 1984 (20 aprilie). Probabil că, dacă nu ar fi existat această agitație ce a dat cazului atîta notorietate externă, Ceaușescu ar fi apelat la soluția lichidării fizice. O armată de securiști urmăresc fiecare pas al Părintelui sau al familiei sale (ieșeanul Luca Pițu - care a cunoscut familia Calciu prin Marcel Petrișor - relatează obsesiv în cărțile sale cîteva scene de pomină), instaurînd asupra-le o concertată teroare psihică. După mai puțin de un an, i s-a impus „soluția” de a părăsi țara. S-a stabilit, cu familia, în Statele Unite (unde i se acordase deja „cetățenia de onoare” și unde trăiește pînă astăzi).

— V —

ÎN CEI PESTE 20 ANI DE EXIL, PĂRINTELE CALCIU s-a străduit, pe cît i-a stat în putere, să continue lupta în numele lui Dumnezeu și al poporului român. Pe lîngă slujirea parohială curentă (la Washington, unde editează și un buletin parohial), a apărut interesele românilor oprimați în fața multor foruri internaționale, a fost primit

- între alții - de președinții François Mitterand și George Bush, ca și de Regele Mihai I al României, a fost o prezență centrală la mai toate reuniunile importante ale „diasporei” românești (este pînă astăzi președintele de onoare al Romfest-ului), a înlesnit numeroase contacte și ajutoare umanitare (mai ales imediat după evenimentele din

decembrie 89), a publicat volumul *Christ Is Calling You. A Course In Catacomb Pastorship* (St. Herman of Alaska Brotherhood, Platina/California, 1997), a scris constant în presa Exilului (mai ales în Cuvântul românesc), dar și în unele publicații post-decembriste din țară (Puncte cardinale, pagina creștină săptămînală a cotidianului Ziua, Scara, ROST, Lumea credinței etc.), mereu cu același patos misionar și mărturisitor, pe care anii n-au reușit să i-l istovească.

După 1989, s-a întîmplat să revină în țară pe fondul primei „mineriade”, fiind tratat cu o ne-disimulată ostilitate „neocomunistă”, atît de oficialitățile politice, cît și de cele bisericești (singurul reprezentat important al clerului ortodox care a mers atunci să-l întîmpine la aeroport a fost Părintele Galeriu), ba chiar calomniat pe postul național de televiziune, în prezența și cu complicitatea președintelui Iliescu (vajnic moștenitor al idiosincraziilor comuniste)! Ceea ce nu l-a împiedicat să revină periodic, aducînd același mesaj al unității și iertării, cu o forță mărturisitoare ce a avut un ecou deosebit mai ales în rîndurile tineretului ortodox (cărui i-a și adresat, în anii '90, un „Nou cuvînt către tineri: Hristos a înviat în inima ta!”, reprodus, în continuare, și în numărul de față). Un rol important a jucat, desigur, și apariția acasă a celor patru volume ale sale: *Șapte cuvinte către tineri* (Ed. Anastasia, București, 1996) și *Rugăciune și lumină mistică. Eșuri și meditații religioase* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1998), *Războiul întru Cuvînt. Cuvintele către tineri și alte mărturii* (Ed. Nemira, București, 2001) și *Homo americanus. O radiografie ortodoxă* (Ed. Christiana, București, 2002).

Chiar dacă mai este încă mult de făcut în acest sens, părintele s-a străduit enorm și a realizat pași esențiali în direcția împăcării vechiului Exil cu Biserica Ortodoxă din țară (unic temei posibil, dincolo de toate conjuncturile, al unei reale și durabile reunificări moral-spirituale a românilor de dincolo și de dincoace de hotare), inclusiv prin strămutarea *Romfest*-ului în România (începînd din 1998). Astfel, celor porniți orbește împotriva Bisericii naționale li se oferă sugestia de a medita la această atitudine a unui om care a făcut 21 de ani de temniță sub comuniști, care cunoaște ca nimeni altul și virtuțile și slăbiciunile instituției bisericești, dar care nu poate ignora faptul că vremurile s-au schimbat, că iertarea (care nu se confundă nicidecum cu

uitarea iresponsabilă!) este principala dimensiune a unei atitudini creștine în fața lumii, că, în fine, Ortodoxia de două ori milenară este o valoare nenegociabilă, a cărei maiestate mistică depășește trecătoarele noastre nedesăvîrșiri omenești.

Întrebat acum zece ani cum ar fi România pe care o vizează și o nădăjduiește, Părintele Calciu formula în mod concis această sublimă profesiune de credință, de o discretă solemnitate testamentară: „Am să mă exprim pînă la capăt nu în termeni politici, ci în termeni spirituali. România pe care o vizez eu este una care își va aduna la sîn pe toți fiii risipiți de soartă prin lume, pentru ca toți să fim *una*, pe acest pămînt al suferințelor, dar și al bucuriilor noastre, sub semnul Crucii lui Hristos”.

Toamna trecută, Părintele Calciu a împlinit 80 de ani. Se amuză spunînd că, în urma operațiilor succesive prin care i s-au introdus mai multe inele („belciuge”) pe arterele coronariene, se simte astăzi un octogenar... „câștigat la belciuge” („Am rezistat atîtia ani fiindcă am o inimă extrem de sănătoasă și un organism care a creat numeroase artere secundare [...]. Dr. Dangas mi-a arătat filmul cu creațiile de artere secundare și spunea că rareori a văzut un asemenea fenomen de auto-apărare a corpului. I-am spus că aceasta este slava lui Dumnezeu, Care Și-a arătat mila Sa spre un preot nevrednic, și el a recunoscut că numai Dumnezeu poate face astfel de minuni...”). Cu toate încercările vârstei și ale veacului (nici mici, nici puține), sfinția sa a găsit, în ultimii ani, puterea fizică și generozitatea sufletească de a veghea și asupra tinerei grupări de la Rost, dăruind revistei pagini de neuitat, iar bucuria de a-l vedea și față către față, o dată sau de două ori pe an, este întotdeauna o sărbătoare a inimilor noastre, cu atît mai mult cu cît îl regăsim an de an cu aceeași îndărătnică tinerețe în cuvinte, în gesturi și în priviri. Nouă, cărora ni s-a oferit șansa de a-l avea călăuză în confuzia acestui tîrziu

de lume, prezența mereu însuflețitoare a sfinției sale printre noi ni se pare de fiecare dată o minune încă și mai mare decît cea din filmul doctorului Dangas. Urmîndu-și chemarea oarecum în răspărul obișnuitei ingratitudinii dîmbovițene, Părintele Calciu rămîne, în adevărata conștiința creștină românească, o legendă vie și inepuizabilă, iar istoria luptei anticomuniste are în sfinția-sa unul dintre reperele ei esențiale.

către tineri și alte mărturii, ed. îngr., prefață și note de Răzvan Codrescu, Ed. Nemira, București, 2001).

13 Cf. vol. colectiv *Bisericele osîndite de Ceaușescu*. București: 1977-1989, Ed. Anastasia, București, 1995, pp. 13-21.

14 A se vedea mai ales cel de-al cincilea cuvînt către tineri: „Preoția și suferința umană”.

15 Pînă în 1989, cele *Șapte cuvinte către tineri* au circulat în România pe ascuns, în copii dactilografiate. În românește sau traduse în alte limbi, ele au fost difuzate de mai multe posturi de radio și publicate în periodice și broșuri din afara țării. În 1984, au fost editate integral în limba germană (trad. Johannes Zultner), micul volum incluzînd și intervențiile în favoarea Părintelui Calciu semnate de Mircea Eliade (către *Religious New Service*, la 21 mai 1979) și Eugen Ionescu (în *Le Monde* din 26 iulie 1980), precum și o scrisoare pe care cel prigonit a reușit s-o expedieze, în toamna lui 1978, către C.I.E.L. (*Comité des Intellectuels pour l'Europe des Libertés*). Începînd din 1990, unele dintre predicile respective au fost publicate și în periodice din țară (precum *Transilvania sau Puncte cardinale*), dar o primă ediție completă în limba română a apărut aici abia în 1996 (vezi mai jos).

16 Care, din păcate, s-a pretat ulterior (cum a făcut-o, cu obidă, și față de alte figuri ale rezistenței anticomuniste) la atacuri deloc cavalești împotriva părintelui (o mostră dezgustătoare fiind, de pildă, acea scrisoare cu formula de adresare „Dragi sibioți” expediată din Paris, la 10 iunie 1992, către redacția revistei *Transilvania*, care a înțeles s-o publice fragmentar laolaltă cu predicile celui calomniat!).

Alex Iuga

APOSTOL SUB COMUNISM: PĂRINTELE NICODIM MĂNDIȚĂ

Revista Rost, anul V, nr. 51

Cel pe care revista ROST îl cinstește în paginile acestui număr, anume părintele Nicodim Măndiță, este una din persoanele care largesc în mod considerabil conceptul de „elită”. Este binecunoscut că ROST considera „elita” un principiu fundamental al sistemului de valori pe care îl promovează, iar galeria de personalități care apare în paginile revistei este cel mai grăitor exemplu în acest sens. Majoritatea celor prezentați până acum fac parte însă din elita intelectualității românești, segment spectaculos și normativ pentru restul societății, dar insuficient atunci când vine vorba de forjarea unei societăți coerente și puternice. Niciodată nu trebuie să uităm elitele locale sau “populare”, cele care pătrund în mod efectiv în mintea și sufletul poporului.

PENTRU INTELECTUALII „SUBȚIRI”, OPERA părintelui Nicodim este destul de greu digerabilă, fiind considerată de unii prea simplistă, chiar puerilă. Dar puțini dintre criticii lui au fost în stare să întoarcă pe calea credinței un număr așa de mare de suflete, pe care le-a îndemnat să facă un lucru pe care, din păcate, prea puțini credincioși ortodocși îl realizează: să citească în mod serios cărți de învățătură creștină, pentru a cunoaște, a cultiva și apăra dreapta credință.

Biografia părintelui Măndiță este destul de bine cunoscută, datorită eforturilor discipolilor lui

fidei sau admiratorilor, care, cu răbdare, au strâns fiecare filă a vieții marelui duhovnic, continuându-i în același timp lucrarea misionară. Amintim aici doar cartea în două volume a lui Gheorghe Ionescu, intitulată simplu *Viața părintelui Nicodim Măndiță* și studiile lui Nicolae Rădulescu. Ne vom mulțumi să prezentăm doar câteva elemente esențiale dintr-o viață plină de înfaptuiri duhovnicești, insistând pe două chestiuni de cea mai mare importanță: modelul său de duhovnicie, rolul jucat de cuvântul tipărit în cadrul acestuia și, legat de această chestiune, semnificația arestării și condamnării părintelui.

MILITAR DE CARIERĂ CĂLUGĂRIT

NICOLAE MĂNDIȚĂ S-A NĂSCUT ÎN SATUL Bunești din județul Argeș, pe 28 octombrie 1889. Deși nu a putut să facă mai mult de cinci clase elementare, tânărul Nicolae a dovedit de timpuriu apte care către lectură, cele citite împărtășindu-le cu cei din sat.

În 1911, se înrolează în armată, în care va sluji până în anul 1918. A participat activ la campania din 1913 din Bulgaria și la luptele din timpul primului război mondial. Deși era deosebit de apreciat, el a ales ca, după încheierea conflagrației mondiale, să urmeze calea monahismului, călugărindu-se în

anul 1920, la mănăstirea Măgura, județul Bacău, cu numele de Nicodim. Datorită evlaviei și pregătirii duhovnicești deosebite, el va primi în scurt timp și harul preoției. În această calitate, va fi trimis să slujească în lume în localități precum Vâlcele și Schitu – Frumoasa din județul Bacău, Pâclișa, județul Alba, Hășmasul Ciceului, Leurda Gârboului și Simișna, județul Cluj.

Timp de 13 ani va sluji cu multă râvnă în cuprinsul acestor parohii, revenind doar pentru o scurtă perioadă în spațiul monahal, la mănăstirea Giurgeni, din județul Neamț. Părintele Nicodim a asculat cu smerenie comandamentele chiriarhale, a părăsit locul ferit al mănăstirii și a avut curajul să coboare în lume, pentru a răspândi cuvântul lui Dumnezeu. Gheorghe Ionescu ne arată cum părintele Nicodim, departe de a se sminti în lume, a reușit de fiecare dată să aducă oamenii pe calea credinței și să-i facă să trăiască în mod riguros, conform percepțelor creștine. Cele propovăduite de el nu erau spectaculoase, ci elemente simple, cu caracter normativ, pe înțelesul celor multi, care jalonau calea către o viață autentic creștină. Elemente aparent exterioare, precum interdicția de a mai bea sau „nunta fără lăutari”, marcau de fapt asumarea de către o anumită persoană a unei existențe calitativ superioare. Iar în toate aceste cazuri, decisiv a fost exemplul personal al

părintelui, care nu a făcut niciodată rabat de la preceptele dreptei credințe, fiind extrem de exigent în aceasta privință.

Părintele Nicodim a fost unul din cei mai fermi promotori ai ortodoxiei, apărându-și turma și căutând să readucă la sânul ei pe cei care trecuseră la alte credințe, dar și în acest domeniu a fost un model exemplar, folosind exclusiv argumentul dialogal, fără a recurge la măsuri coercitive. Numeroasele dispute de natura teologică, extrem de numeroase și pasionale în satele românești în perioada interbelică, l-au convins, dacă mai era nevoie, de necesitatea cunoașterii temeinice de către preoți, dar și de către credincioși, a Sfintei Scripturi și a învățăturii Bisericii Ortodoxe. Așa cum spune Gheorghe Ionescu, „de la bun început părintele și-a dat bine seama că, de nu vor citi creștinii cărți folositoare de suflet, nu se va putea realiza transformarea lor, din oameni vechi în oameni noi. Nu s-a ajuns numai predicile, slujbele, Tainele sfinte și exemplul vieții trăite, ci e absolut de mare trebuință să li se ofere oamenilor și cărți sfinte spre citire, aceasta constituind hrana sufletului creștinesc, după cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos, care zice în Sfânta Sa Evanghelie: *«Nu numai cu pâine va trai omul, ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu»*“ . (p.82)

PE LIMBA OMULUI SIMPLU

PĂRINTELE NICODIM A DUS O VIAȚĂ MODESTĂ, deoarece banii, deloc puțini, pe care îi primea de la credincioși, îi folosea ca să cumpere cărți pe care le dădea tuturor celor care doreau să citească. A căutat acele „cărți folositoare de suflet” în care cuvântul dumnezeiesc era înfățișat pe înțelesul credincioșilor simpli, redescoperind tradiția medievală a „cărților populare”, în care învățătura creștină este transmisă prin parabole cu caracter dogmatic și moral. Mai mult, s-a apucat el însuși de scris, lista sa de lucrări fiind absolut impresionantă. Fiu de țăran, trăind alături de țărani, el a înțeles foarte bine mecanismul mental al acestora, iar toate lucrările lui țin în cont de acesta.

Aceste aspecte au condus și la controverse privind corectitudinea din punct de vedere dogmatic al operelor sale, mai ales în ceea ce privește celebrele *Vămi ale văzduhului*. Această temă este însă extrem de frecventă în tradițiile populare, și nu numai, constituind o formă de reprezentare a evoluției spirituale a omului. Anumite exagerări în acest sens au fost făcute mai ales de unii discipoli, care absolutizează unele învățături ale părintelui, pe

care îl venerază, uitând de restul Bisericii. Faptul nu trebuie să mire, deoarece în tot decursul istoriei creștinismului există persoane dispuse să venerze un monah, un sfânt etc., deoarece este „mai aproape”, mai concret, uitând de capul Bisericii care este Hristos.

În ceea ce-l privește pe părinte în mod direct, chiar dacă anumite idei ale sale pot fi discutate, el s-a situat consecvent pe linia învățăturii și practicii morale ortodoxe, pe care a cultivat-o cu o rigoare pe care unele gusturi au găsit-o exagerată. A știut să-și păstreze capul pe umeri, evitând să se transforme într-un preot - taumaturg (așa cum din păcate sunt destui și azi, mai ales prin satele din Moldova), îndemnând oamenii să meargă la medic pentru problemele de sănătate, asta chiar dacă tradiția consemnează numeroase acte de vindecare săvârșite prin rugăciunea părintelui. Mai mult decât criticile, ar trebui să primeze meritele părintelui, care, prin activitatea sa, a contribuit la risipirea multor „eresuri” de care era plină spiritualitatea populară, prin îndemnurile sale ca oamenii să se apropie de carte.

În acest sens a devenit aproape unic, prin faptul că la spovedanie dădea drept canon penitenților citirea de cărți sfinte. O istorioară consemnată de Gheorghe Ionescu ne luminează ce importanță acorda părintele cititului, dar ne ilustrează și tipul de oameni cu care acesta venea în contact cel mai des, trebuind să vorbească pe înțelesul lor: „Părintele Nicodim era la slujbă în Sfânta Biserică de la Schimbarea la Față. O femeie m-a tras de haină. Mi-a făcut semn să ies puțin afară din Sfânta Biserică, pentru a-mi spune ceva. În pridvor mi-a spus să-l rog pe părintele să o spovedească, pentru că era de la mare distanță. Merg la ușa de la veșmântărie și rog pe maica să-l anunțe pe părintele. Dacă a aflat care-i pricina, mi-a spus să vină numaidecât femeia. Când să-i dea canon, ea nu știa carte și stăruia la Părintele că va face orice alt canon, dar numai de citit cărți nu poate. Atunci părintele a întrebat-o:

- Dar dumneata poți spăla rufe fără apă? Apoi dacă nu se pot curăți rufe fără apă, tot la fel creștinul nu se poate curăți de murdăria păcatului fără apa cea vie care este cuvântul lui Dumnezeu.

Ea a încercat să spună că dacă ar ști carte ar primi bucură de canon de citit, dar așa cum? Părintele i-a zis iarăși:

- Dacă vrei, atunci poți citi cu urechile. Pui pe altcineva să citească și dumneata ascultă. Nu vezi că toți oamenii au case de locuit, dar nu toți știu a construi? Pun pe altul care știe, și-l plătesc. Toți oamenii sunt îmbrăcați cu haine, dar nu sunt croitori, ci merg și-i plătesc croitorului să le facă. Toți au încălțăminte în picioare, toți au sobe de încălzit în camere, dar nu toți sunt cizmari sau sobari, ci plătesc acelor care știu să facă și le fac. Așa și dumneata, dacă nu știi carte, plătești acelor care știu să citească, iar dumneata ascultă cu atenție și așa îți poți face canonul, dacă vrei să-l faci. Cum am știut să facem păcatul, cheltuind uneori sume

mari de bani, tot așa trebuie să cheltuim acum ca să putem scăpa de el.

Dupa cele auzite, femeia s-a lămurit și s-a învoit a primi acest canon, zicând:

- Bine, Cuvioase Părinte, am să plătesc eu cumva ca să-mi citească, doar ale mele sunt păcatele, dar mă gândesc, unde voi găsi eu atât de multe cărți?

- De nevoie poți să citești o carte de mai multe ori. Iar tu de găsit cărți o să găsești, nu avea nici o teamă, dar nici nu aștepta să-ți bată cineva în poartă ca să-ți le aducă. Te interesezi pe ici, pe colo, mai întrebi ba pe unul, ba pe altul. Că doar ai auzit ce făceau oamenii pe timpul foametei. Nimenea nu-i trimitea în Ardeal sau în Banat după făină, ci mergeau ei de bunăvoie, pentru că simțeau nevoia de a se hrăni pe ei și pe cei ai casei lor. Nu vezi ce fac femeile de Paști, când le trebuie drojdie pentru copt? Cum caută și dau cât nu face, numai ca să poată găsi? Așa și dumneata, dacă vei simți nevoia să-ți curăți sufletul de păcate, atunci vei căuta în dreapta și în stânga și vei găsi negreșit.

Femeia s-a lămurit și în această problemă și nu a mai zis nimic, decât a sărutat mâna Părintelui și a plecat” (pp. 434 – 435).

Cele istorisite în rândurile de mai sus s-au petrecut după 1944. În acel moment în România regimul comunist se instaura tot mai temeinic, iar ateismul era sprijinit să ia locul credinței creștine. În 1948 au fost luate măsuri drastice de limitare a colportajului bisericesc și a titlurilor puse în vânzare, fiind eliminate orice cărți cu conținut „mistic”. Dacă înainte episcopii puteau să dea autorizație persoanelor particulare pentru ca acestea să vândă cărți și obiecte cu caracter religios, după 1948, cumpărarea de obiecte bisericești nu s-a mai putut face decât în cadrul bisericilor, asta în timp ce nici o editură „laică” nu mai putea tipări cărți religioase.

REȚEAUA DE „SAMIZDAT” RELIGIOS

ÎN 1933 PĂRINTELE MĂNDIȚĂ REVENISE ÎN spațiul mănăstiresc, viețuind fie la mănăstirea Văratec, fie la Agapia. Nu-și uitase deloc ideea de a răspândi cuvântul scris, ci, din contra, desfășura o activitate editorială remarcabilă și crease o rețea de colportaj. În noile condiții istorice, aceste activități păreau definitiv condamnate să înceteze. El însă nu a acceptat situația și, pe baza vechilor relații, a dezvoltat cea mai amplă și bine organizată rețea de „samizdat” cu caracter religios care a existat în România comunistă. Cine acuză Biserica

Ortodoxă că nu a căutat să răspândească cuvântul lui Hristos în anii comunismului, poate citi în dosarul penal întocmit de Securitate grupului de „difuzori”, în fruntea căruia a fost pus părintele Nicodim, că în patru locații din București organele statului au descoperit nu mai puțin de 500.000 de volume! Dacă avem în vedere că activitatea grupului s-a desfășurat în mod neîntrerupt din 1948 și până în 1964, ne putem imagina dimensiunile pe care le-a avut aceasta acțiune, precum și impactul ei în rândurile credincioșilor.

Nucleul l-a reprezentat o mână de oameni, care copiau la mașina de scris cele scrise de părintele Mândiță, dar și multe alte cărți cu caracter religios, pe care apoi le tipăreau la mica lor tipografie clandestină, sau, fapt absolut remarcabil, au reușit să scoată cărți la tipografii „oficiale” din diverse localități ale țării, mai ales tipografii ale eparhiilor, semn că oficialii Bisericii nu erau străini de acest demers.

Alături de cărțile care au fost tipărite în timp, a existat și o cantitate substantială de volume tipărite

până în 1948, pe care acești oameni le-au salvat de la topit, le-au ascuns prin cele mai diverse locuri, pentru ca mai apoi să le difuzeze din localitate în localitate. Abia când privești fotografiile existente în dosarul penal ale „inculpatilor” stând alături de stivele de cărți, când vezi mijloacele modeste cu care le-au realizat și în ce spații, când afli că mai apoi plecau în lungi călătorii cu geamantanele grele de cărți, realizezi ce muncă uriașă au făcut acești oameni. [...]

CONDAMNAT IMEDIAT DUPA „MAREA ELIBERARE”

ÎN 1955 O PARTE DIN COLABORATORII PĂRINTELUI sunt arestați, descoperindu-se asupra lor numeroase lucrări cu caracter religios care urmau să fie difuzate, fapt care constituia o infracțiune gravă în viziunea regimului. Unii dintre ei erau membri ai organizației „Oastea Domnului”, care, din pricina „misticismului” ei, fusese scoasă în afara legii. Cum numele părintelui Nicodim a fost vehiculat în cadrul anchetelor, iar el colaborase strâns în trecut cu ostașii, acestuia i s-a deschis un dosar de urmărire pe linia „Oastea Domnului”. Puțini au fost cei care au dat relații despre activitatea părintelui, iar Securitatea nu a reușit să stabilească cu certitudine tipul de activitate „dușmănoasă” dus de Nicodim Mândiță, până în 1964 când rețeaua cade și sunt descoperite depozitele de carte. Zece persoane sunt judecate și condamnate la București, prin sentința nr. 10 din 9 ianuarie 1965, pentru răspândirea de publicații interzise (art. 325, alin 3, lit. c, C.P. al RPR). Din pricina vârstei și a bolii, părintele a fost judecat separat, la Târgul Neamț, ținându-se seama însă de unitatea grupului.

În ianuarie 1965, atunci când Nicodim Mândiță era judecat, trecuseră numai câteva luni de la „marea eliberare” a deținuților politici din închisori. Pentru cei care caută merite comunismului, procesul său arată că esența regimului nu se schimbase câtuși de puțin, grațierea

generală fiind un gest pur exterior, fără consecințe pe plan ideologic. Citind sentința, se poate observa că cei care au instrumentat dosarul au căutat să acrediteze ideea de speculă, cu mai multe conotații spre dreptul comun, deși într-un sistem comunist și specula este o infracțiune cu caracter politic. Pentru că acest lucru nu s-a putut demonstra, au fost lecturate publicațiile confiscate, constatându-se că ele conțin numeroase idei periculoase pentru regim, multe dintre ele fiind scrise de Nicodim Mândiță. Cei opt ani de închisoare pe care i-a primit părintele reprezintă o condamnare politică limpede, un atac la libertatea de conștiință, de care regimul se prelua după 1964. Mai mult, părintele va fi internat în Aiudul abia părăsit de cei care fuseseră supuși reeducării, semn că era considerat un element periculos. Cele 500.000 de cărți au fost trimise la topit, lista lor fiind anexată ulterior dosarului de urmărire.

Modestia

„Orice faptă vrednică de laudă vei săvârși” – spune înțelepciunea poporului – „nu arăta a o fi săvârșit tu: lasă să vorbească fapta pentru tine.” Despre îmbrăcămintea menită să te arate om de seamă: „Nu haina să te cinstească, ci tu să cinstești haina.”

George Racoveanu

Nicodim va sta în închisoare un an și jumătate, restul de pedeapsă fiind anulat prin „bunăvoința” regimului. Se va întoarce la mănăstirea Agapia, încheindu-și existența pământească în seara de 5-6 iulie 1975. Și azi, când se face pomenirea sa, se adună laolaltă mii de credincioși, care cinstesc memoria unui om care a salvat cărțile sfinte de la ardere și a îndemnat lumea: „Citește cuvântul Domnului!”.

Locul unde vei intra însemnează-l
cu semnul crucii; fă-ți cruce și
atunci când intri în orice locaș gol și,
pronunțând rugăciunea și spunând
„Amin!”, intră cu îndrăzneală. Dacă
demonii văd că noi suntem tari în
Dumnezeu, tot atunci sunt rușinați
și mai mult nu ne mai tulbură.

Sfântul Cuvios Paisie Velicikovski de la Neamț

